

צעירים ערבים בישראל

תמונת מצב 2023

الشباب العرب في إسرائيل

صورة الوضع 2023

סקירה סטטיסטית

ملخص الاستعراض الإحصائي

הסקירה כוללת תקצירים
בשפה הערבית

עריכת לשון: רות כהן בן-נון
תרגום לערבית: ג'לאל חסן
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר, ענת פרקו-טולדנו

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

עריכה וכתובה:

מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל: בהובלת ד"ר וצ'סלב קונסטנטינוב, לילך זוהר
וד"ר יואה שורק (שלב א) וברכי בן סימון (שלב ב), ובסיוע של רות ברוך-קוברסקי,
ענת גלעד, אורטל בר, ד"ר סטיבן לאופר וד"ר ברוך רוזן

המכון הישראלי לדמוקרטיה: בהובלת ד"ר נסרין חדאד חאג'י-יחיא (שלב א)
וד"ר אחמד בדראן (שלב ב), ובסיוע של חמודי אבו ריש, יונתן אריה ובן פרג'ון

ייעוץ סטטיסטי: ד"ר דימטרי רומנוב, ד"ר יצחק שנור

المراجعة اللغوية للنسخة العربية: رونيّة كوهين بن-نون
الترجمة إلى العربية (الملخص): جلال حسن - "تواصل للترجمة والتعريب"
جغرافيك: إفراّت سبيكر؛ عنات فاركو - توليدانو

رئيسة التحرير: رقيطال أفيش مّتوك

إعداد وكتابة:

معهد مايرس-جوينت - بروكديل: بقيادة: د. فئاتسلاف كونستانتينوف؛ ليلاخ زُوهر؛ د. يواّه
شوريك (المرحلة الأولى)؛ برخي بن سيمون (المرحلة الثانية). ومساعدة: روت باروخ - كوفرسي؛
عنات چلعداد؛ د. ستيّفان لاوفر؛ د. باروخ روزين

المعهد الإسرائيلي للديمقراطية: بقيادة د. نسرین حدّاد - حاجّ يحيى (المرحلة الأولى)
وّد. أحمد بدران (المرحلة الثانية)، ومساعدة: حمّودة أبو ريش؛ يونتان أرييه؛ بن فرجون

استشارة في الإحصائيات: د. دميتري رومانوف؛ د. يتسحاك شنور

استقدّم المسخّ من قبل سلطة الشباب الحكوميّة في الفترة التي عملتُ فيها في إطار وزارة المساواة الاجتماعيّة، وجرى تمويله بمساعدتها.

הסקירה הוזמנה על ידי רשות הצעירים הממשלתית בתקופה שבה פעלה במסגרת
המשרד לשוויון חברתי ומומנה בסיועה.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

פתח דבר

זו הפעם הראשונה שיוצאת לאור סקירה סטטיסטית מקיפה על צעירים ערבים בישראל. את הסקירה הזמינה רשות הצעירים שהוקמה במשרד לשוויון חברתי, ועברה למשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי, והיא הופקה על ידי מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בשותפות עם המכון הישראלי לדמוקרטיה ועם רשות הצעירים.

שנתונים סטטיסטיים הוכיחו עצמם ככלי רב-ערך לעבודתם של מפתחי תוכניות, קובעי מדיניות, אנשי אקדמיה, חוקרים ותלמידים. בשנים האחרונות עלתה דרישה לקבלת נתונים על צעירים, ובפרט על צעירים ערבים. דרישה זו מצביעה על חשיבות הולכת וגוברת שהחברה הישראלית ומוסדותיה מייחסים לנושא הצעירים.

מטרת הסקירה היא לבסס מסד נתונים שישמש מקור יציב ואמין ושיאפשר גם לבחון מגמות ארוכות טווח. אנו שואפים שהסקירה הסטטיסטית תשמש כלי עבודה למגוון גופים וגורמים – שתשרת את כל העוסקים בתכנון ובפיתוח שירותים ואת כל העוסקים בלימוד ובמחקר ושתסייע להגדיל את מספר השירותים המיועדים לאוכלוסיית הצעירים בישראל ואת איכותם, כדי לשפר את איכות חייהם של הצעירים.

הסקירה עומדת לרשות הקוראים גם באתר האינטרנט של מכון ברוקדייל: brookdale.jdc.org.il/publications/, באתר האינטרנט של רשות הצעירים: www.gov.il/he/departments/youth_authority ובאתר האינטרנט של המכון הישראלי לדמוקרטיה: www.idi.org.il/books.

דברי הקדמה

דבר מנהלת רשות הצעירים, אלישבע סבתו

ההתייחסות המערכתית לתקופת החיים הצעירה בישראל נמצאת בתנופת פיתוח מואצת. בשש השנים האחרונות הקימו 150 רשויות מקומיות ברחבי הארץ, מצפון עד דרום, אגף ארגוני ייעודי לתחום הצעירים – יחידת צעירים ברשות או מרכז צעירים – בתמיכה של רשות הצעירים ומשרדי ממשלה נוספים. יחד עם כ-60 מרכזי צעירים שפעלו עוד קודם לכן, פועלת כיום יחידה ארגונית כזו ביותר מ-200 רשויות מקומיות ברחבי הארץ. בין 150 הרשויות המקומיות שהחלו בהקמת מרכז צעירים בשנים האחרונות נכללים קרוב ל-80 יישובים באוכלוסייה הערבית, הבדואית והדרוזית בישראל.

ההקמה המואצת של יחידות ומרכזי צעירים אינה אקראית, כמו גם ההתפתחות יוצאת הדופן בתחום ביישובים באוכלוסייה הערבית. מאפיינים שונים של העולם המודרני הפכו בעשורים האחרונים את תקופת החיים הצעירה לשלב קריטי בקבלת ההחלטות של הפרט באופן שמשפיע על עתידו ועל סביבתו הקרובה והרחוקה. התארכות והתבססות תקופת החיים הצעירה, כשלב התפתחות מובחן, היא תופעה רווחת בכל העולם המערבי. התופעה קשורה להתחזקות השפעת הכלכלי ולדחיית מועד קבלת החלטות בתחומים השכלה, תעסוקה, משפחה ומגורים. השינויים הללו, שבסיסם מבורך, מאתגרים את המערכות הציבוריות, ובראשן הממשלה והרשויות המקומיות, להתאים את דרכי הגישה ואת הבנת הצרכים והמענים המשתנים באוכלוסייה. הממשלה והרשויות המקומיות זיהו את חשיבות התקופה הצעירה עבור הפרטים ועל בסיס זה קמו מרכזי צעירים שמטרתם לספק בסיס קהילתי ולסייע בצומתי קבלת ההחלטות שבפניהם עומדים הצעירים.

ביישובים באוכלוסייה הערבית הוקמו מרכזי צעירים רק בשנים האחרונות. בשיח הרווח ביישובים אלו לא התקיימה הבחנה חדה בין נוער לצעירים, כפי שמשתקף גם מילולית בשם המשותף לשני שלבי החיים – 'שבאב'. אך בעוד בני נוער מקבלים מענים ומעטפת שונים במסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי, עבור הצעירים לא רווחו עד כה מענים מסוג זה. בשנים האחרונות עלה נושא הצעירים באוכלוסייה הערבית על סדר היום. הדבר נבע הן מעלייה בהיקף התופעה של חוסר מעש ובעקבותיה עלייה ברמת האלימות והפשעה בקרב צעירים ערבים, הן מזיהוי תקופת החיים הצעירה וחשיבותה אשר סייע למקד ולשיים את האתגר הטמון בתקופה זו בצד הפוטנציאל שלה ולפעול לשיפור מצבם של הצעירים.

כיום נושא הצעירים באוכלוסייה הערבית נוכח בשיח המדיניות, כפי שבא לידי ביטוי בהחלטת הממשלה 550 – התוכנית הכלכלית לצמצום פערים בחברה הערבית עד לשנת 2026, תקאדום – שהתקבלה בשנת 2021. במסגרת התוכנית פעל צוות בין-משרדי משותף, בהובלת הרשות לפיתוח כלכלי במשרד לשוויון חברתי ורשות הצעירים – כיום במשרד הנגב, הגליל והחוסן החברתי, והוא גיבש המלצות ומענים שהוטמנו ותוקצבו כפרק בתוכנית החומש ויוצאים לפועל בימים אלו. ביניהם כלולים חיזוק מענים להשכלה ותעסוקה לצעירים באוכלוסייה הערבית, חיזוק מרכזי הצעירים כערוצי קשר חשובים בין הצעירים למערכות ההשכלה, התעסוקה, הרשות המקומית ומערכות אחרות המציעות להם שירותים והזדמנויות, קידום מעורבות חברתית וכן פיתוח והרחבה ניכרת של תוכניות שנת מעבר, שפעלו עד כה רק במסגרת ארגוני חברה אזרחית ששימשו חלוצים בפיתוח המודל, ולראשונה מתוקצבים על ידי הממשלה לטובת הפעלה רחבה שלהם.

כדי להפיק את המרב מתנופת כיתוח זו, ובראשה הפחתת שיעור חוסר המעש והגברת ההשתלבות המיטבית של הצעירים בחברה ובתעסוקה בישראל, עליה להיות מבוססת נתונים ולהביא בחשבון רכיבים רבים נוספים על מדדי התעסוקה היבשים, שכן אלו ואלו יחד מרכיבים את תנאי החיים של הצעירים ומשפיעים על אפשרויות ההתפתחות שלהם.

סקירה זו היא פרי עבודת עומק משותפת של רשות הצעירים במשרד הנגב, הגליל והחוסן חברתי, המשרד לשוויון חברתי, המכון הישראלי לדמוקרטיה, בניצוח ובביצוע של מכון ברוקדייל. מטרתה לשקף תמונה מקיפה ועדכנית של מצב הצעירים הערבים ולהוות בסיס לפיתוח ולדיוק המענים לאוכלוסייה זו בהווה ולהפקה שוטפת של סקירות סטטיסטיות.

אני מאמינה שקובעי המדיניות ובעלי העניין ימצאו בסקירה זו חידוש וערך ויוכלו להעמיק באמצעותה את ההבנה על צעירים ערבים בישראל, באופן שיטיב את תהליכי העבודה ואת אופן ביצוע התוכניות והמענים המופנים אליהם.

תודה לשותפינו מן המשרד לשוויון חברתי, ממכון ברוקדייל ומן המכון הישראלי לדמוקרטיה, ותודה מיוחדת ממני לעדנה גרניט מצוות רשות הצעירים על הובלת התהליך מטעם הרשות.

בברכה,

אלישבע סבתו

מנהלת רשות הצעירים

תודות

אנו מודים לנשות רשות הצעירים במשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי (בעבר במשרד לשוויון חברתי) – לגב' אלישבע סבתו, מנהלת הרשות, ולגב' עדנה גרניט, חוקרת מידע ונתונים, על השותפות בהפקת הסקירה. אנו מודים במיוחד לגב' גרניט על הליווי בכל שלבי העבודה על הסקירה אשר כלל דיונים והתייעצות בנוגע לנתונים שייאספו ויעובדו, סיוע בהשגת מידע, קריאה ומתן משוב על הסקירה עצמה.

תודתנו נתונה גם למנהלת המרכז לערכים ולמוסדות דמוקרטיים במכון הישראלי לדמוקרטיה, עו"ד ענת טהון אשכנזי, על השותפות בהפקת הסקירה ועל הליווי בעת הכנתה, ולאחראית לליווי מחקרים המכון הישראלי לדמוקרטיה, ד"ר דנה בלאנדר.

תודה מיוחדת לאגודת הגליל – האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות, ובפרט לעורכי "סקר הצעירים בחברה הפלסטינית בישראל", ד"ר מוחמד ח'טיב, גב' דועא זייד ומר אחמד שייח' מוחמד, מן המרכז למחקר חברתי "רכאז" באגודה, על שנתנו לנו את רשותם להשתמש בממצאים ובלוחות מתוך דוח המחקר.

לצורך עריכת הסקירה נעשה שימוש בשירות העיבודים המיוחדים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובקובצי PUF שלה. אנו רוצים להודות במיוחד לשני אנשים באגף דוברות, תקשורת והסברה בלשכת הסטטיסטיקן הלאומי – למר דוד לנדאו, מידען ומרכז (בכיר) עיבודים מיוחדים, תחום מידע, שירות ותוכן אינטרנט, ולמר אבישי כהן, מרכז מידע מקוון, על הסיוע הרב בקבלת הנתונים. תודתנו נתונה גם למשטרת ישראל, ובפרט לגב' נילי זאולן, על הנתונים שסופקו לנו לבקשתנו. לצורך עריכת הסקירה נעשה שימוש גם בנתונים מנהליים מותממים מחדר המחקר הווירטואלי של משרד החינוך. אנו מודים לעובדי משרד החינוך על עזרתם בהנגשת הנתונים.

מבוא

בעשורים האחרונים גוברת בעולם ההתעניינות בתקופת המעבר לחיים בוגרים, זאת על רקע שינויים חברתיים ושינויים במבנה שוק התעסוקה (כאהן-סטריבצ'ינסקי ואח', 2016). תקופת הבגרות הצומחת (emerging adulthood) מאופיינת בחקירה ובבדיקה של הצעירים את זהותם האישית, המקצועית, הקהילתית והלאומית, ושל מערכות היחסים הזוגיות שלהם, ובביסוס השקפת עולם. אי לכך מאפיין נוסף של תקופה זו הוא חוסר יציבות ובלבול בצד אפשרויות, תקוות וחלומות לעתיד (בוני-נח ואח', 2018).

בישראל גבר בעשור האחרון העניין בצעירים על רקע מספרם הגבוה באוכלוסייה והאתגרים המאפיינים את תקופת המעבר לחיים בוגרים. בשנת 2021 מנתה אוכלוסיית ישראל 9,371.4 אלף נפש, מהם מנתה אוכלוסיית הצעירים בני 18-34 2,102.7 אלף צעירים וצעירות – 22.4% מן האוכלוסייה הכוללת (הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה [למ"ס], 2022).

בסקירה סטטיסטית זו אנו מתבוננים במצבם הייחודי של צעירים וצעירות ערבים בישראל. בשנת 2021 מנתה אוכלוסיית הצעירים הערבים בישראל 473.2 אלף נפש, שהיוו 22.5% מכלל צעירי ישראל ו-29.5% מכלל האוכלוסייה הערבית. נתוני המוסד לביטוח לאומי על 231.8 אלף צעירים ערבים בני 18-24 מלמדים שבשנת 2019 30.9% מצעירים אלו היו רשומים כמי שאינם לומדים ואינם עובדים ("חסרי מעש")¹: 31.8% מן הגברים ו-30.1% מן הנשים (יכימוביץ-כהן, 2020). קבוצת הצעירים הערבים מתאפיינת במעבר קצר בין תקופת הלימודים העל-יסודיים לחיי האזרחות, מאחר שמרביתם אינם משרתים בצבא. בעקבות זאת הם נדרשים להשתלב בשוק העבודה בגיל מוקדם יותר כאשר רמת הבשלות שלהם בוסרית. דרישה זו היא מצע לתחושות של קושי ובלבול המצריכות מתן סיוע והכוונה (חדאד חאג'י-יחיא ואח', 2022). צעירים ערבים שהוריהם או סביבתם הקרובה אינם מסוגלים להכוויןם לרכישת השכלה גבוהה או לתעסוקה מתגמלת מוצאים את עצמם ללא מסגרת עבודה או לימודים לפרקי זמן ארוכים ובכך מפחיתים את סיכוייהם להשתלב באקדמיה או בתעסוקה עתידית (מיעארי וחדאד חאג'י-יחיא, 2017).

נוכח החשיבות הלאומית שרואה הממשלה בהמשך קידום והעצמה של הפיתוח הכלכלי-חברתי של האוכלוסייה הערבית בישראל התקבלה החלטת ממשלה 550 מיום 24.10.2021², אשר היא המשך להחלטת ממשלה 922 מיום 31.12.2015³. בהחלטה זו הצהירה מדינת ישראל כי היא רואה ערך לאומי בהגברת השתלבותם של הצעירים הערבים בכלכלה, באקדמיה ובתעסוקה ובהעלאת המעורבות האזרחית בקרב צעירים אלו. מטרת ההחלטה היא לקדם שוויון הזדמנויות ושילוב מיטבי של צעירים ערבים בחברה ובכלכלה. לצורך כך הנחתה הממשלה את רשות הצעירים לאסוף נתונים ולפרסם על בסיס קבוע תמונת מצב על אודות צעירים באוכלוסייה הערבית, בדגש על צעירים חסרי מעש. נוכח האמור לעיל פנתה רשות הצעירים למכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לספק תמונת מצב

¹ "חסרי מעש" הוא המונח המשמש בישראל לתיאור תופעת ה-NEET (not in employment, education, or training), ומאחר שהוא השתרש בקרב קהילת החוקרים, קובעי המדיניות ואנשי המקצוע הוחלט לעשות בו שימוש גם במסמך זה. עם זאת מונח זה אינו משקף באופן ממצה את התופעה של הצעירים שאינם עובדים (כולל משרתים בצבא) או לומדים (כולל הכשרות), וזאת משתי סיבות הקשורות זו בזו: (1) יכול להשתמע ממנו שצעירים אלה אינם עוסקים בדבר, אף על פי שחלק מן הצעירים הנכללים בקבוצה זו עשויים להיות יצרניים ופעילים ולעסוק בשלל פעולות, למשל, לימודים לא-פורמליים, התנדבות, אומנות, טיול אחר צבא, הורות וכדומה, וזאת מבחירה; (2) המונח "חסרי מעש" עלול להיתפס על ידי חלק מן הציבור כשיפוטי ומכליל, והוא עלול לעשות עוול לחלק מהצעירים המשתייכים לקבוצה זו.

² www.gov.il/he/departments/policies/dec550_2021

³ www.gov.il/he/Departments/policies/government_decision_922

על צעירים ערבים בישראל ולהפיק סקירה סטטיסטית המספקת נתונים עדכניים, בשיתוף המכון הישראלי לדמוקרטיה.

מטרת הסקירה היא לספק מידע שיסייע: (1) בפיתוח שירותים וכלים שיובילו לקידום שוויון הזדמנויות ושילוב מיטבי של צעירים ערבים בחברה ובכלכלה; (2) באיתור הגורמים לשכיחות תופעת חוסר המעש באוכלוסייה הערבית ובמניעה ובצמצום של תופעה זו בקרב צעירים ערבים.

הסקירה מציגה מגוון רחב של נתונים על מאפיינים והיבטי חיים שונים של צעירים ערבים בישראל ועומדת במידת האפשר על הבדלים ופערות בין צעירים ערבים לצעירים יהודים ובין קבוצות באוכלוסייה הערבית. הנתונים מספקים בסיס מידע הכרחי לתכנון ולדיון על הצרכים, על המענים הקיימים ועל הפערים בין השניים בקרב אוכלוסיית הצעירים הערבים בישראל.

מיהו צעיר? אין הגדרה אחת מקובלת של טווח הגילים המגדיר את אוכלוסיית הצעירים, והגדרות בקרב גורמים שונים נובעות מצרכים שונים (התפתחותיים, תעסוקתיים, משפטיים, סטטיסטיים). על פי מסמך שנכתב במרכז המחקר והמידע של הכנסת (בקר, 2022), האו"ם מגדיר צעירים לצרכים סטטיסטיים כקבוצת הגיל שבין 15 ל-24, בעוד תוכנית הפעולה של ה-OECD לצעירים מגדירה קבוצה זו כקבוצת הגיל שבין 15 ל-29. עם זאת בשני הארגונים האלה אפשר למצוא גם טווחי גיל אחרים להגדרת צעירים. גם בישראל אפשר למצוא הגדרות שונות של המונח צעיר, אך לרוב ההתייחסות היא לטווח הגילים 18-35, ועל כן גם בסקירה זו הוחלט לאמץ הגדרה זו. הנתונים המוצגים בה מתייחסים לצעירים בני 18-34, אך הכוונה היא ל-34 ו-12 חודשים, שהם בעצם צעירים בני 18-35. הבחירה להציג נתונים על צעירים בני 18-34 קשורה באופן חישוב גיל המשתתפים בסקרים של הלמ"ס. בלמ"ס גיל הוא מספר השנים השלמות שמלאו לאדם בעת ביצוע האומדן. כאשר מובאים נתונים מן הסקר החברתי של הלמ"ס, טווח הגילים הוא 20-34.

מדובר בטווח רחב של גילים שעשויים להיות בעלי מאפיינים שונים ועל כן צרכים שונים, ולפיכך השתדלנו במידת האפשר להציג את הנתונים לפי קבוצות גיל מפורטות יותר. כך למשל, תקופת הצעירות המוקדמת (18-24), פרק הזמן שלאחר סיום התיכון, היא תקופה חשובה בהתבגרות. בתקופה זו יש לצעיר אפשרות להתכונן להשתלבות באקדמיה ולשפר את הכישורים הרכים, את מיומנויות הלמידה ואת השליטה שלו בשפות, בעיקר בעברית ובאנגלית (לוי ואח', 2019).

מי הן קבוצות האוכלוסייה שבנוגע להן מוצגים נתונים? הנתונים מוצגים על יהודים ואחרים ערבים. יהודים מופיעים כ"יהודים ואחרים" בשל הגדרות הלמ"ס, המציגה יחד נתונים על קבוצת האוכלוסייה "יהודים" ועל קבוצת האוכלוסייה "אחרים" (נוצרים לא-ערבים, בני דתות אחרות ואנשים ללא סיווג דת במרשם האוכלוסין). בקבוצת האוכלוסייה "ערבים" נכללים מוסלמים, נוצרים ודרוזים. במידת האפשר מוצג פירוט על קבוצות באוכלוסייה הערבית.

מי הם הצעירים הערבים שבנוגע להם מוצגים נתונים? הנתונים מתייחסים לצעירים מוסלמים (כולל בדואים⁴), נוצרים ודרוזים, כולם בעלי אזרחות ישראלית, שמספרם בשנת 2021 היה 473.2 אלף נפש. עם זאת צעירים ערבים המתגוררים במזרח העיר ירושלים, שמרביתם בעלי מעמד של תושב קבע ומעמד המשפטי שונה מזה של כלל האזרחים הערבים במדינה, אינם נכללים בסקירה זו. בשנת 2021 מנתה אוכלוסיית הצעירים במזרח העיר ירושלים 107.6 אלף צעירים, שהיוו 18.5% מכלל הצעירים הערבים בישראל (למ"ס, 2022).

⁴ בדואים בנגב המתגוררים ב-18 יישובים: העיר רהט; המועצות המקומיות חורה, כסיפה, לקיה, ערעה בנגב, שגב שלום ותל שבע; יישובי המועצה האזורית אל קסום: אום בטיין, א-סייד, דריג'את, כוחלה, מולדה, מכחול ותרובין א-צאנע; יישובי המועצה האזורית נווה מדבר: אבו קורינת, קאסר א-סר, ביר הדאג' ואבו תלול.

הנתונים מוצגים במידת האפשר גם לפי מין. מן הספרות עולה כי יש פערים בין שאיפותיהם של צעירים ובין שאיפותיהן של צעירות באוכלוסייה הערבית (חדאד חאג'–יחיא, 2019). צעירות ערביות עסוקות יותר ברכישת השכלה גבוהה, בעוד צעירים ערבים עסוקים בפרנסת המשפחה. פערים אלו עשויים לבוא לידי ביטוי בנתונים הנוגעים לחינוך, להשכלה ולתעסוקה.

הסקירה מספקת תמונת מצב על צעירים בישראל, ובפרט על הצעירים הערבים, בשנת 2021. אף כי נעשו מרב המאמצים לקבל, לספק ולעדכן בה את המידע החדש והעדכני ביותר, הנתונים מעודכנים לשנה האחרונה שבה התקבלו נתונים מן הלמ"ס, כך שבחלק מן המקרים הנתונים מעודכנים רק לשנת 2020. גם בנוגע לנתונים מן הסקר החברתי הוחלט להציג במידת האפשר נתונים משנת 2021. עם זאת בכמה מן הלוחות מוצג ממוצע תלת-שנתי של השנים 2019–2021, זאת בשל מספרים נמוכים במיוחד שהיו יכולים להוביל לטעויות דגימה.

חשוב לציין שהנתונים משנת 2020, שבה פרצה מגפת הקורונה, חשופים להשפעותיה בתחומי חיים שונים, בשל תחלואה, סגרים, מגבלות על אורח החיים ועוד. לפיכך יש לנקוט משנה זהירות בקריאת הנתונים ובהשוואת נתוני שנת 2020 לנתוני שנים אחרות. עוד יצוין בהקשר של נתוני הסקר החברתי כי בשל מגפת הקורונה מרבית הראיונות בשנת 2020 נערכו בטלפון ולא פנים אל פנים, כפי שנעשה בשנים קודמות. כמו כן בסקר של אותה שנה לא נכללה אוכלוסיית הבדואים בנגב. גם שינויים אלו מחייבים התייחסות זהירה בהשוואת הנתונים לנתוני שנים אחרות.

הסקירה מחולקת לכרכים, וכל פרק עוסק בתחום מסוים ממגוון היבטים בחייהם של הצעירים בישראל בכלל ושל הצעירים הערבים בפרט. בפרק הראשון מוצגים מאפיינים דמוגרפיים של הצעירים ובפרק השני מתוארים הפיזור הגאוגרפי וצורת היישוב. לאחר מכן נסקרים תחומים רחבים: משפחה, חינוך והשכלה גבוהה, תעסוקה, שירות צבאי ושירות לאומי-אזרחי, חסרי מעש: צעירים שאינם לומדים ואינם עובדים, פשיעה ואלימות, דיור, רווחה וביטחון חברתי, מוגבלויות ושיעורי תמותה, מצב כלכלי, חוסן נפשי וחברתי, דפוסי נהיגה ובטיחות בדרכים, שימוש באמצעים דיגיטליים, פנאי תרבות וספורט, ותפיסות ועמדות כלכלי שירותים ומוסדות מדינה.

מקורות הנתונים

הסקירה מתבססת על מקורות המידע והנתונים האלה:

נתונים מאומדני האוכלוסין, כפי שנרשמו במרשם האוכלוסין. אלו נתונים ואומדנים על האוכלוסייה ותכונותיה הדמוגרפיות, והם מוצגים לשנת 2020.

נתונים מן השנתון הסטטיסטי לישראל 2022 של הלמ"ס.

נתונים מסקרים של הלמ"ס (המידע לקוח מאתר הלמ"ס, סקרים ומפקדים):

- **סקר כוח אדם** הוא אחד הסקרים המרכזיים שעורכת הלמ"ס ובו נאספים נתונים על מאפייני התעסוקה בישראל: מבנה כוח העבודה, היקף התעסוקה והאבטלה, ניידות בתעסוקה ועוד. בסקר נאספים נתונים גם על תנאי הדיור, על השכלת האוכלוסייה ועל המבנה הדמוגרפי של משקי הבית. הסקר מתבצע משנת 1960, ומשנת 2012 הוא נערך בכל חודש. אוכלוסיית הסקר היא האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בני 15 ויותר. היא אינה כוללת תיירים ותושבים ארעיים השוהים בישראל כחות משנה ברציפות. מדגם הסקר הוא מדגם דירות. בסקירה מוצגים נתונים מן הסקרים שנערכו בשנים 2019–2021.
- **סקר הוצאות משק הבית** נערך לראשונה בתחילת שנות החמישים, ועד לשנת 1997 הוא בוצע אחת לחמש שנים לערך. משנת 1997 הוא נערך בכל שנה בקרב כלל אוכלוסיית משקי הבית בישראל.

בסקר נאספים נתונים על ההוצאות וההכנסות של משקי הבית בישראל ועל המוצרים שבבעלותם וכן נתונים על דיור, השכלה, תעסוקה ועוד. אוכלוסיית הסקר כוללת את כל משקי הבית למעט בקיבוצים לא מופרטים ובשבטי בדואים הגרים מחוץ ליישובים המוכרים. מדגם הסקר הוא מדגם דירות. בסקירה מוצגים נתונים מן הסקר שנערך ב-2020.

- **הסקר החברתי** הוא סקר שנתי המספק מידע על תנאי החיים של האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בני 20 ויותר ועל רווחתה. הלמ"ס עורכת את הסקר בכל שנה מאז שנת 2002, בהזמנת משרד האוצר. הסקר בוחן בין היתר את תפיסות הפרטים בחברה כלפי מגוון תחומי חיים. באוכלוסיית הסקר אינם נכללים דיירים במוסדות טיפול כגון בתי אבות, בתי חולים לחולים במחלות כרוניות ובתי סוהר, וכן לא נכללים בו שבטי בדואים הגרים מחוץ ליישובים מוכרים. הסקר מבוסס על מדגם נפשות. בסקירה מוצגים נתונים מן הסקר שנערך בשנת 2021, ובמקרים של חשש מטעויות דגימה מוצג ממוצע תלת-שנתי של נתונים מן הסקרים שנערכו בשנים 2019-2021.
- **סקר ביטחון אישי** אוסף מידע על מידת ההיפגעות מעבירות פרט ומעבירות נגד רכוש של משק הבית (דירה ומכונית) וכן על תחושת הביטחון האישי של תושבי ישראל בני 20 ויותר. כמו כן נבחנת מידת ההיפגעות של ילדים ובני נוער מעבירות במשק הבית. הסקר נערך בכל שנה בהזמנת המשרד לביטחון פנים ובמימונו. הוא כולל את האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בני 20 ויותר, ובהם דיירי מוסדות שלא לצורכי טיפול כמו מעונות סטודנטים, מרכזי קליטה ובתי דיור מוגן לאוכלוסייה המבוגרת, וכן עולים חדשים שעלו ארצה חצי שנה או יותר לפני ביצוע הפקידה. בסקר לא נכללים דיירים במוסדות טיפול כמו בתי אבות, בתי חולים למחלות כרוניות ובתי סוהר, וכן תושבים ישראלים ששהו בחו"ל יותר משנה ברציפות בעת ביצוע הסקר, עולים חדשים שעלו לארץ פחות מחצי שנה לפני מועד הריאיון ובשבטי בדואים ותושבים אחרים המתגוררים מחוץ ליישובים המוכרים. בסקירה מוצגים נתונים מן הסקרים שנערכו ב-2015 וב-2020.
- **סקר מיומנויות בוגרים (PIAAC)** הוא סקר בין-לאומי שנערך בחסות ה-OECD ומבוצע בשיתוף הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה). בסקר נאספים נתונים על כישורי מפתח בקריאה, במתמטיקה ובפתרון בעיות הנדרשים לאנשים כדי להשתלב בהצלחה בחיי החברה והכלכלה בעידן הנוכחי. הסקר מבוצע בכל כמה שנים. בישראל אוכלוסיית הסקר כוללת את האוכלוסייה הקבועה של מדינת ישראל בני 16-65 ואינה כוללת אנשים המתגוררים במוסדות כגון פנימיות, בתי חולים, בתי סוהר ומחנות צבא. בסקירה מוצגים נתונים מן הסקר שנערך בשנת 2015.

קבצים מנהליים של נתוני כשיעה ואלימות בשנים 2020 ו-2021 התקבלו ממשרתת ישראל במיוחד לסקירה זו.

נתונים על הניגשים למבחן הפסיכומטרי ולמבחן יע"ל בשנת 2021 התקבלו מן המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (מאל"ו) במיוחד לסקירה זו ונלקחו מדוחות שפורסמו באתר מאל"ו.

סקר הצעירים בחברה הפלסטינית בישראל נערך על ידי אגודת הגליל – האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות, אשר פועלת למילוי הצרכים ושיפור איכות החיים של האוכלוסייה הערבית בישראל. המרכז למחקר חברתי יישומי – "רכאז", הפועל במסגרת האגודה, נועד לספק מידע עדכני, אמין, מייצג ומבוסס במגוון תחומי חיים של הערבים בישראל. במשך שני העשורים האחרונים בוצעו סקרים תקופתיים, ובהם סקר זה שנערך בשנים 2019-2020 וכלל בחינה של מגוון תחומי חיים בהקשר של צעירים ערבים בני 18-34. שאלונים מולאו על 1,535 משקי בית ערביים בישראל (ח'טיב ואח', 2021). דוח המחקר נכתב בשפה הערבית ובשפה העברית וגם הלוחות הכלולים בו מוצגים בשתי השפות. בסקירה זו הלוחות מובאים עם כיתוב בעברית בלבד.

סימנים מיוחדים בלוחות

ריק = אין נתונים או שהנתונים אינם רלוונטיים בגלל מבנה הלוח

-- = נתונים עם טעויות דגימה יחסיות גבוהות מ-30%

() = נתונים עם טעויות דגימה יחסיות בין 15%-ל-29%

עיגול מספרים

סיכום הפירוטים אינו מתאים בהכרח לסך הכול, בשל עיגול המספרים.

מקורות המידע

בתחתית כל לוח מצוין מקור הנתונים, ובסוף הסקירה מופיעה רשימה מלאה של מקורות המידע. כדי לקבל פרטים על מהות הנתונים ועל סוגיות מתודולוגיות, על הקורא לפנות למקור הנתונים.

ציון הבדלים מובהקים בין קבוצות

לנוחות הקריאה לא צוינו הבדלים מובהקים בטקסט המתאר את הלוחות. בתחתית כל לוח מצוינים ההבדלים המובהקים שנמצאו ובנוגע לאילו קבוצות. (*) מציינת הבדלים בין שתי קבוצות האוכלוסייה (בין צעירים ערבים לצעירים יהודים ואחרים); (#) מציינת הבדלים בין גברים לנשים

תוכן עניינים

1	פרק א: מאפיינים דמוגרפיים
2	מבוא
3	הגדרות
5	ממצאים
7	לוחות
7	לוח 1.1: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל
7	לוח 1.2: צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2021, לפי דת, מין וגיל
8	לוח 1.3: רמת הדתיות של צעירים ערבים בני 20-34 בשנים 2019-2021, לפי מין ודת
8	לוח 1.4: רמת הדתיות של צעירים יהודים בני 20-34 בשנים 2019-2021, לפי מין
9	לוח 1.5: הגדרת הזהות המייצגת של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי גיל, אזור מגורים ומין
11	פרק ב: פיזור גאוגרפי וצורת יישוב
12	מבוא
12	הגדרות
14	תקציר
16	ממצאים
17	לוחות
17	לוח 2.1: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה וצורת היישוב
17	לוח 2.2: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מחוז ונפה
18	לוח 2.3: צעירים בני 18-34 בסוף שנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה וערים מעורבות
18	לוח 2.4: צעירים ערבים בני 18-34 בסוף שנת 2020, לפי יישובים עירוניים ערביים
21	לוח 2.5: חשיבה על הגירה ומניעים להגירה בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי גיל, רמת השכלה, מצב משפחתי וסוג היישוב
23	פרק ג: משפחה
24	מבוא
24	הגדרות
25	תקציר
31	ממצאים
36	לוחות
36	לוח 3.1: המצב המשפחתי של צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה
37	לוח 3.2: גיל נישואין חציוני, ממוצע וממוצע משוקלל בשנת 2020, לפי מין, מצב משפחתי קודם ודת
37	לוח 3.3: שיעור הנישואין לראשונה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת, מין וגיל
38	לוח 3.4: נישואים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת, מין ומחוז מגורים
39	לוח 3.5: נישואים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, דת וצורת היישוב
39	לוח 3.6: צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי אזור מגורים ודרגת הקרבה המשפחתית בין בני הזוג

40	לוח 3.7: צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי גיל ודרגת הקרבה המשפחתית בין בני הזוג
40	לוח 3.8: דפוסי הנישואין של צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי אזור מגורים
40	לוח 3.9: חסמים בפני נישואין בקרב צעירים ערבים בני 18-34 שאינם נשואים בשנת 2020, לפי מין
41	לוח 3.10: עמדות כלפי נישואין בין דתות בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, רמת השכלה, אזור מגורים וסוג היישוב
42	לוח 3.11: עמדות כלפי נישואי קרובים בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, רמת השכלה, אזור מגורים וסוג היישוב
42	לוח 3.12: שיעור הגירושין בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2020, לפי דת, מין וגיל
43	לוח 3.13: מתגרשים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת, מין ומחוז מגורים
44	לוח 3.14: צעירים בני 18-34 שהתגרשו בשנת 2020, לפי דת, מין וצורת היישוב
44	לוח 3.15: שיעורי הפריון של צעירות בנות 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל
45	לוח 3.16: גיל ממוצע של האם בעת הלידה הראשונה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ודת
45	לוח 3.17: צעירות בנות 18-34 לפי מספר הילדים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל
46	לוח 3.18: הסדר המגורים של צעירים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
47	פרק ד: חינוך
48	מבוא
48	הגדרות
50	תקציר
53	ממצאים
58	לוחות
58	לוח 4.1: רמת ההשכלה (מספר שנות לימוד) של צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
59	לוח 4.2: התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
61	לוח 4.3: זכאות לתעודת בגרות בקרב בני 18 בחינוך הערבי ובחינוך העברי בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי מין
61	לוח 4.4: זכאות לתעודת בגרות איכותית בקרב בני 18 בחינוך הערבי ובחינוך העברי בשנת הלימודים תשפ"ב (2019/20), לפי מין
62	לוח 4.5: נבחנים וזכאים לחמש יחידות לימוד באנגלית, במתמטיקה ובמדעי המחשב, בחינוך הערבי ובחינוך העברי, בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי דת ומין
62	לוח 4.6: ציון במבחני פיזה 2018 בחינוך הערבי ובחינוך העברי, לפי מין
63	לוח 4.7: נשירה שנתית ממערכת החינוך (כיתות ז'-י"ב) במעבר משנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22), בחינוך הערבי ובחינוך העברי, לפי מין
63	לוח 4.8: שיעור הלמידה בקרב בני 17 בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
63	לוח 4.9: צעירים בני 20-34 שלמדו אי-פעם בקורס להכשרה מקצועית בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

- 64 לוח 4.10: לומדים וזכאים לתעודה בני 18-34 בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים בפקוח משרד הרווחה והביטחון החברתי בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וענף הכשרה
- 66 לוח 4.11: השתתפות של צעירים ערבים בני 18-34 בקורסי הכשרה בשנת 2020, לפי מין, רמת הכנסה של המשפחה ומצב משפחתי
- 66 לוח 4.12: צעירים בני 20-34 שלמדו אי-פעם בקורס מקוון (באינטרנט) בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 67 לוח 4.13: צעירים בני 18-34 שלמדו בחינוך העל-תיכון בשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל ותחום לימוד
- 68 לוח 4.14: צעירים בני 18-34 שלמדו במכינות קדם-אקדמיות בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19), לפי מסלול, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וזכאות לבגרות
- 69 לוח 4.15: ציון פסיכומטרי כללי (ממוצע) בשנת 2021, לפי שפת בחינה, מין וגיל
- 70 לוח 4.16: ציון במבחן יע"ל (ממוצע) בקרב דוברי ערבית בשנת 2021, לפי מין וגיל
- 70 מקור: מאל"ו, דוח סטטיסטי יע"ל לשנת 2021
- 70 לוח 4.17: הישגים בבחינות בגרות בשפה העברית בקרב תלמידי י"ב בחינוך הערבי בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19), לפי מין ודת
- 70 לוח 4.18: שליטה בשפה העברית (ברמה טובה או טובה מאוד) של צעירים ערבים בני 20-34 בשנת 2021, לפי מין
- 71 לוח 4.19: שליטה בדיבור בשפה האנגלית (ברמת שיחה יום-יומית לפחות) של צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 71 לוח 4.20: שפת הדיבור העיקרית בעבודה של צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

פרק ה: השכלה גבוהה

- 73 מבוא
- 74 הגדרות
- 74 תקציר
- 75 ממצאים
- 83 לוחות
- 83 לוח 5.1: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה בשנת תשפ"א (2020/21), מכלל הצעירים בישראל, לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וסוג מוסד
- 84 לוח 5.2: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה, תואר וסוג מוסד
- 84 לוח 5.3: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, סוג מוסד, תחום לימוד ומחוז מגורים
- 86 לוח 5.4: סטודנטים בני 18-34 באוניברסיטה הפתוחה בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, תחום לימוד ומחוז מגורים
- 87 לוח 5.6: מקבלי תארים ממוסדות להשכלה גבוהה (כולל האוניברסיטה הפתוחה) בני 18-34 בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, סוג מוסד, תחום לימוד ומחוז מגורים
- 88 לוח 5.7: מקבלי תארים ראשון ושני ממוסדות להשכלה גבוהה בקרב ערבים בני 18-34 בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, מין ויישוב מגורים

91	לוח 5.8: בעלי השכלה גבוהה בקרב צעירים בני 25-34 בישראל ובשאר מדינות ה-OECD בשנת 2021, לפי מין
92	לוח 5.9: בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בני 20-34 שלמדו בארץ ובחו"ל (לפי תעודה אחרונה) והשתלבותם בשוק התעסוקה בישראל בשנים 2019-2021, לפי מין וקבוצת אוכלוסייה
93	פרק ו: תעסוקה
94	מבוא
94	הגדרות
96	תקציר
100	ממצאים
104	לוחות
104	לוח 6.1: תכונות כוח העבודה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצות אוכלוסייה, גיל ומין
105	לוח 6.2: מועסקים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין והיקף משרה
106	לוח 6.3: מועסקים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וענף כלכלי
108	לוח 6.4: מועסקים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין ומשלח יד
109	לוח 6.5: תכונות כוח העבודה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין ומספר שנות לימוד
110	לוח 6.6: שכר חודשי ושעתי (ברוטו) ממוצע של צעירים מועסקים בני 25-34 בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
110	לוח 6.7: תנאים סוציאליים והטבות מן המעסיק שקיבלו מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
111	לוח 6.8: שביעות רצון מן העבודה בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
111	לוח 6.9: שביעות רצון מן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה תמורת תשלום לזמן המוקדש לתחומים אחרים בחיים בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
111	לוח 6.10: חשש לאבד את העבודה בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
111	לוח 6.11: הערכת הסיכוי למצוא עבודה אחרת (ברמת ההכנסה הנוכחית לפחות) במקרה של אובדן העבודה הנוכחית בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
113	פרק ז: שירות צבאי ושירות לאומי-אזרחי
114	מבוא
114	הגדרות
115	תקציר
116	ממצאים
118	לוחות
118	לוח 7.1: צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו בצבא אי פעם, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
118	לוח 7.2: צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו שירות לאומי-אזרחי אי פעם, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת ומין
119	לוח 7.3: מניעים להתנדבות לשירות לאומי-אזרחי בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין וגיל

לוח 7.4: עמדות קרובים כלפי התנדבות לשירות לאומי-אזרחי בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי התנדבות לשירות לאומי-אזרחי, מין וגיל

פרק ח: חסרי מעש: צעירים שאינם לומדים ואינם עובדים

מבוא

הגדרות

תקציר

ממצאים

לוחות

לוח 8.1: צעירים בני 18-34 – לימודים ועבודה בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה

לוח 8.2: צעירים בני 18-24 – לימודים ועבודה בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה

לוח 8.3: צעירים בני 18-34 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) בשנים 2021-2012, לפי מין, קבוצת אוכלוסייה וגיל

לוח 8.4: צעירים בני 18-24 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) בשנים 2021-2012, לפי מין, קבוצת אוכלוסייה וגיל

לוח 8.5: צעירים בני 18-29 שאינם עובדים ואינם לומדים (NEET) בישראל ובמדינות ה-OECD בשנת 2021, לפי גיל ומין

לוח 8.6: צעירים בני 18-34 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין ומספר שנות לימוד

פרק ט: פשיעה ואלימות

מבוא

הגדרות

תקציר

ממצאים

לוחות

לוח 9.1: תיקים גלויים, תיקים גלויים עם כתבי אישום ומעצרים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי מין וגיל (במספרים מוחלטים) ואחוז התיקים והמעצרים בקרב צעירים ערבים מכלל התיקים והמעצרים

לוח 9.2: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.3: תיקים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.4: מעצרים של צעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.5: מורשעים בדין בני 18-34 בשנים 2001-2019, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.6: תיקים גלויים על עבירות רכוש שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.7: תיקים גלויים על עבירות פשיעה חקלאית שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

לוח 9.8: תיקים גלויים על עבירות פשיעה חקלאית שנפתחו לצעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2021, לפי מין, גיל ומחוז ביצוע העבירה

לוח 9.9: תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין

153	לוח 9.10: תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית (ללא איומים) שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
153	לוח 9.11: כלל התיקים הגלויים על עבירות במשפחה שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
154	לוח 9.12: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שבוצעו בתוך המשפחה, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
154	לוח 9.13: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית (ללא איומים) שבוצעו בתוך המשפחה, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
155	לוח 9.14: כלל התיקים הגלויים על עבירות בין בני הזוג שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
155	לוח 9.15: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שבוצעו בין בני הזוג, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
156	לוח 9.16: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות אלימות גופנית (ללא איומים) שבוצעו בין בני הזוג, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
156	לוח 9.17: תיקי חשיפה שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין
157	לוח 9.18: קורבנות לעבירות שונות בקרב צעירים בני 20-34 בשנים 2015-2020, לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה
159	פרק י: דיון, דפוסי מגורים ושיעורי רצון מאזור המגורים
160	מבוא
160	הגדרות
161	תקציר
163	ממצאים
165	לוחות
165	לוח 10.1: צעירים בני 18-34 הגרים בדירה בבעלות המשפחה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
165	לוח 10.2: צעירים בני 18-34 הגרים בדירה בשכירות פרטית בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
165	לוח 10.3: צפיפות הדיור שבה גרו צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה
166	לוח 10.4: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מן הדירה שלהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
166	לוח 10.5: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מאזור המגורים שלהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
166	לוח 10.6: צעירים בני 20-34 החשים ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
166	לוח 10.7: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מכמות השטחים הירוקים, הגנים הציבוריים והפארקים באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
167	לוח 10.8: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מן הניקיון באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
167	לוח 10.9: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מן הכבישים ומן המדרכות באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

167	לוח 10.10: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מן התחבורה הציבורית באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
168	לוח 10.11: צעירים בני 20-34 המסכימים שבשכונת מגוריהם אנשים משתפים פעולה כדי לשפר את השכונה בשנת 2021, לפי מין וקבוצת אוכלוסייה
169	פרק יא: רווחה וביטחון חברתי
170	מבוא
170	הגדרות
171	תקציר
172	ממצאים
174	לוחות
174	לוח 11.1: צעירים בני 18-34 הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וסוג נזקקות
175	לוח 11.2: צעירים בני 18-34 המקבלים שירותי רווחה בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל
176	לוח 11.3: צעירים בני 18-34 המקבלים דמי אבטלה וקצבת ילדים בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
177	פרק יב: מוגבלויות ושיעורי תמותה
178	מבוא
178	הגדרות
179	תקציר
181	ממצאים
182	לוחות
182	לוח 12.1: שיעורי תמותה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל
182	לוח 12.2: צעירים בני 20-34 עם מוגבלות חמורה בתפקוד בשנים 2019-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
182	לוח 12.3: צעירים בני 18-34 מקבלי קצבת נכות בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
183	לוח 12.4: צעירים בני 18-34 נושאי תעודת עיוור או לקוי ראייה בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל
183	לוח 12.5: צעירים בני 18-34 עם לקות שמיעה הזכאים לסל תקשורת בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל
185	פרק יג: מצב כלכלי
186	מבוא
186	הגדרות
187	תקציר
189	ממצאים
190	לוחות
190	לוח 13.1: צעירים בני 18-34 החיים במשפחות מתחת לקו העוני בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת ומין

190	לוח 13.2: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 ממצבם הכלכלי בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
191	לוח 13.3: הערכה של צעירים בני 20-34 בנוגע למצבם הכלכלי בשנים הקרובות לעומת מצבם הנוכחי בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
191	לוח 13.4: צעירים בני 20-34 שאינם מצליחים לכסות את ההוצאות החודשיות על מזון, חשמל, טלפון וכדומה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
191	לוח 13.5: צורך בטיפול רפואי וויתור עליו מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
192	לוח 13.6: צורך בתרופות וויתור עליהן מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
192	לוח 13.7: ויתור על ארוחה חמה מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
192	לוח 13.8: ויתור על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
193	פרק יד: חוסן נפשי וחברתי
194	מבוא
195	תקציר
197	ממצאים
200	לוחות
200	לוח 14.1: שביעות רצון של צעירים בני 20-34 מן החיים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
200	לוח 14.2: הערכה של צעירים בני 20-34 את חייהם בעתיד לעומת חייהם בהווה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
200	לוח 14.3: תחושת מרץ בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
201	לוח 14.4: תחושת לחץ בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
201	לוח 14.5: צעירים בני 20-34 שדיווחו שדאגות מפריעות להם לישון בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
201	לוח 14.6: תחושת היכולת להתמודד עם בעיות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
202	לוח 14.7: תחושה של אפליה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין והסיבות לאפליה
202	לוח 14.8: התפלגות אוכלוסיית הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי תדירות חשיפתם ליחס לא הוגן (גזעני), מין, מקור היחס ומקום התרחשותו
203	לוח 14.9: התפלגות אוכלוסיית הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי תדירות תגובתם ליחס לא הוגן (גזעני), מין ואופן התגובה
203	לוח 14.10: צעירים בני 20-34 שדיווחו שאין להם על מי לסמוך בעת משבר או מצוקה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
204	לוח 14.11: צעירים בני 20-34 המסכימים עם הטענה כי 'אפשר לבטוח במרבית האנשים' בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
204	לוח 14.12: רמת הביטחון בזולת בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

- 204 לוח 14.13: שביעות רצון של צעירים בני 20-34 מן הקשר עם בני המשפחה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 205 לוח 14.14: צעירים בני 20-34 שנכגשים עם חברים או מדברים איתם בטלפון פעם בשבוע לפחות בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 205 לוח 14.15: צעירים בני 20-34 שמרגישים שבני המשפחה מעריכים אותם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 205 לוח 14.16: השתתפות של צעירים בני 20-34 בפעילות התנדבות בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 206 לוח 14.17: צעירים בני 20-34 התורמים כסף לארגונים חברתיים או לאנשים פרטיים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 206 לוח 14.18: מעורבות של צעירים בני 20-34 בחיים ציבוריים או פוליטיים ברמה ארצית או מקומית בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 206 לוח 14.19: הערכת צעירים בני 20-34 את יכולתם להשפיע על מדיניות הממשלה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

פרק טו: דפוסי נהיגה ובעיות בדרכים

- 207 מבוא
- 208 תקציר
- 210 ממצאים
- 212 לוחות
- 212 לוח 15.1: צעירים בני 20-34 בעלי רישיון נהיגה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 212 לוח 15.2: תדירות נהיגה בפועל (ימים בשבוע) בקרב צעירים בני 20-34 שבבעלותם רישיון נהיגה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 212 לוח 15.3: מעורבות של צעירים בני 20-34 בתאונות דרכים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 213 לוח 15.4: מעורבות של צעירים בני 20-34 בתאונות דרכים עם נכגעים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וסוג המעורב
- 213 לוח 15.5: צעירים בני 20-34 שנכגעו בתאונות דרכים עם נכגעים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וחומרת הפגיעה
- 214 לוח 15.6: תחושת הביטחון בדרכים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 214 לוח 15.7: חגירת חגורת בטיחות, בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 215 לוח 15.8: התנהגות לא ראויה בדרכים, בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 216 לוח 15.9: הערכה של צעירים בני 20-34 את פעילות המדינה לקידום בטיחות בדרכים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

פרק טז: שימוש באמצעים דיגיטליים

- 217 מבוא
- 218 תקציר
- 221 ממצאים
- 222 לוחות

- 222 לוח 16.1: שימוש במחשב בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 222 לוח 16.2: שימוש באינטרנט (כולל טלפון נייד) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 222 לוח 16.3: שימוש באינטרנט לצורך עבודה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 223 לוח 16.4: שימוש באינטרנט לצורך לימודים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 223 לוח 16.5: שימוש באינטרנט לצורך חיפוש מידע בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 223 לוח 16.6: שימוש באינטרנט לצורך שליחת דואר אלקטרוני בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 223 לוח 16.7: שימוש באינטרנט לצורך השתתפות בקבוצת דיון ברשתות חברתיות (כולל WhatsApp) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 224 לוח 16.8: שימוש באינטרנט לצורך משחקים ברשת או הורדת משחקים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 224 לוח 16.9: שימוש באינטרנט לצורך תשלום חשבונות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 224 לוח 16.10: שימוש באינטרנט לצורך שירותי בנקאות דיגיטליים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 224 לוח 16.11: שימוש באינטרנט לצורך צפייה או הורדת קבצים (כגון תמונות, מוזיקה וסרטים) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 225 לוח 16.12: שימוש באינטרנט לצורך קניית מוצרים או שירותים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 225 לוח 16.13: שימוש באינטרנט לצורך קבלת שירותים ממשרדי ממשלה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 225 לוח 16.14: שימוש באינטרנט לצורך שיחות טלפון או וידאו בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 225 לוח 16.15: שימוש באינטרנט לצורך חיפוש מידע בנושא בריאות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
- 226 לוח 16.16: מיומנויות של צעירים בני 18-34 בפתרון בעיות בסביבה מתוקשבת, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

פרק יז: פנאי, תרבות וספורט

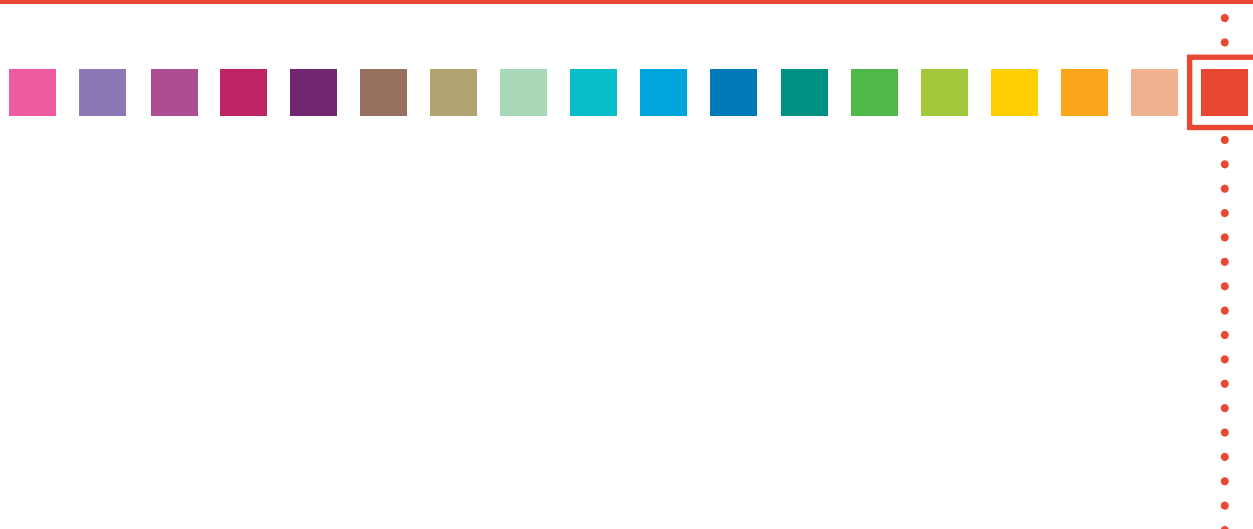
- 227 מבוא
- 228 הגדרות
- 229 תקציר
- 231 ממצאים
- 233 לוחות
- 233 לוח 17.1: הוצאה חודשית ממוצעת על שירותי תרבות, בידור וספורט בקרב משקי בית צעירים בשנים 2019-2020, לפי קבוצת אוכלוסייה

233	לוח 17.2: יציאה לנופש בארץ בתדירות של פעם בשנה לפחות בקרב צעירים בני 34-20 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
233	לוח 17.3: יציאה לנופש בחו"ל בתדירות של פעם בשנה לפחות בקרב צעירים בני 34-20 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
234	לוח 17.4: השתתפות צעירים בני 20-34 באירועי תרבות, בידור וספורט (כגון סרט, הצגה, הופעה, תערוכה, משחק ספורט) בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
234	לוח 17.5א: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ואזור מגורים
235	לוח 17.5ב: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ואזור מגורים
235	לוח 17.5ג: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ומחוז מגורים
236	לוח 17.6: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 ממשך הזמן שהם מקדישים לפעילויות פנאי בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
237	פרק יח: תפיסות ועמדות כלפי שירותים ומוסדות מדינה
238	מבוא
238	הגדרות
239	תקציר
240	ממצאים
241	לוחות
241	לוח 18.1: הערכת תפקוד הכנסת בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
241	לוח 18.2: הערכת תפקוד העירייה/הרשות המקומית בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
241	לוח 18.3: הערכת תפקוד המשטרה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
242	לוח 18.4: הערכת תפקוד מערכת הבריאות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
242	לוח 18.5: הערכת תפקוד מערכת החינוך בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין
243	מקורות
249	תקצירים בשפה הערבית

פרק א:

מאפיינים דמוגרפיים

מבוא

פרק זה עוסק במאפייניהם הדמוגרפיים של צעירים ערבים בני 18-34. הפרק מציג תמונה כוללת על גודל האוכלוסייה, על חלקה בסך האוכלוסייה, על קבוצות גיל, קבוצות אוכלוסייה (יהודים/ערבים) וקבוצות דת באוכלוסייה הערבית (מוסלמים/נוצרים/דרוזים) ועל הגדרת הזהות המייצגת את הצעירים הערבים (ערבית/פלסטינית/דתית/ישראלית). בחינת המאפיינים הדמוגרפיים חשובה לקביעת מדיניות, שכן הם מסייעים לזיהוי צרכים ומאפיינים שעשויים להשפיע על דפוסי השימוש בשירותים המוצעים לצעירים ערבים. מידע זה מספק בסיס חיוני לתכנון שירותים ופיתוח מענים הולמים לצעירים ערבים בישראל.

הפרק מתבסס על נתונים מן השנתון הסטטיסטי לישראל 2022, מקובצי אוכלוסייה ומן הסקר החברתי של הלמ"ס, וכן על נתונים מן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021). כדי לספק תמונת מצב עדכנית ככל האפשר, הנתונים מן הסקר החברתי שבהם נעשה שימוש היו לשנת 2021. עם זאת בלוחות שבהם מוצגת רמת הדתיות של הצעירים מוצגים נתונים מנקודת זמן מסוימת – סוף שנת 2020, או שמוצג ממוצע תלת-שנתי של נתוני השנים 2019-2021, וזאת כדי להימנע מטעויות דגימה בשל מספרים קטנים במיוחד.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

אומדני האוכלוסייה ותכונותיה הדמוגרפיות, האומדנים הארציים וכן החלוקה לפי אזורים גאוגרפיים מבוססים על התוצאות של מפקדי האוכלוסין ועל השינויים שחלו באוכלוסייה לאחר עריכת המפקדים, לפי אומדנים של הלמ"ס.

כלל האוכלוסייה: אוכלוסיית ישראל מוגדרת על בסיס האוכלוסייה הקבועה (דה יורה), והיא כוללת תושבי קבע בעלי אזרחות ישראלית ותושבי קבע ללא אזרחות ישראלית (לרבות מי שנעדרים מישראל כחות משנה בעת ביצוע האומדן). המונח מתייחס לכל הגילים, למעט בלוחות שבהם הוגדר אחרת.

קבוצות אוכלוסייה ודת: בשנת 1999 שינתה הלמ"ס את ההגדרות של קבוצות האוכלוסייה. הקבוצה "יהודים ואחרים" כוללת יהודים, נוצרים שאינם ערבים ואנשים ללא סיווג דת, והקבוצה "ערבים" כוללת מוסלמים, נוצרים ודרוזים. הנתונים מוצגים על פי הגדרה זו.

גיל: מספר השנים השלמות שמלאו לאדם עד תאריך האומדן. האומדנים לפי גיל, בשילוב תכונות אחרות, נערכים על ידי הלמ"ס אחת לשנה. נתוני הלמ"ס המתבססים על השנתון הסטטיסטי ומופיעים בסקירה זו מתייחסים לצעירים בני 18-34, כשהכוונה היא 12-34 חודשים. נתונים מן הסקר החברתי מתייחסים לצעירים בני 20-34, מאחר שאוכלוסיית הסקר היא צעירים בני 20 ויותר.

הגדרה עצמית של מידת דתיות: הגדרת אורח החיים העיקרי מבחינה דתית של הפרטים את עצמם. בני 20 ויותר נשאלים: "האם אתה/את רואה את עצמך כ...".

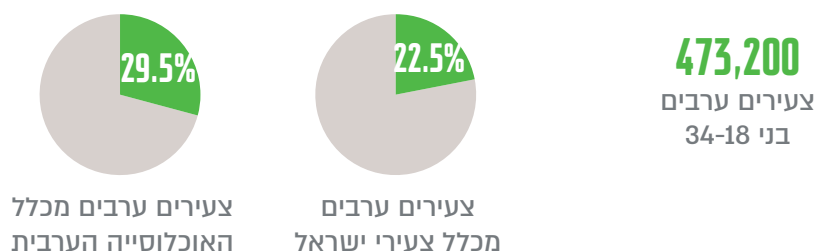
הגדרת הזהות המייצגת של הצעיר: הגדרת הפרט את זהותו הקבוצתית המרכזית (ח'טיב ואח', 2021).

תקציר

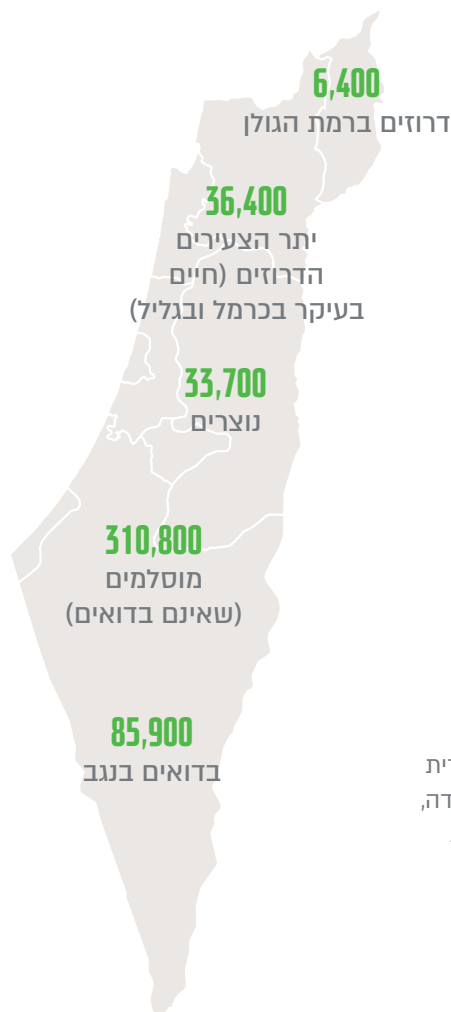
בשנת 2021 מנתה אוכלוסיית הצעירים הערבים בני 18-34 אלף 473.2 אלף נפש (לא כולל צעירים תושבי מזרח ירושלים שמספרם עמד באותה שנה על 107.6 אלף נפש): 22.5% מכלל צעירי ישראל ו-29.5% מכלל האוכלוסייה הערבית.

בשנת 2021 חיו בנגב 85.9 אלף צעירים בדואים[^] – 18.1% מכלל הצעירים הערבים; ברמת הגולן גרו 6.4 אלף צעירים דרוזים, מבין 42.8 אלף צעירים דרוזים – 9.1% מכלל הצעירים הערבים.

מספר הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2021 ושיעורם מכלל צעירי ישראל ומכלל האוכלוסייה הערבית

מספר הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2021, לפי מיקום גאוגרפי

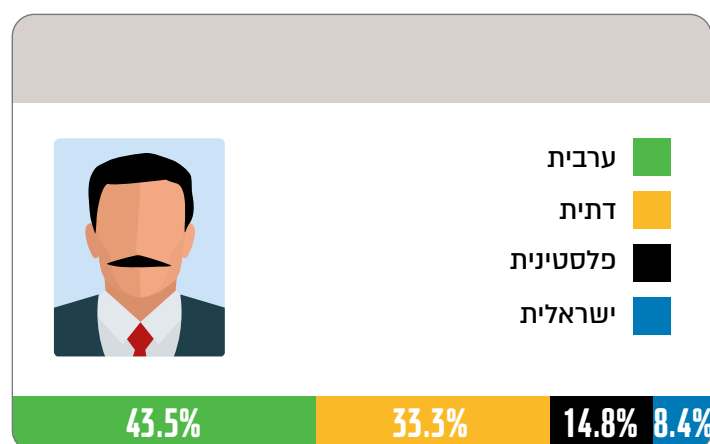

[^] בדואים בנגב הגרים ב-18 יישובים: העיר רהט; המועצות המקומיות חורה, כסיפה, לקיה, ערערה בנגב, שגב שלום ותל שבע; יישובי המועצה האזורית אל קסום: אום בטין, א-סייד, דריג'את, כוחלה, מולדה, מכחול ותראבין א-צאנע; יישובי המועצה האזורית נווה מדבר: אבו קורינאת, קאסר א-סר, ביר הדאג' ואבו תלול.

אוכלוסיית הצעירים הערבים היא אוכלוסייה צעירה, 47.3% מן הצעירים בה בני 18-24 (לעומת 28.9% בקרב בני 29-25 ו-23.8% בקרב בני 30-34). זו גם אוכלוסייה דתית בעיקרה: 19.4% בלבד הגדירו עצמם "לא דתיים", ואחוז זה היה נמוך אף יותר בקרב המוסלמים בלבד – 11.4%.

בשנת 2020 ציינו 43.5% מן הצעירים הערבים כי הם רואים בזהות הערבית את הזהות המייצגת אותם (מבין זהויות אחרות: פלסטינית, דתית וישראלית). 33.3% מן הצעירים הערבים ציינו כי הזהות הדתית היא הזהות המייצגת אותם, 14.8% ציינו את הזהות הפלסטינית ו-8.4% – את זהותם הישראלית.

צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי הגדרת הזהות המייצגת אותם (באחוזים)

אזור המגורים ממלא תפקיד בהגדרת הזהות של הצעירים הערבים: 49.7% מן הצעירים הערבים באזור חיפה ו-48.0% מן הצעירים הערבים באזור צפון ציינו שהזהות הערבית היא המייצגת אותם ולאחריה הזהות הדתית. לעומת זאת באזורים מרכז ודרום בלטה הזהות הדתית: 47.2% מן הצעירים באזור מרכז ו-45.5% מן הצעירים באזור דרום ציינו כי הזהות הדתית היא המייצגת אותם. באזור מרכז ציינו 25.4% מן הצעירים כי הזהות הפלסטינית היא המייצגת אותם. באזורים דרום וחיפה אחוז הצעירים שצינו שהזהות הישראלית היא המייצגת אותם היה נמוך במיוחד (2.4% ו-3.8%, בהתאמה לעומת 9.2% באזור מרכז ו-12.3% באזור צפון).

ממצאים

גודל האוכלוסייה: בשנת 2021 מנתה אוכלוסיית הצעירים בני 18-34 בישראל 2,102.2 אלף נפש – 23.4% מכלל אוכלוסיית ישראל. אוכלוסיית הצעירים הערבים בישראל מנתה 473.2 אלף נפש – 22.5% מכלל צעירי ישראל ו-29.5% מכלל האוכלוסייה הערבית (לוח 1.1).

- התפלגות הצעירים לפי קבוצות דת: 396.7 אלף צעירים ערבים בישראל הם מוסלמים – 83.7% מכלל הצעירים הערבים. אוכלוסיית הצעירים הערבים כוללת גם את הצעירים הערבים הדרוזים, שמנו ב-2021 42.8 אלף נפש – 9.1% מכלל הצעירים הערבים, ואת הצעירים הערבים הנוצרים שמנו באותה עת 33.7 אלף נפש – 7.2% מכלל הצעירים הערבים (לוח 1.2).
- התפלגות הצעירים לפי מיקום גאוגרפי: בשנת 2021 חיו בנגב 85.9 אלף צעירים בדואים – 21.9% מכלל הצעירים המוסלמים ו-18.1% מכלל הצעירים הערבים. מספר הצעירים הדרוזים תושבי רמת הגולן עמד על 6.4 אלף נפש (לוח 1.2).

מין: היחס בין גברים לנשים בקרב הצעירים הערבים דומה ליחס זה בקרב כלל אוכלוסיית הצעירים; בשנת 2021 היוו הגברים הערבים 51.2% מכלל הצעירים הערבים, והנשים היוו 48.8% מאוכלוסייה זו (לוח 1.1). יחס דומה בין גברים לנשים נמצא גם בקרב צעירים מוסלמים, דרוזים ונוצרים (לוח 1.2).

גיל: אוכלוסיית הצעירים בישראל היא אוכלוסייה צעירה. בשנת 2021 היו 43.7% מהם בני 18-24 – 47.3% מן הצעירים הערבים ו-42.6% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 1.1).

- גיל הצעירים לפי קבוצות דת: בקרב הצעירים המוסלמים נמצא אחוז גבוה במיוחד של צעירים בני 18-24 – 48.3% מן הצעירים בשנת 2021. בקרב הצעירים המוסלמים החיים בנגב (בדואים) היה אחוז זה גבוה אף יותר (52.0%). בקרב הצעירים הנוצרים והדרוזים היו האחוזים דומים יותר לאחוזים בקרב הצעירים היהודים והאחרים: אחוז הצעירים הנוצרים בני 18-24 היה 41.5%, ואחוז הצעירים הדרוזים בגילם אלו 43.0% (לוח 1.2).

מידת הדתיות: מן ההגדרה העצמית של מידת הדתיות של הצעירים בני 20-34 בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי) בולט האחוז הגבוה של צעירים ערבים שצינו כי הם דתיים במידה זו או אחרת: 19.4% בלבד ציינו כי הם לא דתיים, ואחוז זה היה נמוך במיוחד בקרב הצעירים המוסלמים – 11.4%. בקרב הצעירים היהודים ואחרים 39.4% ציינו כי הם לא דתיים/חילוניים (לוחות 1.3 ו-1.4).

הגדרת הזהות העצמית: בשנת 2020 ציינו 43.5% מן הצעירים הערבים בישראל שהזהות הערבית שלהם היא הזהות המייצגת אותם (מבין זהויות אחרות: כלסטינית, דתית וישראלית). 33.3% מן הצעירים ציינו כי הזהות הדתית היא הזהות המייצגת אותם, 14.8% ציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותם ו-8.4% ציינו כי הזהות הישראלית היא הזהות המייצגת אותם (לוח 1.5).

- מדרג זהויות זה מתקיים גם בבחינת הצעירים הערבים לפי קבוצות גיל, בקרב גברים ונשים כאחד, למעט בקרב גברים בני 30-34: 9.2% ציינו כי הזהות הישראלית היא הזהות המייצגת אותם, ו-7.5% ציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותם (לוח 1.5).
- מיקומי הזהויות במדרג מושפעים מאזורי המגורים של הצעירים (ח'טיב ואח', 2021). בחינת מדרג הזהויות לפי אזור מגורים מלמדת שלכל אזור (צפון, חיפה, מרכז או דרום) יש מאפייני זהות שונים (לוח 1.5):

□ צפון: 48.0% מן הצעירים הערבים ציינו שהם רואים בזהות הערבית את הזהות המייצגת אותם מבין הזהויות האחרות, 27.5% ציינו כי הזהות הדתית היא הזהות המייצגת אותם, ואחוזים

נמוכים יותר ציינו כי הם רואים בזהות הפלסטינית או בזהות הישראלית את הזהות המייצגת אותם (12.3% בכל אחת מן הקבוצות). בקרב הגברים אחוז גבוה יותר ציינו כי הזהות הישראלית היא הזהות המייצגת אותם (17.7% לעומת 13.6% שציינו את הזהות הפלסטינית). בקרב הנשים היה המדרג בין זהויות אלו הפוך – 10.9% ציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותן ו-6.4% ציינו את הזהות הישראלית.

- ◻ חיפה: בדומה למחוז צפון, 49.7% מן הצעירים הערבים במחוז חיפה ציינו שהם רואים בזהות הערבית את הזהות המייצגת אותם מבין הזהויות האחרות, 27.7% ציינו כי הזהות הדתית היא הזהות המייצגת אותם, 18.7% ציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותם, ו-3.8% בלבד ציינו את הזהות הישראלית. מדרג זה נמצא הן בקרב הגברים הן בקרב הנשים.
- ◻ מרכז: במחוז מרכז צוינה הזהות הדתית בשכיחות גבוהה. 47.2% מן הצעירים הערבים ציינו שהם רואים בזהות הדתית את הזהות המייצגת אותם מבין הזהויות האחרות, 25.4% ציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותם, 18.2% ציינו כי הזהות הערבית היא הזהות המייצגת אותם ו-9.2% ציינו את הזהות הישראלית. מדרג זה נמצא הן בקרב הגברים הן בקרב הנשים.
- ◻ דרום: במחוז דרום צוינו הזהות הדתית והזהות הערבית בשכיחות גבוהה. 45.5% מן הצעירים הערבים ציינו שהם רואים בזהות הדתית את הזהות המייצגת אותם מבין הזהויות האחרות ו-41.9% ציינו כי הם רואים בזהות הערבית את הזהות המייצגת אותם, זאת לעומת 10.1% שציינו כי הזהות הפלסטינית היא הזהות המייצגת אותם ו-2.4% בלבד שציינו את הזהות הישראלית. בקרב הגברים נרשם אחוז גבוה יותר של מי שציינו כי הם רואים בזהות הערבית את הזהות המייצגת אותם (51.7% לעומת 39.0% שציינו את הזהות הדתית), בעוד בקרב הנשים היה המדרג בין זהויות אלו הפוך – 52.3% ציינו כי הזהות הדתית היא הזהות המייצגת אותן ו-31.8% ציינו את זהותן הערבית.

לוחות

לוח 1.1: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (ממוצע שנתי, באחוזים)

אלפים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
	2,102.2	473.2	1,629.2
אחוז בני 18-34 מכלל האוכלוסייה	23.4	29.5	22.0
מין			
סך הכול	100.0	100.0	100.0
גברים	50.7	51.2	50.6
נשים	49.3	48.8	49.4
גיל			
סך הכול	100.0	100.0	100.0
24-18	43.7	47.3	42.6
29-25	28.5	28.9	28.4
34-30	27.8	23.8	29.0

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

לוח 1.2: צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2021, לפי דת, מין וגיל (ממוצע שנתי, באחוזים)

אלפים	ערבים – סך הכול	מסלמים	נוצרים	דרוזים
		סך הכול מהם: בדואים בנגב		
אחוז בני 18-34 מכלל האוכלוסייה ^{^^}	29.5	29.8	29.1	26.9
מין				
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0
גברים	51.2	51.1	50.8	50.7
נשים	48.8	48.9	49.2	49.3
גיל				
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0
24-18	47.3	48.3	52.0	41.5
29-25	28.9	28.6	27.6	30.6
34-30	23.8	23.1	20.4	27.9

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

[^] מהם 6.4 אלף דרוזים חיים ברמת הגולן

^{^^} אחוז בני 18-34 באותה קבוצה (בכל אחת מן הקבוצות באוכלוסייה הערבית)

לוח 1.3: רמת הדתיות של צעירים ערבים בני 20-34 בשנים 2019-2021, לפי מין ודת (ממוצע תלת-שנתי, באחוזים)

ערבים			מהם מוסלמים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
100.0	100.0^{##}	100.0	100.0	100.0^{##}	100.0
דתיים מאוד	3.7	(2.8)	4.1	(3.1)	5.0
דתיים	35.8	28.9	40.3	32.4	47.9
לא כל כך דתיים	41.1	46.5	44.2	52.4	36.4
לא דתיים	19.4	21.8	11.4	12.1	10.7

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2019, 2020, 2021

^{##} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים)

לוח 1.4: רמת הדתיות של צעירים יהודים בני 20-34 בשנים 2019-2021, לפי מין (ממוצע תלת-שנתי, באחוזים)

סך הכול	גברים	נשים	כלל היהודים
100.0	100.0[#]	100.0	100.0
חרדים	16.3	16.6	16.5
דתיים	12.6	13.1	12.8
מסורתיים דתיים	11.7	13.4	12.5
מסורתיים/לא כל כך דתיים	18.0	19.5	18.8
לא דתיים/חילונים	41.4	37.4	39.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2019, 2020, 2021

[#] $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים)

[^] רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 1.5: הגדרת הזהות המייצגת של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי גיל, אזור מגורים ומין (באחוזים)

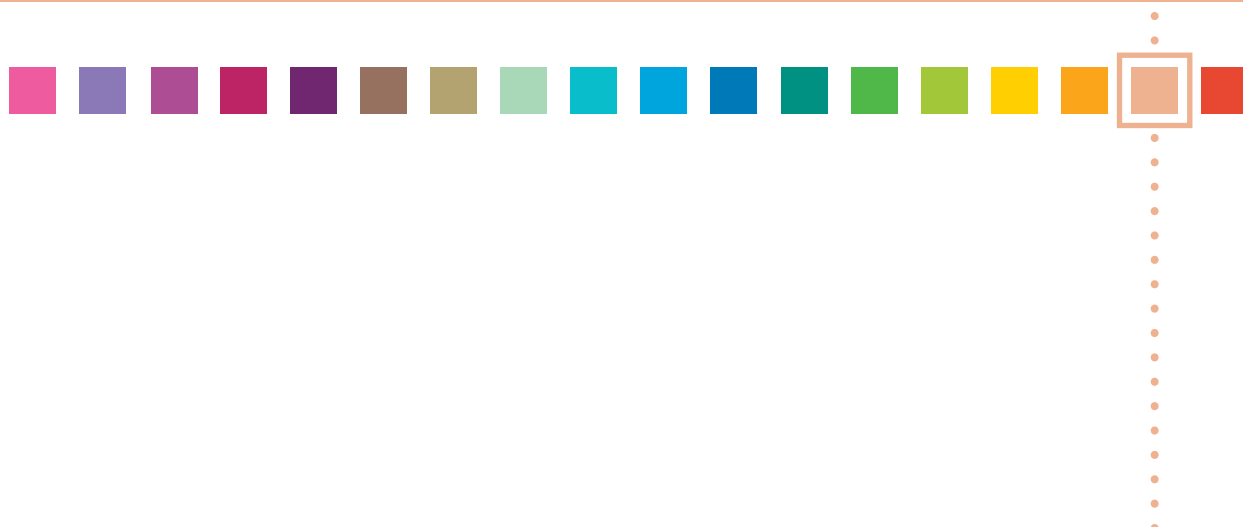
סך הכול	זהות ערבית	זהות פלסטינית	זהות דתית	זהות ישראלית	
100.0	43.5	14.8	33.3	8.4	כלל הצעירים – סך הכול
					גיל
100.0	42.5	18.3	29.5	9.7	24-18
100.0	43.4	12.8	35.9	7.9	29-25
100.0	45.2	10.9	37.2	6.6	34-30
					אזור מגורים
100.0	48.0	12.3	27.5	12.3	צפון
100.0	49.7	18.7	27.7	3.8	חיפה
100.0	18.2	25.4	47.2	9.2	מרכז
100.0	41.9	10.1	45.5	2.4	דרום
100.0	42.7	14.8	30.8	11.8	גברים – סך הכול
					גיל
100.0	42.2	20.5	23.9	13.4	24-18
100.0	40.7	12.1	35.9	11.3	29-25
100.0	45.7	7.5	37.6	9.2	35-30
					אזור מגורים
100.0	45.1	13.6	23.6	17.7	צפון
100.0	45.1	18.7	32.5	3.7	חיפה
100.0	16.2	27.2	44.2	12.4	מרכז
100.0	51.7	5.5	39.0	3.9	דרום
100.0	44.4	14.8	36.0	4.8	נשים – סך הכול
					גיל
100.0	42.8	15.9	35.7	5.6	24-18
100.0	46.2	13.4	36.0	4.4	29-25
100.0	44.7	14.5	36.9	3.9	35-30
					אזור מגורים
100.0	51.0	10.9	31.7	6.4	צפון
100.0	54.6	18.8	22.5	4.0	חיפה
100.0	20.3	23.4	50.5	5.8	מרכז
100.0	31.8	15.0	52.3	0.8	דרום

מקור: ח'טיב ואח', 2021

פרק ב:

פיזור גאוגרפי וצורת יישוב

מבוא

פרק זה ממשיך לתאר את מאפייני הצעירים הערבים ומציג נתונים על צורת היישוב, יישוב המגורים, מחוז המגורים ונפת המגורים שלהם. כמו כן מובאים בו נתונים על התיישבות בערים מעורבות ועל הגירה בקרב צעירים ערבים בישראל.

הפרק מתבסס על נתונים מן השנתון הסטטיסטי לישראל 2022 ומקובצי אוכלוסייה של הלמ"ס.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

יישוב: מקום המאכלס בקביעות ועומד בכמה תנאים:

- יש בו לרוב 40 תושבים בוגרים או יותר
- יש לו מנהל עצמי
- הוא אינו נמצא בתחום הרשמי של יישוב אחר
- הקמתו אושרה בידי מוסדות התכנון

היישובים נחלקים ליישובים יהודיים וליישובים לא יהודיים, על פי רוב האוכלוסייה ביישוב. במרבית היישובים יש רוב מכריע של יהודים ואחרים או של ערבים. יישובים שבהם רוב מכריע של אוכלוסייה יהודית אבל מיעוט ניכר של ערבים מוגדרים "מערבים" (ראו להלן, "ערים מעורבות").

מחוז ונפה: המחוזות והנפות הוגדרו לפי החלוקה המנהלית הרשמית של המדינה, ולפיה יש שישה מחוזות ו-15 נפות. עליהם נוספו ב-1972 אזורי יהודה, שומרון וחבל עזה וב-1981 נוספה נפת גולן במחוז צפון, זאת כדי לאפיין את היישובים היהודיים הנמצאים באזורים אלו ואת תושביהם.

צורת יישוב:

יישובים עירוניים: כל היישובים שאוכלוסייתם מונה 2,000 תושבים ויותר והם מסווגים על-פי גודלם.

יישובים כפריים: כל היישובים שאוכלוסייתם מונה עד 2,000 תושבים (גם אם אינם חקלאיים). היישובים הכפריים נחלקים לסוגים האלה:

- מושב: יישוב כפרי המאורגן כאגודה שיתופית ויש לו זכות לנחלות חקלאיות (כמשמעות מונח זה במנהל מקרקעי ישראל). יישוב של יחידות משפחתיות שכל אחת היא ישות כלכלית עצמאית. חלק מן הייצור ומן המנהל הכלכלי הוא בידי האגודה השיתופית, ואת רמת השיתוף קובעים התושבים.
- מושב שיתופי: יישוב כפרי שיתופי, שבו הייצור והשיווק משותפים ואילו הצריכה מתנהלת באופן פרטי.
- קיבוץ: יישוב כפרי שיתופי, שבו הייצור, השיווק והצריכה מאורגנים על בסיס שיתופי.
- יישוב מוסדי: מוסדות בעלי תכונות של יישוב שאינם כלולים בתחום המוניציפלי של יישוב אחר.
- יישוב קהילתי: יישוב המאוגד כאגודה שיתופית, שאינו בעל זכות לנחלות חקלאיות ואשר תחום הפעולה של האגודה השיתופית (היצרני, הצרכני, המוניציפלי והחברתי) והיקפה נקבעים על ידי התושבים.
- יישוב כפרי אחר: יישוב המונה פחות מ-2,000 תושבים ולא נכלל בסוגי היישובים האחרים.

גרים מחוץ ליישובים: תושבים המתגוררים מחוץ לתחום של יישוב כלשהו. המקומות שבהם גרה אוכלוסייה זו אינם בעלי תכונות של יישוב (כפי שמוגדר לעיל).

המעמד המוניציפלי של היישובים: מבחינים בין שלושה סוגים של רשויות מקומיות:

- עירייה – מתייחסת ליישוב אחד בלבד
- מועצה מקומית – מתייחסת ליישוב אחד בלבד
- מועצה אזורית – מתייחסת בדרך כלל לכמה יישובים כפריים

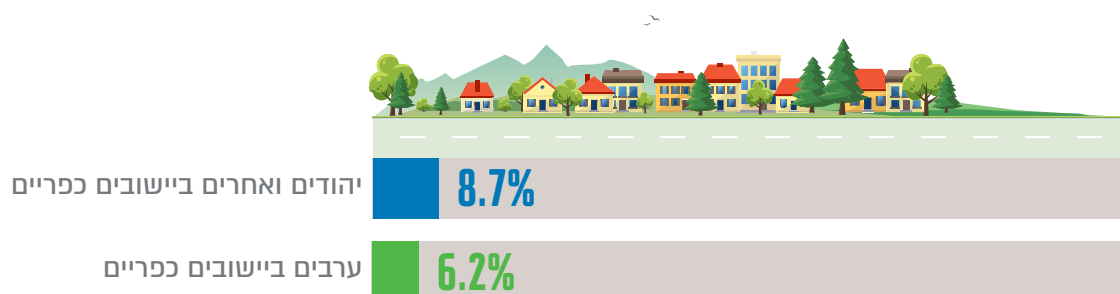
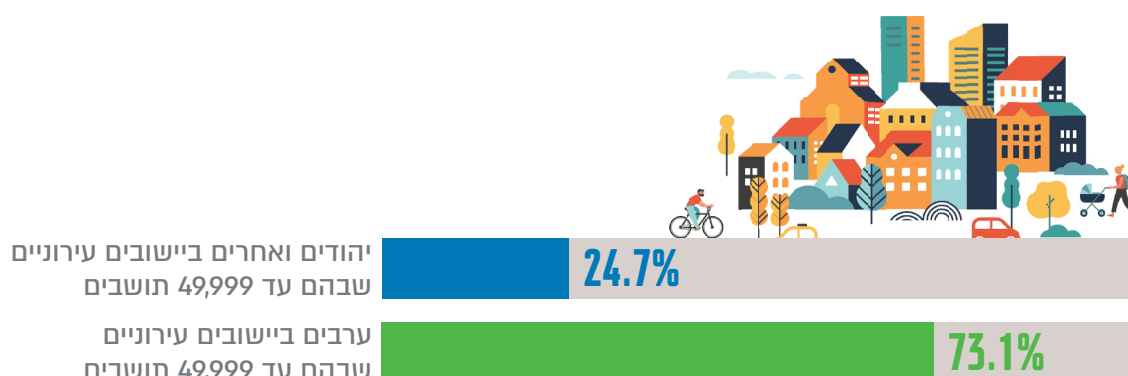
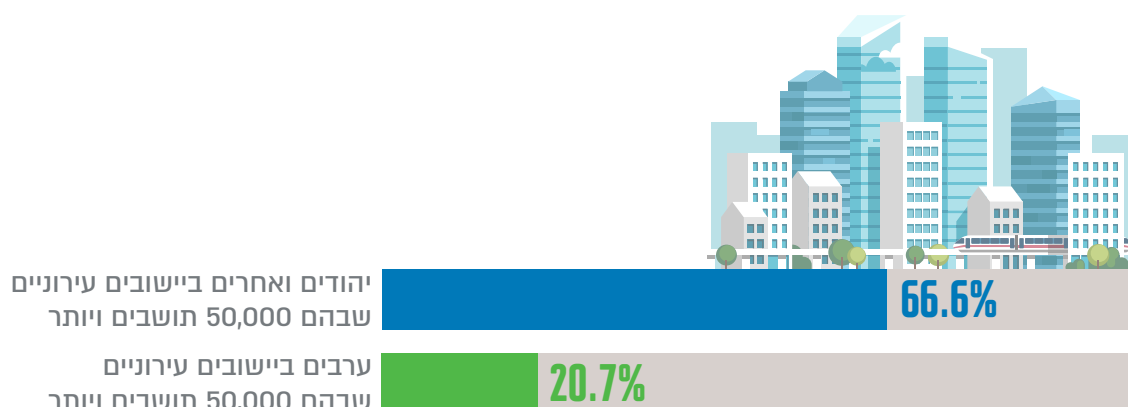
ערים מעורבות: יישובים עירוניים שבהם רוב מכריע של תושבים יהודים ואחרים ומיעוט ניכר של תושבים ערבים. בקבוצה זו נכללים שמונה יישובים עירוניים: ירושלים, תל אביב-יפו, חיפה, עכו, רמלה, לוד, מעלות-תרשיחא ונצרת עילית (מ-1983) (מיוני 2019 שונה שמה של נצרת עילית לנוף הגליל), ויישוב כפרי אחד: נווה שלום (מ-1985).

הגירה: הכוונה של הפרט להגר למדינה אחרת להוסיף את המילים "למדינה אחרת" והמניעים והחסמים להגירה.

תקציר

בשנת 2021 התרכזו 73.1% מן הצעירים הערבים ביישובים עירוניים קטנים שבהם עד 49,999 תושבים, בעוד 66.6% מן הצעירים היהודים ואחרים התרכזו ביישובים עירוניים גדולים ובינוניים שבהם 50,000 תושבים ויותר.

צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי צורת היישוב (עירוני או כפרי) (באחוזים)

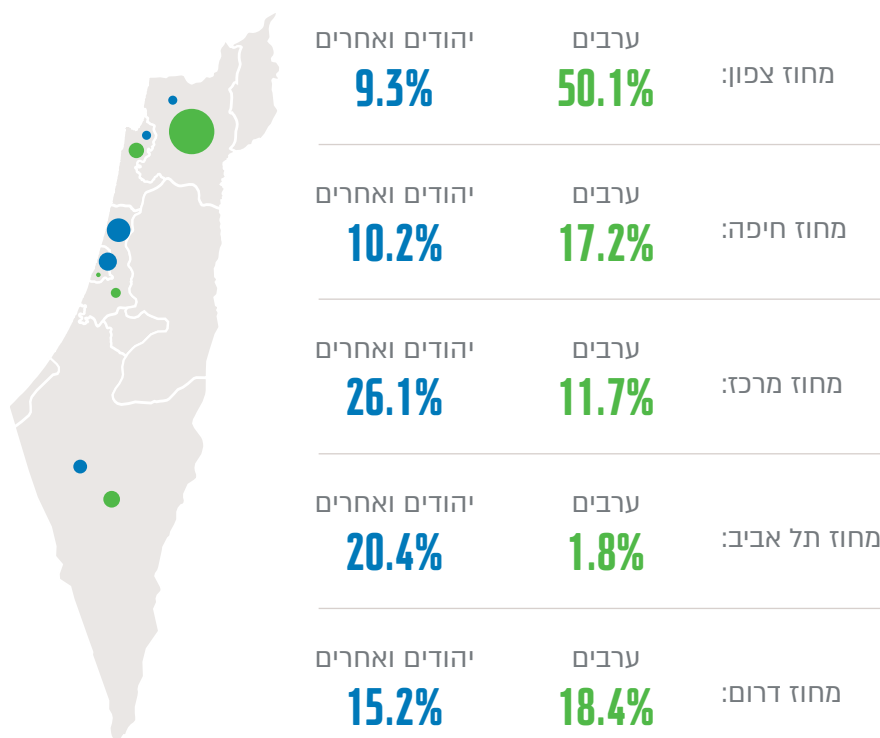

בשנת 2021 נע שיעור הצעירים הערבים ביישובים עירוניים (לא כולל ערים מעורבות) בין 23.4% מכלל התושבים (במעיליא) ל-32.5% מכלל התושבים (בכפר ברא).

בשבע הערים המעורבות: תל אביב-יפו, חיפה, עכו, רמלה, לוד, מעלות-תרשיחא ונוף הגליל (לא כולל ירושלים) גרו בסוף שנת 2020 11.9% מן הצעירים: 8.8% מן הצעירים הערבים ו-12.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. באף אחת מן הערים המעורבות לא היוו הצעירים הערבים את הרוב: בעכו, בנוף הגליל ובולד הם היוו מעט יותר משליש מאוכלוסיית הצעירים בעיר, ובערים רמלה ומעלות תרשיחא הם היוו פחות משליש. לעומת זאת בתל אביב-יפו, שבה גרו מרבית הצעירים בישראל, רק 5.5% מהם היו ערבים.

התפלגות הצעירים לפי מחוז מעידה על בידול גאוגרפי בין האוכלוסייה הערבית לאוכלוסיית היהודים ואחרים: בעוד הצעירים הערבים התרכזו בשנת 2021 במחוז צפון, הצעירים היהודים ואחרים התרכזו במחוזות מרכז ותל אביב.

צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומחוז (באחוזים)

89.9% מן הצעירים הערבים לא חשבו בשנת 2020 על הגירה למדינה אחרת. 10.1% ציינו שהם חשבו על כך.

ממצאים

צורת היישוב: בשנת 2021 גרו 91.9% מן הצעירים ביישובים עירוניים, והיתר (8.1%) גרו ביישובים כפריים (לוח 2.1). מאפייני הפיזור של הצעירים הערבים בין היישובים שונים מאלו של הצעירים היהודים ואחרים:

- צעירים המתגוררים ביישובים עירוניים: צורת היישוב הנפוצה בקרב צעירים ערבים הייתה יישובים עירוניים קטנים ובינוניים: 73.1% מהם התרכזו ביישובים עירוניים שבהם עד 49,000 תושבים. 66.6% מן הצעירים היהודים ואחרים גרו ביישובים עירוניים גדולים שבהם 50,000 תושבים ויותר (לוח 2.1). אחוז הצעירים הערבים בני 18-34 שגרו ביישובים עירוניים (ללא ערים מעורבות) נע בין 23.4% מכלל התושבים (במעיליא) ל-32.5% מכלל התושבים (בכפר ברא) (לוח 2.4).
- צעירים המתגוררים ביישובים כפריים: 6.2% מן הצעירים הערבים גרו ביישובים כפריים ו-8.7% מן הצעירים היהודים ואחרים גרו ביישובים כפריים (לוח 2.1).

מחוז: בשנת 2021 האחוז הגבוה ביותר של צעירים בני 18-34 גרו במחוז מרכז (22.9%) ובפוערים לא גדולים – במחוז צפון (18.4%), במחוז תל אביב (16.2%) ובמחוז דרום (16.0%). במחוז חיפה גרו 11.7% מן הצעירים, ובמחוז ירושלים 9.6%. ההתפלגות בין המחוזות מעידה על בידול גאוגרפי בין האוכלוסייה הערבית לאוכלוסיית היהודים ואחרים. במחוז צפון גרו 50.1% מן הצעירים הערבים, ו-9.3% בלבד מן הצעירים היהודים ואחרים. במחוז דרום היה אחוז הצעירים בכל אחת מקבוצות האוכלוסייה דומה למדי: 18.4% מן הצעירים הערבים ו-15.2% מן הצעירים היהודים ואחרים. במחוז מרכז גרו 26.1% מן הצעירים היהודים ואחרים ובמחוז תל אביב 20.4%. אחוז הצעירים הערבים שגרו במחוזות אלו היה נמוך במיוחד: 11.7% במחוז מרכז ו-1.8% במחוז תל אביב (לוח 2.2).

נפה: בשנת 2021 התרכזו 85.7% מן הצעירים הערבים בשלושה מחוזות: צפון, חיפה ודרום, ובמחוזות אלו הם התרכזו בנפות מסוימות: הצעירים הערבים תושבי מחוז צפון גרו בעיקר בנפת עכו (27.2%) ובנפת זרעאל (18.2%). כמעט כל הצעירים הערבים תושבי מחוז דרום גרו בנפת באר שבע (18.3%), ומרבית הצעירים תושבי מחוז חיפה גרו בנפת חדרה (12.9%) (לוח 2.2).

ערים מעורבות: בשבע הערים המעורבות בישראל (לא כולל ירושלים) גרו בסוף שנת 2020 11.9% מן הצעירים: 8.8% מן הצעירים הערבים ו-12.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. באף אחת מהן לא היו הצעירים הערבים את הרוב. בשלוש מן הערים הם היו מעט יותר משליש מאוכלוסיית הצעירים בעיר: עכו (39.3%), נוף הגליל (38.5%) ולוד (35.1%). ברמלה ובמעלות תרשיחא היו הצעירים הערבים כחות משליש מן הצעירים בעיר (29.5% ו-25.0%, בהתאמה), ובתל אביב-יפו, שבה גרו מרבית הצעירים בישראל, הם היו 5.5% בלבד מאוכלוסיית הצעירים בעיר (לוח 2.3).

הגירה: בשנת 2020 נשאלו הצעירים הערבים אם הם מעוניינים להגר לחו"ל. 89.9% מהם דיווחו כי אינם חושבים על הגירה ו-10.1% דיווחו כי הם חושבים על כך. מבין הצעירים הערבים שדיווחו שהם חושבים על הגירה למדינה אחרת, 19.7% ציינו כי הם מעוניינים בהגירה בפועל, 38.8% ציינו כי הם מתלבטים ו-41.4% ציינו כי אינם מעוניינים להגר בפועל (ח'טיב ואח', 2021). המניעים העיקריים להגירה שצוינו על ידי הצעירים הערבים היו חיפוש אחר איכות חיים טובה יותר בחו"ל (42.9%), שיפור המצב הכלכלי (24.7%) ופתרון למצוקת המגורים (11.0%). המניעים להגירה נבדלים בין קבוצות הגיל: חיפוש אחר איכות חיים טובה יותר בחו"ל היה מניע בולט להגירה בקרב בני 18-24, המצב הכלכלי היה מניע בולט להגירה בקרב בני 30-35, ומצוקת דיור הייתה מניע בולט להגירה בקרב בני 25-29 (לוח 2.5).

לוחות

לוח 2.1: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה וצורת היישוב (ממוצע שנתי, באחוזים)

אלפים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
	2,102.2	473.2	1,629.2
סך הכול	100.0	100.0	100.0
יישובים עירוניים			
+200,000	30.2	4.3	37.6
199,999-50,000	26.2	16.4	29.0
49,999-20,000	19.8	31.6	16.5
19,999-10,000	8.2	26.3	3.0
9,999-2,000	7.5	15.2	5.2
יישובים כפריים	8.1	6.2	8.7

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

לוח 2.2: צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מחוז ונפה (ממוצע שנתי, באחוזים)

אלפים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
	2,102.2	473.2	1,629.2
סך הכול	100.0	100.0	100.0
מחוז ירושלים	9.6	0.8	12.2
מחוז צפון	18.4	50.1	9.3
נפת צפת	1.4	0.9	1.6
נפת כנרת	1.4	2.3	1.1
נפת יזרעאל	6.7	18.2	3.3
נפת עכו	8.3	27.2	2.9
נפת גולן	0.6	1.5	0.4
מחוז חיפה	11.7	17.2	10.2
נפת חיפה	6.1	4.3	6.7
נפת חדרה	5.6	12.9	3.5
מחוז מרכז	22.9	11.7	26.1
נפת שרון	5.2	6.4	4.8
נפת פתח תקווה	7.6	2.5	9.0
נפת רמלה	3.9	2.7	4.3
נפת רחובות	6.2	0.1	8.0
מחוז תל אביב	16.2	1.8	20.4
מחוז דרום	16.0	18.4	15.2
נפת אשקלון	6.2	0.1	7.9
נפת באר שבע	9.8	18.3	7.3
אזור יהודה ושומרון	5.2		6.6

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

לוח 2.3: צעירים בני 18-34 בסוף שנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה וערים מעורבות (באלפים ובאחוזים)

אחוז הערבים מכלל הצעירים [^]	כלל הצעירים			אלפים
	יהודים ואחרים	ערבים	250.1	
	208.6	41.5		
	12.8	8.8	11.9	אחוז מן האוכלוסייה
				ערים מעורבות, אלפים
5.5	117.6	6.9	124.5	תל אביב-יפו
16.4	51.7	10.2	61.9	חיפה
35.1	12.5	6.8	19.3	לוד
29.5	12.9	5.4	18.3	רמלה
39.3	7.1	4.6	11.7	עכו
38.5	5.6	3.8	9.4	נוף הגליל
25.0	1.2	3.8	5.0	מעלות-תרשיחא

מקור: למ"ס, קובצי אוכלוסייה לסוף שנת 2020

[^] אחוז הצעירים הערבים בערים המעורבות מכלל הצעירים

לוח 2.4: צעירים ערבים בני 18-34 בסוף שנת 2020, לפי יישובים עירוניים ערביים (לא כולל יישובים מעורבים) (במספרים מוחלטים ובאחוזים)

שם היישוב	מספרים מוחלטים	אחוז מכלל התושבים
אבו גוש	2,164	27.8
אבו סנאן	4,229	29.6
אבו תלול	569	26.6
אבטין	894	31.0
אום אל-כחם	16,841	29.7
אום בטין	1,363	30.4
אכסאל	4,437	29.7
אל-סייד	1,849	30.4
אעבלין	3,820	28.2
באקה אל-גרביה	8,747	28.7
בועיינה-נוג'דאת	3,079	30.8
בוקעאתא	1,821	27.3
ביר אל-מכסור	2,899	29.8
ביר הדאג'	1,587	26.4
בית ג'ן	3,654	30.1
בסמ"ה	3,136	30.6
בסמת טבעון	2,369	29.6
בענה	2,544	30.2
ג'דידה-מכר	6,258	29.3
ג'ולס	1,998	30.4
ג'לג'וליה	2,957	28.6
ג'סר א-זרקא	4,452	29.4

שם היישוב	מספרים מוחלטים	אחוז מכלל התושבים
ג'ש (גוש חלב)	811	25.9
ג'ת	3,648	29.7
דליית אל-כרמל	4,765	26.7
דבורייה	3,084	28.9
דייר אל-אסד	3,784	29.7
דייר חנא	3,095	29.5
זמר	2,057	28.4
זרזיר	2,444	29.5
חורה	6,209	26.9
חורפיש	1,875	28.9
טובא-זנגרייה	2,029	29.4
טורעאן	4,246	29.4
טייבה	12,573	28.2
טירה	7,846	29.0
טמרה	10,073	28.9
יאנוח-ג'ת	1,998	29.5
יפיע	5,613	29.1
ירכא	5,191	29.8
כאבול	4,141	29.1
כאוכב אבו אל-היג'א	996	27.2
כסיפה	6,255	27.8
כסרא-סמיע	2,690	30.0
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	1,722	30.6
כפר ברא	1,221	32.5
כפר יאסיף	2,802	27.4
כפר כמא	941	27.5
כפר כנא	6,929	29.8
כפר מנדא	6,594	32.0
כפר מצר	837	30.1
כפר קאסם	7,333	30.2
כפר קרע	5,665	29.4
לקיה	4,028	27.5
מג'ד אל-כרום	4,579	29.6
מג'דל שמס	2,866	25.4
מגאר	7,181	30.9
מוקייבלה	1,253	30.3
מזרעה	1,252	31.3
מייסר	592	28.6
מסעדה	903	24.1
מעיליא	764	23.4
מעלה עירון	4,693	30.5
משהד	2,628	31.0

שם היישוב	מספרים מוחלטים	אחוז מכלל התושבים
נאעורה	641	27.3
נחף	4,004	30.0
נצרת	22,095	28.4
סאג'ור	1,375	31.6
סולם	777	29.4
סח'נין	9,183	28.5
סלמה	1,053	31.0
סעוה	556	27.8
ע'ג'ר	798	29.5
עוזייר	1,052	31.3
עיילבון	1,576	27.2
עילוט	2,593	30.4
עין מאהל	4,217	31.1
עין נקובא	1,079	30.1
עין קנייא	568	26.6
עספיא	3,356	26.6
עראבה	7,661	29.2
ערערה	7,192	28.2
ערערה-בנגב	5,517	29.1
פורידיס	3,865	28.7
פסוטה	828	26.0
פקיעין (בוקיעה)	1,688	28.3
קלנסווה	6,898	29.3
קצר א-סר	761	29.3
ראמה	2,165	27.8
רהט	22,097	30.0
רומת הייב	632	30.2
ריינה	5,730	29.9
שבלי - אום אל-גנם	1,653	26.9
שגב-שלום	3,297	29.0
שייח' דנון	923	31.4
שעב	2,249	31.1
שפרעם	12,174	28.6
תל שבע	6,151	28.5

מקור: למ"ס, קובצי אוכלוסייה לסוף שנת 2020

לוח 2.5: חשיבה על הגירה ומניעים להגירה בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי גיל, רמת השכלה, מצב משפחתי וסוג היישוב (באחוזים)

מניעים להגירה								חשיבה על הגירה			
סך הכול	עבודה	עבודת בן/בת זוג	עקירה (מעבר כפוי)	מצוקת הדיור	המזב הכלכלי הביטחוני/ הפוליטית בחו"ל	המתיחות איכות אחר	סך הכול	כן	לא	סך הכול	
100.0	5.2	0.6	3.2	11.0	24.7	7.1	42.9	5.2	89.9	סך הכול	
גיל											
100.0	4.7	0.0	3.1	9.4	15.6	6.3	56.3	4.7	91.7	24-18	
100.0	4.3	0.0	4.3	17.4	28.3	8.7	32.6	4.3	87.7	29-25	
100.0	6.8	2.3	2.3	6.8	34.1	6.8	34.1	6.8	88.5	35-30	
רמת השכלה											
100.0	3.7	0.0	7.4	14.8	25.9	11.1	33.3	3.7	84.1	לא סיים בי"ס תיכון	
100.0	2.2	0.0	0.0	6.5	39.1	0.0	52.2	2.2	86.8	סיים בי"ס תיכון ללא בגרות	
100.0	5.3	0.0	7.9	21.1	18.4	2.6	42.1	5.3	93.1	סיים בי"ס תיכון עם בגרות	
100.0	0.0	0.0	0.0	5.0	20.0	20.0	40.0	0.0	88.8	תעודת דיפלומה	
100.0	21.1	0.0	0.0	0.0	10.5	10.5	47.4	21.1	92.8	תואר ראשון ומעלה	
מצב משפחתי											
100.0	7.1	0.0	2.4	7.1	21.2	7.1	51.8	7.1	90.4	נשוי	
100.0	1.6	1.6	4.9	18.0	29.5	6.6	34.4	1.6	89.7	לא נשוי	
100.0	12.5	0.0	0.0	0.0	25.0	12.5	12.5	12.5	83.7	אחר	
סוג היישוב											
100.0	2.9	0.0	2.9	8.8	35.3	17.6	32.4	2.9	79.6	מעורב	
100.0	5.8	0.8	3.3	11.7	21.7	4.2	45.8	5.8	91.2	לא מעורב	

מקור: ח'טיב ואח', 2021

פרק ג: משפחה

מבוא

למשפחה הגדרות רבות, החל בהגדרות לצורך מדידה וכלה בהגדרות חברתיות. התפיסות בנוגע למשפחה, הגדרתה ותפקידה משתנות תדיר, אך השפעתה של המשפחה (או היעדרה) על חיי הצעירים אינה מוטלת בספק. בפרק מוצגים נתונים על נישואין וגירושין, על עמדות צעירים ערבים כלפי נישואין מעורבים בין דתות וכלפי נישואי קרובים, על ילודה וכריון ועל הסדרי המגורים של הצעירים. הפרק מתבסס על נתונים מסקר כוח אדם, על נתוני הלמ"ס שעובדו לבקשת מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל, וכן על נתונים מן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021).

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

משק בית: כל אדם הגר לבדו וכל קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה אחת בקביעות ברוב ימות השבוע ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. הם עשויים להיות קרובי משפחה, לא קרובי משפחה או צירוף של אנשים קרובים ושאינם קרובים. כאשר בדירה אחת מתגוררים אנשים המנהלים תקציבים נפרדים למזון הם נחשבים משקי בית נפרדים. אוכלוסיית משקי הבית אינה כוללת את משקי הבית בקיבוצים, במסדות, במעונות סטודנטים וכן את שבטי הבדואים בנגב הגרים מחוץ ליישובים המוכרים. "משק בית צעיר" משמעותו שגילו של ראש משק הבית הוא 18-34.

משק בית משפחתי: משק בית שיש בו משפחה אחת לפחות. משק בית משפחתי יכול לכלול משפחה אחת, משפחה אחת עם "אחרים" או שתי משפחות ויותר.

משק בית לא משפחתי: משק בית שבו אדם אחד בלבד או קבוצת אנשים שאינם משפחה.

גודל משק בית: מספר הנפשות במשק הבית.

ממוצע נפשות למשק בית: סך כל הנפשות בכל משקי הבית מחולק במספר משקי הבית.

משפחה (משפחה גרעינית): שני אנשים או יותר החולקים משק בית אחד וקשורים זה לזה כבני זוג נשואים או לא נשואים (כולל זוגות חד-מיניים), או כהורה וילד (כולל ילד מאומץ). סוגי המשפחה העיקריים הם: זוג בלבד, זוג עם ילדים (בקבוצות גיל שונות לפי גיל הילד הצעיר) או הורה יחיד (משפחה חד-הורית) עם ילדים. סוגים אחרים של משפחות הם: סב/סבתא עם נכדים ללא הוריהם, או אחים בלבד הגרים יחד ללא בני זוג וללא ילדים.

דרגת קרבה משפחתית: דרגת הקשר המשפחתי בין בני הזוג. בני זוג מדרגת קרבה ראשונה הם בני דודים (כלומר נשואים לבן/ת של אח או אחות של אחד ההורים). בין בני זוג מדרגת קרבה שנייה יש קשר משפחתי רחוק יותר מבני דודים, למשל נישואין לבן/ת של בן/ת דוד/ה. דרגת קרבה שלישית הוא נישואין לאדם אחר מתוך החמולה.

תקציר

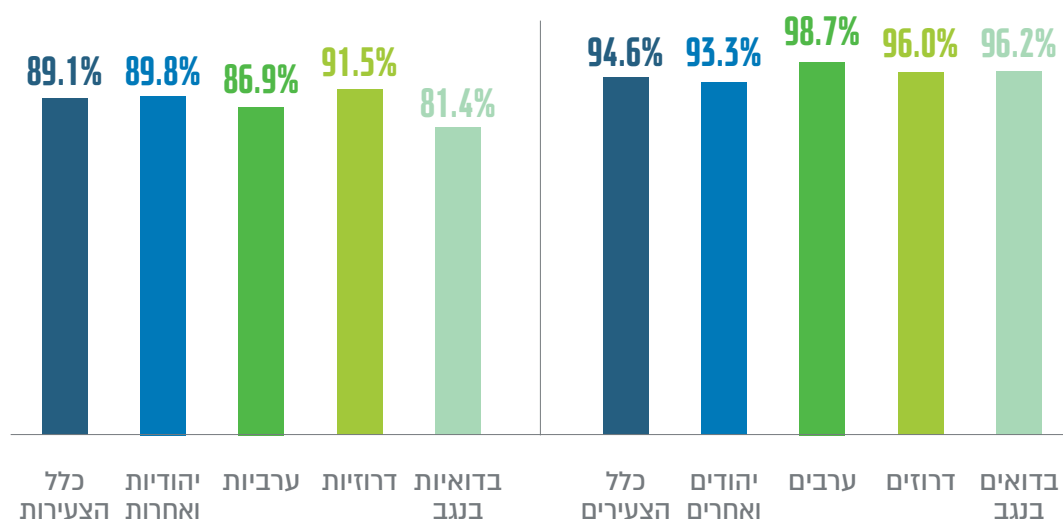
רווקות

אחוז הרווקים בקרב צעירים בני 18-34 יורד עם העלייה בגיל בשתי קבוצות האוכלוסייה: בשנת 2021 היו 98.7% מן הגברים ו-86.9% מן הנשים מקרב הצעירים הערבים בני 18-24 רווקים, בעוד בקבוצת הגיל 25-34 היה אחוז הגברים הרווקים 53.7%, ואחוז הנשים הרווקות – 22.1%.

בשנת 2021 היה אחוז הגברים הרווקים גבוה מאחוז הנשים הרווקות בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל קבוצות הגיל, אולם בקרב הצעירים היהודים ואחרים היו הפערים בין המינים קטנים יותר מבקרב הצעירים הערבים, זאת בשל אחוז נמוך יותר של גברים רווקים ואחוז גבוה יותר של נשים רווקות.

צעירות דרוזיות מתחתנות בגיל מאוחר יותר מצעירות בדואיות בנגב: בשנת 2021 היו 91.5% מן הצעירות הדרוזיות בנות 18-24 רווקות, זאת לעומת 81.4% מן הצעירות הבדואיות בנגב באותה קבוצת גיל.

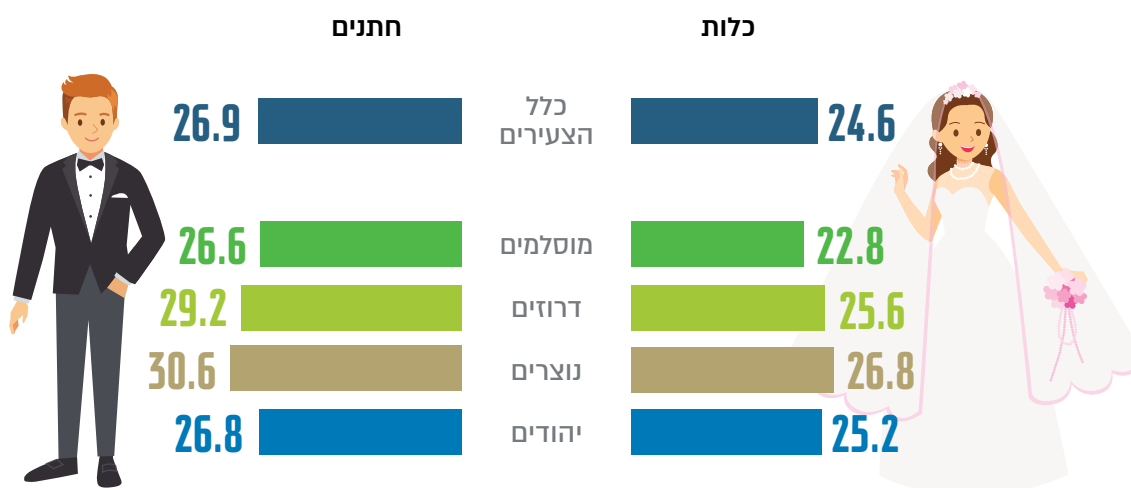
רווקים בני 18-24 בשנת 2021, לפי מין וקבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

נישואין

בשנת 2020 היה הגיל הממוצע של חתנים שנישאו לראשונה 26.9 ושל כלות שנישאו לראשונה – 24.6. גברים מוסלמים וגברים יהודים התחתנו בממוצע מוקדם יותר מגברים דרוזים ומגברים נוצרים. נשים מוסלמיות התחתנו בממוצע מוקדם יותר מנשים יהודיות ומנשים דרוזיות, ובפרט מנשים נוצריות שנישאו לראשונה בגיל מאוחר יותר.

גיל נישואין ממוצע בשנת 2020 בקרב חתנים וכלות שנישאו לראשונה, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין

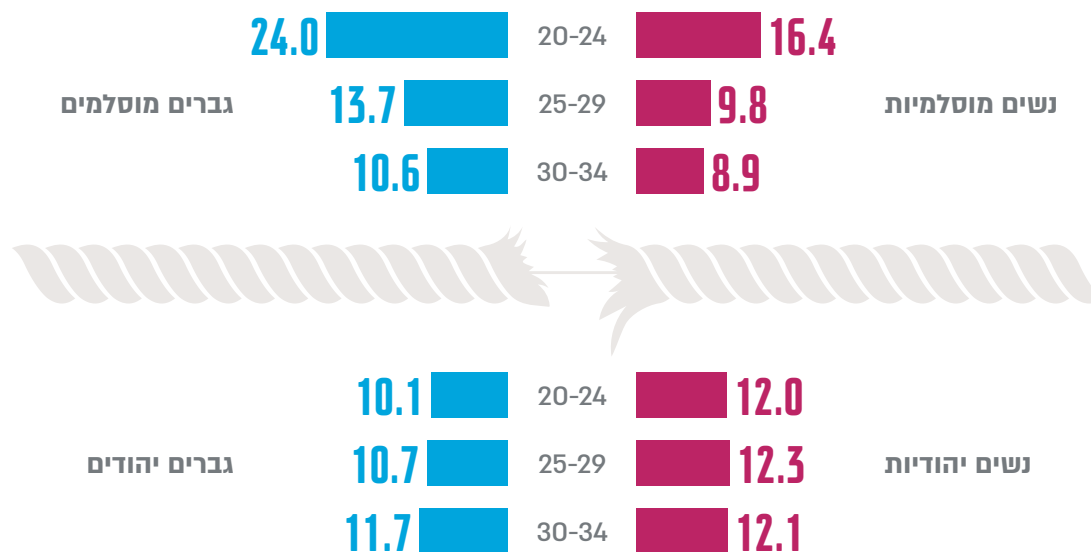
בשנת 2020 שכיחות הנישואים הגבוהה ביותר בקרב הגברים המוסלמים הייתה במחוזות צפון (39.1%) ודרום (29.9%), וכך גם בקרב הנשים המוסלמיות: 40.0% במחוז צפון ו-28.7% במחוז דרום; בקרב הנוצרים 78.2% מן החתנים ו-76.4% מן הכלות היו ממחוז צפון; בקרב הצעירים היהודים 60.3% מן החתנים ו-60.4% מן הכלות היו מן המחוזות מרכז, תל אביב וירושלים.

בשנת 2020 היו 67.5% מן החתנים המוסלמים ו-67.3% מן הכלות המוסלמיות מיישובים עירוניים קטנים (עד 49,999 תושבים), ו-11.4% מן החתנים ו-11.3% מן הכלות – מיישובים כפריים. בקרב היהודים היו 55.8% מן החתנים ו-55.5% מן הכלות מיישובים עירוניים גדולים (100,000 תושבים ויותר).

גירושין

בשנת 2020 היה שיעור המתגרשים (לאחר נשואים) גבוה במיוחד בקרב צעירים מוסלמים בני 20-24, גברים ונשים כאחד: 24.0 (לאחר נשואים) בקרב הגברים ו-16.4 (לאחר נשואות) בקרב הנשים. בקבוצות הגיל האחרות עמדו שיעורים אלו על 13.7 בקבוצת הגיל 25-29 ו-10.6 בקבוצת הגיל 30-34 בקרב הגברים, ועל 9.8 ו-8.9, בהתאמה, בקרב הנשים. בקרב הצעירים היהודים היו השיעורים דומים בכל קבוצות הגיל: בקרב הגברים עמד מספר המתגרשים על כ-10.0 (לאחר נשואים) ובקרב הנשים על כ-12.0 (לאחר נשואות).

שיעור המתגרשים בקרב צעירים בשנת 2020, לפי מין, דת וגיל (לאלף נשואים באותו גיל)

בשנת 2020 התגרשו 3,607 גברים צעירים ו-5,089 נשים צעירות. בקרב המוסלמים התגרשו 737 גברים (20.4% מסך המתגרשים) ו-1,065 נשים (20.9% מסך המתגרשות). בקרב היהודים עמדו אחוזים אלו על 73.5% ו-22.4% בהתאמה.

דפוסי הנישואין בקרב צעירים ערבים

בשנת 2020 היו 55.4% מן הצעירים הערבים בני 18-34 נשואים בהווה או בעבר לבן/ת זוג ללא קרבה משפחתית ביניהם. מרבית הצעירים במחוזות חיפה (67.0%), מרכז (66.9%) וצפון (57.8%) לא היו נשואים נישואי קרובים, בעוד במחוז דרום היו נישואי קרובים נפוצים הרבה יותר – 68.9%.

נישואי קרובים נפוצים פחות בקרב בני 18-24: 38.0% מן הצעירים הערבים בני 18-24 נישאו לבן/ת זוג עם קרבה משפחתית כלשהי ביניהם, ואילו בגילים המבוגרים יותר עמדו אחוזים אלו על 44.5% (בני 25-29) ו-46.3% (בני 30-34).

צעירים ערבים הנשואים או שנישאו בעבר לבן/ת זוג עם קרבה משפחתית ביניהם, בשנת 2020, לפי גיל (באחוזים)

בשנת 2020 ציינו 49.2% מן הצעירים הערבים במחוז צפון שהם התחתנו לאחר היכרות עם בן/ת הזוג לפני החתונה וללא התערבות ההורים. במחוזות האחרים עמדו אחוזים אלו על 23.7% במחוז מרכז ו-21.2% במחוז חיפה ובמחוז דרום (בכל אחד מהם). במחוז חיפה היה דפוס הנישואין השכיח היכרות

לפני החתונה בנוכחות ההורים (43.0%), ובמחוז מרכז – שידוך והיכרות אחרי הנישואין (45.8%).

החסמים להתחתן, כפי שציינו בשנת 2020 על ידי צעירים ערבים רווקים בני 18-34, היו: אי-מציאת בן/בת זוג (32.3%), השגת דיור (28.3%) ומצב כלכלי (24.1%). החסמים העיקריים בקרב הגברים היו השגת דיור והמצב הכלכלי (37.6% ו-33.5% בהתאמה), בעוד אצל הנשים החסם העיקרי היה אי-מציאת בן/ת זוג (54.9%) ובמידה פחותה יותר – השגת דיור (18.4%).

עמדות כלפי נישואי קרובים

25.3% מן הצעירים הערבים בני 18-34 ציינו בשנת 2020 שהם מתנגדים לנישואי קרובים, 39.3% ציינו שאינם מעדיפים נישואי קרובים, ו-35.4% ציינו שהם אינם מתנגדים לנישואי קרובים: 41.2% מן הגברים ו-29.4% מן הנשים.

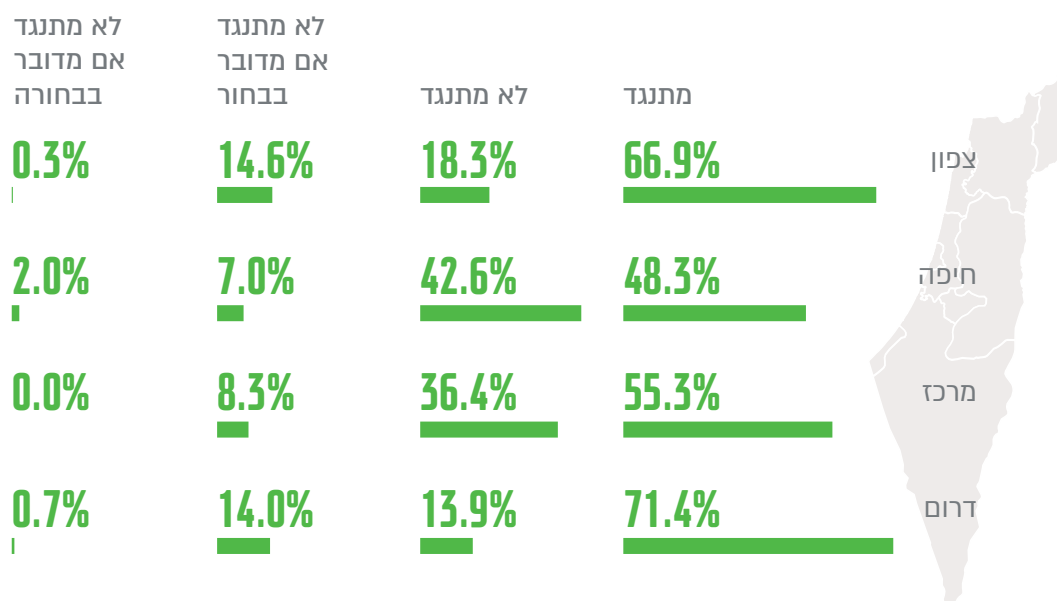
אחוז הצעירים הערבים שהביעו התנגדות לנישואי קרובים היה גבוה יותר במחוזות חיפה (47.0%) ומרכז (36.6%) מאשר במחוזות צפון (19.8%) ודרום (10.3%). במחוז דרום, 57.7% מן הצעירים הצהירו שהם אינם מתנגדים לנישואי קרובים.

עמדות כלפי נישואין בין דתות

62.7% מן הצעירים הערבים בני 18-34 הביעו בשנת 2020 התנגדות לנישואין עם בני/בנות דת אחרת: 59.5% מן הגברים ו-66.1% מן הנשים, ו-24.4% מן הצעירים הערבים לא התנגדו לנישואין בין דתות.

בשנת 2020 היה האחוז הגבוה ביותר של צעירים ערבים בני 18-34 שהביעו התנגדות לנישואין בין דתות במחוז דרום (71.4%) והנמוך ביותר – במחוז חיפה (48.3%). אחוז הצעירים שהביעו התנגדות לנישואין בין דתות היה 63.8% ביישובים לא מעורבים ו-52.9% ביישובים מעורבים.

צעירים ערבים בני 18-34 לפי עמדותיהם כלפי נישואין בין דתות בשנת 2020, לפי מחוז (באחוזים)

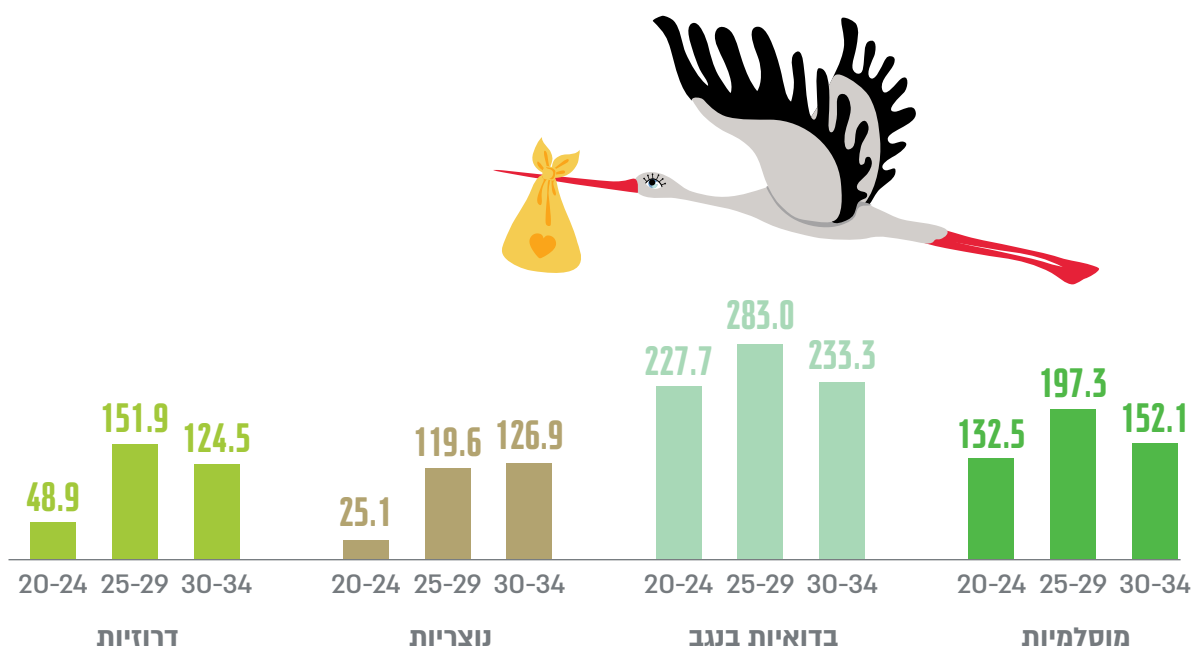

ילודה ופריון

בשנת 2021 היה שיעור הפרייון של הצעירות הערביות הגבוה ביותר בקרב בנות 25-29 (188.4 לאלף נשים בקבוצת הגיל). בקרב היהודיות ואחרות היה שיעור הפרייון הגבוה ביותר בקרב בנות 30-34 (194.8 לאלף נשים בקבוצת הגיל).

שיעור הפרייון הגבוה ביותר בשנת 2021 היה בקרב הבדואיות בנגב, בכל קבוצות הגיל (227.7-283.0 לאלף נשים) – שיעור גבוה מן השיעור הארצי ומן השיעור בשתי קבוצות האוכלוסייה ובקבוצות באוכלוסייה הערבית. שיעור הפרייון הנמוך ביותר היה בקרב הנוצריות (126.9-25.1 לאלף נשים), כאשר שיעור הפרייון הגבוה ביותר בקרב הנוצריות היה בקבוצת הגיל 30-34, דבר הנובע מגיל נישואין מאוחר יותר של צעירות בקבוצה זו.

פרייון בקרב צעירות ערביות בשנת 2021, לפי דת וגיל (לאלף צעירות)

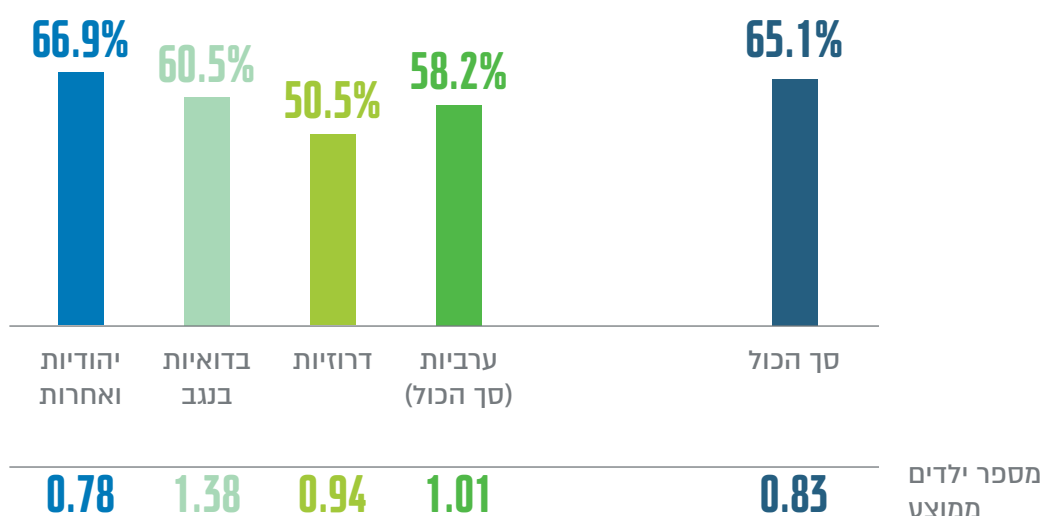

בשנת 2021 היה הגיל הממוצע של אם בלידה הראשונה 27.8 שנים: 25.0 שנים בקרב הערביות ו-28.7 שנים בקרב היהודיות ואחרות. בקרב האוכלוסייה הערבית נמצא שהמוסלמיות יולדות מוקדם יותר (גיל ממוצע 24.6) מן הדרוזיות (27.2) ומן הנוצריות (28.7).

בשנת 2021 ל-65.1% מן הצעירות בנות 18-34 לא היו ילדים: 58.2% בקרב הערביות לעומת 66.9% בקרב היהודיות ואחרות. מספר הילדים הממוצע היה 1.01:0.83 בקרב הערביות לעומת 0.78 בקרב היהודיות ואחרות.

בשנת 2021 היה אחוז הנשים בלי ילדים גבוה יותר בקרב הבדואיות מבקרב הדרוזיות (60.5% לעומת 50.5%, בהתאמה), אך ממוצע הילדים לאישה בקרב הדרוזיות היה נמוך מבקרב הבדואיות (0.94 לעומת 1.38, בהתאמה). הבדל זה נובע מאחוז גבוה יותר של משפחות שלהן שלושה ילדים ויותר בקרב הבדואיות (31.8% לעומת 11.0% בקרב הדרוזיות).

צעירות בנות 18-34 בלי ילדים (באחוזים) ומספר ילדים ממוצע לצעירה בשנת 2021, לפי קבוצות באוכלוסייה

הסדר מגורים

אחוז הצעירים בני 25-34 שגרו בשנת 2021 עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים היה דומה בשתי קבוצות האוכלוסייה (62.6% מן הצעירים הערבים ו-65.1% מן הצעירים היהודים), אך נמצאו הבדלים באחוז הצעירים שגרו עם ההורים או עם קרובי משפחה (35.7% מן הצעירים הערבים ו-23.7% מן הצעירים היהודים) ובאחוז הצעירים שגרו לבד או עם שותפים (1.7% מן הצעירים הערבים ו-11.2% מן הצעירים היהודים).

הבדלים בין גברים לנשים בני 25-34 בהסדר המגורים נמצאו בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה. המגמות בשתי הקבוצות דומות אך הפערים בולטים יותר בקרב הצעירים הערבים. בשנת 2021 גרו 76.7% מן הנשים הערביות עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים ו-22.6% גרו עם ההורים או עם קרובי משפחה. בקרב הגברים הערבים 48.7% גרו עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים ו-48.6% גרו עם ההורים או עם קרובי משפחה. בקרב הצעירים היהודים 73.1% מן הנשים ו-57.1% מן הגברים גרו עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים, ו-28.8% מן הגברים ו-18.7% מן הנשים גרו עם ההורים או עם קרובי משפחה.

ממצאים

רווקות: בשנת 2021 היו 94.6% מן הגברים ו-89.1% מן הנשים בני 18-24 רווקים. בקרב בני 25-34 אחוזים אלו היו נמוכים הרבה יותר: 52.0% מן הגברים ו-33.4% מן הנשים. בשתי קבוצות הגיל היה אחוז הרווקים גבוה יותר בקרב הגברים מבקרב הנשים (**לוח 3.1**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הגברים הרווקים היה גבוה יותר בקרב הערבים מבקרב היהודים ואחרים: 98.7% לעומת 93.3% בקרב בני 18-24 ו-53.7% לעומת 51.5% בקרב בני 25-34. בקרב הנשים הרווקות היה המצב הפוך: אחוז הנשים הרווקות היה נמוך יותר בקרב הערביות מבקרב היהודיות ואחרות: 86.9% לעומת 89.8% בקרב בנות 18-24 ו-22.1% לעומת 36.1% בקרב בנות 25-34 (**לוח 3.1**).

■ הבדלים בין קבוצות ובין גברים לנשים באוכלוסייה הערבית: אחוז הצעירים הרווקים היה גבוה מאחוז הצעירות הרווקות בשתי קבוצות הגיל ובכל הקבוצות באוכלוסייה הערבית. אחוז הגברים הרווקים בני 18-24 היה גבוה קצת יותר בקרב כלל הצעירים הערבים (98.7%) מבקרב הצעירים הדרוזים והצעירים הבדואים בנגב (96.0% ו-96.2%, בהתאמה). אחוז הגברים הרווקים בני 25-34 היה הגבוה ביותר בקרב הצעירים הדרוזים (59.3%) והנמוך ביותר בקרב הצעירים הבדואים בנגב (36.8%). בקרב הנשים בנות 18-24 היה אחוז הצעירות הדרוזיות הרווקות הגבוה ביותר (91.5%), אחריו כלל הצעירות הערביות (86.9%) ולבסוף הצעירות הבדואיות בנגב (81.4%). בקרב בנות 25-34 היה המצב הפוך: 13.5% מן הצעירות הדרוזיות היו רווקות לעומת 22.1% מכלל הצעירות הערביות ו-21.8% מן הצעירות הבדואיות בנגב (**לוח 3.1**).

נישואין

אחוז נישואין: בשנת 2021 היו 5.3% מן הגברים ו-10.7% מן הנשים בני 18-24 נשואים. בקרב בני 25-34 היו אחוזים אלו גבוהים הרבה יותר: 46.3% מן הגברים ו-62.7% מן הנשים. הנתונים מלמדים כי אחוז הצעירות הנשואות היה גבוה הרבה יותר מאחוז הגברים הנשואים, בשתי קבוצות הגיל (**לוח 3.1**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הגברים הנשואים היה נמוך יותר בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים, בשתי קבוצות הגיל: 1.2% לעומת 6.7% בקרב בני 18-24 ו-44.9% לעומת 46.6% בקרב בני 25-34. בקרב הנשים הנשואות היה המצב הפוך: אחוז הנשים הנשואות היה גבוה יותר בקרב הצעירות הערביות מבקרב הצעירות היהודיות ואחרות, בשתי קבוצות הגיל: 13.0% לעומת 10.0% בקרב בנות 18-24 ו-74.3% לעומת 59.9% בקרב בנות 25-34 (**לוח 3.1**).

■ הבדלים בין קבוצות ובין גברים לנשים באוכלוסייה הערבית: בקרב הצעירים הבדואים בנגב היה אחוז הגברים הנשואים בני 25-34 גבוה מבקרב כלל הצעירים הערבים והדרוזים (61.7% לעומת 44.9% ו-39.5%, בהתאמה). אחוז הנשים בנות 25-34 הנשואות היה הגבוה ביותר בקרב הצעירות הדרוזיות מבקרב כלל הצעירות הערביות והבדואיות בנגב (83.7% לעומת 74.3% ו-71.6%, בהתאמה). בקרב בנות 18-24 היה האחוז הגבוה של הנשואות בקרב הצעירות הבדואיות בנגב (18.6% לעומת 13.0% בקרב כלל הצעירות הערביות ו-8.5% בקרב הצעירות הדרוזיות). אחוז הנשים הנשואות היה בשנת 2021 גבוה מאחוז הגברים הנשואים בשתי קבוצות הגיל ובכלל הקבוצות באוכלוסייה הערבית (**לוח 3.1**).

גיל נישואין ממוצע: בשנת 2020 היה הגיל הממוצע של חתנים ביום נישואיהם 28.7 שנים ושל כלות ביום נישואיהן 25.8 שנים. גיל הנישואין הממוצע של צעירים מוסלמים היה הנמוך ביותר: 28.2 שנים

לגברים ו-23.5 שנים לנשים לעומת 31.2 שנים ו-26.4 שנים, בהתאמה, בקרב צעירים דרוזים, ו-31.6 שנים ו-27.6 שנים, בהתאמה, בקרב צעירים נוצרים. בקרב צעירים יהודים היה הגיל הממוצע של חתנים 28.8 שנים ושל כלות 26.7 שנים (לוח 3.2).

שיעור הנישואין לראשונה: בשנת 2020 היה שיעור הנישואים לראשונה בקרב גברים מוסלמים 3.0 לאלף רווקים בני 18 ו-113.6 לאלף רווקים בני 25-29. שיעור הנישואים לראשונה עלה עם הגיל עם ירידה קלה בין קבוצת הגיל 25-29 לקבוצת הגיל 30-34. בקרב נשים מוסלמיות היה מספר הנישואות לראשונה 72.3 לאלף רווקות בנות 18 ו-111.6 לאלף רווקות בנות 25-29. שיעור הנישואות לראשונה ירד בקרב צעירות בנות 30-34 ל-49.0 לאלף רווקות בגילים אלו. בקרב גברים יהודים היה שיעור הנישואים לראשונה 8.6 לאלף רווקים בני 18 ו-53.1 לאלף רווקים בני 25-29. שיעור הנישואים לראשונה ירד בקרב בני 30-34 ל-50.6 לאלף רווקים באותם גילים. בקרב נשים יהודיות היה שיעור הנישואות לראשונה 20.7 לאלף רווקות בנות 18 ו-68.1 לאלף רווקות בנות 25-29. בקבוצת הגיל 30-34 ירד שיעור הנישואות לראשונה ל-46.7 לאלף רווקות בגילים אלו (לוח 3.3).

■ שיעור הנישואין לראשונה בקרב בני 18 ו-19: שיעור הנישואים לראשונה בקרב הגברים היהודים גבוה כמעט פי שלושה מן השיעור בקרב גברים מוסלמים. בקרב הנשים היה המצב הפוך: שיעור הנשים המוסלמיות שנישאו לראשונה בגיל 18 או 19 היה גבוה פי 3.5 מן השיעור בקרב נשים יהודיות בנות 18 ופי 1.6 מן השיעור בקרב נשים יהודיות בנות 19 (לוח 3.3).

חתנים וכלות לפי מחוז מגורים: בקרב גברים הייתה השכיחות הגבוהה של צעירים שהתחתנו בשנת 2020 במחוזות דרום (18.4%), מרכז (18.1%) וצפון (17.8%). בקרב הנשים הייתה השכיחות הגבוהה של צעירות שהתחתנו במחוז מרכז (18.5%) ובמחוזות צפון ודרום (18.0% בכל אחד מהם). בקרב הגברים המוסלמים 69.0% מן החתנים היו ממחוזות צפון (39.1%) ודרום (29.9%), ואחוזים דומים נמצאו גם בקרב הנשים המוסלמיות: 40.0% מן הכלות היו ממחוז צפון ו-28.7% ממחוז דרום. בקרב הגברים הנוצרים 91.2% מן החתנים היו ממחוזות צפון (78.2% וחיפה (13.0%), ואחוז הכלות הנוצריות בשני מחוזות אלו היה דומה ועמד על 91.6% ו-76.4%, ו-15.2%, בהתאמה. 60.3% מן החתנים ו-60.4% מן הכלות בקרב היהודים היו ממחוזות מרכז, תל אביב וירושלים (לוח 3.4).

חתנים וכלות לפי צורת יישוב: 56.0% מן החתנים ומן הכלות בני 18-34 גרו בשנת 2020 ביישובים עירוניים בינוניים וגדולים (50,000 תושבים ויותר). בקרב הצעירים המוסלמים 67.5% מן החתנים ו-67.3% מן הכלות גרו ביישובים עירוניים קטנים (עד 49,999 תושבים), ו-11.4% מן החתנים ו-11.3% מן הכלות גרו ביישובים כפריים. בקרב הצעירים היהודים היה המצב הפוך: 69.6% מן החתנים ו-69.7% מן הכלות גרו ביישובים עירוניים גדולים ובינוניים (50,000 תושבים ויותר) (לוח 3.5).

נישואי קרובים בקרב צעירים ערבים: בשנת 2020 ציינו 55.4% מן הצעירים בני 18-34 שאין קרבת משפחה בינם ובין בן/ת הזוג שלהם, 18.2% דיווחו שהיו נשואים (בהווה או בעבר) לבן/ת זוג בדרגת קרבה שנייה, 16.5% דיווחו שהיו נשואים לבן/ת זוג מן המשפחה המורחבת ו-9.9% – לבן/ת זוג מדרגת קרבה ראשונה.

■ הבדלים בין אזורי מגורים: באזור חיפה ובאזור מרכז נישאו מרבית הצעירים לבן/ת זוג ללא קרבת משפחה ביניהם (67.0% ו-66.9%, בהתאמה), ואילו באזור דרום היו נישואים בתוך המשפחה נפוצים יותר – כשני שלישים מן הצעירים דיווחו כי נישאו לבן/ת זוג מן המשפחה: 31.8% נישאו לבן/ת זוג מן המשפחה המורחבת, 20.6% נישאו לבן/ת זוג בדרגת קרבה שנייה ו-16.5% נישאו לבן/ת זוג בדרגת קרבה ראשונה (לוח 3.6).

- הבדלים לפי קבוצות גיל: אחוז נמוך יותר של נישואי קרובים נמצא בקרב צעירים בני 18-24: 38.0% מן הצעירים נישאו לבן/ת זוג מן המשפחה. זאת לעומת 44.5% בקרב בני 25-29 ו-46.3% בקרב בני 30-34 (לוח 3.7).

דפוסי יצירת קשר למטרות נישואין: בשנת 2020 נשאלו צעירים ערבים על האופן שבו נוצר הקשר למטרת נישואין. 36.3% מן הצעירים דיווחו כי הכירו לפני הנישואין ללא התערבות ההורים, 28.4% דיווחו כי הכירו לפני הנישואין בנוכחות ההורים (28.4%) או בהשגחתם (12.8%), 17.9% דיווחו כי הכירו בשידוך וכי ההיכרות התרחשה אחרי האירוסין ו-4.6% דיווחו כי נישאו בעקבות הסכם שנערך בין המשפחות עוד בהיותם ילדים ("עטייה"). נמצאו הבדלים בין אזורי המגורים: דפוס ההיכרות השכיח באזור צפון היה היכרות לפני הנישואין ללא התערבות ההורים (49.2% מן הצעירים), ואילו באזורים האחרים כחמישית מן הצעירים נישאו כך. דפוס ההיכרות השכיח באזור מרכז היה שידוך והיכרות אחרי האירוסין (45.8%), ואילו באזורים דרום וחיפה כחמישית מן הצעירים נישאו כך ובאזור צפון 7.7% בלבד. דפוס ההיכרות השכיח באזור חיפה היה היכרות לפני החתונה בנוכחות ההורים (43.0% מן הצעירים), ואילו באזור דרום 28.0% מן הצעירים הכירו כך, באזור צפון 27.9% ובאזור מרכז 17.6%. אפשר לראות שבאזור דרום אחוז לא מבוטל של צעירים (18.2%) נישאו בעקבות הסכם שנערך בין המשפחות עוד בהיותם ילדים, בעוד באזורי המגורים האחרים הדבר כמעט לא היה קיים (לוח 3.8).

חסמים בפני נישואין: בשנת 2020 נשאלו צעירים ערבים שטרם נישאו מה מונע מהם להתחתן. 32.3% מן הצעירים ציינו שהם לא מצאו בן/ת זוג, 28.3% ציינו שהשגת דיור היא הגורם המעכב ו-24.1% תלו זאת במצב הכלכלי. בקרב הגברים החסמים העיקריים לנישואין היו השגת דיור (37.6%) והמצב הכלכלי (33.5%), ואילו בקרב הנשים היה החסם העיקרי אי-מציאת בן זוג (54.9%) (לוח 3.9).

עמדות כלפי נישואין בין דתות: 62.7% מן הצעירים הערבים הביעו בשנת 2020 התנגדות לנישואין עם בני/בנות זוג מדת אחרת (59.5% מן הגברים ו-66.1% מן הנשים) ו-24.4% ציינו שהם אינם מתנגדים לנישואין בין דתות (23.6% מן הגברים ו-25.2% מן הנשים). יצוין ש-12.3% מן הצעירים (16.3% מן הגברים ו-8.1% מן הנשים) אמרו שאין להם התנגדות לנישואין בין דתות אם מדובר בבחור, אבל 0.6% בלבד ציינו שאין להם התנגדות לכך אם מדובר בבחורה. בחינת ההבדלים בין אזורי המגורים מלמדת על כך שבאזור דרום היה אחוז המתנגדים לנישואין בין דתות הגבוה ביותר (71.4%) ובאזור חיפה – הנמוך ביותר (48.3%). הבדלים באחוז המתנגדים לנישואין בין דתות נמצאו גם בין יישובים מעורבים ליישובים לא מעורבים – ביישובים המעורבים היה אחוז המתנגדים נמוך יותר מביישובים הלא מעורבים (52.9% לעומת 63.8%, בהתאמה) (לוח 3.10).

עמדות כלפי נישואי קרובים: בשנת 2020 נשאלו צעירים ערבים בני 18-34 גם על עמדותיהם כלפי נישואי קרובים. 35.4% ציינו כי הם לא מתנגדים לכך, 25.3% ציינו כי הם מתנגדים, ו-39.3% ציינו כי אינם מעדיפים נישואי קרובים. אחוז גבוה יותר מן הגברים לא הביעו התנגדות לנישואי קרובים (41.2% לעומת 29.4% מן הנשים). בחינת ההבדלים בין אזורי המגורים מלמדת על כך שבאזור חיפה היה אחוז המתנגדים הגבוה ביותר (47.0%) והנמוך ביותר – באזור דרום (10.3%). בהתאמה, באזור דרום ציינו 57.7% מן הצעירים שהם אינם מתנגדים לנישואי קרובים. 45.7% מן הצעירים באזור צפון ציינו שהם אינם מעדיפים נישואי קרובים (לוח 3.11).

גירושין

שיעור גירושין: בשנת 2020 עמד שיעור הגירושין בקרב גברים על 13.3 לאלף נשואים בני 20-24, 11.5 לאלף נשואים בני 25-29 ו-11.3 לאלף נשואים בני 30-34. שיעור הגירושין בקרב נשים היה דומה לזה של הגברים, בכל קבוצות הגיל. בקרב הצעירים המוסלמים, גברים ונשים כאחד, היה שיעור הגירושין

בקרוב בני 20-24 גבוה מן השיעור בקרב כלל הצעירים וירד עם הגיל, בעוד אצל היהודים היה השיעור נמוך מן השיעור בקרב כלל הצעירים ועלה במעט עם הגיל. שיעור הגירושין בקרב הגברים המוסלמים בני 20-24 היה 24.0 לאלף נשואים, פי 1.8 מן השיעור בקרב כלל הצעירים, ו-10.6 לאלף נשואים בני 30-34, כחות מן השיעור בקרב כלל הצעירים. בקרב הנשים המוסלמיות הייתה המגמה דומה אך שיעור הגירושין היה נמוך יותר: שיעור הגירושין בקרב בנות 20-24 היה 16.4 לאלף נשואות, כמעט פי 1.2 מן השיעור בקרב כלל הצעירים, בעוד בקרב בנות 30-34 היה שיעור הגירושין 8.9 לאלף נשואות, נמוך מן השיעור בקרב כלל הצעירים. בקרב הגברים היהודים היה שיעור הגירושין 10.1 לאלף נשואים בקרב בני 20-24 ו-11.7 לאלף נשואים בקרב בני 30-34 ושיעור הנשים – כ-12.0 לאלף נשואות בכל אחת מקבוצות הגיל (לוח 3.12).

מתגרשים לפי מחוז מגורים: נמצא דמיון בין גברים לנשים באחוז הגירושין בשנת 2020. המחוזות שבהם היה אחוז הגירושין הגבוה ביותר היו דרום (21.9% מן הגברים ו-20.2% מן הנשים) ומרכז (21.0% מן הגברים ו-23.4% מן הנשים). במחוזות צפון ותל אביב, היה אחוז הגירושין 15.5% בצפון ו-15.1% בתל אביב בקרב הגברים ו-16.9% בצפון ו-14.5% בתל אביב בקרב הנשים. במחוז חיפה היה אחוז הגירושין בקרב הגברים 11.6% ובקרב הנשים 12.0%, ובמחוז ירושלים – 9.9% בקרב הגברים ו-8.6% בקרב הנשים. בקרב המוסלמים היה האחוז הגבוה של גירושין במחוז צפון (34.2% מן הגברים ו-38.0% מן הנשים) ולאחר מכן במחוז דרום (26.4% ו-22.3%, בהתאמה). בקרב היהודים היה אחוז הגירושין הגבוה במחוז מרכז (22.4% מן הגברים ו-25.7% מן הנשים) ולאחר מכן, בדומה למוסלמים, במחוז דרום (21.1% ו-20.0%, בהתאמה) (לוח 3.13).

מתגרשים לפי צורת יישוב: אחוז הגירושין הגבוה ביותר בשנת 2020 היה ביישובים גדולים שבהם 200,000 תושבים ויותר (31.2% מן הגברים ו-30.5% מן הנשים) וביישובים בינוניים שבהם 50,000 תושבים ויותר (27.3% מן הגברים ו-27.7% מן הנשים). בעוד התפלגות זו משקפת את ההתפלגות בקרב צעירים יהודים, בקרב הצעירים המוסלמים 67.8% מן הגברים שהתגרשו ו-67.0% מן הנשים שהתגרשו גרו ביישובים עירוניים קטנים (עד 49,999 תושבים) (לוח 3.14).

ילודה ופריון

שיעור הפריין בקרב צעירות בנות 20-34: בשנת 2021 היה שיעור הפריין בקרב נשים בנות 20-24 91.5 ילדות לאלף נשים, ובקבוצת הגיל הבוגרות יותר עמדו שיעורי הפריין על 170.3 ילדות לאלף נשים בקרב בנות 25-29 ו-184.4 ילדות לאלף נשים בקרב בנות 30-34. באוכלוסייה הערבית היה שיעור הפריין הגבוה בקבוצת הגיל 25-29 ועמד על 188.4 ילדות לאלף נשים, בעוד שיעור הפריין בקרב בנות 20-24 עמד על 120.6 ילדות לאלף נשים ובקרב בנות 30-34 על 147.9 ילדות לאלף נשים. הנתונים על הצעירות היהודיות ואחרות מלמדים שהן יולדות בגיל מאוחר יותר מן הצעירות הערביות: שיעור הפריין הגבוה היה בקבוצת הגיל 30-34 (194.8) ולאחריו בקבוצת הגיל 25-29 (163.8), בעוד שיעור הפריין בקרב בנות 20-24 עמד על 80.1. בקרב הצעירות הבדואיות בנגב היה שיעור הפריין בשנת 2021 הגבוה ביותר בכל קבוצות הגיל, והפער בלט במיוחד לעומת צעירות נוצריות ודרוזיות ששיעורי הפריין שלהן היו נמוכים הרבה יותר גם לעומת שיעורי הפריין בקרב כלל הצעירות. שיעורי הפריין הנמוכים בקרב צעירות נוצריות ודרוזיות באו לביטוי בעיקר בקבוצת הגיל הצעירה (20-24) ומצביעים על תחילת ילודה בגיל מאוחר מזה של הצעירות הבדואיות בנגב או של הצעירות המוסלמיות (לוח 3.15).

גיל ממוצע בלידה ראשונה: בשנת 2021 היה הגיל הממוצע בלידה הראשונה 27.8 שנים: 25.0 שנים בקרב צעירות ערביות ו-28.7 שנים בקרב צעירות יהודיות ואחרות. בחינה לפי דת באוכלוסייה הערבית

מלמדת שהגיל הממוצע בלידה ראשונה בקרב הצעירות המוסלמיות היה נמוך יותר (24.6) מן הגיל הממוצע בלידה ראשונה בקרב הצעירות הדרוזיות (27.2) ובקרב הצעירות הנוצריות (28.7) (לוח 3.16).

מספר ילדים של צעירות בנות 18-34: בשנת 2021 ל-65.1% מן הצעירות בנות 18-34 לא היו ילדים: ל-92.7% מבנות 18-24 ול-43.1% מבנות 25-34. מספר הילדים הממוצע של צעירות בנות 18-34 היה 0.83: 0.12 בקרב בנות 18-24 ו-1.40 בקרב בנות 25-34. אחוז הצעירות בנות 18-34 בלי ילדים היה נמוך יותר באוכלוסייה הערבית מבאוכלוסיית היהודים ואחרים (58.2% לעומת 66.9%, בהתאמה). בהתאמה, מספר הילדים הממוצע לאישה היה גבוה יותר בקרב צעירות ערביות מבקרב צעירות יהודיות ואחרות (1.01 לעומת 0.78, בהתאמה). הבדלים אלו בין האוכלוסיות באו לידי ביטוי בשתי קבוצות הגיל (18-24 ו-25-34): ל-97.1% מן הצעירות הדרוזיות בנות 18-24 לא היו ילדים, אחוז גבוה יותר מכלל הצעירות הערביות ומן הצעירות הבדואיות בנגב (91.1% ו-84.6%, בהתאמה). אולם אחוז זה ירד ל-25.3% בקרב צעירות דרוזיות בנות 25-34, אחוז נמוך יותר מזה של כלל הצעירות הערביות הן מזה של הצעירות הבדואיות בנגב (27.5% ו-28.5%, בהתאמה). נתונים אלו מצביעים על גיל מבוגר יותר בלידה הראשונה של הצעירות הדרוזיות אך על אחוז גבוה יותר של צעירות דרוזיות שגילן עד 34 ושיש להן ילדים. ממוצע הילדים לאישה מלמד על מספר ילדים נמוך יותר בקרב הצעירות הדרוזיות (0.94) הן מבקרב כלל הצעירות הערביות (1.01) הן מבקרב הצעירות הבדואיות בנגב (1.38). באוכלוסייה הבדואית בנגב בלט אחוז המשפחות מרובות הילדים: ל-17.2% מן הצעירות בנות 18-34 היו בשנת 2021 ארבעה ילדים ויותר לעומת 5.4% בקרב כלל הצעירות הערביות. בקרב הדרוזיות לא נמצאו משפחות מרובות ילדים כלל (לוח 3.17).

הסדר מגורים

63.9% מן הצעירים בני 25-34 גרו בשנת 2021 עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים: 73.0% מן הנשים ו-54.7% מן הגברים. 26.6% מן הצעירים גרו עם הורים או קרובי משפחה ו-9.5% מן הצעירים גרו לבד או עם שותפים (לוח 3.18).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים שגרו עם בן/ת זוג ו/או עם ילדים היה דומה בקרב הצעירים הערבים ובקרב הצעירים היהודים ואחרים, אך הבדלים נמצאו בשני סוגי משק הבית האחרים. בעוד 35.7% מן הצעירים הערבים גרו עם הורים או עם קרובי משפחה ו-1.7% בלבד גרו לבד או עם שותפים, בקרב צעירים יהודים ואחרים עמדו אחוזים אלו על 23.7% ו-11.2%, בהתאמה (לוח 3.18).
- גברים לעומת נשים: הבדלים נמצאו בשתי קבוצות האוכלוסייה, אך באוכלוסייה הערבית הם היו גדולים יותר. כך, אחוז הצעירים הערבים שגרו לבד או עם שותפים היה 2.7% בקרב הגברים ו-0.7% בקרב הנשים, ואחוז הצעירים שגרו עם הורים או עם קרובי משפחה היה 48.6% בקרב הגברים ו-22.6% בקרב הנשים. בקרב צעירים יהודים ואחרים היה אחוז הגברים שגרו לבד או עם שותפים 14.1% ואחוז הנשים 8.2%, ואחוז הצעירים שגרו עם הורים או עם קרובי משפחה היה 28.8% בקרב הגברים ו-18.7% בקרב הנשים (לוח 3.18).

לוחות

לוח 3.1: המצב המשפחתי של צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

	34-25		24-18		
	גברים	נשים	גברים	נשים	
כלל הצעירים – סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	
רווקים	52.0##	89.1	94.6##	33.4	
נשואים	46.3	10.7	5.3	62.7	
גרופים	1.7	0.2	--	3.8	
אלמנים	--	--	--	(0.1)	
ערבים – סך הכול	**100.0	**100.0	**100.0	**100.0	
רווקים	53.7##	86.9	98.7##	22.1	
נשואים	44.9	13.0	1.2	74.3	
גרופים	1.3	(0.1)	--	3.3	
אלמנים	--	--	--	--	
דרוזים – סך הכול	*100.0	100.0	**100.0	**100.0	
רווקים	59.3##	91.5	96.0#	13.5	
נשואים	39.5	(8.5)	--	83.7	
גרופים	--	--	--	(2.4)	
אלמנים	--	--	--	--	
בדואים בנגב – סך הכול	**100.0	**100.0	**100.0	**100.0	
רווקים	36.8##	81.4	96.2##	21.8	
נשואים	61.7	18.6	(3.2)	71.6	
גרופים	--	--	--	(5.5)	
אלמנים	--	--	--	--	
יהודים ואחרים – סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	
רווקים	51.5##	89.8	93.3##	36.1	
נשואים	46.6	10.0	6.7	59.9	
גרופים	1.9	(0.2)	--	3.9	
אלמנים	--	--	--	--	

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים בין ערבים ליהודים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים באותה קבוצת מין וגיל)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 3.2: גיל נישואין חציוני, ממוצע וממוצע משוקלל בשנת 2020, לפי מין, מצב משפחתי קודם ודת (באחוזים)

יהודים	ערבים			כלל הצעירים	
	דרוזים	נוצרים	מוסלמים		
כלל החתנים					
26.9	29.3	30.2	26.7	27.0	גיל חציוני
28.8	31.2	31.6	28.2	28.7	גיל ממוצע
מהם רווקים					
26.0	28.5	29.9	26.2	28.7	גיל חציוני
26.8	29.2	30.6	26.6	26.9	גיל ממוצע
30.1	34.0	33.1	31.3	30.3	גיל ממוצע משוקלל [^]
כלל הכלות					
24.9	24.8	26.4	22.4	24.0	גיל חציוני
26.7	26.4	27.6	23.5	25.8	גיל ממוצע
מהן רווקות					
24.2	24.4	26.1	22.0	23.5	גיל חציוני
25.2	25.6	26.8	22.8	24.6	גיל ממוצע
28.5	30.2	29.5	27.1	28.1	גיל ממוצע משוקלל [^]

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

[^] לחישוב גיל ממוצע משוקלל נעשה שימוש בשיעורי הנישואין הראשונים בכל גיל

הערה: כולל ערביי מזרח ירושלים (אי אפשר לבודד אותם); כולל נוצרים ערבים ונוצרים אחרים; רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.3: שיעור הנישואין לראשונה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת, מין וגיל (לאלף רווקים באותו גיל)

	מוסלמים	יהודים
חתנים		
18	3.0	8.6
19	9.5	30.0
24-20	45.3	42.4
29-25	113.6	53.1
34-30	112.6	50.6
כלות		
18	72.3	20.7
19	69.9	43.1
24-20	102.6	58.9
29-25	111.6	68.1
34-30	49.0	46.7

מקור: למ"ס, תנועה טבעית: נישואין וגירושין, 2017-2020

הערה: כולל ערביי מזרח ירושלים (אי אפשר לבודד אותם); רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.4: נישאים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת, מין ומחוז מגורים (באחוזים)

יהודים	ערבים		כלל הצעירים	
	נוצרים	מוסלמים		
חתינים				
22,616	422	7,412	31,199	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
19.1	0.2	0.7	14.0	ירושלים
7.6	78.2	39.1	17.8	צפון
7.0	13.0	16.3	9.6	חיפה
20.8	4.7	12.5	18.1	מרכז
20.4	3.3	1.4	15.2	תל אביב
15.5	0.5	29.9	18.4	דרום
9.6			7.0	אזור יהודה ושומרון
כלות				
24,117	461	7,874	33,278	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
19.7	0.2	0.7	14.4	ירושלים
7.5	76.4	40.0	18.0	צפון
7.0	15.2	16.6	9.6	חיפה
21.4	3.3	12.5	18.5	מרכז
19.3	4.3	1.6	14.4	תל אביב
15.4	0.7	28.7	18.0	דרום
9.7			7.1	אזור יהודה ושומרון

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

הערה: הרוב המוחלט של נוצרים הם ערבים; רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.5: נישאים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, דת וצורת היישוב (באחוזים)

כלל הצעירים			יהודים	מוסלמים
חתינים				
מספרים מוחלטים			22,616	7,412
סך הכול			100.0	100.0
יישובים עירוניים				
+200,000			43.4	2.5
199,999-100,000			12.2	0.3
99,999-50,000			14.0	18.4
49,999-20,000			15.2	31.3
19,999-10,000			3.1	23.2
9,999-5,000			2.8	7.7
4,999-2,000			2.9	5.3
יישובים כפריים			6.3	11.4
כלות				
מספרים מוחלטים			24,117	7,874
סך הכול			100.0	100.0
יישובים עירוניים				
+200,000			43.3	2.9
199,999-100,000			12.1	0.3
99,999-50,000			14.3	18.3
49,999-20,000			15.1	31.5
19,999-10,000			3.2	23.1
9,999-5,000			3.0	7.5
4,999-2,000			2.8	5.2
יישובים כפריים			6.2	11.3

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

הערה: רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.6: צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי אזור מגורים ודרגת הקרבה המשפחתית בין בני הזוג (באחוזים)

אזור מגורים				סך הכול	
דרום	מרכז	חיפה	צפון		
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
31.1	66.9	67.0	57.8	55.4	אין קרבה
31.8	9.9	15.4	13.2	16.5	מאותה משפחה מורחבת ("חמולה")
20.6	16.8	14.6	18.6	18.2	קרבה מדרגה שנייה
16.5	6.4	2.9	10.4	9.9	קרבה מדרגה ראשונה

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 3.7: צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי גיל ודרגת הקרבה המשפחתית בין בני הזוג (באחוזים)

גיל				סך הכול	
35-30	29-25	18-24	סך הכול		
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול	
53.7	55.5	62.0	55.4	אין קרבה	
17.1	14.2	19.9	16.5	מאותה משפחה מורחבת "חמולה"	
18.0	22.3	8.5	18.2	קרבה מדרגה שנייה	
11.2	8.0	9.5	9.9	קרבה מדרגה ראשונה	

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 3.8: דפוסי הנישואין של צעירים ערבים בני 18-34, נשואים או שנישאו בעבר, בשנת 2020, לפי אזור מגורים (באחוזים)

דרום	מרכז	חיפה	צפון	סך הכול	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
18.2	2.7	0.0	1.4	4.6	הסכם בין ההורים מן הילדות
21.4	45.8	23.3	7.1	17.9	שידוך והיכרות אחרי אירוסין
28.0	17.6	43.0	27.9	28.4	היכרות לפני נישואין בנוכחות ההורים
11.2	10.2	12.4	14.3	12.8	היכרות לפני נישואין בהשגחת ההורים
21.2	23.7	21.2	49.2	36.3	היכרות לפני נישואין ללא התערבות ההורים

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 3.9: חסמים בפני נישואין בקרב צעירים ערבים בני 18-34 שאינם נשואים[^] בשנת 2020, לפי מין (באחוזים)

נשים	גברים	סך הכול	
100.0	100.0	100.0	
14.0	33.5	24.1	מצב כלכלי
18.4	37.6	28.3	השגת דיור
54.9	11.2	32.3	אי-מציאת בן/בת זוג
2.4	1.6	2.0	התנגדות ההורים או אחד מהם
0.4	0.0	0.2	התנגדות הקרובים או אחד מהם
9.8	16.1	13.1	אחר

מקור: ח'טיב ואח', 2021

[^] השאלה מכוונת ללא נשואים

לוח 3.10: עמדות כלפי נישואין בין דתות בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, רמת השכלה, אזור מגורים וסוג היישוב (באחוזים)

סך הכול	לא מתנגד	לא מתנגד אם מדובר בבחור	לא מתנגד אם מדובר בבחורה	מתנגד
סך הכול	100.0	24.4	12.3	62.7
מין				
גברים	100.0	23.6	16.3	59.5
נשים	100.0	25.2	8.1	66.1
רמת השכלה				
לא סיים בי"ס תיכון	100.0	24.0	16.1	57.5
סיים בי"ס תיכון ללא בגרות	100.0	20.1	11.3	68.5
סיים בי"ס תיכון עם בגרות	100.0	24.8	16.0	58.4
תעודת דיפלומה	100.0	21.6	6.9	71.0
תואר ראשון ומעלה	100.0	30.2	7.2	62.3
אזור מגורים				
צפון	100.0	18.3	14.6	66.9
חיפה	100.0	42.6	7.0	48.3
מרכז	100.0	36.4	8.3	55.3
דרום	100.0	13.9	14.0	71.4
סוג היישוב				
מעורב	100.0	25.5	20.7	52.9
לא מעורב	100.0	24.3	11.4	63.8

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 3.11: עמדות כלפי נישואי קרובים בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, רמת השכלה, אזור מגורים וסוג היישוב (באחוזים)

סך הכול	מתנגד	לא מעדיף	לא מתנגד
סך הכול	100.0	25.3	39.3
מין			
גברים	100.0	24.0	34.9
נשים	100.0	26.8	43.8
רמת השכלה			
לא סיים בי"ס תיכון	100.0	22.6	41.0
סיים בי"ס תיכון ללא בגרות	100.0	17.5	37.1
סיים בי"ס תיכון עם בגרות	100.0	32.8	37.6
תעודת דיפלומה	100.0	28.0	37.5
תואר ראשון ומעלה	100.0	18.1	47.8
אזור מגורים			
צפון	100.0	19.8	45.7
חיפה	100.0	47.0	32.5
מרכז	100.0	36.6	33.8
דרום	100.0	10.3	32.0
סוג היישוב			
מעורב	100.0	26.8	37.9
לא מעורב	100.0	25.3	39.3

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 3.12: שיעור הגירושין בקרב צעירים בני 20-34[^] בשנת 2020, לפי דת, מין וגיל (לאלף נשואים באותה קבוצת גיל)

כלל הצעירים	מוסלמים	יהודים
בעלים		
24-20	13.3	24.0
29-25	11.5	10.7
34-30	11.3	11.7
נשים		
24-20	13.8	12.0
29-25	11.3	12.3
34-30	11.2	12.1

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

[^] נתונים על בני 18-19 לא מוצגים עקב מספר קטן של מקרים

הערה: כולל ערביי מזרח ירושלים (אי אפשר לבודד אותם); רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.13: מתגרשים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2020, לפי דת[^], מין ומחוז מגורים (באחוזים)

כלל הצעירים	מוסלמים	יהודים	
בעלים			
מספרים מוחלטים	737	2,651	
סך הכול	100.0	100.0	
ירושלים	1.6	12.7	
צפון	34.2	9.2	
חיפה	14.5	9.4	
מרכז	19.4	22.4	
תל אביב	3.8	18.2	
דרום	26.4	21.1	
אזור יהודה ושומרון		6.9	5.1
נשים			
מספרים מוחלטים	1,065	3,686	
סך הכול	100.0	100.0	
ירושלים	1.7	11.2	
צפון	38.0	9.5	
חיפה	15.4	10.1	
מרכז	18.7	25.7	
תל אביב	3.9	17.6	
דרום	22.3	20.0	
אזור יהודה ושומרון		5.9	4.3

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

[^] נתונים על נוצרים לא מוצגים עקב מספרם הקטן

הערה: רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.14: צעירים בני 18-34 שהתגרשו בשנת 2020, לפי דת, מין וצורת היישוב (באחוזים)

כלל הצעירים		מוסלמים	יהודים
בעלים			
מספרים מוחלטים	3,607	737	2,651
סך הכול	100.0	100.0	100.0
יישובים עירוניים			
+200,000	31.2	6.9	38.0
199,999-100,000	11.2	0.4	13.8
99,999-50,000	16.1	17.8	16.2
49,999-20,000	21.6	36.4	17.8
19,999-10,000	8.3	21.3	3.9
9,999-5,000	3.7	6.2	2.7
4,999-2,000	2.0	3.9	1.5
יישובים כפריים	5.9	7.1	6.0
נשים			
מספרים מוחלטים	5,089	1,065	3,686
סך הכול	100.0	100.0	100.0
יישובים עירוניים			
+200,000	30.5	7.5	37.1
199,999-100,000	11.6	0.4	14.7
99,999-50,000	16.1	18.5	16.0
49,999-20,000	22.1	36.8	18.2
19,999-10,000	8.3	20.4	4.1
9,999-5,000	3.9	6.7	2.7
4,999-2,000	2.1	3.1	1.8
יישובים כפריים	5.4	6.7	5.4

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לפי בקשת מכון ברוקדייל

הערה: רק יהודים (ללא 'אחרים')

לוח 3.15: שיעורי הפרייון של צעירות בנות 20-34[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת וגיל (לאלף נשים באותה קבוצת גיל)

גיל	כלל הצעירות		סך הכול		יהודיות ואחרות		
	ערביות		מוסלמיות		מהן בדואיות בנגב ^{^^}	נוצריות ערביות	דרוזיות
24-20	91.5	120.6	132.5	227.7	25.1	48.9	80.1
29-25	170.3	188.4	197.3	283.0	119.6	151.9	163.8
34-30	184.4	147.9	152.1	233.3	126.9	124.5	194.8

מקור: למ"ס, תנועה טבעית – לידות חי, 2019-2020 (עבור בדואיות בנגב); שנתון סטטיסטי לישראל 2022 (עבור שאר קבוצות הצעירות המוצגות בלוח)

[^] נתונים על בני 18-19 לא מוצגים עקב מספר מקרים קטן^{^^} הנתונים על הבדואיות בנגב הם משנת 2020

הערה: כולל ערביות מזרח ירושלים (אי אפשר לבדוד אותן)

לוח 3.16: גיל ממוצע של האם בעת הלידה הראשונה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ודת

יהודיות ואחרות	ערביות			כלל הצעירות	גיל ממוצע
	דרוזיות	נוצריות ערביות	מוסלמיות	סך הכול	
28.7	27.2	28.7	24.6	25.0	27.8

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

הערה: כולל ערביות מזרח ירושלים (אי אפשר לבודד אותן); אין מידע נפרד על הבדואיות בנגב

לוח 3.17: צעירות בנות 18-34 לפי מספר הילדים^ה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל (באחוזים)

יהודיות ואחרות	ערביות			כלל הצעירות	סך הכול
	בדואיות בנגב	דרוזיות	סך הכול		
779.5	24.3	19.0	205.1	984.7	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
66.9	** 60.5	** 50.5	** 58.2	65.1	אין ילדים
10.7	(2.3)	15.6	8.8	10.3	ילד אחד
10.5	5.4	22.9	15.1	11.5	שני ילדים
5.9	14.6	11.0	12.5	7.3	שלושה ילדים
6.0	17.2		5.4	5.9	ארבעה ילדים ויותר
0.78	**1.38	0.94	**1.01	0.83	מספר ילדים ממוצע^ה
24-18					
338.0	13.9	6.7	99.1	437.1	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
93.1	** 84.6	97.1	** 91.1	92.7	אין ילדים
3.9	--		3.4	3.8	ילד אחד
2.4	--		3.0	2.6	שני ילדים
0.6	7.9	--	2.0	0.9	שלושה ילדים
--	--		(0.5)	(0.1)	ארבעה ילדים ויותר
0.10	** 0.41	* 0.09	**0.17	0.12	מספר ילדים ממוצע^ה
34-25					
441.5	10.5	12.3	106.0	547.6	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
46.8	** 28.5	** 25.3	** 27.5	43.1	אין ילדים
15.9	--	24.0	13.9	15.5	ילד אחד
16.7	(8.5)	35.2	26.4	18.6	שני ילדים
10.0	23.5	15.4	22.2	12.3	שלושה ילדים
10.6	37.3		10.0	10.5	ארבעה ילדים ויותר
1.30	** 2.67	** 1.41	**1.78	1.40	מספר ילדים ממוצע^ה

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ (הבדלים בין ערביות ליהודיות והבדלים בין בדואיות ודרוזיות לשאר הערביות באותה קבוצת גיל)

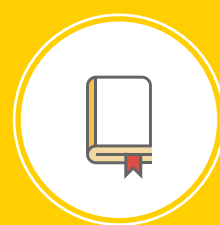
^ה ילדים מלידה ועד גיל 17; כולל ערך 0

לוח 3.18: הסדר המגורים של צעירים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים	ערבים	כלל הצעירים	
100.0	100.0	100.0	סך הכול
11.2	1.7	9.5	לבד/עם שותפים
65.1	62.6	63.9	עם בני זוג ו/או ילדים
23.7	35.7	26.6	עם הורים/קרובי משפחה
100.0	100.0	100.0	גברים
14.1	2.7	11.8	לבד/עם שותפים
57.1	48.7	54.7	עם בני זוג ו/או ילדים
28.8	48.6	33.5	עם הורים/קרובי משפחה
100.0	100.0	100.0	נשים
8.2	(0.7)	7.2	לבד/עם שותפים
73.1	76.7	73.0	עם בני זוג ו/או ילדים
18.7	22.6	19.8	עם הורים/קרובי משפחה

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

הערה: כולל ערביי מזרח ירושלים (אי אפשר היה לבודד אותם); רק יהודים (ללא 'אחרים')

פרק ד: חינוך

מבוא

להשכלה ולחינוך תפקיד חשוב בפיתוח הון אנושי ובעיצוב יכולותיו של הפרט למימוש עצמי ולהצלחה. בין תפקידיה הרבים, מערכת החינוך נועדה לפתח ידע, להקנות מיומנויות, לפתח חשיבה עצמאית וביקורתית, לגבש תפיסת עולם ולהכין את הפרט להשתלבות במוסדות להשכלה גבוהה ובעולם התעסוקה. שדה החינוך משמש מנגנון לניידות חברתית וכלכלית בכלל ובקרב קבוצות מיעוט וקבוצות לא פריבילגיות בפרט (חדאד חאג'-יחיא ואח', 2022). הוא מסייע בהשגת מטרות ויעדים ערכיים, חברתיים ומוסריים, כגון אינטגרציה ושוויון חברתי, הכשרה והקניית כלים לדור הצעיר לתפקד כאזרחים יצרניים המחויבים לקהילה. אולם כפי שלמערכת החינוך יש הכוח לצמצם פערים חברתיים, יש בכוחה גם ליצור ולהנציח אותם. פערים במערכת החינוך לא רק יכולים להעיד על אי-שוויון קיים, אלא גם מהווים גורם לאי-שוויון ולחוסר ניעות חברתית. מערכת החינוך הערבי כפופה למערכת החינוך הכללית במישור המהותי, ובכלל זה בתוכניות הלימוד, במבנה הארגוני ובהקצאת המשאבים (חדאד חאג'-יחיא ואח', 2022).

בפרק זה בלבד חרגנו ממסגרת הגיל שנקבעה לסקירה זו כדי להציג נתונים על המצב במערכת החינוך הערבי ובמערכת החינוך העברי ועל המצב בתוך מערכת החינוך הערבי, במגזרים השונים (בדואי ודרוזי). נתונים אלה חשובים להבנת היכולת של הצעירים לפתח את ההון האנושי שלהם ולפיכך מוצגים בו נתונים על בני 17-18. כמו כן מוצגים בפרק נתונים על רמת ההשכלה של הצעירים, לרבות בחינוך העל-יסודי ובחינוך העל-תיכון, וכן נתונים על רמת השליטה שלהם בעברית ובאנגלית.

הפרק מתבסס על נתונים מקובצי אוכלוסייה לסוף שנת 2019 ולסוף שנת 2020, מן השנתון הסטטיסטי לישראל 2022, מסקר כוח אדם, מן הסקר החברתי, מעיבודים מיוחדים שנעשו בלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל, מנתוני משרד החינוך, מנתוני המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (מאל"ו) ומן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021).

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

חינוך ערבי: מוסדות חינוך ששפת ההוראה בהם היא ערבית. בחינוך הערבי לומדים תלמידים מוסלמים, נוצרים, דרוזים ואחרים. בתי הספר שביישובים הדרוזיים נכללים במגזר הדרוזי וכוללים את המוסדות הדרוזיים בגולן. הנתונים אינם כוללים את בתי הספר הפועלים במזרח ירושלים.

חינוך עברי: מוסדות חינוך ששפת ההוראה בהם היא עברית.

חינוך על-יסודי: דרג חינוך הממשיך את החינוך היסודי וכולל חטיבת ביניים וחטיבה עליונה.

חינוך על-תיכון: לימודים לקראת תעודה (לא לקראת תואר אקדמי) הניתנת במוסד על-תיכון מוכר, על פי הדרישות שלהלן: השכלה תיכונית מלאה (12 שנות לימוד או 11 שנות לימוד בצירוף מכינה); משך הלימודים הוא 1,000 שעות לפחות; ולימודים המתמקדים במיומנויות מעשיות, טכניות או מקצועיות ונועדו לאפשר השתלבות ישירה בשוק העבודה.

זכאי לבגרות: נבחן בבחינות בגרות (פנימיות או חיצוניות) שעמד בכל הדרישות לקבלת תעודת בגרות.

מבחן פיזה: מנהל החינוך של ה-OECD ייסד בשנת 2000 את מחקר PISA – Programme for International Student Assessment (להלן: פיזה), שהיא התוכנית הבין-לאומית להערכת הישגי תלמידים. המחקר נועד לאפשר לכל מדינה לבדוק את התפוקות במערכת החינוך שלה ולהעריך את הישגי התלמידים מנקודת מבט בין-לאומית משותפת ומוסכמת. המחקר בודק את רמת האוריינות של תלמידים בני 15 בשלושה תחומים: קריאה, מתמטיקה ומדעים, כדי להעריך באיזו מידה תלמידים בגיל זה מסוגלים להשתמש בידע ובמיומנויות שרכשו במהלך דרכם במערכת החינוך במדינתם כדי להתמודד עם אתגרים שיעמדו בפניהם בחייהם הבוגרים. המחקר נערך אחת לשלוש שנים במדינות רבות בעולם. בישראל נערך המבחן האחרון בשנת 2018 (ברצלבסקי ואח', 2022).

הכשרה מקצועית למבוגרים: קורסי הכשרה מקצועית למבוגרים ניתנים בפיקוח האגף להכשרה מקצועית במשרד הכלכלה והתעשייה, והם מיועדים לאנשים בני 18 ויותר המעוניינים לרכוש מקצוע, לעשות הסבה מקצועית או להשתלם במקצועם. הקורסים מתקיימים במגוון ענפי לימוד מקצועיים ומשולבים בהם הכשרה עיונית והכשרה מעשית. בסיומם מתקיימות בחינות גמר אשר מקנות למסיימים תעודת מקצוע ממשלתית. ההכשרות כוללות קורסים במימון המדינה וכן קורסים במימון עצמי של הלומד.

מכינה קדם-אקדמית: מוסד לימודים על-תיכון המאפשר לתלמידים שאינם בעלי תעודת בגרות מלאה, או לתלמידים בעלי תעודת בגרות מלאה שקיבלו ציונים נמוכים מדי, לשפר את הישגיהם הלימודיים ולהתקבל ללימודים אקדמיים. המכינות הקדם-אקדמיות פועלות ליד האוניברסיטאות ושלוחותיהן וליד מכללות אקדמיות ומכללות אקדמיות לחינוך.

התעודה הגבוהה ביותר: התעודה הגבוהה ביותר שאדם קיבל עם סיום לימודיו בבית ספר או במסגרת לימוד רשמית. לא כולל: תעודת סיום קורס, תעודת סיום השתלמות וכו'.

שיעור הלמידה: מספר תלמידים בני גיל מסוים לכל 1,000 תלמידים באותו גיל באוכלוסייה. נכללים תלמידים בני 6-17 הלומדים במוסדות חינוך בפיקוח משרד החינוך ובבתי ספר לחניכים בפיקוח משרד הכלכלה. לא נכללים תלמידים במזרח ירושלים, תלמידים שאינם בעלי תעודת זהות ישראלית וילדים בני 6 הלומדים בגנים.

ציון פסיכומטרי ממוצע לנבחן במבחן הפסיכומטרי: לכל נבחן מחושב הציון הכללי הגבוה ביותר מבין כל הניסיונות שלו. ציון זה מהווה בסיס לחישוב הציון הפסיכומטרי הממוצע של כלל הנבחנים.

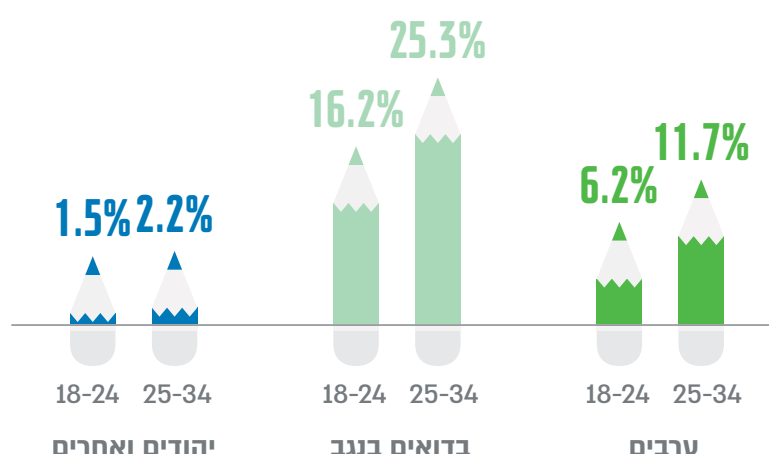
עזיבת התלמיד את בית הספר (נשירה): תלמיד יכול לעזוב את בית הספר שלמד בו בשנה מסוימת, במשך שנת הלימודים או במעבר לשנת הלימודים שאחריה. בעקבות העזיבה התלמיד יכול לפנות ללימודים בבית ספר אחר בתוך מערכת החינוך שבפיקוח משרד החינוך או לעזוב בכלל מערכת זו. עזיבת מערכת החינוך מוגדרת "נשירה", בין שהתלמיד נשאר מחוץ לכל מסגרת לימוד ובין שהוא עובר ללמוד במוסד שאינו במערכת החינוך של משרד החינוך. לא נחשבו נושרים: תלמידים שעזבו את מערכת החינוך ושהו במשך השנה מאה ימים לפחות ברצף בחו"ל ותלמידים שעזבו את מערכת החינוך וחזרו אליה בשנה שלאחריה.

תקציר

רמת השכלה

בשנת 2021 היה אחוז הצעירים הערבים שלמדו עד עשר שנות לימוד גבוה מאחוז זה בקרב הצעירים היהודים ואחרים: 6.2% מן הצעירים הערבים בני 18-24 ו-11.7% מן הצעירים הערבים בני 25-34 לעומת 1.5% ו-2.2% בהתאמה, מן הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הצעירים הבדואים בנגב שלמדו עד עשר שנות לימוד היה גבוה במיוחד: 16.2% בקרב בני 18-24 ו-25.3% בקרב בני 25-34.

צעירים שלמדו עד עשר שנות לימוד בשנת 2021, לפי קבוצות באוכלוסייה וגיל (באחוזים)

בשנת 2021 אחוז מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר היה גבוה בקרב צעירים ערבים בני 18-24 מבקרב יהודים ואחרים בני אותו גיל (7.2% לעומת 5.1%, בהתאמה), אך נמוך בקרב הצעירים הערבים בני 25-34 מבקרב יהודים ואחרים בני אותו גיל (26.1% לעומת 39.4%, בהתאמה).

הבדלים בין המינים בקרב צעירים ערבים בשתי קבוצות הגיל (18-24 ו-25-34) מצביעים על אחוז גבוה יותר של נשים משכילות. כך למשל, אחוז הגברים הערבים שלמדו עד עשר שנות לימוד בשנת 2021 היה יותר מכפול מאחוז זה בקרב הנשים הערביות, בשתי קבוצות הגיל.

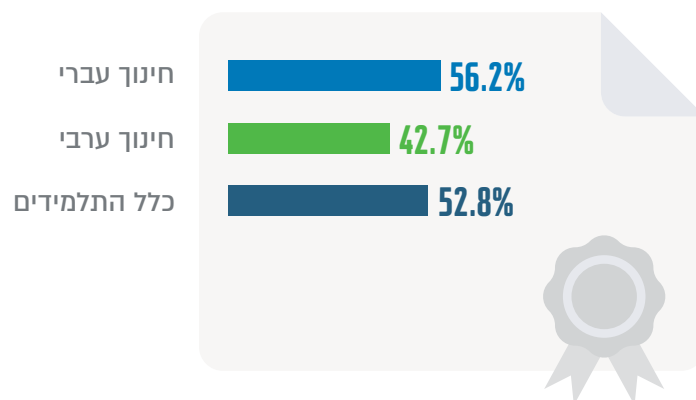
נמצאו הבדלים בין צעירים ערבים לצעירים יהודים ואחרים בבחינת התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו, וההבדלים בולטים במיוחד בקבוצת הגיל הבוגרת יותר (25-34). כך למשל, ל-27.6% מן הצעירים הערבים בני 25-34 היה בשנת 2021 תואר אקדמי לעומת 40.7% מן הצעירים היהודים ואחרים.

אחוז הנשים הערביות שהשיגו תעודה גבוהה יותר היה בשנת 2021 גבוה מאחוז הגברים הערבים, כמעט בכל רמות ההשכלה. הבדל זה בין נשים לגברים שנצפה בקרב הבדואים בנגב בלט בעיקר באחוז מסיימי תיכון ללא תעודת בגרות ובאחוז מקבלי תעודת בגרות בלבד.

חינוך על-יסודי

בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) עמד אחוז הזכאים לתעודת בגרות בחינוך הערבי על 78.8% בקרב התלמידות ו-55.4% בקרב התלמידים. בשנת הלימודים תש"פ (2019/20) היה אחוז הזכאות לתעודת בגרות איכותית העומדת בתנאי הסף ללימודים אקדמיים 52.8%: 42.7% בקרב תלמידים בחינוך הערבי ו-56.2% בקרב תלמידים בחינוך העברי.

זכאים לתעודת בגרות איכותית בחינוך הערבי ובחינוך העברי בשנת הלימודים תש"פ (2019/20) (באחוזים)

בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) אחוז כלל תלמידי י"ב שהיו זכאים לבגרות בחמש יחידות אנגלית היה 56.4%, 21.9% היו זכאים לבגרות בחמש יחידות מתמטיקה, ו-11.1% היו זכאים לבגרות בחמש יחידות מדעי המחשב. בחינוך הערבי עמדו אחוזים אלו על 33.8%, 14.2% ו-8.0% בהתאמה.

במבחן פיז"ה שנערך בשנת 2018 היה הציון הממוצע של כלל התלמידים 470 בקריאה (שפת אם), 463 במתמטיקה ו-462 במדעים. בחינוך הערבי עמד ממוצע הציונים על 362 בקריאה (שפת אם), 379 במתמטיקה ו-375 במדעים.

במעבר משנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22) היה אחוז הנשירה 1.8%, בחינוך הערבי ובחינוך העברי גם יחד. אחוז הנשירה של התלמידים בחינוך הערבי היה 2.5% ושל התלמידות – 1.0%.

הכשרות מקצועיות וקורסים

אחוז הצעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 שהם למדו אי-פעם בקורס להכשרה מקצועית היה נמוך בקרב הצעירים הערבים (27.5%) מבקרב היהודים ואחרים (31.6%). בשנת 2020 8,646 צעירים ערבים בני 18-34 למדו בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים בפקיח משרד הרווחה והביטחון החברתי, ו-5,067 היו זכאים לתעודת מקצועית באחד הקורסים הללו.

בשנת 2020 דיווחו 37.1% מן הצעירות הערביות בנות 18-34 שהן למדו בקורס הכשרה בענף טיפוח החן, 35.1% דיווחו שהן למדו בקורס הכשרה בענף ניהול שיווק ופיננסים ו-12.2% דיווחו שהן למדו בקורס הכשרה בענף חינוך וטיפול. אחוז הצעירים הערבים אשר דיווחו שהם למדו בקורס הכשרה בענפי התחבורה והרכב היה 55.5% ו-7.0% בהתאמה.

בשנת 2020 דיווחו 32.0% מן הצעירים הערבים בני 18-34 כי הם למדו בקורס הכשרה פעם אחת לפחות: 25.4% מן הגברים ו-38.7% מן הנשים. אחוז המדווחים על לימודים בקורס הכשרה עמד על 49.2% מן הצעירים שהכנסת משפחתם הייתה מעל הממוצע ועל 34.4% מן הרווקים.

בשנת 2021 היה אחוז הצעירים בני 20-34 אשר דיווחו כי למדו אי-פעם בקורסים מקוונים נמוך בקרב צעירים ערבים (9.6%) מבקרב צעירים יהודים ואחרים (27.3%).

חינוך על-תיכון

בשנת הלימודים תש"פ (2019/20) למדו 50,899 צעירים בחינוך על-תיכון, 75.3% מהם היו בני 24 או פחות. מספר הצעירים הערבים עמד באותה עת על 7,033, 71.6% מהם גברים. 99.4% מן התלמידים הערבים בחינוך על-תיכון למדו הנדסאות, טכנאות ודומיהם.

מכינות קדם-אקדמיות

בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19) למדו במכינות קדם-אקדמיות 11,998 צעירים בני 18-34, מהם 2,566 צעירים ערבים (58.3% נשים ו-41.7% גברים). מבין כלל הצעירים הערבים במכינות, 2,247 תלמידים היו במסלול ייעודי בשלושה תחומים עיקריים: מדעי הרוח והחברה (1,505), מדעים מדויקים והנדסה (697) ומדעי הטבע והחיים (45). במסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה היה אחוז הנשים 74.1%, ואילו במסלול מדעים מדויקים והנדסה היה אחוז הגברים 80.5%, ובמדעי הטבע והחיים – 68.9%.

ציון במבחן הפסיכומטרי

הציון הממוצע במבחן הפסיכומטרי בשנת 2021 היה 579 בקרב הנבחנים בשפה העברית ו-495 בקרב הנבחנים בשפה הערבית.

ציון ממוצע במבחן הפסיכומטרי בשנת 2021, לפי שפת הבחינה

נבחנים
בשפה הערבית

נבחנים
בשפה העברית

הציון הממוצע של הנבחנים בשפה העברית היה גבוה מן הציון הממוצע של הנבחנים בשפה הערבית, בכל קבוצות הגיל. בשתי קבוצות האוכלוסייה, ערבים ויהודים ואחרים, היה הציון הממוצע של הגברים גבוה מן הציון הממוצע של הנשים.

שליטה בשפות

בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19) נבחנו 81.5% מתלמידות כיתה י"ב בחינוך הערבי ו-61.7% מתלמידי כיתה י"ב בחינוך הערבי בבחינת בגרות בשפה העברית. אחוז זה עמד על 66.9% בקרב הבדואים בנגב, על 83.3% בקרב הדרוזים ועל 71.7% בקרב ערבים ללא דרוזים ובדואים.

בשנת 2021 ציינו 75.3% מן הצעירים הערבים בני 20-34 שהשליטה שלהם בדיבור בשפה העברית היא ברמה טובה, 81.7% דיווחו על שליטה טובה בקריאה בעברית ו-80.5% דיווחו על שליטה טובה בכתיבה בעברית. אחוז המדווחים על שליטה בדיבור בשפה האנגלית היה גבוה בקרב צעירים יהודים ואחרים (71.6%) מבקרב צעירים ערבים (45.1%), ובקרב צעירות ערביות (50.8%) מבקרב צעירים ערבים (39.0%).

ממצאים

רמת השכלה

מספר שנות לימוד: בשנת 2021 למדו 67.9% מן הצעירים בני 18-24 עד 12 שנות לימוד, 26.5% למדו 15-13 שנות לימוד ו-5.6% למדו 16 שנות לימוד ויותר. בקבוצת הגיל 25-34 אחוז מי שלמדו עד 12 שנות לימוד היה נמוך יותר (31.2%) מאחוז מי שלמדו 13 שנות לימוד ויותר: 27.9% סיימו 13-15 שנות לימוד ו-36.8% סיימו 16 שנות לימוד ויותר (**לוח 4.1**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז גבוה יותר מן הצעירים הערבים היו בעלי השכלה נמוכה, זאת לעומת צעירים יהודים ואחרים. נתון זה בולט במיוחד בקבוצת הגיל 25-34: 62.2% מן הצעירים הערבים למדו עד 12 שנות לימוד לעומת 28.7% מן הצעירים היהודים ואחרים. לעומת זאת, 26.1% מן הצעירים הערבים בני 25-34 למדו 16 שנות לימוד ויותר לעומת 39.4% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 4.1**).

■ הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: רמת ההשכלה של הצעירים הבדואים בנגב הייתה נמוכה מזו של כלל הצעירים הערבים. כך למשל, 16.2% מן הצעירים הבדואים בנגב בני 18-24 ו-25.3% מן הצעירים הבדואים בנגב בני 25-34 למדו עד עשר שנות לימוד, אחוזים גבוהים הרבה יותר מאלו של כלל הצעירים הערבים (6.2% ו-11.7%, בהתאמה). אחוז הצעירים הבדואים בנגב שלמדו 16 שנות לימוד ויותר היה נמוך בשתי קבוצות הגיל (2.3% ו-16.6%, בהתאמה) (**לוח 4.1**).

■ גברים לעומת נשים: בקרב צעירים יהודים ואחרים, צעירים ערבים וצעירים בדואים בנגב, בשתי קבוצות הגיל (18-24 ו-25-34), היה אחוז גבוה יותר של נשים מגברים אשר למדו 13 שנות לימוד. אחוז הגברים הערבים בני 18-24 אשר למדו עד 10 שנות לימוד היה כמעט כפול מאחוז זה בקרב הנשים הערביות באותה קבוצת גיל (8.3% לעומת 4.0%, בהתאמה). פער זה היה גבוה אף יותר בקרב בני 25-34 (16.8% לעומת 6.5%, בהתאמה). בהמשך לכך, ברמות ההשכלה הגבוהות (13 שנות לימוד ויותר) היה אחוז הנשים הערביות גבוה הרבה יותר מזה של הגברים הערבים (39.8% בקרב בנות 18-24 ו-46.4% בקרב בנות 25-34 לעומת 22.9% ו-29.3%, בהתאמה, בקרב הגברים). בקרב הבדואים בנגב בולט במיוחד אחוז הנשים בנות 18-24 שלמדו 13-15 שנות לימוד – אחוז גבוה כמעט פי שניים מאחוז זה בקרב הגברים הבדואים בנגב (27.7% לעומת 14.5%, בהתאמה) (**לוח 4.1**).

התעודה הגבוהה ביותר: בשנת 2021 ל-65.5% מן הצעירים בני 18-24 הייתה תעודת בגרות בלבד, ל-4.9% הייתה תעודה על-תיכונית ו-3.4% החזיקו בתואר אקדמי. בקרב בני 25-34 עמדו אחוזים אלו על 28.5%, 10.3% ו-38.1%, בהתאמה (**לוח 4.2**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שסיימו לכל היותר תיכון ללא תעודת בגרות היה 34.2% בקבוצת הגיל 18-24 ו-37.3% בקבוצת הגיל 25-34. בקרב צעירים יהודים ואחרים היו אחוזים אלו נמוכים יותר: 23.6% ו-19.5%, בהתאמה. גם בקרב מי שקיבלו תעודת בגרות בלבד היה יתרון לצעירים היהודים ואחרים על פני הצעירים הערבים: ל-67.8% מן הצעירים היהודים ואחרים בני 18-24 הייתה תעודת בגרות, זאת לעומת 57.9% מן הצעירים הערבים בגילים אלו. בולטים במיוחד הפערים באחוז המסיימים חינוך על-תיכון ותואר אקדמי: 4.5% מן הצעירים הערבים בקבוצת הגיל 25-34 החזיקו בתעודה על-תיכונית ו-27.6% סיימו תואר אקדמי לעומת 11.8% ו-40.7%, בהתאמה, בקרב הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 4.2**).

- גברים לעומת נשים: הבדלים נצפו בקרב צעירים ערבים ובקרב צעירים בדואים בנגב בשתי קבוצות הגיל (18-24 ו-25-34), ואלו מלמדים על כך שהנשים משכילות יותר. אחוז הגברים הערבים בני 18-24 ללא תעודה היה 17.7% ואילו אחוז הנשים 10.1%, באותה קבוצת גיל. ההבדל היה גדול יותר בין גברים ערבים לנשים ערביות בקבוצת הגיל 25-34. עוד נמצא שאחוז הצעירים שסיימו תואר ראשון היה גבוה הרבה יותר בקרב הנשים, בשתי קבוצות הגיל. מגמות דומות נצפו בקרב הצעירים הבדואים בנגב (לוח 4.2).

חינוך על-יסודי

זכאות לבגרות: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) עמד אחוז הזכאות הארצי לבגרות בקרב כלל התלמידים בני 18 על 68.2%: 67.0% בחינוך הערבי ו-68.5% בחינוך העברי (כולל החרדי). אחוז הזכאות לבגרות היה גבוה יותר בקרב הבנות מבקרב הבנים, הן בחינוך הערבי הן בחינוך העברי. הפער בין הבנים לבנות בחינוך הערבי היה גדול יותר: 78.8% מן הבנות היו זכאיות לבגרות לעומת 55.4% מן הבנים, ואילו בחינוך העברי (כולל החרדי) עמדו אחוזים אלו על 74.7% לעומת 62.7%, בהתאמה (לוח 4.3).

זכאות לבגרות איכותית: הפער בין החינוך הערבי לחינוך העברי (כולל החרדי) באחוז הזכאות לתעודת בגרות איכותית העומדת בתנאי הסף ללימודים אקדמיים היה בשנת תש"פ (2019/20) 13.5 נקודות האחוז: 42.7% מן התלמידים בחינוך הערבי היו זכאים לתעודת בגרות איכותית לעומת 56.2% מן התלמידים בחינוך העברי. גם במקרה של זכאות לתעודת בגרות איכותית היה אחוז הזכאות גבוה יותר בקרב בנות בחינוך הערבי מבקרב בנים בחינוך הערבי: 53.4% לעומת 32.4%, בהתאמה (לוח 4.4).

זכאים לחמש יחידות לימוד (יח"ל) במקצועות נבחרים: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) אחוז כלל תלמידי י"ב שהיו זכאים לבגרות בחמש יח"ל אנגלית היה 56.4%, 21.9% היו זכאים לבגרות בחמש יח"ל מתמטיקה, ו-11.1% היו זכאים לבגרות בחמש יח"ל מדעי המחשב. בחינוך הערבי היה אחוז הזכאים 33.8% באנגלית, 14.2% במתמטיקה ו-8.0% במדעי המחשב. בחינוך הערבי היה פער של 6.8 נקודות האחוז בין הבנות לבנים באחוז הזכאים לבגרות בחמש יח"ל אנגלית. בכל המקצועות היה האחוז הגבוה ביותר של הזכאים לבגרות ברמה של חמש יח"ל בקרב התלמידים הנוצרים והנמוך ביותר בקרב התלמידים המוסלמים (לוח 4.5).

ציון ממוצע במבחן פיזה: מבחן פיזה שנערך ב-2018 בחן את האוריינות של תלמידים בני 15 בשלושה נושאים: קריאה (שפת אם), מתמטיקה ומדעים. הציונים הממוצעים בחינוך העברי היו 506 בקריאה (שפת אם), 491 במדעים ו-490 במתמטיקה. בחינוך הערבי היו הציונים הממוצעים נמוכים יותר: 362 בקריאה (שפת אם), 375 במדעים ו-379 במתמטיקה. ציוני הבנות בחינוך הערבי היו 398 במתמטיקה ובמדעים ו-396 בקריאה (שפת אם), וציוני הבנים בחינוך הערבי היו 361 במתמטיקה, 353 במדעים ו-329 בקריאה (שפת אם) (לוח 4.6).

שיעור הנשירה: במעבר משנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22) היה אחוז הנושרים בחינוך הערבי ובחינוך העברי 1.8%. אחוז הנושרים שלא למדו במסגרת לימוד חלופית היה 1.4% בחינוך הערבי ו-1.3% בחינוך העברי. אחוז הנושרים בחינוך הערבי היה 2.5% בקרב הבנים ו-1.0% בקרב הבנות, ואחוז הנושרים שלא למדו במסגרת לימוד חלופית היה 1.9% בקרב הבנים ו-0.9% בקרב הבנות (לוח 4.7).

שיעור הלמידה: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) היה שיעור הלמידה של תלמידים בני 17 92.3%: 92.3% בקרב התלמידים הערבים ו-92.4% בקרב התלמידים היהודים ואחרים. שיעור הלמידה של בנות ערביות עמד על 94.3% בעוד שיעור הלמידה של בנים ערבים עמד על 90.3% (לוח 4.8).

חינוך על-תיכון

הכשרה מקצועית: אחוז הצעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 שהם למדו אי פעם בקורס להכשרה מקצועית היה נמוך יותר בקרב הצעירים הערבים (27.5%) מבקרב הצעירים היהודים ואחרים (31.6%). אחוז הגברים הערבים שדיווחו שהם למדו אי פעם בקורס להכשרה מקצועית היה 26.1% ואחוז הנשים הערביות 28.8% (לוח 4.9). בשנת 2020 למדו 36,028 צעירים בני 18-34 בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים בביקוח משרד הרווחה והביטחון החברתי, ו-22,052 מהם היו זכאים לתעודה מקצועית באחד הקורסים הללו. בקרב הגברים בלטו ענפי ההכשרה: תחבורה (33.9%), חשמל ובקרת אקלים (20.3%) ומחשבים (11.0%). מבין הלומדים בענפים אלו 46.4%, 18.6% ו-5.5% בהתאמה, היו זכאים לתעודה. בקרב הנשים בלטו ענפי ההכשרה: ניהול, שיווק וכיננסים (40.5%) וטיפוח החן (35.8%). מבין הלומדות בענפים אלו 38.6% ו-43.7%, בהתאמה, היו זכאיות לתעודה (לוח 4.10).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: בקרב הצעירים הערבים היה מספר הלומדים בקורסים להכשרה מקצועית 8,646 ו-5,067 מהם היו זכאים לתעודה. מקרב הצעירים היהודים ואחרים 27,382 למדו בקורסים להכשרה מקצועית ו-16,985 מהם היו זכאים לתעודה. באוכלוסייה הערבית בלטו הענפים: תחבורה (35.7%), ניהול, שיווק וכיננסים (17.3%) וטיפוח החן (14.2%). 55.5% מן הגברים הערבים שלמדו בקורסים להכשרה מקצועית השתתפו בקורס בענף התחבורה. ביתר הענפים היו אחוזי הגברים המשתתפים נמוכים מ-10.0%. מקרב הנשים הערביות שלמדו בקורסים להכשרה מקצועית 37.1% השתתפו בקורס בענף טיפוח החן, 35.1% השתתפו בקורס בענף ניהול, שיווק וכיננסים ו-12.2% השתתפו בקורס בענף החינוך והטיפול (לוח 4.10).

32.0% מן הצעירים הערבים שנשאלו על השתתפות בקורסי הכשרה דיווחו שהם השתתפו בקורס הכשרה פעם אחת לפחות: 25.4% מן הגברים ו-38.7% מן הנשים. אחוז המשתתפים בקורסי הכשרה מקצועית מקרב צעירים ממשפחות שהכנסתן מעל הממוצע עמד על 49.2% ומקרב הרווקים – על 34.4% (לוח 4.11).

למידה (אי-פעם) בקורסים מקוונים: בשנת 2021 דיווחו 23.6% מן הצעירים בני 20-34 שהם למדו אי-פעם בקורס מקוון (באינטרנט). אחוז זה היה גבוה הרבה יותר בקרב צעירים יהודים ואחרים (27.3%) מבקרב צעירים ערבים (9.6%) (לוח 4.12).

חינוך על-תיכון (לא אקדמי): בשנת הלימודים תש"פ (2019/20) למדו 50,889 צעירים בחינוך על-תיכון, מהם 20,791 בתחום ההוראה, 29,373 בתחום ההנדסאות, טכנאות ודומיהם ו-725 בתחום המנהל. 75.3% מן הצעירים אשר למדו בחינוך על-תיכון באותה שנה היו בני 24 או פחות. מספר הצעירים שלמדו בחינוך על-תיכון באוכלוסייה הערבית היה 7,033, מהם 6,990 בתחום ההנדסאות, טכנאות ודומיהם ו-43 בתחום המנהל (בשנה זו לא היו תלמידים ערבים בתחום ההוראה). באוכלוסיית היהודים ואחרים עמד מספר הלומדים באותה שנה על 43,856, מהם 20,791 בתחום ההוראה, 22,383 בתחום ההנדסאות, טכנאות ודומיהם ו-682 בתחום המנהל (לוח 4.13).

- גברים לעומת נשים: בשנת הלימודים תש"פ (2019/20) 57.3% מכלל הלומדים בחינוך על-תיכון היו נשים, ונוכחותן בלטה במיוחד בתחום המנהל ובתחום ההוראה (98.2% ו-89.1% מכלל הלומדים, בהתאמה). לעומת זאת בתחום ההנדסאות, טכנאות ודומיהם היה אחוז הגברים 66.3% מכלל הלומדים. באוכלוסייה הערבית בולט האחוז הגבוה של גברים שלמדו בחינוך על-תיכון (71.6%) גברים מכלל הלומדים לעומת 28.4% נשים מכלל הלומדים). לעומת זאת באוכלוסיית היהודים ואחרים היה אחוז הנשים הלומדות בחינוך על-תיכון גבוה יותר (61.9%), ונוכחותן בלטה במיוחד בתחום המנהל (99.7%) וההוראה (89.1%) (לוח 4.13).

תלמידים במכינות הקדם-אקדמיות: בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19) למדו במכינות קדם-אקדמיות 11,998 צעירים בני 18-34. מהם 9,571 תלמידים במסלול ייעודי: 4,746 במסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה, 632 במסלול ייעודי במדעי הטבע והחיים ו-4,175 במסלול ייעודי במדעים מדויקים והנדסה (לוח 4.14).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: 2,566 מן הצעירים הערבים למדו באותה שנה במכינות קדם-אקדמיות, ו-2,247 מהם למדו במסלול ייעודי: 1,505 במסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה, 45 במסלול ייעודי במדעי הטבע והחיים ו-697 במסלול ייעודי במדעים מדויקים והנדסה. 9,432 מן הצעירים היהודים ואחרים למדו במכינות קדם-אקדמיות, ו-7,324 מהם למדו במסלול ייעודי: 3,259 במסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה, 587 במסלול ייעודי במדעי הטבע והחיים ו-3,478 במסלול ייעודי במדעים מדויקים והנדסה. צעירים עד גיל 20 היוו באותה שנה 36.3% מתלמידי המכינות הקדם-אקדמיות. אחוז זה היה גבוה הרבה יותר בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים: 77.4% לעומת 25.1%, בהתאמה. אחוז הזכאים לתעודת בגרות לפני הלימודים במכינה היה 76.2% בקרב הצעירים הערבים ו-56.2% בקרב הצעירים היהודים ואחרים (לוח 4.14).
- גברים לעומת נשים: 56.1% מכלל התלמידים במכינות הקדם-אקדמיות היו גברים ו-43.9% נשים. אחוז גבוה מן הגברים למדו במסלול של השלמת 12 שנות לימוד (81.6%), במסלול ייעודי במדעים מדויקים והנדסה (79.3%) ובמסלול קדם-ייעודי (66.6%). מקרב הנשים אחוז גבוה למדו במסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה (64.4%) ואחוזים נמוכים יותר למדו במסלול ייעודי במדעי הטבע והחיים (47.6%) ובמסלול הבגרות (45.8%). באוכלוסייה הערבית היה אחוז הנשים שלמדו במכינות גבוה מאחוז הגברים (58.3% לעומת 41.7%, בהתאמה). יותר מ-70.0% מן הנשים למדו בשלושה מסלולים: מסלול קדם-ייעודי, מסלול הבגרות ומסלול ייעודי במדעי הרוח והחברה. אחוזים גבוהים מקרב הגברים למדו בשני מסלולים ייעודיים: מדעים מדויקים והנדסה (80.5%) ומדעי הטבע והחיים (68.9%) (לוח 4.14).

ציון במבחן הפסיכומטרי

הציון הממוצע במבחן הפסיכומטרי בשנת 2021 היה 579 בקרב הנבחנים בשפה העברית ו-495 בקרב הנבחנים בשפה הערבית. בקרב הנבחנים בשפה הערבית היה הציון הממוצע של הגברים 512 ושל הנשים 485, ובקרב הנבחנים בשפה העברית היה הציון הממוצע של הגברים 596 ושל הנשים 566. הציון הממוצע הגבוה ביותר של הנבחנים בשפה הערבית היה בקבוצת הגיל 18-20 (500), והציון הממוצע הגבוה ביותר של הנבחנים בשפה העברית היה בקבוצת הגיל 22-25 (593) (לוח 4.15).

שליטה של הצעירים הערבים בשפות

בחינת יע"ל: בחינת יע"ל היא בחינת ידע בעברית המיועדת למי ששפת אימו אינה עברית ומטרתה לבחון את רמת השליטה של הנבחנים בשפה העברית. את מבחן יע"ל אפשר לעשות בהמשך למבחן הפסיכומטרי או בנפרד ממנו. טווח הציונים בבחינת יע"ל הוא 50-150. בשנת 2021 היה מספר הנבחנים במבחן יע"ל שנבחנו במבחן הפסיכומטרי בשפה העברית 25,819, והציון הממוצע שלהם היה 93 (95 בקרב הגברים ו-92 בקרב הנשים) (לוח 4.16).

בחינת בגרות בעברית: בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19) עברו 71.9% מכלל תלמידי כיתה י"ב בחינוך הערבי בחינת בגרות בעברית, ו-23.1% מכלל תלמידי כיתה י"ב עברו בחינת בגרות בעברית ברמה של חמש יח"ל. אחוז התלמידות שעברו בחינת בגרות בעברית היה 81.5% ואחוז הבנים 61.7%. מבין כלל תלמידי כיתה י"ב בחינוך הערבי, 31.2% מן הבנות ו-14.5% מן הבנים עברו בחינת בגרות בעברית

ברמה של חמש יח"ל. הציון הממוצע בבחינת הבגרות בעברית היה 79.1: 82.2 בקרב הבנות ו-75.0 בקרב הבנים (לוח 4.17).

■ הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: אחוז תלמידי כיתה י"ב שעברו בחינת בגרות בעברית היה 83.3% בקרב התלמידים הדרוזים, 71.7% בקרב התלמידים הערבים (לא כולל דרוזים ובדואים בנגב) ו-66.9% בקרב התלמידים הבדואים בנגב. אחוז התלמידים שעברו בחינת בגרות ברמה של חמש יח"ל היה הגבוה ביותר בקרב הדרוזים (46.2%). אחוז זה עמד על 21.6% בקרב התלמידים הבדואים בנגב ועל 20.8% בקרב התלמידים הערבים (לוח 4.17).

שליטה במיומנויות השפה העברית: בשנת 2021 דיווחו 81.7% מן הצעירים הערבים בני 20-34 שהשליטה שלהם בקריאה בשפה העברית היא טובה, 80.5% ציינו זאת בנוגע לשליטה בכתיבה בשפה העברית ו-75.3% ציינו זאת בנוגע לשליטה בדיבור בשפה העברית. 83.7% מן הנשים דיווחו על שליטה טובה בקריאה בשפה העברית, 83.0% ציינו זאת בנוגע לשליטה בכתיבה בשפה העברית ו-72.1% ציינו זאת בנוגע לשליטה בדיבור בשפה העברית. בקרב הגברים עמדו אחוזים אלו על 79.7%, 77.9% ו-78.7% בהתאמה (לוח 4.18).

שליטה באנגלית: אחוז גבוה הרבה יותר מן הצעירים היהודים ואחרים דיווחו בשנת 2021 על יכולת לדבר באנגלית ברמת שיחה יום-יומית לפחות: 71.6% לעומת 45.1% בקרב צעירים ערבים. אחוז המדווחים על כך היה גבוה יותר בקרב צעירות ערביות מבקרב צעירים ערבים: 50.8% לעומת 39.0%, בהתאמה (לוח 4.19).

שפת הדיבור העיקרית בעבודה: 53.1% מן הצעירים הערבים בני 20-34 דיווחו בשנת 2021 כי שפת הדיבור העיקרית שלהם בעבודה היא ערבית ו-45.4% ציינו שעברית היא השפה העיקרית המשמשת אותם בעבודה. בקרב הגברים הערבים היה אחוז המדווחים על ערבית כשפה העיקרית בעבודה דומה לאחוז המדווחים על השפה העברית כשפה העיקרית בעבודה (49.8% ו-48.0% בהתאמה). בקרב הנשים הערביות היה אחוז המדווחות על שימוש בערבית כשפה העיקרית בעבודה 58.0% ואחוז המדווחות על השפה העברית כשפה העיקרית היה נמוך יותר – 41.8% (לוח 4.20).

לוחות

לוח 4.1: רמת ההשכלה (מספר שנות לימוד) של צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (באחוזים)^

כלל הצעירים	ערבים סך הכול	מהם בדואים בנגב	יהודים ואחרים	
24-18				
אלפים	855.1	30.8	653.8	
סך הכול	100.0	**100.0	100.0	
8-0	0.8	7.6	0.4	
10-9	1.8	8.6	1.1	
12-11	65.3	61.1	66.1	
15-13	26.5	20.4	27.3	
+16	5.6	(2.3)	5.1	
גברים				
אלפים	423.0	17.0	320.2	
סך הכול	100.0	100.0	100.0	
8-0	1.2	9.1	0.6	
10-9	2.3	6.2	1.3	
12-11	68.3	69.3	68.2	
15-13	22.1	14.5	23.2	
+16	6.2	--	6.7	
נשים				
אלפים	432.1	13.8	333.7	
סך הכול	100.0	100.0	100.0	
8-0	(0.4)	(5.7)	0.1	
10-9	1.2	11.6	0.9	
12-11	62.5	51.1	64.3	
15-13	30.8	27.7	31.1	
+16	5.1	(3.9)	3.6	
34-25				
אלפים	1,068.9	20.2	857.4	
סך הכול	100.0	**100.0	100.0	
8-0	1.5	5.2	0.7	
10-9	2.6	20.1	1.5	
12-11	31.2	52.3	26.5	
15-13	27.9	5.8	31.9	
+16	36.8	16.6	39.4	
גברים				
אלפים	537.0	10.4	429.7	
סך הכול	100.0	**100.0	100.0	
8-0	2.1	(4.5)	1.0	

יהודים ואחרים	ערבים		כלל הצעירים	
	מהם בדואים בנגב	סך הכול		
2.1	24.2	10.0	3.7	10-9
29.4	58.4	53.9	34.3	12-11
29.3	(6.0)	10.3	25.6	15-13
38.2	(6.9)	19.0	34.3	+16
נשים				
427.7	9.8	104.3	531.9	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
0.4	(6.0)	2.5	0.8	8-0
0.8	15.8	4.0	1.4	10-9
23.5	45.7	47.1	28.1	12-11
34.5	(5.6)	13.1	30.3	15-13
40.8	26.9	33.3	39.4	+16

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים וגם בין בדואים בנגב לשאר הערבים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^ לא כולל הקטגוריה 'לא ידוע'

לוח 4.2: התעודה הגבוהה ביותר שקיבלו צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^

יהודים ואחרים	ערבים		כלל הצעירים	
	מהם בדואים בנגב	סך הכול		
24-18				
653.9	31.0	201.9	855.8	אלפים
100.0	**100.0	**100.0	100.0	סך הכול
6.6	24.1	13.9	8.3	אין תעודה/יסודי/חט"ב
17.0	32.0	20.3	17.8	תיכון ללא תעודת בגרות
67.8	38.1	57.9	65.5	תעודת בגרות בלבד
5.8	(2.3)	2.0	4.9	תעודה על-תיכונית
2.7	3.4	5.9	3.4	תואר אקדמי
גברים				
##320.2	## 17.0	##103.2	423.4	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
7.0	24.7	17.7	9.6	אין תעודה/יסודי/חט"ב
21.2	38.5	26.0	22.4	תיכון ללא תעודת בגרות
65.8	34.7	51.4	62.3	תעודת בגרות בלבד
4.4	--	1.9	3.8	תעודה על-תיכונית
1.6	--	3.0	1.9	תואר אקדמי

יהודים ואחרים	ערבים		כלל הצעירים	
	מהם בדואים בנגב	סך הכול		
נשים				
333.7	13.9	98.7	432.4	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
6.3	23.4	10.1	7.1	אין תעודה/יסודי/חט"ב
13.0	24.1	14.2	13.3	תיכון ללא תעודת בגרות
69.8	42.4	64.7	68.7	תעודת בגרות בלבד
7.2	(3.5)	2.1	6.0	תעודה על-תיכונית
3.7	(6.5)	8.9	4.9	תואר אקדמי
34-25				
858.2	20.7	213.4	1,071.6	אלפים
100.0	**100.0	**100.0	100.0	סך הכול
2.8	24.8	14.3	5.1	אין תעודה/יסודי/חט"ב
16.7	35.2	23.0	18.0	תיכון ללא תעודת בגרות
27.9	23.0	30.6	28.5	תעודת בגרות בלבד
11.8	(2.8)	4.5	10.3	תעודה על-תיכונית
40.7	14.2	27.6	38.1	תואר אקדמי
גברים				
##430.7	##10.4	##108.0	538.7	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
3.8	26.4	19.0	6.9	אין תעודה/יסודי/חט"ב
23.7	43.4	27.7	24.5	תיכון ללא תעודת בגרות
31.9	20.7	29.4	31.4	תעודת בגרות בלבד
10.0	(3.7)	4.6	8.9	תעודה על-תיכונית
30.6	(5.8)	19.4	28.3	תואר אקדמי
נשים				
427.5	10.3	105.4	532.9	אלפים
100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
1.8	23.1	9.5	3.4	אין תעודה/יסודי/חט"ב
9.7	27.0	18.2	11.4	תיכון ללא תעודת בגרות
24.0	25.2	31.9	25.5	תעודת בגרות בלבד
13.5	(2.0)	4.3	11.7	תעודה על-תיכונית
50.9	22.7	36.1	48.0	תואר אקדמי

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים וגם בין בדואים בנגב לשאר הערבים)## $p < .01$ (הבדלים מובהקים לפי מין בתוך כל קבוצת אוכלוסייה)

^ לא כולל הקטגוריה 'לא ידוע'

לוח 4.3: זכאות לתעודת בגרות בקרב בני 18[^] בחינוך הערבי ובחינוך העברי בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי מין (באחוזים)

	כלל התלמידים	חינוך ערבי	חינוך עברי
סך הכול	68.2	67.0	68.5
בנים	61.0	55.4	62.7
בנות	75.7	78.8	74.7

מקור: למ"ס, קובצי אוכלוסייה לסוף שנת 2020 (עבור מספר בני ה-17); שנתון סטטיסטי לישראל 2022 (עבור מספר הזכאים)

[^] מחושב כאחוז מבני 17 לסוף השנה הקודמת (כלומר, 2020)

הערה: חינוך ערבי כולל בתי ספר במגזר הדרוזי והבדואי בנגב; חינוך עברי כולל בתי ספר בפיקוח החרדי

לוח 4.4: זכאות לתעודת בגרות איכותית[^] בקרב בני 18^{^^} בחינוך הערבי ובחינוך העברי בשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי מין (באחוזים)

	כלל התלמידים	חינוך ערבי	חינוך עברי
סך הכול	52.8	42.7	56.2
בנים	46.7	32.4	51.4
בנות	59.2	53.4	61.2

מקור: למ"ס, קובצי אוכלוסייה לסוף 2019 (עבור מספר בני ה-17); שנתון סטטיסטי לישראל 2022 (עבור מספר הזכאים)

[^] זכאות המחייבת בגרות באנגלית ברמה של ארבע יחידות לימוד לפחות

^{^^} מחושב כאחוז מבני 17 לסוף השנה הקודמת (כלומר, 2019)

הערה: כלל הצעירים כולל חרדים ולא כולל את ערביי מזרח ירושלים; חינוך ערבי כולל בתי ספר במגזר הדרוזי והבדואי בנגב; חינוך עברי כולל בתי ספר בפיקוח חרדי

לוח 4.5: נבחנים וזכאים לחמש יחידות לימוד באנגלית, במתמטיקה ובמדעי המחשב, בחינוך הערבי ובחינוך העברי, בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי דת ומין (באחוזים)

חינוך עברי			חינוך ערבי						כלל התלמידים	
בנות	בנים	סך הכול	דרוזים	נוצרים ערבים	מוסלמים	בנות	בנים	סך הכול		
										נבחנים לחמש יחידות [^]
52.1	58.0	54.8	40.1	46.8	23.2	31.0	20.3	26.0	47.4	אנגלית
17.9	23.7	20.5	17.9	24.7	9.1	12.9	8.2	10.7	18.0	מתמטיקה
6.2	15.4	10.5	10.6	12.6	5.4	6.3	6.1	6.2	9.4	מדעי המחשב
										זכאים לחמש יחידות ^{^^}
61.6	65.4	63.4	42.8	52.9	21.1	36.6	29.8	33.8	56.4	אנגלית
21.4	27.4	24.2	19.4	28.3	12.5	15.6	12.4	14.2	21.9	מתמטיקה
7.1	17.8	12.1	11.3	14.1	7.1	7.4	8.9	8.0	11.1	מדעי המחשב

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

[^] בקרב כלל הנבחנים

^{^^} בקרב כלל הזכאים

הערה: כלל הצעירים כולל חרדים ולא כולל את ערביי מזרח ירושלים; חינוך ערבי כולל בתי ספר במגזר הדרוזי והבדואי בנגב; חינוך עברי כולל בתי ספר בפיקוח חרדי שמגוישים לבגרות

לוח 4.6: ציון במבחני פיזה 2018 בחינוך הערבי[^] ובחינוך העברי, לפי מין (ציונים ממוצעים)

חינוך עברי	חינוך ערבי [^]	כלל התלמידים	
506	362	470	קריאה (שפת אם) – סך הכול
487	329	445	בנים
522	396	493	בנות
490	379	463	מתמטיקה – סך הכול
493	361	458	בנים
488	398	467	בנות
491	375	462	מדעים – סך הכול
488	353	452	בנים
493	398	471	בנות

מקור: ברצלבסקי ואח', 2022

[^] תלמידים בדואים ודרוזים לא מוצגים בנפרד עקב מספר קטן של מקרים

הערה: כולל בדואים ודרוזים; לא כולל תלמידים ערבים ממזרח ירושלים

לוח 4.7: נשירה שנתית ממערכת החינוך (כיתות ז'-י"ב) במעבר משנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לשנת הלימודים תשפ"ב (2021/22), בחינוך הערבי ובחינוך העברי, לפי מין (באחוזים)

כלל התלמידים	חינוך ערבי	חינוך עברי
סך הכול נשרו ממערכת החינוך (מכלל תלמידי ז'-י"ב)	1.8	1.8
בנים	2.5	2.6
בנות	0.9	0.9
מהם: נשרו ואינם לומדים במסגרת לימוד חלופית (מכלל תלמידי ז'-י"ב)	1.3	1.4
בנים	1.6	1.6
בנות	0.9	0.9

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

הערה: כולל דרוזים ובדואים; לא כולל תלמידים ערבים ממזרח ירושלים

לוח 4.8: שיעור הלמידה בקרב בני 17 בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל התלמידים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	92.3	92.4
בנים	88.7	88.0
בנות	96.1	96.9

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

^ כולל לומדים במוסדות של משרד הרווחה והביטחון החברתי

הערה: לא כולל ערביי מזרח ירושלים

לוח 4.9: צעירים בני 20-34 שלמדו אי-פעם בקורס להכשרה מקצועית בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	30.8	31.6
גברים	28.2	28.7##
נשים	33.4	34.6

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים – בקרב יהודים ואחרים בלבד)

לוח 4.10: לומדים וזכאים לתעודה בני 18-34 בקורסים להכשרה מקצועית למבוגרים בפקיח משרד הרווחה והביטחון החברתי בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וענף הכשרה (באחוזים)

מהם: זכאים לתעודה			לומדים – סך הכול			
יהודים ואחרים	ערבים	סך הכול	יהודים ואחרים	ערבים	סך הכול	
כלל הצעירים						
16,985	5,067	22,052	27,382	8,646	36,028	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
0.2	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	אופנה וטקסטיל
0.3	-	0.2	0.2		0.2	אמנות עיבוד העץ
2.8	3.8	3.0	3.6	5.7	4.1	בניין וסביבה
1.7	0.8	1.5	1.3	0.9	1.2	הצלה ומקצועות ימיים
1.1	3.8	1.8	1.5	4.5	2.2	חינוך וטיפול
			0.0	0.1	0.1	חקלאות ונוי
11.9	2.9	9.8	12.2	5.3	10.6	חשמל ובקרת אקלים
22.9	16.5	21.4	19.0	14.2	17.9	טיפול החן
5.8	1.3	4.8	10.4	2.3	8.4	מחשבים
0.5	0.9	0.6	0.4	1.0	0.6	מכונות
1.4	0.2	1.1	1.2	0.4	1.0	מערכות אנרגיה
1.2	1.0	1.1	1.8	2.2	1.9	מערכות ייצור ומיכון
0.4	0.2	0.3	0.4	0.3	0.4	נגישות
24.3	10.4	21.1	24.4	17.3	22.7	ניהול שיווק ופיננסים
2.0	0.9	1.7	4.7	1.3	3.9	עיצוב ומדיה
0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.2	פרה-רפואי
0.4	0.1	0.3	0.3	0.1	0.3	רב-תחומי
2.5	4.8	3.0	2.0	4.4	2.6	רכב
17.3	50.0	24.9	12.4	35.7	17.9	תחבורה
3.2	1.9	2.9	3.8	3.7	3.7	תיירות וקולינריה
גברים						
7,922	3,489	11,411	13,005	5,446	18,451	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
--		--	0.0		0.0	אופנה וטקסטיל
0.4		0.3	0.4	9.1	0.3	אמנות עיבוד העץ
5.9	5.6	5.8	7.4	1.4	7.9	בניין וסביבה
3.1	1.1	2.5	2.3		2.0	הצלה ומקצועות ימיים
--		--	--	0.1	--	חינוך וטיפול
			0.1	0.1	0.1	חקלאות ונוי
25.0	4.2	18.6	25.3	8.3	20.3	חשמל ובקרת אקלים
0.7	0.6	0.6	0.8	0.7	0.8	טיפול החן
7.2	1.6	5.5	14.3	3.1	11.0	מחשבים
1.1	0.7	1.0	0.9	0.6	0.8	מכונות
2.9	0.3	2.1	2.5	0.6	2.0	מערכות אנרגיה
2.3	1.4	2.0	3.5	3.4	3.5	מערכות ייצור ומיכון

מהם: זכאים לתעודה			לומדים – סך הכול			
יהודים ואחרים	ערבים	סך הכול	יהודים ואחרים	ערבים	סך הכול	
0.3	0.2	0.3	0.4	0.3	0.4	נגישות
4.9	4.6	4.8	5.3	6.9	5.8	ניהול שיווק ופיננסים
0.7	0.2	0.5	2.3	0.6	1.8	עיצוב ומדיה
--	-	--	0.0	0.1	0.0	פרה-רפואי
0.1	--	0.1	0.1	--	0.1	רב-תחומי
5.3	6.9	5.8	4.1	7.0	5.0	רכב
35.5	71.2	46.4	24.9	55.5	33.9	תחבורה
4.5	1.3	3.5	5.3	2.3	4.4	תיירות וקולינריה
נשים						
9,063	1,578	10,641	14,377	3,200	17,577	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
0.4	0.3	0.4	0.4	0.8	0.5	אופנה וטקסטיל
0.1		0.1	0.1		0.1	אמנות עיבוד העץ
0.1		0.1	0.1		0.1	בניין וסביבה
0.5	--	0.4	0.3	0.1	0.3	הצלה ומקצועות ימיים
2.1	12.3	3.6	2.8	12.2	4.5	חינוך וטיפוח
			--	0.1	0.0	חקלאות ונוי
0.5	--	0.4	0.4	--	0.3	חשמל ובקרת אקלים
42.3	51.7	43.7	35.5	37.1	35.8	טיפול החן
4.7	0.7	4.1	6.8	1.1	5.8	מחשבים
--	1.5	0.2	--	1.6	0.3	מכונות
0.1		0.0	0.1		0.0	מערכות אנרגיה
0.2	--	0.2	0.2	--	0.2	מערכות ייצור ומיכון
0.4	0.3	0.4	0.5	0.3	0.4	נגישות
41.2	23.4	38.6	41.7	35.1	40.5	ניהול שיווק ופיננסים
3.1	2.5	3.0	6.8	2.6	6.0	עיצוב ומדיה
0.2	0.4	0.2	0.4	0.6	0.4	פרה-רפואי
0.6	0.2	0.5	0.5	0.1	0.4	רב-תחומי
0.0	--	0.0	0.0	--	0.0	רכב
1.5	3.2	1.7	1.0	2.0	1.2	תחבורה
2.1	3.2	2.3	2.4	6.1	3.1	תיירות וקולינריה

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2020

לוח 4.11: השתתפות של צעירים ערבים בני 18-34 בקורסי הכשרה בשנת 2020, לפי מין, רמת הכנסה של המשפחה ומצב משפחתי (באחוזים)

	פעם אחת	פעמיים	3 פעמים ויותר	לא
סך הכול	16.5	8.3	7.1	68.0
מין				
גברים	11.3	8.0	6.1	74.6
נשים	21.9	8.6	8.3	61.3
רמת הכנסה של המשפחה				
מתחת לממוצע	13.3	9.7	6.4	70.6
בטווח הממוצע	20.3	8.8	7.5	63.4
מעל הממוצע	31.1	7.8	10.3	50.8
מצב משפחתי				
רווק/מאורס	16.6	10.1	7.7	65.6
נשוי	17.5	6.1	6.3	70.1
גרוש/אלמן/פרוד	4.4	4.1	7.7	83.8

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 4.12: צעירים בני 20-34 שלמדו אי-פעם בקורס מקוון (באינטרנט) בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	23.6	9.6**	27.3
גברים	21.5	(7.8)	[#] 25.0
נשים	25.7	(11.2)	29.7

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < 0.05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

לוח 4.13: צעירים בני 18-34 שלמדו בחינוך העל-תיכון בשנת הלימודים תש"פ (2019/20), לפי קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל ותחום לימוד (באחוזים)

תחום הלימוד						סך הכול	
הנדסאות, טכנאות ודומיהם:	הוראה	סך הכול	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	מנהל	מנהל		
בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך	בפיקוח המכון הממשלתי בפיקוח משרד החינוך
להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)	להכשרה בטכנולוגיה ובמדע (מה"ט)
(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)	(י"ג-י"ד)
725	5,858	23,515	29,373	20,791	50,889	כלל הצעירים: מספרים מוחלטים	מין
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול	גברים
1.8	77.1	63.6	66.3	10.9	42.7	נשים	גיל
98.2	22.9	36.4	33.7	89.1	57.3	סך הכול	עד 24
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	29-25	34-30
100.0	100.0	56.6	65.2	88.7	75.3	ערבים: מספרים מוחלטים	מין
100.0	100.0	30.9	24.8	6.7	17.1	סך הכול	גברים
		12.5	10.0	4.6	7.6	נשים	גיל
43	563	6,427	6,990		7,033	סך הכול	עד 24
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	29-25	34-30
25.6	91.3	70.2	71.9		71.6	יהודים ואחרים: מספרים מוחלטים	מין
74.4	8.7	29.8	28.1		28.4	סך הכול	גברים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	נשים	גיל
100.0	100.0	80.5	82.0		82.2	סך הכול	עד 24
		13.0	12.0		11.9	29-25	34-30
		6.5	6.0		5.9	יהודים ואחרים: מספרים מוחלטים	מין
682	5,295	17,088	22,383	20,791	43,856	סך הכול	גברים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	נשים	גיל
0.3	75.6	61.1	64.5	10.9	38.1	סך הכול	עד 24
99.7	24.4	38.9	35.5	89.1	61.9	29-25	34-30
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	יהודים ואחרים: מספרים מוחלטים	מין
100.0	100.0	47.6	60.0	88.7	74.2	סך הכול	גברים
		37.6	28.7	6.7	17.9	נשים	גיל
		14.8	11.3	4.6	7.9	סך הכול	עד 24
						29-25	34-30

מקור: למ"ס, עיבודים מיוחדים לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 4.14: צעירים בני 18-34 שלמדו במכינות קדם-אקדמיות בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19), לפי מסלול, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וזכאות לבגרות (באחוזים)

מסלול ייעודי				בגרות		השלמת		סך הכול	
מדעים מדויקים והנדסה	מדעי הטבע והחיים	מדעי הרוח והחברה	סך הכול	(השלמה או שיפור)	קדם-ייעודי	12 שנות לימוד			
כלל הצעירים									
4,175	632	4,764	9,571	1,863	515	49	11,998	מספרים	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול	
מין									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול	
79.3	52.4	35.6	55.8	54.2	66.6	81.6	56.1	גברים	
20.7	47.6	64.4	44.2	45.8	33.4	18.4	43.9	נשים	
גיל									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול	
29.4	40.8	40.8	35.8	34.0	52.4	38.8	36.3	עד 20	
15.4	13.6	12.5	13.9	18.7	9.1	20.4	14.4	22-21	
36.5	28.5	22.2	28.9	28.0	21.6	20.4	28.4	24-23	
18.6	17.1	24.5	21.5	19.2	16.9	20.4	20.9	34-25	
זכאות לבגרות לפני לימודים במכינה									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול	
85.0	68.0	56.4	69.6	22.9	31.7		60.5	זכאים	
12.7	24.7	42.9	28.6	73.4	46.6		36.5	לא זכאים	
2.3	7.3	0.7	1.8	3.7	21.7		3.0	לא ידוע	
ערבים									
697	45	1,505	2,247	129	190		2,566	מספרים	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול	
מין									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול	
80.5	68.9	25.9	43.7	27.9	27.4		41.7	גברים	
19.5	31.1	74.1	56.3	72.1	72.6		58.3	נשים	
גיל									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול	
84.8	86.7	74.0	77.6	65.1	83.2		77.4	עד 20	
4.9	2.2	7.0	6.3	6.2	4.7		6.2	22-21	
7.6	11.1	8.2	8.1	11.6	6.8		8.1	24-23	
2.7		10.8	8.1	17.1	5.3		8.3	34-25	
זכאות לבגרות לפני לימודים במכינה									
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול	
92.5	97.8	70.8	78.1	65.9	61.1		76.2	זכאים	
6.9	2.2	28.9	21.5	34.1	38.4		23.4	לא זכאים	
0.6		0.3	0.4		0.5		0.4	לא ידוע	

מסלול ייעודי			בגרות		השלמת		סך הכול	
מדעים מדויקים והנדסה	מדעי הטבע והחיים	מדעי הרוח והחברה	סך הכול	(השלמה או שיפור)	קדם-ייעודי	12 שנות לימוד		
יהודים ואחרים								
3,478	587	3,259	7,324	1,734	325	49	9,432	מספרים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
מין								
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
79.1	51.1	40.0	59.4	56.1	89.5	81.6	60.0	גברים
20.9	48.9	60.0	40.6	43.9	0.5	18.4	40.0	נשים
גיל								
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
18.3	37.3	25.4	23.0	31.7	34.5	38.8	25.1	עד 20
17.5	14.5	15.0	16.2	19.7	11.7	20.4	16.7	21-22
42.3	29.8	28.7	35.3	29.2	30.2	20.4	33.9	23-24
21.8	18.4	30.9	25.6	19.4	23.7	20.4	24.3	25-34
זכאות לבגרות לפני לימודים במכינה								
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		100.0	סך הכול
83.5	65.8	49.7	67.0	19.7	14.5		56.2	זכאים
13.8	26.4	49.4	30.7	76.4	51.3		40.1	לא זכאים
2.7	7.8	0.9	2.3	3.9	34.2		3.7	לא ידוע

מקור: למ"ס, עיבודים מיוחדים לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 4.15: ציון פסיכומטרי כללי (ממוצע) בשנת 2021, לפי שפת בחינה, מין וגיל

כלל הצעירים ^ה		ערבית	עברית
מספרים מוחלטים	74,607	24,263	47,857
ציון כללי	551	495	579
חשיבה מילולית	108	97	113
חשיבה כמותית	110	104	114
אנגלית	108	94	114
מין			
גברים	571	512	596
נשים	536	485	566
גיל			
כחות מ-18	533	480	566
18-20	518	500	562
20-22	567	495	580
22-25	590	490	593
25-30	572	490	575
יותר מ-30	532	476	542

מקור: מאל"ו, הבחינה הפסיכומטרית, דוח סטטיסטי לשנת 2021

^ה כולל גם את מי שנבחנו בשפות אחרות (רוסית, צרפתית, משולב)

לוח 4.16: ציון במבחן יע"ל (ממוצע) בקרב דוברי ערבית בשנת 2021, לפי מין וגיל

נשים	גברים	כלל הנבחים	
17,057	8,504	[^] 25,819	מספרים מוחלטים
92	95	93	ציון ממוצע
			גיל
89	91	89	עד 18
93	94	93	20-18
95	99	96	22-20
92	107	98	25-22
91	100	95	30-25
100	118	106	+31

מקור: מאל"ו, דוח סטטיסטי יע"ל לשנת 2021

[^] בנוגע ל-258 נבחים חסר מידע על מין הנבחן/ת

לוח 4.17: הישגים בבחינות בגרות בשפה העברית בקרב תלמידי י"ב בחינוך הערבי בשנת הלימודים תשע"ט (2018/19), לפי מין ודת (באחוזים)

עברו בחינה בעברית [^]			מהם ברמה של 5 יחידות לימוד [^]			ציון ממוצע בעברית ^{^^}		
סך הכול	בנים	בנות	סך הכול	בנים	בנות	סך הכול	בנים	בנות
71.9	61.7	81.5	23.1	14.5	31.2	79.1	75.0	82.2
מהם:								
71.7	62.0	80.9	20.8	13.1	28.1	79.9	76.0	82.9
ערבים (ללא דרוזים ובדואים)								
66.9	51.9	80.4	21.6	10.7	31.5	74.7	70.9	77.1
בדואים בנגב								
83.3	77.4	89.0	46.2	33.5	58.7	79.7	73.5	85.4
דרוזים								

מקור: עיבוד מיוחד של קובץ בגריות בצירוף קובצי תלמידים ומוסדות בשנת תשע"ט בחדר מחקר וירטואלי של משרד החינוך

[^] מכלל תלמידי י"ב (גם אם ניגשו וגם אם לא ניגשו לבחינה)

^{^^} רק בקרב תלמידים שניגשו לבחינה; כולל בונים (תלמיד זכאי ברמה של 5 יח"ל מקבל בונים של 20 נקודות) הערה: כולל דרוזים ובדואים

לוח 4.18: שליטה בשפה העברית (ברמה טובה או טובה מאוד) של צעירים ערבים בני 20-34 בשנת 2021, לפי מין (באחוזים)

נשים	גברים	סך הכול	
72.1	78.7	75.3	דיבור
83.7	79.7	81.7	קריאה
83.0	77.9	80.5	כתיבה

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

לוח 4.19: שליטה בדיבור בשפה האנגלית (ברמת שיחה יום-יומית לפחות) של צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	66.0	**45.1	71.6
גברים	65.0	##39.0	71.5
נשים	67.1	50.8	71.6

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ובין יהודים ואחרים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים לפי מין בקרב ערבים בלבד)

לוח 4.20: שפת הדיבור העיקרית בעבודה של צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים			ערבים		יהודים ואחרים	
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	סך הכול	נשים
86.2	84.6	87.8	**45.4	48.0	95.4	94.5
9.8	10.6	9.0	53.1	49.8		58.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים).

פרק ה:

השכלה גבוהה

מבוא

בפרק זה מוצגים מאפייני ההשכלה הגבוהה של צעירים בני 18-34 וכלולים בו נתונים על התפלגות הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, על אחוז בעלי התואר, על המצב במדינות OECD, על מקום הלימודים (בישראל או בחו"ל) ועל השתלבות הצעירים בשוק התעסוקה בישראל.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי, מעיבודים מיוחדים שנעשו בלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל ומאתר ה-OECD.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

חינוך גבוה: לימודים אקדמיים לקראת תואר ראשון, תעודה אקדמית, תואר שני או שלישי, המוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה. לימודים אלו מתקיימים באוניברסיטאות, באוניברסיטה הפתוחה, במכללות אקדמיות ובמכללות אקדמיות לחינוך.

מוסד להשכלה גבוהה: מוסד לימודים שקיבל הכרה מן המועצה להשכלה גבוהה והוסמך להעניק תארים אקדמיים. נכללות בהגדרה זו אוניברסיטאות, האוניברסיטה הפתוחה, מכללות אקדמיות ומכללות אקדמיות לחינוך.

אוניברסיטה: מוסד להשכלה גבוהה שקיבל הכרה מן המועצה להשכלה גבוהה, הוסמך להעניק תארים אקדמיים ומתבצעת בו פעילות מחקרית. בישראל פועלות עשר אוניברסיטאות: האוניברסיטה העברית בירושלים, הטכניון, אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, מכון ויצמן למדע, האוניברסיטה הפתוחה, אוניברסיטת אריאל בשומרון ואוניברסיטת רייכמן. עד שנת תשפ"א (2020/21) נכללו הנתונים על אוניברסיטת רייכמן בנתוני המכללות האקדמיות.

האוניברסיטה הפתוחה: אוניברסיטה בעלת מאפיינים המייחדים אותה מיתר המוסדות להשכלה גבוהה. הדבר בא לידי ביטוי בקבלה פתוחה ללימודי תואר ראשון (ללא דרישות מוקדמות) ובגמישות בבחירת מסלול הלימודים האישי ומשך זמן הלימודים. בשל מאפייניה הייחודיים נתונים על אודותיה מוצגים לעיתים בנפרד מאלו של שאר האוניברסיטאות.

מכללה אקדמית: מוסד לימודים שקיבל הכרה מן המועצה להשכלה גבוהה והוסמך להעניק תארים אקדמיים ואינו אוניברסיטה או האוניברסיטה הפתוחה.

מכללה אקדמית לחינוך: מכללה אקדמית שעיקר עיסוקה הוא הכשרת עובדי הוראה ואשר הוסמכה להעניק תואר אקדמי בחינוך (בעיקר M.Ed-ו B.Ed).

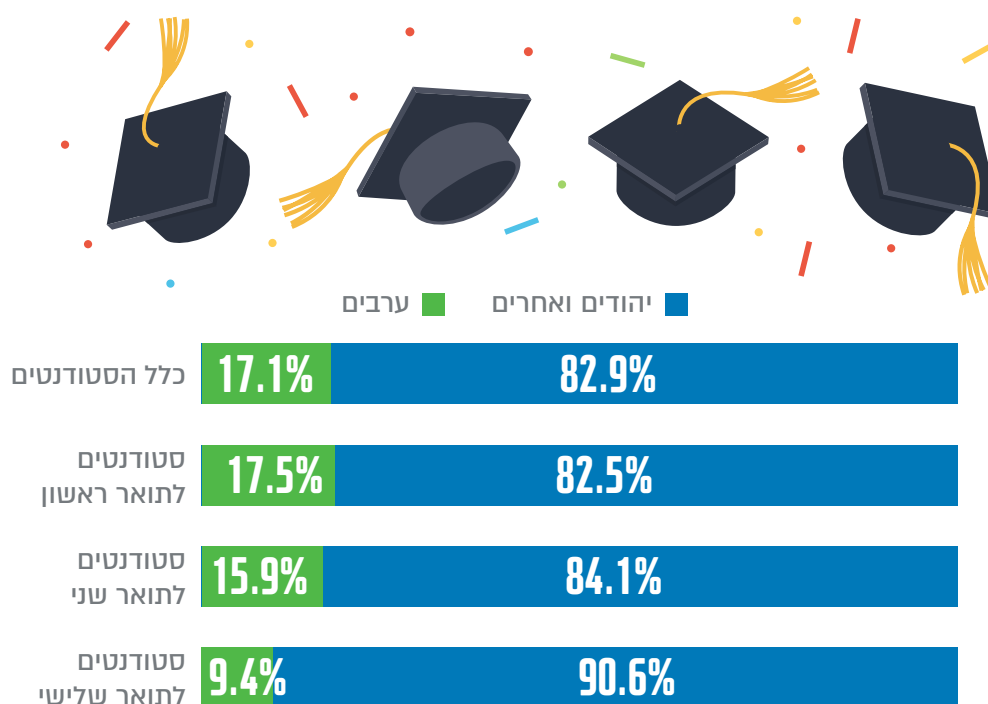
סטודנט: תלמיד הלומד לקראת תואר אקדמי או תעודה אקדמית במוסד מוכר להשכלה גבוהה. הנתונים אינם כוללים סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה אשר אינם מוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה וסטודנטים בשלוחות של מוסדות לחינוך גבוה מחו"ל. הנתונים אינם כוללים את הסטודנטים שקיבלו תעודה מסוג הרחבת הסמכה להוראה.

מקצוע לימוד STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics): כולל את תחומי הלימוד האלה: מתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב; המדעים הפיזיקליים; המדעים הביולוגיים; הנדסה ואדריכלות.

תקציר

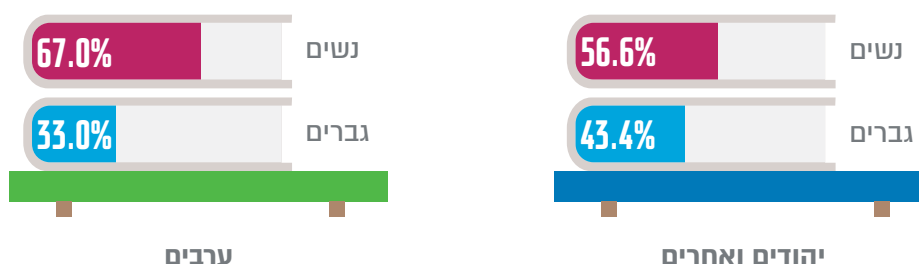
בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) למדו 275,918 צעירים בני 18-34 במוסד להשכלה גבוהה: 228,498 למדו לתואר ראשון, 41,850 למדו לתואר שני ו-5,570 למדו לתואר שלישי. מבין כלל הסטודנטים, 17.1% היו ערבים ו-82.9% היו יהודים ואחרים. יחס זה נשמר בקרב הסטודנטים לתואר ראשון ושני, אך בקרב סטודנטים לתואר שלישי היה אחוז הערבים נמוך יותר: 9.4% מן הסטודנטים היו ערבים ו-90.6% יהודים ואחרים. בקרב הסטודנטים הערבים הקבוצה השכיחה הייתה סטודנטים הלומדים במכללות אקדמיות לחינוך (22.7% לתואר ראשון ו-25.5% לתואר שני), ואילו בקרב הסטודנטים היהודים ואחרים הקבוצה השכיחה הייתה סטודנטים הלומדים באוניברסיטה הפתוחה (87.3% לתואר ראשון ו-93.3% לתואר שני).

סטודנטים בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה ותואר (באחוזים)

אחוז הנשים שלמדו במוסד להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) היה גבוה מאחוז הגברים: 58.5% למדו לתואר ראשון, 60.0% למדו לתואר שני ו-52.4% למדו לתואר שלישי. בקרב הצעירים הערבים בלט יותר הפער בין הנשים לגברים: הסטודנטיות היוו כשני שלישים ויותר מכלל הסטודנטים הערבים בני 18-34.

סטודנטים לתואר ראשון בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

58.0% מן הסטודנטים לתואר ראשון בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) היו בני 24 לכל היותר. בקרב הצעירים הערבים עמד אחוז זה על 83.8%, ובקרב יהודים ואחרים – על 52.0%.

אחוז הסטודנטים שלמדו לתואר ראשון במכללות אקדמיות עמד בשנת תשפ"א (2020/21) על 48.1%: 49.9% בקרב צעירים ערבים ו-47.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים. באוניברסיטאות (ללא האוניברסיטה הפתוחה) למדו לתואר ראשון 40.1% מן הצעירים: 35.5% בקרב הערבים ו-41.1% בקרב היהודים ואחרים. בתואר השני עלה אחוז הלומדים באוניברסיטאות בשתי קבוצות האוכלוסייה.

בשנת תשפ"א (2020/21) תחומי הלימוד המובילים בקרב סטודנטים ערבים לתואר ראשון היו: חינוך והכשרה להוראה (21.3%), הנדסה ואדריכלות (15.8%) ומדעי החברה (15.0%). בקרב סטודנטים יהודים ואחרים תחומי הלימוד הבולטים היו: הנדסה ואדריכלות (21.0%), מדעי החברה (17.8%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (15.9%) וחינוך והכשרה להוראה (14.0%).

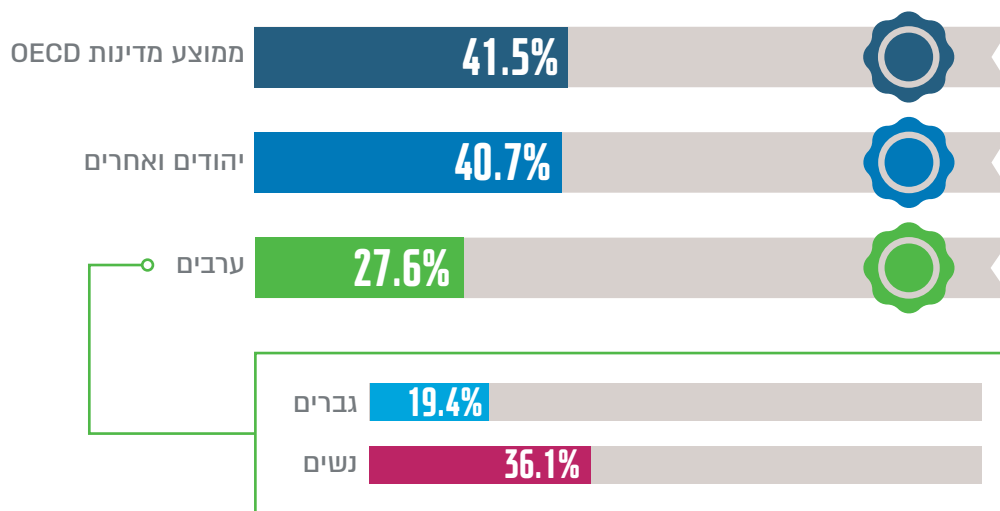
מספר הצעירים בני 18-34 שלמדו בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה היה 36,132 (15.8% מכלל הסטודנטים לתואר ראשון), ו-1,187 צעירים למדו בה לתואר שני (2.8% מכלל הסטודנטים לתואר שני). בקרב הצעירים הערבים היה מספר הסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה 4,604 (11.5% מכלל הסטודנטים הערבים לתואר ראשון), ומספרם בתואר השני עמד על 80 (1.2% מכלל הסטודנטים הערבים לתואר שני). בעוד בקרב כלל הצעירים ההבדלים בין גברים לנשים באחוז הסטודנטים באוניברסיטה הפתוחה לא היה גדול, בקרב הצעירים הערבים בלט האחוז הגבוה של נשים הלומדות בה לתואר (73.8% לתואר ראשון ו-61.3% לתואר שני).

בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) קיבלו 45,124 צעירים בני 18-34 תואר ראשון ממוסד להשכלה גבוהה (כולל האוניברסיטה הפתוחה), מהם 6,783 צעירים ערבים (15.0% מן הצעירים שקיבלו תואר ראשון). האחוז הגבוה של מקבלי תואר ראשון היה ממכללות אקדמיות (45.2%), והאחוז הגבוה של מקבלי תואר שני היה מאוניברסיטאות (66.7%). יחס זה היה דומה בשתי קבוצות האוכלוסייה.

אחוז הנשים הערביות מבין הצעירים הערבים מקבלי תואר ראשון היה בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) 72.7% ומבין מקבלי תואר שני – 75.8%, גבוה יותר מאחוז זה בקרב הנשים היהודיות ואחרות. בקרב מקבלי תואר שלישי עמד אחוז הנשים על 51.2%, והיה דומה לאחוז בקרב צעירות יהודיות ואחרות.

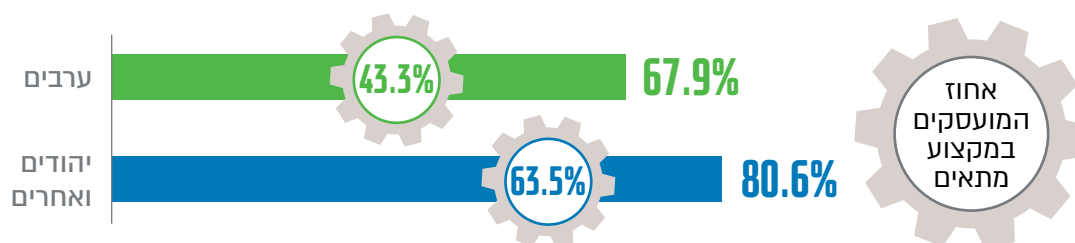
בשנת 2021 היה אחוז הצעירים הערבים בני 25-34 בעלי השכלה גבוהה 27.6% (לעומת 40.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים), והממוצע במדינות OECD היה 41.5%. אחוז הנשים הערביות בעלות השכלה גבוהה היה 36.1%, ואחוז הגברים הערבים בעלי השכלה גבוהה – 19.4%.

צעירים בני 25-34 בעלי השכלה גבוהה בישראל ובשאר מדינות ה-OECD (ממוצע) בשנת 2021 (באחוזים)

בשנים 2019-2021 היה אחוז המועסקים בעבודה כלשהי מבוגרי מוסדות להשכלה גבוהה 67.9% בממוצע בקרב הצעירים הערבים בני 20-34 שלמדו בישראל ו-62.4% בממוצע בקרב צעירים שלמדו בחו"ל. מהם 43.3% בממוצע ו-50.0% בממוצע, בהתאמה, היו מועסקים במקצוע מתאים. אחוזים אלו היו נמוכים יותר מאחוזי המועסקים בקרב יהודים ואחרים.

צעירים בני 20-34 המועסקים בעבודה כלשהי מקרב בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בישראל בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי), לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

ממצאים

אחוז הסטודנטים מבין כלל הצעירים בני 18-34: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) היו הסטודנטים לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) 8.8% מכלל הצעירים בני 18-34: 7.1% מכלל הגברים ו-10.5% מכלל הנשים. מבין הסטודנטים, 7.0% היו בני 18-21, 18.0% היו בני 22-24, 11.0% היו בני 25-29, ו-2.0% בני 30-34. מרבית הסטודנטים למדו במכללות אקדמיות (4.2%) או באוניברסיטאות (3.5%) (לוח 5.1).

- אחוז הסטודנטים הערבים לתואר ראשון מכלל הצעירים הערבים בני 18-34 עמד על 7.3%: 10.1% נשים ו-4.7% גברים. בקרב הסטודנטים הערבים לתואר ראשון קבוצות הגיל השכיחות היו הקבוצות הצעירות: 13.5% היו בני 18-21, ו-12.4% בני 22-24. 3.6% למדו במכללות אקדמיות, 2.7% למדו באוניברסיטאות (ללא האוניברסיטה הפתוחה) ו-1.1% למדו במכללות אקדמיות לחינוך (לוח 5.1).
- אחוז הסטודנטים הערבים לתואר שני במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) עמד על 1.4%: 2.1% נשים ו-0.6% גברים. קבוצת הגיל השכיחה בקרב הסטודנטים הערבים לתואר שני הייתה 25-29 (2.2%). מרבית הסטודנטים למדו באוניברסיטאות (0.7%) ואחוזים נמוכים יותר למדו במכללות אקדמיות (0.4%) ובמכללות אקדמיות לחינוך (0.2%) (לוח 5.1).

סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה (אוניברסיטאות, כולל האוניברסיטה הפתוחה, ומכללות אקדמיות): בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) למדו 275,918 צעירים בני 18-34 במוסד להשכלה גבוהה: 228,498 למדו לתואר ראשון, 41,850 למדו לתואר שני ו-5,570 למדו לתואר שלישי. מבין כלל הסטודנטים, 17.1% היו ערבים ו-82.9% יהודים ואחרים. יחס זה נשמר בקרב הסטודנטים לתואר ראשון ושני, אך בקרב סטודנטים לתואר שלישי היה אחוז הערבים נמוך יותר: 9.4% מן הסטודנטים היו ערבים ו-90.6% יהודים ואחרים. בקרב הסטודנטים הערבים הייתה הקבוצה השכיחה סטודנטים במכללות אקדמיות לחינוך (22.7% לתואר ראשון ו-25.5% לתואר שני), ואילו בקרב הסטודנטים היהודים ואחרים – סטודנטים הלומדים באוניברסיטה הפתוחה (87.3% לתואר ראשון ו-93.3% לתואר שני) (לוח 5.2).

סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) לפי תואר:

כלל הסטודנטים

- מבין הסטודנטים לתואר ראשון, 58.5% היו נשים ו-41.5% גברים, 73.3% היו בני 22-29, 48.1% למדו במכללות אקדמיות, 40.1% למדו באוניברסיטאות ו-11.8% למדו במכללות אקדמיות לחינוך. תחומי הלימוד השכיחים היו: הנדסה ואדריכלות (20.1%), מדעי החברה (17.3%), חינוך והכשרה להוראה (15.4%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (15.1%) ועסקים וניהול (10.9%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שני, 60.0% היו נשים ו-40.0% גברים, 87.8% היו בני 25-34, 65.6% למדו באוניברסיטאות, 23.9% למדו במכללות אקדמיות ו-10.5% – במכללות אקדמיות לחינוך. הסטודנטים לתואר שני למדו באחד מתחומי הלימוד האלה: מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (18.1%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (18.0%), מדעי החברה (17.8%), עסקים וניהול (16.8%), הנדסה ואדריכלות (10.8%), מדעי הרוח (7.6%), חינוך והכשרה להוראה (7.5%) ומשפטים (3.4%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שלישי, 52.4% היו נשים ו-47.6% גברים, כולם בטווח הגילים 25-34 (64.9% בני 30-34 ו-35.1% בני 25-29). 99.8% למדו באוניברסיטאות. הרוב למדו לתואר בתחום המתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (58.7%). תחומים אחרים שנלמדו: הנדסה ואדריכלות (14.5%), מדעי החברה (11.8%), מדעי הרוח (7.7%), חינוך והכשרה להוראה (3.2%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (2.0%), עסקים וניהול (1.4%) ומשפטים (0.6%) (לוח 5.3).

סטודנטים ערבים

בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) למדו 35,438 צעירים ערבים בני 18-34 לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה), 6,569 למדו לתואר שני ו-525 למדו לתואר שלישי (לוח 5.3).

- מבין הסטודנטים לתואר ראשון, 67.0% היו נשים ו-33.0% גברים, 69.7% היו בני 20-24, 49.9% למדו במכללות אקדמיות, 35.5% למדו באוניברסיטאות ו-14.6% למדו במכללות אקדמיות לחינוך. תחומי הלימוד השכיחים היו: חינוך והכשרה להוראה (21.3%), הנדסה ואדריכלות (15.8%), מדעי החברה (15.0%), עסקים וניהול (13.3%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (12.0%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שני, 77.1% היו נשים ו-22.9% גברים, 73.7% היו בני 25-34, 52.5% למדו באוניברסיטאות, 30.9% למדו במכללות אקדמיות ו-16.6% למדו במכללות אקדמיות לחינוך. הסטודנטים לתואר שני למדו באחד מתחומי הלימוד האלה: חינוך והכשרה להוראה (30.9%), עסקים וניהול (23.1%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (16.6%), מדעי החברה (9.4%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (8.4%), מדעי הרוח (5.7%), הנדסה ואדריכלות (3.8%) ומשפטים (2.1%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שלישי, 66.9% היו נשים ו-33.1% גברים, כולם בטווח הגילים 25-34 (39.8% בני 30-34 ו-60.2% בני 25-29) וכולם למדו באוניברסיטאות. הרוב למדו לתואר בתחום המתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (58.5%) והיתר למדו חינוך והכשרה להוראה (11.0%), הנדסה ואדריכלות (9.3%), מדעי החברה (8.4%), מדעי הרוח (6.3%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (5.3%), עסקים וניהול (0.6%) ומשפטים (0.6%) (לוח 5.3).

סטודנטים יהודים ואחרים

בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) למדו 156,928 צעירים יהודים ואחרים בני 18-34 לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה), 34,094 למדו לתואר שני ו-5,045 למדו לתואר שלישי (לוח 5.3).

- מבין הסטודנטים לתואר ראשון, 56.6% היו נשים ו-43.4% גברים, 79.9% היו בני 22-29, 47.7% למדו במכללות אקדמיות, 41.1% למדו באוניברסיטאות ו-11.2% למדו במכללות אקדמיות לחינוך. תחומי הלימוד השכיחים היו: הנדסה ואדריכלות (21.0%), מדעי החברה (17.8%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (15.9%), חינוך והכשרה להוראה (14.0%) ועסקים וניהול (10.4%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שני, 61.9% היו נשים ו-38.1% גברים, 90.6% היו בני 25-34, 68.1% למדו באוניברסיטאות, 22.6% למדו במכללות אקדמיות ו-9.3% למדו במכללות אקדמיות לחינוך. הסטודנטים לתואר שני למדו באחד מתחומי הלימוד האלה: עסקים וניהול (21.8%), מדעי החברה (17.1%), חינוך והכשרה להוראה (14.8%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (14.0%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (12.5%), הנדסה ואדריכלות (9.5%), מדעי הרוח (6.7%) ומשפטים (3.9%) (לוח 5.3).
- מבין הסטודנטים לתואר שלישי, 50.9% היו נשים ו-49.1% גברים, כולם בטווח הגילים 25-34 (67.5% בני 30-34 ו-32.5% בני 25-29). 99.7% למדו באוניברסיטאות. 58.8% למדו לתואר בתחום המתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות. תחומים אחרים שנלמדו היו: הנדסה ואדריכלות (15.0%), מדעי החברה (12.2%), מדעי הרוח (7.9%), חינוך והכשרה להוראה (2.4%), רפואה ומקצועות עזר רפואיים (1.7%), עסקים וניהול (1.5%) ומשפטים (0.6%) (לוח 5.3).

סטודנטים לתואר ראשון ושני באוניברסיטה הפתוחה: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) למדו 36,132 צעירים בני 18-34 לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה ו-1,187 למדו לתואר שני. אחוז הנשים

בשני התארים היה גבוה במעט מאחוז הגברים (51.9% נשים בתואר ראשון ו-50.2% בתואר שני לעומת 48.1% ו-49.8% גברים, בהתאמה). גיל הסטודנטים בתואר הראשון היה נמוך מגיל הסטודנטים בתואר השני: 60.5% מן הסטודנטים בתואר הראשון היו בני 22-29 בעוד בתואר השני היו 90.4% בני 25-34 (לוח 5.4).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים; גברים לעומת נשים: 4,604 צעירים ערבים למדו באוניברסיטה הפתוחה לתואר ראשון ו-80 למדו לתואר שני. מבין הלומדים לתואר ראשון 73.8% היו נשים, 26.2% היו גברים, ו-58.4% היו בני 22-29. מבין הסטודנטים לתואר שני 61.3% היו נשים, 38.7% היו גברים, ו-92.5% היו בני 25-34. 31,528 צעירים יהודים ואחרים היו סטודנטים לתואר ראשון: 48.7% מהם נשים ו-51.3% גברים. 60.5% מהם היו בני 22-29. בתואר השני למדו 1,107 צעירים יהודים ואחרים, 49.4% מהם נשים ו-50.6% גברים, ו-90.2% מן הסטודנטים לתואר שני היו בני 25-34 (לוח 5.4).

סטודנטים לתואר ראשון ושני במכללות אקדמיות: סטודנטים שלמדו לתואר ראשון במכללות אקדמיות היוו 48.1% מכלל הסטודנטים שלמדו לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21): 49.9% מן הצעירים הערבים ו-47.7% מן הצעירים היהודים ואחרים. מבין הסטודנטים שלמדו לתואר שני במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) 23.9% למדו במכללות אקדמיות: 30.9% מן הצעירים הערבים ו-22.6% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 5.3).

סטודנטים לתואר ראשון ושני במכללות אקדמיות לחינוך: במכללות אקדמיות לחינוך למדו 11.8% מן הסטודנטים שלמדו בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) לתואר ראשון במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה). אחוז הסטודנטים הערבים שלמדו לתואר ראשון במכללות אקדמיות לחינוך היה 14.6%, ואחוז הסטודנטים היהודים ואחרים היה 11.2%. מבין הסטודנטים שלמדו לתואר שני במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) 10.5% למדו במכללות אקדמיות לחינוך: 16.6% מן הצעירים הערבים ו-9.3% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 5.3).

סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, ללא האוניברסיטה הפתוחה, לפי מחוז מגורים: האחוז הגבוה של סטודנטים לתואר ראשון שלמדו במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) גרו במחוז מרכז (25.7%). במחוזות צפון ותל אביב גרו 16.8% ו-16.6% מן הסטודנטים, בהתאמה, במחוז דרום גרו 13.4% מן הסטודנטים, במחוז חיפה 12.1%, במחוז ירושלים 9.8% ובאזור יהודה ושומרון 5.6% מן הסטודנטים. 49.6% מן הסטודנטים הערבים לתואר ראשון גרו במחוז צפון, 17.5% במחוז חיפה, 12.3% במחוז מרכז, 11.7% במחוז דרום, 5.8% במחוז תל אביב ו-3.1% גרו במחוז ירושלים. לא היו סטודנטים ערבים שגרו באזור יהודה ושומרון מאחר שבנתונים נכללו רק יישובים ישראליים. התפלגות מחוז מגוריהם של סטודנטים יהודים ואחרים לתואר ראשון הייתה שונה מזו של הסטודנטים הערבים: 28.7% גרו במחוז מרכז, 19.1% במחוז תל אביב, 13.7% במחוז דרום, 11.3% במחוז ירושלים, 10.8% במחוז חיפה, 9.4% במחוז צפון ו-6.9% מן הסטודנטים גרו באזור יהודה ושומרון (לוח 5.3).

התפלגות הסטודנטים לתואר שני הייתה דומה לזו של הסטודנטים לתואר ראשון, אך בקרב הסטודנטים לתואר שלישי ניכרים הבדלים בהתפלגות לפי מחוז. האחוז הגבוה של הסטודנטים גרו במחוז תל אביב (27.1%) ולאחר מכן במחוז מרכז (22.4%) ובמחוז חיפה (15.7%). במחוז ירושלים גרו 12.2% מן הסטודנטים לתואר שלישי ובמחוזות דרום וצפון – 9.6% ו-9.4%, בהתאמה. אחוז הסטודנטים שגרו באזור יהודה ושומרון מבין הסטודנטים לתואר שלישי היה 3.5%. בקרב הצעירים הערבים נותרה ההתפלגות דומה לזו שאפיינה את הסטודנטים לתואר ראשון ושני: האחוז הגבוה של הסטודנטים

גרו במחוז צפון (49.9%) ולאחריו במחוז חיפה (23.0%). המחוזות שמהם הגיעו הסטודנטים היהודים ואחרים לתואר שלישי היו תל אביב (29.1%), מרכז (23.7%), חיפה (14.9%), ירושלים (13.1%), דרום (10.1%), צפון (5.2%) ואזור יהודה ושומרון (3.9%) (לוח 5.3).

סטודנטים באוניברסיטה הפתוחה לפי מחוז מגורים: גם מבין הסטודנטים לתואר ראשון שלמדו באוניברסיטה הפתוחה בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), האחוז הגבוה ביותר של סטודנטים גרו במחוז מרכז (26.2%). במחוז תל אביב גרו 20.3% מן הסטודנטים, במחוז צפון 13.8%, במחוז חיפה 12.7%, ובמחוז דרום 12.2%. במחוז ירושלים גרו 9.7% מן הסטודנטים ובאזור יהודה ושומרון 5.2% – אחוזים כמעט זהים לאלו שבשאר המוסדות להשכלה גבוהה. מרבית הסטודנטים הערבים לתואר ראשון באוניברסיטה הפתוחה גרו במחוז צפון (53.2%), ו-22.4% גרו במחוז חיפה. בקרב הסטודנטים היהודים ואחרים הייתה ההתפלגות דומה לזו של כלל הסטודנטים, אך בולט האחוז הגבוה של סטודנטים שגרו במחוז ירושלים (11.0%) ובאזור יהודה ושומרון (6.0%) (לוח 5.4).

סטודנטים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה לפי יישוב: מספר הסטודנטים הערבים לתואר ראשון בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) היה 3,377 בירושלים, 1,012 בחיפה, 616 בתל אביב, 488 בנוף הגליל, 461 בלוד, 421 בעכו, 401 ברמלה ו-181 במעלות-תרשיחא. בחינת מספר הצעירים הערבים שלמדו במוסדות להשכלה גבוהה לפי יישוב מגורים מלמדת שבכל היישובים היוו הנשים יותר ממחצית מסך כל הלומדים ביישוב. נתון זה בולט אף יותר בקרב סטודנטים ערבים לתואר שני (לוח 5.5).

מקבלי תארים ממוסדות להשכלה גבוהה: בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21) קיבלו 45,124 צעירים בני 18-34 תואר ראשון ממוסד להשכלה גבוהה (כולל האוניברסיטה הפתוחה): 6,783 ערבים (15.0%) ו-38,341 יהודים ואחרים (85.0%). 13,826 צעירים קיבלו תואר שני: 2,080 ערבים (15.0%) ו-11,746 יהודים ואחרים (85.0%), ול-480 צעירים הוענק תואר שלישי: ל-41 ערבים (8.5%) ול-439 יהודים ואחרים (91.5%) (לוח 5.6).

- מאפייני מקבלי התארים (מין וגיל): אחוז הנשים מבין מקבלי תואר ראשון ושני (62.3% ו-64.5%, בהתאמה) היה גבוה יותר בשתי קבוצות האוכלוסייה אך גבוה במיוחד בקרב הצעירים הערבים: 72.7% ו-75.8%, לעומת 60.4% ו-62.5%, בהתאמה, בקרב הצעירים היהודים ואחרים. קבוצת הגיל השכיחה בקרב כלל מקבלי תואר ראשון הייתה 25-29 (60.3%). בוגרי תואר ראשון הערבים צעירים יותר – 56.4% היו בני 22-24 לעומת 16.5% בקרב צעירים יהודים ואחרים. מגמה זו באה לביטוי גם בתואר השני (לוח 5.6).
- סוג מוסד הלימודים: 45.2% מבין מקבלי תואר ראשון היו בוגרי מכללות אקדמיות ו-41.3% היו בוגרי אוניברסיטאות. בקרב מקבלי תואר שני עמד אחוז בוגרי האוניברסיטאות על 66.7%. בקרב צעירים ערבים היו יותר בוגרי מכללות אקדמיות ומכללות אקדמיות לחינוך, בשני התארים, מבקרב צעירים יהודים ואחרים (לוח 5.6).
- תחומי הלימוד: תחומי הלימוד השכיחים בקרב מקבלי תואר ראשון היו: מדעי החברה (21.9%), חינוך והכשרה להוראה (17.3%), הנדסה ואדריכלות (15.4%), מתמטיקה, מדעי הטבע וחקלאות (13.2%) ועסקים וניהול (12.5%). בקרב צעירים ערבים תחומי הלימוד השכיחים היו: מדעי החברה (22.4% לעומת 21.8% בקרב יהודים ואחרים), חינוך והכשרה להוראה (22.3% לעומת 16.4%, בהתאמה), עסקים וניהול (14.2% לעומת 12.2%, בהתאמה) ורפואה ומקצועות עזר רפואיים (12.2% לעומת 7.1%, בהתאמה) (לוח 5.6).
- מחוז: מקבלי התארים גרו בעיקר במחוז מרכז ובמחוז תל אביב. 25.2% מבין מקבלי תואר ראשון ותואר שלישי גרו במחוז מרכז, ו-26.1% מבין מקבלי תואר שני גרו במחוז תל אביב. המחוז שבו גרו

מרבית מקבלי התארים באוכלוסייה הערבית היה מחוז צפון: 53.0% מקרב מקבלי תואר ראשון, 57.5% מקרב מקבלי תואר שני ו-61.0% מקרב מקבלי תואר שלישי (לוח 5.6).

- ערים מעורבות ויישובים ערביים: בקרב צעירים ערבים היה מספר מקבלי תואר ראשון 364 בירושלים, 180 בחיפה, 158 בתל אביב, 76 בנוף הגליל, 100 בלוד, 69 בעכו, 85 ברמלה ו-27 במעלות-תרשיחא. בחינת מספר הצעירים הערבים שקיבלו תואר ראשון בשנה זו מלמדת שבכל היישובים הערביים מרבית מקבלי התואר היו נשים (לוח 5.7).

בעלי השכלה גבוהה בקרב בני 25-34 בישראל ובשאר מדינות ה-OECD: אחוז בעלי השכלה גבוהה בקרב בני 25-34 בישראל עמד בשנת 2021 על 38.1%, נמוך מן הממוצע במדינות ה-OECD (41.5%). בקרב הצעירים הערבים היה אחוז בעלי ההשכלה הגבוהה נמוך יותר הן מן הממוצע במדינות ה-OECD הן מן הצעירים היהודים ואחרים: 27.6% לעומת 40.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים. אחוז בעלי ההשכלה הגבוהה בקרב צעירים ערבים היה גבוה יותר בקרב נשים מבקרב גברים (36.1% לעומת 19.4%, בהתאמה), זאת בדומה לשאר מדינות ה-OECD ולצעירים יהודים ואחרים (לוח 5.8).

בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה והשתלבותם בשוק העבודה בישראל: בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי) היה אחוז המועסקים בעבודה כלשהי מבין בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה שלמדו בארץ 78.5% בממוצע, ו-60.2% מהם (בממוצע) היו מועסקים במקצוע מתאים. האחוז הממוצע של המועסקים בעבודה כלשהי מבין הלומדים בחו"ל היה נמוך במעט: 69.0%, ו-43.2% מהם (בממוצע) היו מועסקים במקצוע מתאים (לוח 5.9).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: הבדלים בין שתי קבוצות האוכלוסייה נמצאו באחוז הממוצע של מועסקים בעבודה כלשהי מקרב בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה שלמדו בישראל. האחוז הממוצע של מועסקים ערבים היה נמוך מאחוז המועסקים היהודים ואחרים: 67.9% לעומת 80.6%, בהתאמה. בהיבט אחד היה האחוז הממוצע של הערבים גבוה יותר משל היהודים ואחרים – אחוז הבוגרים שלמדו בחו"ל והיו מועסקים במקצוע מתאים (50.0% לעומת 38.6%, בהתאמה) (לוח 5.9).

- גברים לעומת נשים: בקרב צעירים ערבים היה אחוז הגברים המועסקים גבוה יותר מאחוז הנשים – 76.2% בממוצע בקרב הגברים לעומת 63.5% בממוצע בקרב הנשים היו מועסקים בעבודה כלשהי מקרב מי שלמדו בארץ, ו-72.1% בממוצע מקרב הגברים ו-47.3% בממוצע מקרב הנשים היו מועסקים בעבודה כלשהי מקרב מי שלמדו בחו"ל. ההבדלים בולטים אף יותר באשר לאחוז הממוצע של מועסקים במקצוע מתאים מקרב מי שלמדו בחו"ל: 62.8% בקרב הגברים ו-30.3% בקרב הנשים (לוח 5.9).

לוחות

לוח 5.1: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה בשנת תשפ"א (2020/21), מכלל הצעירים בישראל, לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וסוג מוסד (באחוזים)

	תואר ראשון			תואר שני		
	כלל הסטודנטים	ערבים	יהודים ואחרים	כלל הסטודנטים	ערבים	יהודים ואחרים
אחוז מן הצעירים	8.8	7.3	9.6	1.9	1.4	2.1
מין						
גברים	7.1	4.7	8.2	1.3	0.6	1.6
נשים	10.5	10.1	11.1	2.4	2.1	2.6
גיל						
21-18	7.0	13.5	4.9			
24-22	18.0	12.4	20.9	1.1	1.5	1.0
29-25	11.0	3.1	14.1	3.4	2.2	3.9
34-30	2.0	1.2	2.3	2.5	1.6	2.8
סוג המוסד						
אוניברסיטאות [^]	3.5	2.7	4.0	1.2	0.7	1.4
מכללות אקדמיות	4.2	3.6	4.6	0.4	0.4	0.5
מכללות אקדמיות לחינוך	1.1	1.1	1.1	0.2	0.2	0.2

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

[^] ללא האוניברסיטה הפתוחה

לוח 5.2: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה בשנת הלימודים תשפ"א (2020/21), לפי קבוצת אוכלוסייה, תואר וסוג מוסד (במספרים מוחלטים ובאחוזים)

יהודים ואחרים		ערבים		כלל הסטודנטים		
מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	מספרים מוחלטים	אחוזים	
228,702	82.9	47,216	17.1	275,918	100.0	סך הכול
188,456	82.5	40,042	17.5	228,498	100.0	תואר ראשון – סך הכול
64,568	83.7	12,578	16.3	77,146	100.0	אוניברסיטאות [^]
31,528	87.3	4,604	12.7	36,132	100.0	האוניברסיטה הפתוחה
74,822	80.9	17,696	19.1	92,518	100.0	מכללות אקדמיות
17,538	77.3	5,164	22.7	22,702	100.0	מכללות אקדמיות לחינוך
35,201	84.1	6,649	15.9	41,850	100.0	תואר שני – סך הכול
23,217	87.1	3,452	12.9	26,669	100.0	אוניברסיטאות [^]
1,107	93.3	80	6.7	1,187	100.0	האוניברסיטה הפתוחה
7,693	79.1	2,028	20.9	9,721	100.0	מכללות אקדמיות
3,184	74.5	1,089	25.5	4,273	100.0	מכללות אקדמיות לחינוך
5,045	90.6	525	9.4	5,570	100.0	תואר שלישי – סך הכול
5,045	90.6	525	9.4	5,557	100.0	אוניברסיטאות [^]
						האוניברסיטה הפתוחה
13	100.0			13	100.0	מכללות אקדמיות
						מכללות אקדמיות לחינוך

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לפי בקשת מכון ברוקדייל

[^] ללא האוניברסיטה הפתוחה

הערה: לא כולל סטודנטים ערבים תושבי יהודה ושומרון הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל

לוח 5.3: סטודנטים בני 18-34 במוסדות להשכלה גבוהה (ללא האוניברסיטה הפתוחה) בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, סוג מוסד, תחום לימוד ומחוז מגורים (באחוזים)

תואר ראשון		תואר שני		תואר שלישי		
יהודים ואחרים	כלל הסטודנטים	יהודים ואחרים	כלל הסטודנטים	יהודים ואחרים	כלל הסטודנטים	
156,928	35,438	6,569	34,094	525	5,045	מספרים מוחלטים
192,366	100.0	40,663	100.0	5,570	100.0	מין
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
43.4	33.0	40.0	38.1	47.6	49.1	גברים
56.6	67.0	60.0	61.9	52.4	50.9	נשים
						גיל
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכול
3.5	14.1					עד 19
9.8	37.2					20-21
38.7	32.5	12.2	26.3	9.4		22-24

תואר ראשון			תואר שני			תואר שלישי			
כלל	יהודים	ערבים	כלל	יהודים	ערבים	כלל	יהודים	ערבים	
הסטודנטים	ואחרים		הסטודנטים	ואחרים		הסטודנטים	ואחרים		
29-25	35.7	12.1	53.5	45.6	52.6	35.1	60.2	32.5	
34-30	6.3	4.1	34.3	28.1	38.0	64.9	39.8	67.5	
סוג המוסד									
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
אוניברסיטאות [^]	40.1	35.5	65.6	52.5	68.1	99.8	100.0	99.7	
מכללות	48.1	49.9	23.9	30.9	22.6	0.2		0.3	
אקדמיות									
מכללות									
אקדמיות									
לחינוך	11.8	14.6	10.5	16.6	9.3				
תחום לימוד									
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
מדעי הרוח	7.4	6.4	7.6	5.7	6.7	7.7	6.3	7.9	
מדעי החברה	17.3	15.0	17.8	9.4	17.1	11.8	8.4	12.2	
עסקים									
וניהול	10.9	13.3	16.8	23.1	21.8	1.4	0.6	1.5	
משפטים	5.9	5.4	3.4	2.1	3.9	0.6	0.6	0.6	
רפואה									
ומקצועות									
עזר רפואיים	7.9	10.8	18.0	16.6	12.5	2.0	5.3	1.7	
מתמטיקה									
מדעי הטבע									
וחקלאות	15.1	12.0	18.1	8.4	14.0	58.7	58.5	58.8	
הנדסה									
ואדריכלות	20.1	15.8	10.8	3.8	9.3	14.5	9.3	15.0	
חינוך									
והכשרה									
להוראה	15.4	21.3	7.5	30.9	14.8	3.2	11.0	2.4	
מחוז מגורים									
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
ירושלים	9.8	3.1	9.9	2.6	11.3	12.2	3.6	13.1	
צפון	16.8	49.6	16.1	54.3	8.7	9.4	49.9	5.2	
חיפה	12.1	17.5	13.1	21.0	11.5	15.7	23.0	14.9	
מרכז	25.7	12.3	22.2	11.3	24.2	22.4	10.5	23.7	
תל אביב	16.6	5.8	22.7	3.2	26.5	27.1	8.4	29.1	
דרום	13.4	11.7	11.1	7.7	11.8	9.6	4.6	10.1	
יהודה									
ושומרון	5.6		4.9		5.9	3.5	-	3.9	

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

[^]ללא האוניברסיטה הפתוחה

הערה: לא כולל סטודנטים ערבים תושבי יהודה ושומרון הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל

לוח 5.4: סטודנטים בני 18-34 באוניברסיטה הפתוחה בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, תחום לימוד ומחוז מגורים (באחוזים)

מספרים מוחלטים	תואר ראשון			תואר שני		
	כלל הסטודנטים	ערבים	יהודים ואחרים	כלל הסטודנטים	ערבים	יהודים ואחרים
	36,132	4,604	31,528	1,187	80	1,107
מין						
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
גברים	48.1	26.2	51.3	49.8	38.7	50.6
נשים	51.9	73.8	48.7	50.2	61.3	49.4
גיל						
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עד 19	10.1	8.0	10.4			
20-21	9.9	17.8	8.7	1.3		1.4
22-24	24.3	27.5	23.9	8.3	7.5	8.4
25-29	36.2	30.9	37.0	39.3	37.5	39.4
30-34	19.5	15.8	20.0	51.1	55.0	50.8
תחום לימוד						
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
מדעי הרוח	9.3	21.2	7.6	2.4	3.8	2.3
מדעי החברה	54.9	63.0	53.7	11.5	15.0	11.3
עסקים ומדעי הניהול				43.7	35.0	44.3
מתמטיקה ומדעי הטבע	35.0	15.6	37.9	31.3	11.2	32.7
הנדסה ואדריכלות	0.8	0.2	0.8	-		
חינוך והכשרה להוראה				11.1	35.0	9.4
מחוז מגורים						
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ירושלים	9.7	1.0	11.0	11.1		11.9
צפון	13.8	53.2	8.0	13.5	61.2	10.0
חיפה	12.7	22.4	11.2	12.5	25.0	11.6
מרכז	26.2	12.0	28.3	25.6	7.5	26.9
תל אביב	20.3	2.1	22.9	19.9		21.3
דרום	12.2	9.4	12.6	12.5	6.3	12.9
יהודה ושומרון	5.2		6.0	5.0		5.3

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 5.6: מקבלי תארים ממוסדות להשכלה גבוהה (כולל האוניברסיטה הפתוחה) בני 18-34 בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל, סוג מוסד, תחום לימוד ומחוז מגורים (באחוזים)

	תואר ראשון		תואר שני		תואר שלישי		
	כלל מקבלי תואר	ערבים ואחרים	יהודים ואחרים	כלל מקבלי תואר	ערבים ואחרים	יהודים ואחרים	
מספרים מוחלטים	45,124	6,783	38,341	13,826	2,080	11,746	480
מין							
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
גברים	37.7	27.3	39.6	35.5	24.2	37.5	49.4
נשים	62.3	72.7	60.4	64.5	75.8	62.5	50.4
גיל							
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עד 21	3.0	6.4	2.3	3.5	7.6	2.8	7.1
22-24	22.5	56.4	16.5	45.1	50.8	44.1	92.9
25-29	60.3	29.5	65.8	51.4	41.6	53.1	95.0
30-34	14.2	7.7	15.4	51.4	41.6	53.1	95.0
סוג המוסד							
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
אוניברסיטאות [^]	41.3	37.2	42.1	66.7	50.7	69.6	100.0
מכללות	45.2	47.8	44.7	25.0	34.6	23.2	100.0
אקדמיות	13.5	15.0	13.2	8.3	14.7	7.2	100.0
מכללות אקדמיות לחינוך							
תחום הלימוד							
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
מדעי הרוח	6.7	7.8	6.5	5.8	4.2	6.1	4.2
מדעי החברה	21.9	22.4	21.8	19.0	9.3	20.7	11.0
עסקים וניהול	12.5	14.2	12.2	27.7	31.6	27.0	1.0
משפטים	5.1	3.8	5.3	4.9	2.2	5.3	100.0
רפואה							
ומקצועות עזר	7.9	12.2	7.1	10.8	16.7	9.8	1.5
רפואיים							
מתמטיקה מדעי הטבע וחקלאות	13.2	9.0	13.9	11.4	7.0	12.1	61.7
הנדסה ואדריכלות	15.4	8.3	16.6	6.2	2.1	6.9	19.6
חינוך והכשרה להוראה	17.3	22.3	16.4	14.2	26.9	12.0	1.0

תואר ראשון			תואר שני			תואר שלישי		
כלל	ערבים	יהודים ואחרים	כלל	ערבים	יהודים ואחרים	כלל	ערבים	יהודים ואחרים
מקבלי תואר			מקבלי תואר			מקבלי תואר		
מחוז מגורים								
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ירושלים	9.2	2.0	10.4	9.1	1.7	10.4	4.9	11.4
הצפון	15.5	53.0	8.8	15.0	57.5	11.3	61.0	6.6
חיפה	11.3	18.0	10.1	11.2	17.5	18.3	17.1	18.5
מרכז	25.2	15.0	27.0	22.7	10.5	25.2	9.7	26.7
תל אביב	21.1	3.5	24.2	26.1	2.8	23.1	4.9	24.8
דרום	12.2	8.5	12.9	11.4	10.0	7.3	2.4	7.7
אזור יהודה ושומרון	5.5	6.5	4.5	4.3	5.3	4.0	4.3	

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

^ כולל האוניברסיטה הפתוחה

הערה: לא כולל סטודנטים ערבים תושבי יהודה ושומרון הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל

לוח 5.7: מקבלי תארים ראשון ושני ממוסדות להשכלה גבוהה בקרב ערבים בני 18-34 בשנת תשפ"א (2020/21), לפי תואר, מין ויישוב מגורים (במספרים מוחלטים)

סך הכול תואר ראשון		סך הכול תואר שני		מהם:	
				נשים	
אבו גוש	65	51	18	14	
אבו סנאן	52	37	27	22	
אבו רוקייק (שבט)	18	17			
אום אל-פחם	225	159	47	39	
אכסאל	55	43	29	20	
אעבלין	57	40	8	7	
באקה אל-גרביה	169	130	59	50	
באר שבע	12	9	6	3	
בועיינה-נוג'ידאת	50	30	22	17	
בוקעאתא	28	20	16	11	
ביר אל-מכסור	30	27	9	7	
בית ג'ן	67	45	20	13	
בסמ"ה	45	32	16	13	
בסמת טבעון	24	21	5	5	
בענה	40	32	13	10	
ג'דידה-מכר	78	65	18	13	
ג'ולס	39	25	17	12	
ג'לג'וליה	57	46	11	10	
ג'סר א-זרקא	13	12			
ג'ש (גוש חלב)	18	8	10	7	

ישוב מגורים	סך הכול תואר ראשון	מהם: נשים	סך הכול תואר שני	מהם: נשים
ג'ת	93	62	31	25
דאלית אל-כרמל	75	52	33	22
דבוריה	59	36	20	14
דייר אל-אסד	63	37	21	21
דייר חנא	63	50	16	13
זמר	44	42	12	11
זרזיר	30	24	12	10
חורה	54	46	17	14
חורפיש	68	40	13	10
חיפה	180	123	59	41
טובא-זנגרייה	37	28	7	7
טורעאן	64	49	25	19
טייבה	256	197	65	55
טירה	147	109	37	32
טמרה	151	114	47	36
יאנוח-ג'ת	40	29	6	4
יפיע	113	78	24	16
ירושלים	364	273	61	43
ירכא	76	50	21	17
כאבול	50	36	22	14
כאוכב אבו אל-היג'א	28	19	6	4
כסיפה	56	34	25	15
כסרא-סמיע	43	34	13	10
כעביה-טבאש-חג'אג'רה	29	17	13	12
כפר ברא	12	9	4	4
כפר יאסיף	56	36	19	14
כפר כמא	24	22	5	4
כפר כנא	107	65	30	22
כפר מנדא	57	41	28	21
כפר קאסם	148	118	17	17
כפר קרע	88	61	29	23
לוד	100	85	6	6
לקיה	45	38	15	12
מג'ד אל-כרום	75	61	12	7
מג'דל שמס	77	54	15	11
מגאר	111	77	21	16
מוקייבלה	17	14	3	3
מזרעה	14	11	9	9
מסעדה	18	13	3	3
מסעודין אל-עזאזמה (שבט)	17	12		
מעיליא	24	16	9	6

ישוב מגורים	סך הכול תואר ראשון	מהם: נשים	סך הכול תואר שני	מהם: נשים
מעלה עירון	53	42	11	11
מעלות-תרשיחא	27	19	6	4
משהד	37	27	17	15
נוף הגליל	76	47	34	24
נחף	65	49	18	14
נצרת	356	252	96	76
סאג'ור	29	18	6	5
סח'נין	191	130	84	60
סלמה	12	9	5	4
עוזייר	17	14	4	
עיילבון	39	27	10	7
עילוט	14	13	5	5
עין מאהל	44	34	12	8
עין קנייא	21	14	5	3
עכו	69	45	22	16
עספיא	58	47	9	7
עראבה	108	77	58	44
ערערה	70	57	25	23
ערערה-בנגב	41	30	16	13
פורידיס	59	46	4	
פסוטה	39	25	8	6
פקיעין (בוקייעה)	38	23	11	6
קלנסווה	149	102	29	24
ראמה	44	28	14	10
רהט	161	132	65	51
ריינה	60	47	12	11
רמלה	85	68	17	13
רמת גן	23	7		
שבלי - אום אל-גנם	22	14	10	9
שגב-שלום	19	17	5	3
שייח' דנון	17	14		
שעב	33	26	22	16
שפרעם	178	124	45	32
תל אביב -יפו	158	114	38	22
תל שבע	61	52	22	16

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 5.8: בעלי השכלה גבוהה^ה בקרב צעירים בני 25-34 בישראל ובשאר מדינות ה-OECD בשנת 2021, לפי מין (באחוזים)

סך הכול	גברים	נשים	
38.1	28.3	48.0	ישראל
27.6	19.4	36.1	ערבים
40.7	30.6	51.9	יהודים ואחרים
58.1	54.4	61.9	לוקסמבורג
57.5	48.4	67.8	ליטא
57.2	53.2	61.3	אירלנד
54.3	49.8	58.9	הולנד
52.3	50.3	54.4	שווייץ
51.2	48.1	54.3	בריטניה
50.0	43.5	56.4	בלגיה
48.6	44.4	53.3	קוראה
47.1	37.8	56.4	פורטוגל
46.6	49.5	43.6	יפן
44.9	36.5	53.6	דנמרק
44.5	37.6	51.3	אוסטרליה
44.0	37.6	50.7	יוון
43.2	33.1	54.3	אסטוניה
41.9	36.0	48.1	קנדה
41.5	30.8	52.7	נורבגיה
41.2	31.1	53.3	סלובניה
40.9	35.1	46.8	ניו זילנד
40.8	36.1	45.7	ארה"ב
40.4	31.2	50.0	פולין
40.1	33.7	46.8	פינלנד
39.9	31.6	48.2	שוודיה
39.4	28.0	51.1	סלובקיה
38.6	29.8	48.3	איסלנד
38.1	30.5	46.3	לטביה
38.1	34.4	41.6	צרפת
35.5	33.8	37.3	גרמניה
34.9	27.1	43.3	צ'כיה
34.0	26.7	41.4	ספרד
31.3	25.6	37.3	הונגריה
29.4	27.9	30.8	צ'ילה (2020)
28.5	27.3	29.7	תורכיה
28.2	22.1	34.4	איטליה
26.5	21.6	31.6	אוסטריה
26.5	26.1	26.8	מקסיקו
26.2	23.2	29.2	קולומביה
19.9	17.9	22.0	קוסטה ריקה
41.5	35.6	47.7	ממוצע OECD

מקור: מחולל הלוחות באתר ה-OECD. <https://stats.oecd.org>

^ה בעלי תואר אקדמי – ראשון, שני או שלישי (לא כולל השכלה על-תיכונית ללא תואר אקדמי)

לוח 5.9: בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בני 20-34 שלמדו בארץ ובחו"ל (לפי תעודה אחרונה) והשתלבותם בשוק התעסוקה בישראל בשנים 2019-2021, לפי מין וקבוצת אוכלוסייה (ממוצע תלת-שנתי; באחוזים)

למדו בחו"ל			למדו בארץ			
נשים	גברים	סך הכול	נשים	גברים	סך הכול	
כלל הצעירים						
59.5	77.7	69.0	76.9	81.0	78.5	אחוז מועסקים בעבודה כלשהי
31.5	53.8	43.2	59.2	61.7	60.2	מהם: מועסקים במקצוע מתאים [^]
ערבים						
(47.3)	#72.1	62.4	63.5	#76.2	**67.9	אחוז מועסקים בעבודה כלשהי
((30.3	##62.8	50.0	41.5	46.7	**43.3	מהם: מועסקים במקצוע מתאים [^]
יהודים ואחרים						
65.5	#82.6	73.5	79.8	81.9	80.6	אחוז מועסקים בעבודה כלשהי
32.1	45.9	38.6	63.0	64.3	63.5	מהם: מועסקים במקצוע מתאים [^]
מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021						

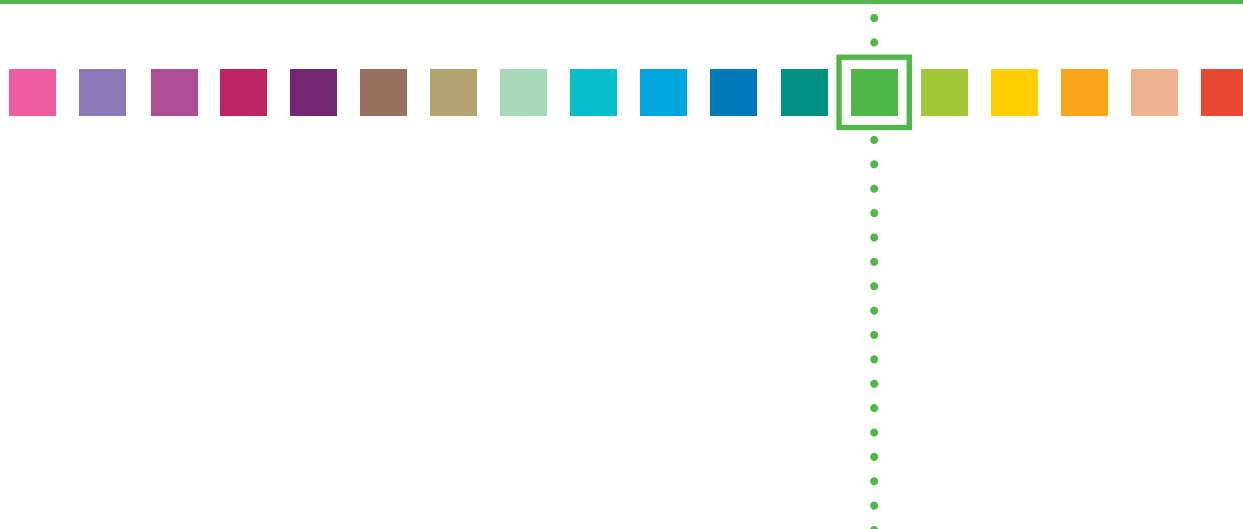
** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים בקרב בעלי תעודה מישראל)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בתוך כל קבוצת אוכלוסייה)

[^] מועסקים במשלחי יד ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים (מכלל הקבוצה)

פרק ו: תעסוקה

מבוא

בפרק זה מוצגים נתונים על תעסוקה של צעירים בני 18-34, לפי אפיון של תכונות כוח העבודה: היקף משרה, ענף כלכלי, משלח יד, מספר שנות לימוד, שכר חודשי ושכר שעות. כמו כן מוצגים נתונים על שביעות הרצון של צעירים מן העבודה, על מידת החשש שלהם לאבד את העבודה, על הערכת את הסיכוי למצוא עבודה אחרת במקרה של אובדן עבודתם הנוכחית, על הטבות מן המעסיק שקיבלו הצעירים ועל שביעות רצון מן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה לזמן המוקדש לתחומים אחרים בחיים.

הפרק מתבסס על נתונים מסקר כוח אדם, מסקר הוצאות משק הבית ומן הסקר החברתי.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

מועסקים: אנשים שעבדו בישראל או בחו"ל מטעם מוסד או חברה ישראליים בעבודה כלשהי שעה אחת לפחות בשבוע הקובע (השבוע שהסתיים בשבת שלפני מועד הריאיון), תמורת שכר, רווח או תמורה אחרת. בקבוצת המועסקים נכללים גם כל העובדים בקיבוצים, בני משפחה שעבדו בשבוע הקובע בעסק המשפחתי 15 שעות או יותר ללא תשלום, אנשים השוהים במוסדות שעבדו בשבוע הקובע 15 שעות או יותר, אנשי צבא קבע וחיילים בשירות חובה ואנשים שנעדרו זמנית מעבודתם. קבוצת ה"מועסקים" מורכבת משלוש קבוצות משנה: (1) עבדו בהיקף מלא: עבדו 35 שעות או יותר בשבוע הקובע; (2) עבדו בהיקף חלקי: עבדו 1-34 שעות בשבוע הקובע; (3) נעדרו זמנית מעבודתם: נעדרו זמנית מעבודתם הריגילה בכל השבוע הקובע עקב מחלה, חופשה, שירות מילואים, צמצום בהיקף העבודה, סכסוך עבודה, הפסקה זמנית של העבודה (עד 30 יום) או סיבה אחרת. מי שנעדרו רק בחלק מן השבוע הקובע אינם נכללים בקבוצה זו. בהגדרה נכללים מועסקים שנעדרו פחות מחודש, וכן מועסקים שנעדרו יותר מחודש ועד שנה אם יש להם זיקה רשמית למקום עבודה, כלומר אם בתום תקופת ההיעדרות מובטחת חזרתם לעבודה אצל אותו מעסיק.

שיעור תעסוקה: אחוז המועסקים מכלל האוכלוסייה.

בלתי מועסקים: אנשים שלא עבדו כלל (אפילו לא שעה אחת) בשבוע הקובע, אך חיפשו עבודה באופן פעיל בארבעת השבועות שקדמו לפקידתם בסקר, כגון על ידי רישום בלשכת עבודה של שירות התעסוקה או על ידי פנייה אישית או בכתב למעסיק, והיו יכולים להתחיל לעבוד בשבוע הקובע לו הוצעה להם עבודה מתאימה ("זמינים לעבודה"). כולל מי שהובטחה להם עבודה בתוך 30 יום.

אינם בכוח העבודה: בני 15 ויותר שלא היו "מועסקים" או "בלתי מועסקים" בשבוע הקובע. בקבוצה זו נכללים: תלמידים שלא עבדו אפילו שעה אחת; אנשים שעבדו בהתנדבות ללא כל תמורה; אנשים שטיפלו בילדים/בבן משפחה/במשק הבית ושלא עבדו אפילו שעה אחת מחוץ למשק ביתם; אנשים שאינם מסוגלים לעבוד; אנשים החיים מקצבה, מפנסיה, מרנטה וכו' ולא עבדו אפילו שעה אחת; בני משפחה שעבדו בעסק המשפחתי ללא תשלום 14 שעות או פחות; אנשים השוהים במוסדות שעבדו 14 שעות או פחות; אנשים שעבדו בחו"ל מטעם מוסד או חברה לא ישראליים.

משרה מלאה: יותר מ-35 שעות בשבוע, לפי הדיווח בסקר הוצאות משק הבית.

משרה חלקית: פחות מ-35 שעות בשבוע, לפי הדיווח בסקר הוצאות משק הבית.

שכר חודשי ממוצע למשרת שכיר: השכר ברוטו לחודש מחולק במספר משרות השכיר באותו חודש.

שכיר: בן 15 ויותר שעבד אצל אחר תמורת שכר יומי, חודשי, קבלני או בתמורה אחרת כלשהי. עם השכירים נמנים גם עצמאים הרשומים כחברה בע"מ ומקבלים שכר מהחברה וחברי קיבוץ המקבלים משכורת מן הקיבוץ (שעבר הפרטה) או ממקום אחר. בסקר הכנסות שכיר מוגדר מי שעבד שעה אחת לפחות בשכר בשלושת החודשים שקדמו לביקור הסוקר.

עצמאי: אדם שעבד בעסק או במשק שלו ולא העסיק אחרים בשכר או בתמורה אחרת (לפי סקר כוח אדם). בסקר הוצאות משק הבית ההגדרה כוללת עצמאי המעסיק שכירים או עצמאי שאינו מעסיק שכירים ומקבל את שכרו מתוך ההכנסות והרווחים של העסק.

ענף כלכלי: הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה מאפשר סיווג של מפעלים לקבוצות של מפעלים העוסקים בפעילויות כלכליות קרובות או דומות. פעילות כלכלית של מפעל היא השימוש בתשומות (כגון מבנים, ציוד, ידע, כוח אדם) כדי לייצר תפוקות (כגון מוצר מוגמר, מוצר ביניים, חומר גלם או שירות). הסיווג מגדיר מגוון פעילויות כלכליות לפי עקרונות שנקבעו לפעילויות כלכליות דומות עבור כל יחידה המיועדת לסיווג בענף מסוים. המפעלים מסווגים ללא קשר לסוג הבעלות על המפעלים או להתארגנותם (למ"ס, הסיווג האחיד של ענפי הכלכלה 2011, 2012).

משלח יד: קבוצת עיסוקים דומים. הסיווג של משלחי היד לקבוצות נעשה על פי שני היבטים הנוגעים למיומנות (מיומנות היא היכולת לבצע היטב את המשימות בעיסוק נתון):

- רמת מיומנות: מידת המורכבות וההיקף של המשימות שיש לבצע במשלח היד. רמת המיומנות נמדדת על פי אופי המשימות הנדרשות במשלח היד, ההשכלה הפורמלית הנדרשת בו והניסיון בעבודה או ההכשרה הנדרשת במהלכה.
- התמחות: הידע, המכשירים והמכונות שנעזרים בהם בעבודה, החומרים שמעבדים אותם או שמשתמשים בהם, מיני הטובין שמייצרים והשירותים שמספקים.

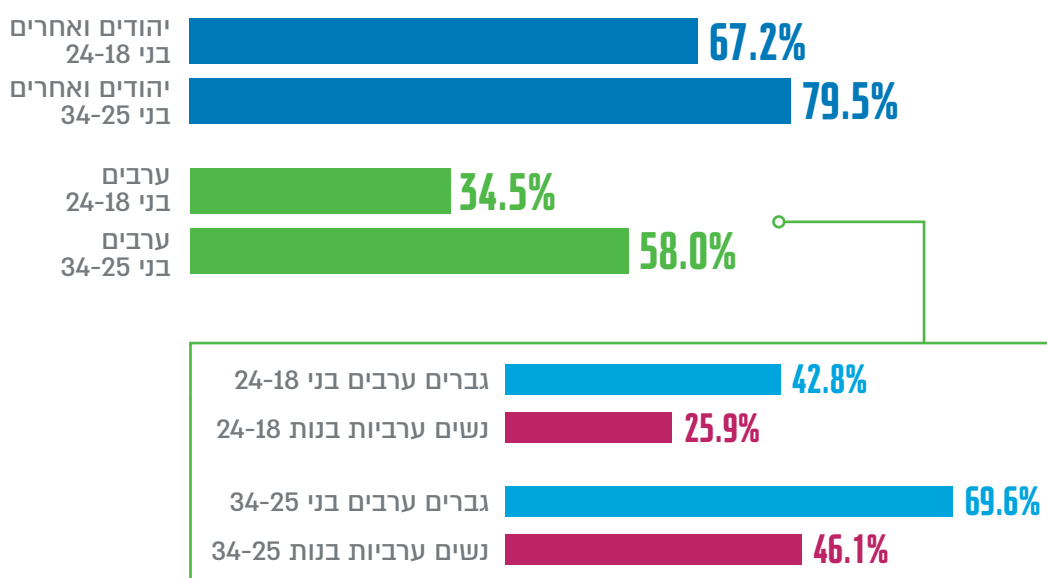
בסיווג 2011 מוגדרות ארבע רמות מיומנות. בכל הגדרה מופיעות משימות אופייניות המבוצעות בכל רמת מיומנות, פירוט המיומנות הנדרשת ודוגמאות למשלחי יד אופייניים המסווגים באותה רמת מיומנות (למ"ס, הסיווג האחיד של משלחי היד 2011, 2015).

תקציר

בשנת 2021 היה אחוז המועסקים בקרב צעירים ערבים נמוך מאחוז המועסקים בקרב צעירים יהודים ואחרים: 34.5% בקרב בני 24-18 ו-58.0% בקרב בני 34-25 לעומת 67.2% ו-79.5%, בהתאמה, בקרב היהודים ואחרים.

בקרב הצעירים הערבים היה אחוז הגברים המועסקים בשנת 2021 גבוה מאחוז הנשים המועסקות: 42.8% מן הגברים בני 24-18 ו-69.6% מן הגברים בני 34-25 לעומת 25.9% ו-46.1%, בהתאמה, בקרב הנשים. אותה מגמה נמצאה גם בקרב הדרוזים והבדואים בנגב. בקרב יהודים ואחרים נמצאה מגמה הפוכה: אחוז הנשים המועסקות היה גבוה מאחוז הגברים המועסקים.

צעירים מועסקים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (באחוזים)

צעירים מועסקים לפי היקף המשרה

אחוז הצעירים הערבים המועסקים במשרה מלאה היה בשנת 2021 נמוך מאחוז המועסקים היהודים ואחרים בקרב בני 24-18 (69.4% לעומת 71.8%, בהתאמה) וגבוה מאחוז המועסקים היהודים ואחרים בקרב בני 34-25 (75.5% לעומת 63.4%, בהתאמה).

אחוז המועסקים במשרה מלאה בשנת 2021 היה גבוה בקרב גברים מבקרב נשים בשתי קבוצות האוכלוסייה ובשתי קבוצות הגיל (24-18 ו-34-25).

התפלגות הצעירים לפי ענף כלכלי ומשלח יד

חמשת ענפי הכלכלה שבהם היה אחוז המועסקים הרב ביותר בקרב צעירים ערבים בני 34-25 בשנת 2021 הם: שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד (14.7% לעומת 8.6% בקרב יהודים ואחרים); בינוי (14.6% לעומת 3.2% בקרב יהודים ואחרים); מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב, מנועים ואופנועים (13.4% לעומת 9.5% בקרב יהודים ואחרים); חינוך (12.0% לעומת 13.2% בקרב יהודים ואחרים); ותעשייה וחרושת (10.1% לעומת 8.6% בקרב יהודים ואחרים).

הבדלים בין גברים לנשים נמצאו בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה. כך למשל, בקרב צעירים ערבים 23.6% מן הגברים היו מועסקים בשנת 2021 בענף הבינוי לעומת 0.9% מן הנשים; 15.0% היו מועסקים בתעשייה וחרושת לעומת 3.7% מן הנשים; ו-10.3% היו מועסקים בשירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות לעומת 0.8% מן הנשים. בקרב הנשים הערביות נמצא אחוז גבוה של מועסקות בשירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד (25.0% לעומת 9.4% מן הגברים) ובחינוך (28.5% לעומת 1.5% מן הגברים).

בשנת 2021 עסקו 35.9% מן הצעירים הערבים במשלחי יד ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים (לעומת 57.2% מן היהודים ואחרים); 29.5% היו פועלים מקצועיים (לעומת 8.4% מן היהודים ואחרים); 22.1% עסקו בפקידות, מכירות ושירותים (לעומת 26.6% מן היהודים ואחרים); ו-7.1% היו פועלים בלתי מקצועיים (לעומת 2.7% מן היהודים ואחרים).

הבדלים בין נשים לגברים נמצאו בשתי קבוצות האוכלוסייה. כך למשל, בקרב צעירים ערבים היה אחוז הנשים שהיו מועסקות בשנת 2021 במשלחי יד ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים ובמשלחי יד מסוג פקידות, מכירות ושירותים גבוה ביותר מפי שניים מאחוז זה בקרב הגברים. לעומת זאת אחוז הגברים שהיו פועלים מקצועיים היה גבוה הרבה יותר מאחוז זה בקרב הנשים (48.3% לעומת 2.6% בהתאמה).

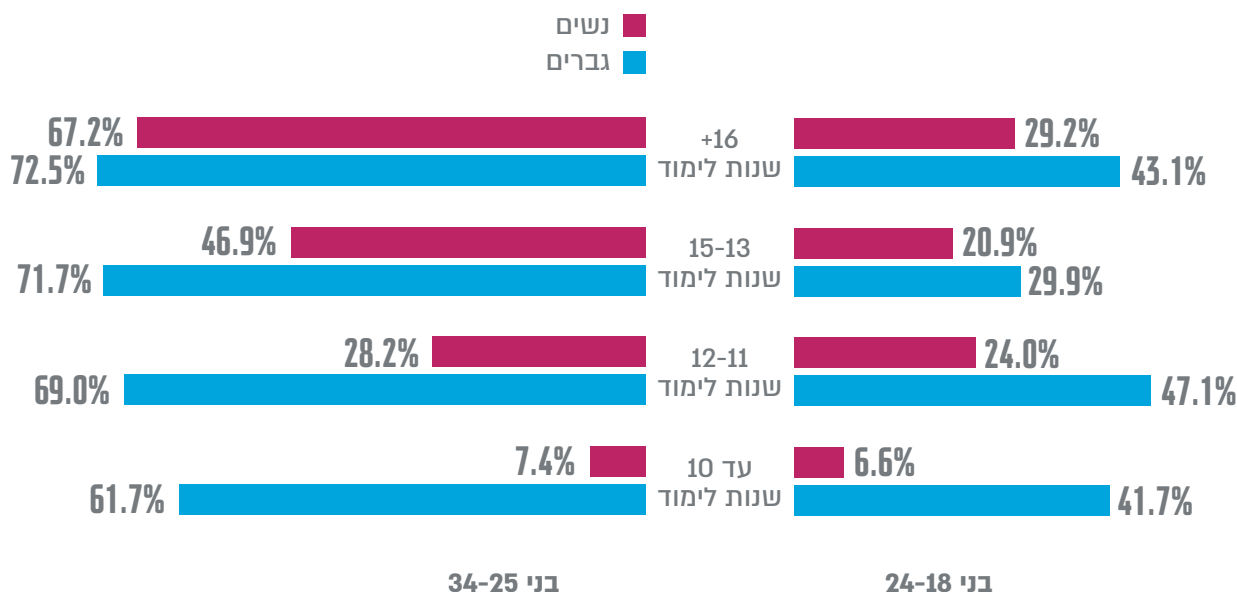
התפלגות צעירים מועסקים לפי מספר שנות לימוד

בשנת 2021 היו 66.1% מן המועסקים בני 18-24 בעלי השכלה של 11-12 שנות לימוד: 36.9% בקרב צעירים ערבים לעומת 76.1% בקרב צעירים יהודים ואחרים. האחוז הגבוה של מועסקים בעלי השכלה נמוכה בקרב צעירים יהודים ואחרים עשוי להעיד על שירות צבאי באותה עת. עוד בולט אחוז הצעירים שאינם בכוח העבודה בקרב צעירים שלמדו עד עשר שנות לימוד (61.7% בקרב ערבים לעומת 52.2% בקרב יהודים ואחרים) ובקרב צעירים שלמדו 13 ויותר שנות לימוד (73.2% בקרב צעירים ערבים שלמדו 13-15 שנות לימוד לעומת 63.9% בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר). בקרב הצעירים היהודים ואחרים היו אחוזים אלו נמוכים הרבה יותר, קצת יותר מ-40.0%.

בקרב צעירים בני 25-34 שכבר הספיקו לרכוש השכלה גבוהה נמצא בשנת 2021 אחוז המועסקים הגבוה ביותר ברמות ההשכלה הגבוהות: 58.1% בקרב צעירים ערבים שלמדו 13-15 שנות לימוד (לעומת 79.9% בקרב יהודים ואחרים), ו-69.1% בקרב צעירים ערבים שלמדו 16 שנות לימוד ויותר (לעומת 80.2% בקרב יהודים ואחרים). אחוז הצעירים שלא היו בכוח העבודה היה נמוך הרבה יותר בקרב קבוצת הגיל הבוגרת (25-34) מבקרב קבוצת הגיל הצעירה (18-24).

הבדלים בין נשים לגברים נמצאו בשתי קבוצות האוכלוסייה ובשתי קבוצות הגיל, בכל רמות ההשכלה. כך למשל, בקרב צעירים ערבים היה בשנת 2021 אחוז הגברים המועסקים גבוה מאחוז הנשים המועסקות. ברמות ההשכלה הנמוכות (עד 12 שנות לימוד) נמצא פער בין 23.1 נקודות האחוז ל-54.3 נקודות האחוז, וברמות ההשכלה הגבוהות (13 ויותר שנות לימוד) – בין 5.3 נקודות האחוז ל-24.8 נקודות האחוז.

צעירים מועסקים לפי מספר שנות לימוד בשנת 2021, לפי מין וגיל (באחוזים)

שכר חודשי ושעתי ממוצע (ברוטו) בקרב שכירים ועצמאים

השכר החודשי הממוצע ברוטו של צעירים בני 25-34, שכירים ועצמאים, עמד בשנת 2020 על 9,578 ש"ח: 7,381 ש"ח בקרב ערבים לעומת 9,940 ש"ח בקרב יהודים ואחרים. הבדלים בין שתי קבוצות האוכלוסייה נמצאו גם בשכר השעתי הממוצע. בקרב הערבים נמצאו הבדלים בין המינים בשכר החודשי, והם מצביעים על שכר חודשי ממוצע גבוה בקרב הגברים מבקרב הנשים.

שכר חודשי ממוצע (ברוטו) בקרב צעירים בני 25-34, שכירים ועצמאיים, לפי קבוצת אוכלוסייה (בש"ח)

חשש לאבד את העבודה והערכת הסיכוי למצוא עבודה אחרת

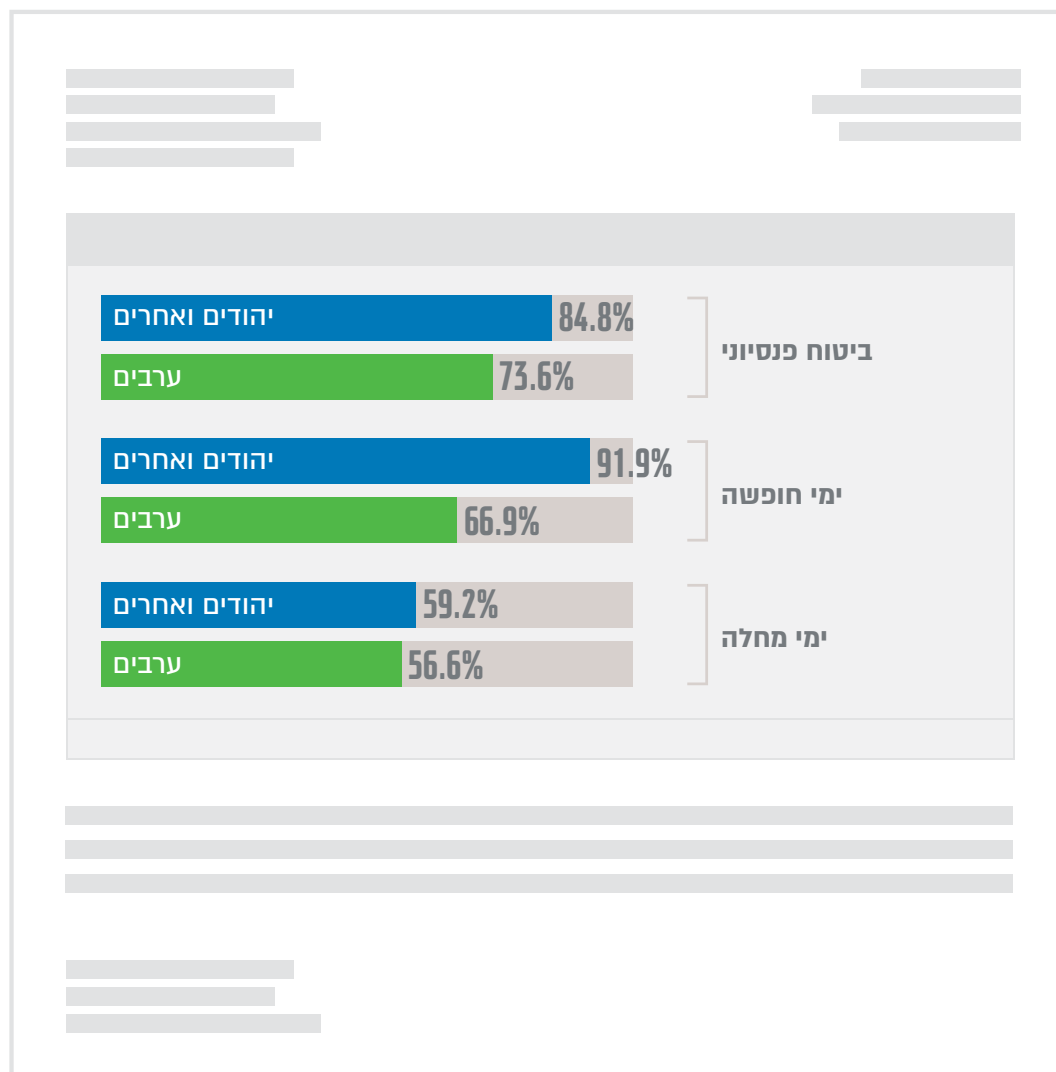
בשנת 2021 הביעו 8.4% מן הצעירים חשש גדול לאבד את עבודתם: 12.8% מן הצעירים הערבים לעומת 7.4% מן הצעירים היהודים ואחרים.

75.9% מן הצעירים העריכו בשנת 2021 שיש להם סיכוי רב למצוא עבודה אחרת ברמת הכנסה דומה לזו שיש להם באותה עת, במקרה של אובדן עבודתם הנוכחית. אחוז זה היה נמוך בקרב ערבים מבקרב יהודים ואחרים (64.2% לעומת 78.7%, בהתאמה).

תנאים סוציאליים והטבות מן המעסיק שקיבלו צעירים מועסקים

אחוז גבוה מן הצעירים דיווחו כי השכר שקיבלו בשנת 2021 כלל ימי חופש (87.0%) והפרשה לקרן פנסיה (82.8%). קבלת ימי מחלה וקרן השתלמות דווחו על ידי כמחצית מן הצעירים וכשליש ציינו הטבות, כגון ביטוח חיים וקורסים. אחוז הצעירים הערבים שקיבלו הטבות ממעסיקיהם היה נמוך מאחוז זה בקרב יהודים ואחרים, כמעט בכל סוגי ההטבות.

צעירים בני 20-34 שקיבלו בשנת 2021 ביטוח פנסיוני, ימי חופשה וימי מחלה במסגרת עבודתם, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

שביעות רצון מן העבודה ומן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה לזמן המוקדש לתחומים אחרים

בשנת 2021 הביעו 91.6% מן הצעירים בני 20-34 שביעות רצון מן העבודה: 87.6% מן הצעירים הערבים ו-92.6% מן הצעירים היהודים ואחרים.

בשנת 2021 63.7% מן הצעירים הביעו שביעות רצון מן האיזון בחייהם בין עבודה ובין תחומים אחרים: 68.2% מן הערבים ו-62.7% מן היהודים ואחרים. בקרב הצעירים הערבים היה אחוז הנשים שהביעו שביעות רצון מן האיזון בין עבודה לתחומים אחרים גבוה מאחוז זה בקרב הגברים (77.1% לעומת 62.1%, בהתאמה).

ממצאים

אחוז מועסקים: בשנת 2021 עמד אחוז המועסקים בקרב צעירים בני 18-24 על 59.5%, ובקרב צעירים בני 25-34 על 75.2%. אחוז המועסקים בקרב ערבים היה נמוך הרבה יותר מבקרב יהודים ואחרים: 34.5% בקרב בני 18-24 ו-58.0% בקרב בני 25-34 לעומת 67.2% ו-79.5%, בהתאמה. בקרב הערבים היה אחוז הגברים המועסקים גבוה מאחוז הנשים המועסקות: 42.8% בקרב בני 18-24 לעומת 25.9%, בהתאמה; ו-69.6% בקרב בני 25-34 לעומת 46.1%, בהתאמה. בקרב צעירים יהודים ואחרים היה המצב הפוך: אחוז הנשים המועסקות היה גבוה מאחוז הגברים המועסקים (לוח 6.1).

בחינת אחוז המועסקים בקרב קבוצות באוכלוסייה הערבית מלמדת כי אחוז המועסקים הגבוה ביותר היה בקרב הצעירים הדרוזים, ואחוז המועסקים הנמוך ביותר בקרב הצעירים הבדואים בנגב. בדומה לכלל הערבים, גם בקרב הדרוזים והבדואים בנגב נצפו הבדלים בין גברים לנשים: אחוז הגברים המועסקים היה גבוה מאחוז הנשים המועסקות, בשתי קבוצות הגיל (לוח 6.1).

היקף משרה: בשנת 2021 עמד אחוז הצעירים המועסקים במשרה מלאה על 71.5% בקרב בני 18-24 ועל 65.3% בקרב בני 25-34. אחוז הצעירים הערבים המועסקים במשרה מלאה היה נמוך מזה של הצעירים היהודים ואחרים בני 18-24 (69.4% לעומת 71.8%, בהתאמה) וגבוה יותר מזה של הצעירים היהודים ואחרים בני 25-34 (75.5% לעומת 63.4%, בהתאמה). בשתי קבוצות האוכלוסייה ובשתי קבוצות הגיל היה אחוז הגברים המועסקים במשרה מלאה גבוה מאחוז הנשים. כך למשל, אחוז הגברים הערבים המועסקים היה 79.2% בקרב בני 18-24 ו-86.1% בקרב בני 25-34. זאת לעומת 52.4% בקרב נשים ערביות בנות 18-24 ו-59.2% בקרב נשים ערביות בנות 25-34 (לוח 6.2).

מועסקים לפי ענף כלכלי: בשנת 2021 אלו היו חמשת הענפים הכלכליים שבהם היה אחוז המועסקים הגבוה ביותר בקרב צעירים בני 25-34: חינוך (13.0%), מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב מנועים ואופנועים (10.1%), שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד (9.6%); מידע ותקשורת (9.5%); ותעשייה וחרושת (8.9%) (לוח 6.3).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: חמשת הענפים הכלכליים שבהם היה שיעור המועסקים הגבוה ביותר בקרב צעירים ערבים היו: שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד (14.7% לעומת 8.6% בקרב צעירים יהודים ואחרים); בינוי (14.6% לעומת 3.2%, בהתאמה); מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב מנועים ואופנועים (13.4% לעומת 9.5%, בהתאמה); חינוך (12.0% לעומת 13.2%, בהתאמה); ותעשייה וחרושת (10.1% לעומת 8.6%, בהתאמה). שניים מן הענפים הכלכליים שבהם היה אחוז המועסקים מקרב צעירים יהודים ואחרים הגבוה ביותר וכמעט לא יוצגו בקרב הצעירים הערבים היו: מידע ותקשורת (10.9% לעומת 1.8%, בהתאמה) ושירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים (9.7% לעומת 4.2%, בהתאמה) (לוח 6.3).

■ גברים לעומת נשים: בקרב צעירים ערבים 24.0% מן הגברים היו מועסקים בשנת 2021 בענף הבינוי לעומת 1.1% מן הנשים, 14.3% היו מועסקים בתעשייה וחרושת לעומת 4.2% מן הנשים, ו-10.6% היו מועסקים בשירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות לעומת 0.8% מן הנשים. לעומת זאת בקרב הנשים הערביות הענפים שבהם היה אחוז המועסקות הגבוה ביותר היו שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד (23.6% לעומת 8.5% מן הגברים) וחינוך (26.8% לעומת 1.7% מן הגברים). הבדלים בין גברים לנשים נמצאו גם בקרב יהודים ואחרים אך במרבית המקרים הם היו קטנים יותר (לוח 6.3).

מועסקים לפי משלח יד: בשנת 2021 עסקו 53.8% מן הצעירים בני 25-34 במשלחי יד ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים; 26.0% עסקו בפקידות, מכירות ושירותים; 11.7% היו פועלים מקצועיים; ו-3.4% היו פועלים לא מקצועיים. בעוד צעירים ערבים עסקו בעיקר בשלושה משלחי יד: ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים (35.9%); פועלים מקצועיים (29.5%); ופקידות, מכירות ושירותים (22.1%), עסקו צעירים יהודים ואחרים בעיקר בשני משלחי יד: ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים (57.2%); ופקידות, מכירות ושירותים (26.6%). יצוין האחוז הנמוך של צעירים יהודים ואחרים שהיו פועלים מקצועיים (8.4% לעומת 29.5% בקרב צעירים ערבים) (**לוח 6.4**).

■ גברים לעומת נשים: בקרב צעירים ערבים אחוז גבוה הרבה יותר מקרב הנשים עסקו במשלחי יד ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים (52.6% לעומת 24.3% מן הגברים) וכן במשלחי יד בתחום פקידות, מכירות ושירותים (32.8% לעומת 14.6% מן הגברים), ואחוז גבוה יותר מקרב הגברים היו פועלים מקצועיים (48.3% לעומת 2.6% מן הנשים). בקרב צעירים יהודים נמצאה מגמה דומה במשלחי היד בתחום פקידות, מכירות ושירותים ופועלים מקצועיים (**לוח 6.4**).

מועסקים לפי מספר שנות לימוד: אחוז המועסקים בקרב צעירים בני 18-24 היה בשנת 2021 הגבוה ביותר בקרב מי שלמדו 11-12 שנות לימוד (66.1%) והנמוך ביותר בקרב מי שלמדו עד 10 שנות לימוד (35.4%). בקרב צעירים בני 18-24 שסיימו 13 ויותר שנות לימוד היה אחוז המועסקים 44.0% בקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד ו-43.3% בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר. בחינת אחוז המועסקים בקרב בני 25-34 מציגה תמונה אחרת: אחוז המועסקים היה גבוה יותר בקרב קבוצת גיל זו מבקרב קבוצת הגיל הצעירה, ואחוז המועסקים עלה עם העלייה במספר שנות הלימוד: 78.2% מועסקים בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר, 77.8% מועסקים בקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד, 69.3% מועסקים בקרב מי שלמדו 11-12 שנות לימוד ו-51.0% מועסקים בקרב מי שלמדו עד 10 שנות לימוד (**לוח 6.5**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: בקרב צעירים בני 18-24 היה אחוז המועסקים הערבים נמוך מאחוז המועסקים היהודים ואחרים, בכל רמות ההשכלה. פערים גדולים במיוחד נמצאו בקרב מי שלמדו 11-12 שנות לימוד (פער של 39.2 נקודות האחוז) ובקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד (פער של 26.5 נקודות האחוז). גם בקרב צעירים בני 25-34 היה אחוז המועסקים הערבים נמוך מאחוז המועסקים היהודים והאחרים, בכל רמות ההשכלה. עוד נמצא כי בשתי קבוצות האוכלוסייה עלה אחוז הצעירים המועסקים עם העלייה במספר שנות הלימוד, וכי בקרב צעירים ערבים הייתה עלייה זו חדה יותר מקרב יהודים ואחרים (**לוח 6.5**).

■ גברים לעומת נשים: בקרב בני 18-24 היה אחוז הגברים הערבים המועסקים גבוה הרבה יותר מאחוז הנשים הערביות המועסקות, בכל רמות ההשכלה, אך פער זה הצטמצם עם העלייה במספר שנות הלימוד (עד 15 שנות לימוד; ובקרב מסיימי 16 שנות לימוד ויותר הפער בין גברים לנשים שוב עלה מעט). בקרב הצעירים היהודים ואחרים הייתה המגמה דומה אך הפערים בין הגברים לנשים היו קטנים יותר, ובקרב מסיימי 11-12 שנות לימוד כמעט לא נמצא פער. מגמה דומה נמצאה בקרב צעירים ערבים בני 25-34: אחוז המועסקים היה גבוה יותר בקרב גברים מבקרב נשים, בכל רמות ההשכלה, והפער הצטמצם עם העלייה במספר שנות הלימוד (מפער של 54.3 נקודות האחוז בקרב מי שלמדו עד 10 שנות לימוד לפער של 5.3 נקודות האחוז בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר). בקרב יהודים ואחרים היה אחוז הגברים המועסקים גבוה מאחוז הנשים המועסקות רק בקרב מי שלמדו עד 12 שנות לימוד. בקרב מי שלמדו 13 שנות לימוד ויותר היה המצב הפוך: אחוז הנשים המועסקות היה גבוה מאחוז הגברים (**לוח 6.5**).

גובה השכר החודשי של צעירים שכירים ועצמאים: בשנת 2020, שנת מגפת הקורונה, היה השכר החודשי הממוצע (ברוטו) של צעירים בני 25-34 ש"ח: 9,578 ש"ח: 7,381 ש"ח בקרב צעירים ערבים ו-9,940 ש"ח בקרב צעירים יהודים ואחרים. השכר החודשי הממוצע (ברוטו) של גברים ערבים היה גבוה משכרן החודשי הממוצע של נשים ערביות: 9,026 ש"ח לעומת 5,097 ש"ח, בהתאמה. פער בגובה השכר החודשי נמצא גם בקרב צעירים יהודים ואחרים: בעוד השכר החודשי הממוצע (ברוטו) של הגברים עמד על 11,799 ש"ח בחודש, עמד שכרן החודשי הממוצע של הנשים על 8,135 ש"ח (**לוח 6.6**).

גובה השכר השעתי של צעירים שכירים ועצמאים: השכר השעתי הממוצע (ברוטו) של צעירים בני 25-34 עמד בשנת 2020 על 60.76 ש"ח: 48.50 ש"ח בקרב ערבים ו-62.75 ש"ח בקרב יהודים ואחרים. בעוד בשכר השעתי כמעט לא נמצאו הבדלים בין גברים לנשים באוכלוסייה הערבית, בקרב צעירים יהודים ואחרים היה השכר השעתי, בדומה לשכר החודשי, גבוה יותר בקרב גברים מבקרב נשים: 66.32 ש"ח לעומת 59.32 ש"ח, בהתאמה (**לוח 6.6**).

תנאים סוציאליים והטבות מן המעסיק שקיבלו צעירים מועסקים: על כל מעסיק מוטלת החובה להפריש כספים לביטוח פנסיוני, ותשלום על ימי חופשה וימי מחלה הוא חלק מן התגמול שניתן לעובדים. בשנת 2021 היו 87.0% מקרב הצעירים בני 20-34 זכאים לימי חופשה, ול-82.8% הופרשו כספים לקרן פנסיה. 58.7% היו זכאים לימי מחלה, ול-56.7% הופרשו כספים לקרן השתלמות, 33.4% נשלחו לקורסים מטעם מקום העבודה ול-34.1% הופרשו כספים לביטוח חיים (**לוח 6.7**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שהופרשו להם כספים לביטוח פנסיוני או שקיבלו הטבות ממעסיקיהם היה נמוך מאחוז זה בקרב יהודים ואחרים, בכל סוגי ההטבות, למעט בהפרשה לביטוח חיים. פערים בולטים נמצאו בזכאות לימי חופשה (פער של 25.0 נקודות האחוז), ב"הטבה אחרת" (פער של 23.9 נקודות האחוז) ובהפרשת כספים לקרן השתלמות (פער של 12.1 נקודות האחוז). שתי הטבות שעליהן דיווחו צעירים יהודים ואחרים עשויות ללמד על כך שאחוז גבוה יותר מהם מועסקים במקצועות היי-טק, זאת לעומת צעירים ערבים: 11.5% מן הצעירים היהודים ואחרים קיבלו ממעסיקיהם אופציות (רווחים ומניות) כהטבה ו-6.6% קיבלו רכב. בקרב צעירים ערבים היו טעויות הדגימה היחסיות גבוהות מ-30% בשל מספר קטן של מקרים ועל כן נתונים אלו אינם מוצגים (**לוח 6.7**).
- גברים לעומת נשים: בעוד בקרב הצעירים הערבים ההבדלים בין גברים לנשים היו קטנים, למעט ההבדל בהפרשת כספים לקרן השתלמות (42.5% מן הגברים קיבלו הטבה זו לעומת 53.6% מן הנשים), בקרב צעירים יהודים ואחרים בשש מבין תשע הטבות מן המעסיק היה אחוז הגברים שקיבלו את ההטבה גבוה מאחוז הנשים (**לוח 6.7**).

שביעות רצון מן העבודה ומן האיזון בין עבודה ובין תחומים אחרים: אחוז הצעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 על שביעות רצון מן העבודה היה 91.6%: 87.6% מן הצעירים הערבים ו-92.6% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 6.8**). 63.7% מן הצעירים דיווחו כי הם מרוצים מן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה ובין הזמן המוקדש לתחומים אחרים בחיים. אחוז הצעירים הערבים שהביעו שביעות רצון מן האיזון הזה היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 68.2% לעומת 62.7%, בהתאמה (**לוח 6.9**).

- גברים לעומת נשים: לא נמצאו הבדלים ניכרים בין גברים לנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה בשביעות הרצון מן העבודה (**לוח 6.8**). שביעות הרצון של נשים ערביות מן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה ובין הזמן המוקדש לתחומים אחרים בחיים הייתה גבוהה מזו של גברים ערבים (77.1% לעומת 62.1%, בהתאמה). בקרב היהודים ואחרים היה אחוז הגברים שדיווחו על שביעות רצון מן האיזון הזה גבוה במעט מאחוז הנשים שדיווחו על כך (63.4% לעומת 61.9%, בהתאמה) (**לוח 6.9**).

חשש לאבד את העבודה: בשנת 2021 דיווחו 8.4% מן הצעירים בני 20-34 שהם חוששים לאבד את עבודתם. אחוז זה היה גבוה בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים: 12.8% לעומת 7.4%, בהתאמה. לא נמצא הבדל ניכר בין גברים לנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה (**לוח 6.10**).

הערכת הסיכוי למצוא עבודה: 75.9% מן הצעירים המועסקים העריכו שיש להם סיכוי גבוה למצוא עבודה אחרת (ברמת ההכנסה שלהם כיום) במקרה של אובדן עבודתם הנוכחית. אחוז הצעירים הערבים שהעריכו כי סיכוייהם לכך טובים היה נמוך מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 64.2% לעומת 78.7%, בהתאמה. לא נמצא הבדל ניכר בין גברים לנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה (**לוח 6.11**).

לוחות

לוח 6.1: תכונות כוח העבודה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצות אוכלוסייה, גיל ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים			כלל הצעירים	
	בדואים בנגב	דרוזים	סך הכול		
24-18	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקים	67.2	23.3	35.9	59.5	
בלתי מועסקים	5.1	(3.0)	--	4.7	
אינם בכוח עבודה	27.7	73.7	62.2	35.8	
גברים	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקים	64.7	32.3	42.2	59.4	
בלתי מועסקים	4.5	(4.2)	--	4.4	
אינם בכוח עבודה	30.8	63.5	54.4	36.2	
נשים	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקות	69.5	12.1	27.9	59.6	
בלתי מועסקות	5.7	--		4.9	
אינן בכוח עבודה	24.8	86.5	72.1	35.5	
34-25	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקים	79.5	41.8	59.6	75.2	
בלתי מועסקים	5.2	(4.5)	(3.3)	4.7	
אינם בכוח עבודה	15.3	53.7	37.1	20.1	
גברים	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקים	76.8	59.4	73.5	75.4	
בלתי מועסקים	5.3	(8.2)	((3.9	4.9	
אינם בכוח עבודה	17.9	32.4	22.6	19.7	
נשים	100.0	100.0	100.0	100.0	
מועסקות	82.1	24.4	44.4	75.2	
בלתי מועסקות	5.1	--	--	4.4	
אינן בכוח עבודה	12.8	74.8	52.9	20.4	

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ויהודים ובין בדואים בנגב לשאר הערבים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 6.2: מועסקים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין והיקף משרה (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
100.0	**100.0	100.0	24-18 – סך הכול
71.8	69.4	71.5	במשרה מלאה
22.5	26.1	23.0	במשרה חלקית
5.7	4.5	5.5	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה
##100.0	##100.0	100.0	גברים – סך הכול
81.1	79.2	80.7	במשרה מלאה
15.3	16.4	15.5	במשרה חלקית
3.6	4.4	3.8	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה
100.0	100.0	100.0	נשים – סך הכול
63.5	52.4	62.5	במשרה מלאה
29.0	42.9	30.3	במשרה חלקית
7.5	4.7	7.2	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה
100.0	**100.0	100.0	34-25 – סך הכול
63.4	75.5	65.3	במשרה מלאה
24.6	18.7	23.7	במשרה חלקית
12.0	5.8	11.0	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה
##100.0	##100.0	100.0	גברים – סך הכול
72.8	86.1	75.2	במשרה מלאה
19.9	9.4	18.0	במשרה חלקית
7.3	4.5	6.8	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה
100.0	100.0	100.0	נשים – סך הכול
54.6	59.2	55.2	במשרה מלאה
29.0	33.1	29.5	במשרה חלקית
16.4	7.7	15.3	נעדרים זמנית
			מהם: נעדרים בשל מגפת הקורונה

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ויהודים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 6.3: מועסקים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וענף כלכלי (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
100.0	**100.0	100.0	סך הכול
13.2	12.0	13.0	חינוך
			מסחר סיטוני וקמעוני; תיקון כלי רכב מנועים ואופנועים
9.5	13.4	10.1	
8.6	14.7	9.6	שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד
10.9	1.8	9.5	מידע ותקשורת
8.6	10.1	8.9	תעשייה וחרושת
9.7	4.2	8.5	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
			מנהל מקומי, מנהל ציבורי וביטחון; ביטוח לאומי חובה
8.1	3.7	7.4	
3.2	14.6	5.0	בינוי
4.6	3.9	4.5	שירותי ניהול ותמיכה
4.0	5.9	4.3	לא ידוע
4.1	3.7	4.0	שירותי אירוח ואוכל
3.0	6.6	3.6	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
3.8	0.9	3.4	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
2.9	1.7	2.7	שירותים אחרים
2.6	1.0	2.3	אמנות, בידור ופנאי
			משקי בית כמקומות תעסוקה; משקי בית המייצרים מגוון טובין ושירותים לשימוש עצמי
1.7	(0.5)	1.5	
0.5	(0.5)	0.5	חקלאות, ייעור ודיג
0.4	--	0.4	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
			אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
0.3	(0.5)	0.4	
##100.0	##100.0	100.0	גברים – סך הכול
11.4	14.3	12.1	תעשייה וחרושת
13.1	2.2	11.1	מידע ותקשורת
			מסחר סיטוני וקמעוני; תיקון כלי רכב מנועים ואופנועים
10.4	12.5	10.8	
5.7	24.0	9.1	בינוי
			מנהל מקומי, מנהל ציבורי וביטחון; ביטוח לאומי חובה
9.9	4.7	9.0	
8.0	4.1	7.2	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
4.8	10.6	5.9	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
6.6	1.7	5.7	חינוך
5.4	3.2	5.0	שירותי ניהול ותמיכה
4.6	6.1	4.9	לא ידוע
2.9	8.5	3.9	שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד
3.0	(1.2)	2.7	אמנות, בידור ופנאי
2.1	(0.9)	1.9	שירותים אחרים
0.7	(0.4)	0.7	חקלאות, ייעור ודיג

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
0.6	(0.6)	0.6	אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
0.8		0.6	משקי בית כמקומות תעסוקה; משקי בית המייצרים מגוון טובין ושירותים לשימוש עצמי
0.6	--	0.5	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
100.0	100.0	100.0	נשים – סך הכול
19.4	26.8	20.4	חינוך
13.9	23.6	15.2	שירותי בריאות ושירותי רווחה וסעד
10.7	4.3	9.8	שירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים
8.6	14.8	9.4	מסחר סיטוני וקמעוני; תיקון כלי רכב מנועים ואופנועים
8.9	(1.2)	7.9	מידע ותקשורת
6.4	2.1	5.8	מנהל מקומי, מנהל ציבורי וביטחון; ביטוח לאומי חובה
6.0	4.2	5.8	תעשייה וחרושת
4.3	2.0	4.0	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
3.9	5.0	4.0	שירותי ניהול ותמיכה
3.4	5.6	3.7	לא ידוע
3.6	2.7	3.5	שירותים אחרים
3.1	2.7	3.0	שירותי אירוח ואוכל
2.5	(1.1)	2.3	משקי בית כמקומות תעסוקה; משקי בית המייצרים מגוון טובין ושירותים לשימוש עצמי
2.1	(0.7)	1.9	אמנות, בידור ופנאי
1.4	(0.8)	1.3	שירותי תחבורה, אחסנה, דואר ובלדרות
0.9	(1.1)	0.9	בינוי
0.5		0.4	פעילויות בנדל"ן
(0.2)	(0.8)	0.3	חקלאות, ייעור ודיג
(0.2)	--	(0.2)	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
--	(0.5)	--	אספקת מים; שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בתוך כל קבוצת אוכלוסייה)

^ קבוצת גיל 18-24 לא הוצגה עקב מספר קטן של מקרים ברוב ענפי המשק ואחוז גבוה של בעלי משלח יד 'ענף לא ידוע'

לוח 6.4: מועסקים בני 25-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין ומשלח יד (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
100.0	**100.0	100.0	סך הכול
57.2	35.9	53.8	ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים
26.6	22.1	26.0	פקידות, מכירות ושירותים
8.4	29.5	11.7	פועלים מקצועיים ^{^^}
2.7	7.1	3.4	בלתי מקצועיים
5.1	5.4	5.1	משלח יד לא ידוע
##100.0	##100.0	100.0	גברים – סך הכול
53.0	24.3	47.6	ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים
21.2	14.6	19.9	פקידות, מכירות ושירותים
15.5	48.3	21.6	פועלים מקצועיים ^{^^}
3.9	7.2	4.6	בלתי מקצועיים
6.4	5.6	6.3	משלח יד לא ידוע
100.0	100.0	100.0	נשים – סך הכול
61.2	52.6	60.1	ניהוליים, אקדמיים, חופשיים וטכניים
31.7	32.8	31.8	פקידות, מכירות ושירותים
1.7	2.6	1.8	פועלים מקצועיים ^{^^}
1.6	6.9	2.3	בלתי מקצועיים
3.8	5.1	4.0	משלח יד לא ידוע

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ויהודים בסך הכול)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בתוך כל קבוצת אוכלוסייה)

[^] קבוצת הגיל 18-24 לא הוצגה עקב אחוז גבוה של בעלי משלח יד 'לא ידוע'

^{^^} בתעשייה, בנייה, תחבורה וחקלאות

לוח 6.5: תכונות כוח העבודה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין ומספר שנות לימוד (באחוזים)

כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
24-18								
עד 10 שנות לימוד								
35.4	45.0	15.0	**34.6	41.7##	(6.6)	37.0	41.1##	29.4
(6.1)	(7.9)	--	(3.7)	(5.4)	--	(10.8)	(13.5)	--
58.5	47.1	82.9	61.7	47.9	93.4	52.2	45.4	64.8
11-12 שנות לימוד								
66.1	68.3	63.7	**36.9	47.1##	24.0	76.1	76.4	75.8
4.6	4.7	4.6	3.7	4.7	2.6	5.0	4.7	5.2
29.3	27.0	31.7	59.4	48.2	73.4	18.9	18.9	19.0
13-15 שנות לימוד								
44.0	39.3	47.4	**24.6	29.9##	20.9	51.1	42.7##	57.2
4.6	4.0	5.0	2.2	(3.0)	(1.6)	5.5	4.4	6.3
51.4	56.7	47.6	73.2	67.1	77.5	43.4	52.9	36.5
16+ שנות לימוד								
43.3	36.4	50.7	**33.6	43.1##	29.2	49.4	34.4##	76.3
3.4	1.7	5.1	(2.5)	--	--	3.9	--	8.0
53.3	61.9	44.1	63.9	54.9	68.0	46.7	64.0	15.7
34-25								
עד 10 שנות לימוד								
51.0	62.9	23.1	**45.0	61.7##	(7.4)	62.5	65.0#	56.1
5.5	6.6	(3.0)	(3.6)	(5.0)	--	9.2	9.7	(8.0)
43.5	30.5	73.9	51.4	33.3	92.0	28.3	25.3	35.9
11-12 שנות לימוד								
69.3	78.3	58.2	**50.5	69.0##	28.2	79.9	83.4##	75.4
4.9	5.5	4.3	2.5	3.5	((1.2	6.3	6.6	6.0
25.7	16.2	37.5	47.0	27.5	70.5	13.8	10.0	18.6
13-15 שנות לימוד								
77.8	78.3	77.4	**58.1	71.7##	46.9	79.9	79.0#	80.6
5.7	5.8	5.6	3.6	(5.8)	--	5.9	5.8	6.0
16.5	15.9	17.0	38.3	22.5	51.3	14.2	15.2	13.4
16+ שנות לימוד								
78.2	72.0	83.6	**69.1	72.5##	67.2	80.2	71.9##	88.0
3.5	3.3	3.7	2.4	2.4	2.4	3.8	3.5	4.0
18.2	24.7	12.7	28.5	25.1	30.4	16.0	24.6	8.0

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים בתוך כל קבוצת השכלה)
$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים לפי מין בתוך כל קבוצת אוכלוסייה והשכלה)

לוח 6.6: שכר חודשי ושעתי (ברוטו) ממוצע של צעירים מועסקים בני 25-34 בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (בש"ח)

סך הכול	שכר חודשי ^{^^}			שכר שעתי ^{^^^}		
	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
נשים	7,771	5,097	8,135	57.99	48.14	59.32
גברים	11,348	9,026	11,799	63.52	48.76	66.32 ^{##}
סך הכול	9,578	7,381 ^{**}	9,940	60.76	48.50 ^{**}	62.75

מקור: למ"ס, סקר הוצאות משק הבית, 2020

^{**} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^{##} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] צעירים בני 18-24 לא נכללו בלוח כיוון שמרביתם הם חיילי סדיר ששכרם נמוך הרבה יותר משכר המועסקים במגזר האזרחי

^{^^} שכירים ועצמאים

^{^^^} רק בקרב השכירים

לוח 6.7: תנאים סוציאליים והטבות מן המעסיק שקיבלו מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
ביטוח פנסיוני	82.8	77.3	88.4	73.6 ^{**}	71.3	76.9	84.8	78.9 ^{##}	90.5
ימי חופשה	87.0	84.9	89.0	66.9 ^{**}	64.1	70.7	91.9	91.2	92.5
ימי מחלה	58.7	61.4	56.1	56.6	55.9	57.5	59.2	63.3 [#]	55.8
קרן השתלמות	56.7	54.3	59.0	47.0 ^{**}	42.5 [#]	53.6	59.1	58.0	60.0
הטבה אחרת	43.7	46.4	41.1	24.5 ^{**}	28.2	(19.4)	48.4	52.1 [#]	45.2
קורסים	34.1	32.5	35.6	25.3 ^{**}	(23.4)	(28.0)	36.2	35.3	37.1
ביטוח חיים	33.4	38.1	28.7	41.5 ^{**}	42.2	(40.4)	31.2	36.7 ^{##}	26.1
אחזקת רכב	17.6	21.8	13.6	14.0 [*]	(15.1)	(12.4)	18.5	23.9 ^{##}	13.8
אופציות (רווחים ומניות)	10.2	13.2	7.4	5.1 ^{**}	--	--	11.5	15.8 ^{##}	7.7
רכב ממעסיק	6.1	9.5	(2.9)	--	--	--	6.6	10.8 ^{##}	(3.0)

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^{*} $p < .05$ ^{**} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < .05$ ^{##} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 6.8: שביעות רצון מן העבודה בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
91.6	87.6**	92.6	
גברים	90.8	86.6	92.1
נשים	92.4	89.0	93.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים).

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 6.9: שביעות רצון מן האיזון בין הזמן המוקדש לעבודה תמורת תשלום לזמן המוקדש לתחומים אחרים בחיים בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
63.7	68.2*	62.7	
גברים	63.1	62.1##	63.4
נשים	64.4	77.1	61.9

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < 0.05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 6.10: חשש לאבד את העבודה בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
8.4	12.8**	7.4	
גברים	8.4	(12.9)	(7.0)
נשים	8.5	(12.6)	7.7

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'חשש גדול' או 'חשש גדול מאוד' (קטגוריות משלימות: 'חשש קטן', 'אין חשש כלל')

לוח 6.11: הערכת הסיכוי למצוא עבודה אחרת (ברמת ההכנסה הנוכחית לפחות) במקרה של אובדן העבודה הנוכחית בקרב מועסקים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
75.9	64.2**	78.7	
גברים	76.3	65.9	79.4
נשים	75.4	61.8	78.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

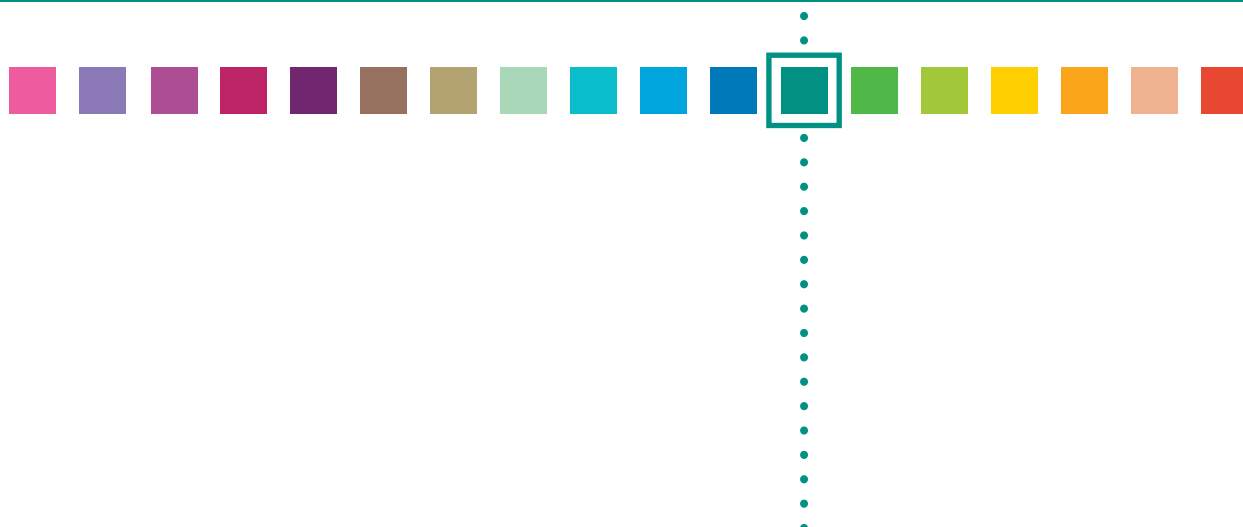
** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ובין יהודים ואחרים)

^ השיבו 'סיכוי גדול' או 'סיכוי גדול מאוד' (קטגוריות משלימות: 'סיכוי קטן', 'אין סיכוי כלל'; לא כולל הקטגוריה 'לא אחפש עבודה')

פרק ז:

שירות צבאי ושירות לאומי-אזרחי

מבוא

סיום הלימודים בבית הספר התיכון מסמל את סוף הנעורים ותחילת החיים הבוגרים. זו נקודת מפנה מכריעה בחייהם של צעירים, שבה הם עוברים לשלב הבגרות הצעירה והצומחת ונדרשים לקבל החלטות רבות שעשויות להשפיע על עתידם כמו גם על הקריירה ועל התא המשפחתי. בתקופה זו צעירים רבים משתלבים במערכות ההשכלה, ההכשרה והתעסוקה בישראל.

באוכלוסייה היהודית רבים מן הצעירים והצעירות מתגייסים בתקופה זו לשירות צבאי ובכך משהים לכמה שנים את קבלת ההחלטות בנוגע לעתידם. במהלך השנים התפתחו מסלולים חלופיים לשירות הצבאי הממומנים בידי המדינה ומיועדים למגוון אוכלוסיות. העיקרי שבהם הוא מסלול השירות הלאומי-אזרחי שנבנה עבור בנות יהודיות דתיות, וכיום משמש צעירים שקיבלו פטור משירות צבאי או שלא נקראו כלל לשירות סדיר, והוא כולל התנדבות ושירות למען הקהילה בצד חיזוק יכולות מקצועיות והכנה לתעסוקה בעתיד. יש המכנים מסלול זה 'שנת מעבר'. מסלולים חלופיים נוספים הם 'שנת שירות' ו'מכינות קדם-צבאיות', שבהם משתלבים הצעירים עוד לפני הגיוס לשירות צבאי ואשר כוללים פעילויות חינוכיות, ערכיות ולימודיות במגוון רחב של מסגרות ותכנים ועבור מגוון אוכלוסיות (חדאד חאג'י-יחיא, 2022).

פעמים רבות השירות הצבאי מספק לצעירים כלים המסייעים להם במעבר לבגרות ובהשתלבות בשוק העבודה. אלו כוללים הכשרות מקצועיות, התנסות בתפקידים שונים, פיתוח כישורי חיים כגון התנהלות עצמאית ויצירת קשרים מחוץ למעגל החיים הקרוב, ולעתים גם אפשרות להשלים 12 שנות לימוד ולגשת למבחני הבגרות.

אולם מסלול חייהם של צעירות וצעירים ערבים שונה ממסלול חיים זה שתואר. הצעירים הערבים אינם מחויבים לשירות צבאי ויכולים לבחור לפנות לשירות לאומי-אזרחי או להשתלב ישירות במסגרות ההכשרה, השכלה גבוהה או תעסוקה, והדבר עשוי להשפיע על רמת המוכנות שלהם להשתלבות מיטיבה במוסדות להשכלה גבוהה ובתעסוקה.

בפרק זה מוצגים נתונים על אחוז הצעירים המשרתים בצבא או בשירות לאומי-אזרחי, על מניעי הצעירים הערבים להתנדב לשירות לאומי-אזרחי ועל עמדות בני משפחותיהם בנוגע להחלטה זו.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי ומן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021).

הגדרות

שירות צבאי: שירות בכוחות הסדירים של צה"ל. השירות הסדיר מיועד לכל אזרח ישראלי או תושב קבע שמלאו לו 18 שנים וטרם קיבל פטור משירות ביטחון מחמת גיל. זמן השירות לגבר הוא 32 חודשים ולאשה 24 חודשים (חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986).

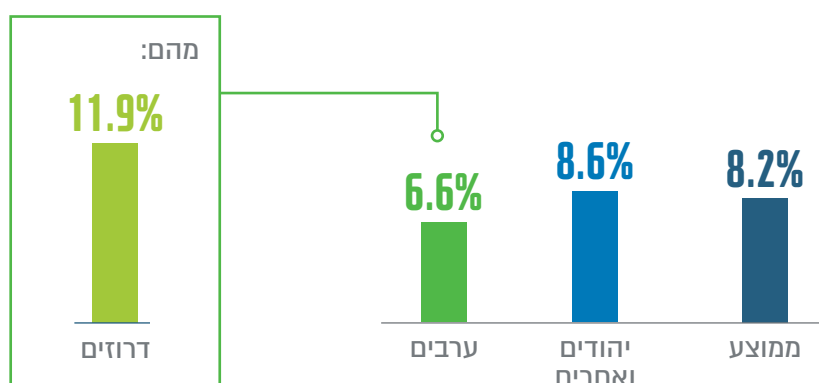
שירות לאומי-אזרחי: התנדבות במסגרת גוף מפעיל למי שקיבלו פטור משירות סדיר או ששירות זה נדחה לבקשתם והסכימו להתנדב לשירות לאומי-אזרחי. השירות יהיה באחד מן התחומים או התפקידים האלה: ביטחון הפנים, הגנת העורף, בריאות, רווחה, חינוך, הגנת הסביבה, קליטת עלייה, סיוע לאזרחים ותיקים, בטיחות בדרכים, בטיחות הציבור, קידום התעסוקה, הסברה ממשלתית בעניין זכויות, וחשיפת חומר ארכיוני בגנזך המדינה. זמן השירות הוא 30 שעות שבועיות בממוצע במשך שנתיים או 20 שעות בממוצע במשך שלוש שנים. המתנדבים אינם מקבלים שכר אלא דמי מחיה (חוק שירות לאומי-אזרחי, תשע"ד-2014).

תקציר

אחוז הגברים שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו אי-פעם בצבא היה 77.0% בממוצע בקרב היהודים ואחרים לעומת 67.4% בממוצע בקרב הדרוזים.

אחוז הצעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו אי-פעם בשירות לאומי-אזרחי היה 8.2% בממוצע: 6.6% בממוצע בקרב הערבים לעומת 8.6% בממוצע בקרב היהודים ואחרים. באוכלוסייה הערבית היה אחוז הדרוזים שדיווחו כי שירתו אי-פעם בשירות לאומי-אזרחי גבוה מאחוז זה בקרב כלל הערבים (11.9% בממוצע לעומת 6.6% בממוצע, בהתאמה).

צעירים בני 20-34 ששירתו אי-פעם בשירות לאומי-אזרחי, לפי קבוצות באוכלוסייה (באחוזים)

בקרוב צעירים יהודים ואחרים ובקרוב צעירים ערבים בלט בשנים 2019-2021 האחוז הממוצע הגבוה של נשים שדיווחו כי שירתו אי-פעם בשירות לאומי-אזרחי, זאת לעומת אחוז זה בקרב גברים. כך למשל, 10.7% מן הנשים הערביות דיווחו כי הן שירתו בשירות לאומי-אזרחי לעומת 2.6% מן הגברים.

הצעירים הערבים דיווחו בשנת 2020 על מניעים מגוונים להחלטתם להתנדב לשירות לאומי-אזרחי, ובהם: רצון לעשות משהו מועיל בתקופה שבין סיום התיכון להמשך הלימודים או היציאה לעבודה (88.0%), טיפוח אישיות עצמאית ואחראית (87.8%), השגת עבודה טובה יותר בעתיד (84.3%) והתנסות בדברים חדשים (83.1%).

בקרוב הצעירות הערביות בלטו בשנת 2020 כמה מניעים שמבחינים אותן מן הגברים הערבים ומלמדים על הרצון שלהן להתפרנס ולדאוג לפרנסתן גם בעתיד. בצד הרצון שלהן לתרום לחברה הערבית (83.1% מן הנשים ציינו זאת כמניע לעומת 71.0% מן הגברים), אחוז גבוה יותר מן הנשים ציינו כמניע לשירות לאומי-אזרחי את האפשרות לרכוש ניסיון מקצועי (81.5% לעומת 72.0% מן הגברים), את רצונן להימנע מאבטלה (64.3% לעומת 37.8% מן הגברים) ואת הרווח הכספי (60.2% לעומת 38.9% מן הגברים). מניע נוסף שצוין היה הרצון לפתח קשרים עם יהודים (46.5% לעומת 18.0% מן הגברים).

33.5% מבין הצעירים שהתנדבו לשירות לאומי-אזרחי ציינו בשנת 2020 כי קרובי משפחתם התנגדו להחלטתם להתנדב לשירות לאומי-אזרחי, ו-20.4% דיווחו שקרובי משפחתם תמכו בהחלטה זו. כל היתר (46.1%) ציינו שהדעות של קרובי משפחתם היו חלוקות. אחוז הצעירים שזכו לתמיכה בהחלטתם להתנדב לשירות לאומי-אזרחי היה גבוה ביותר מפי שניים בקרב גברים מבקרוב נשים (29.6% לעומת 14.2%, בהתאמה). כמו כן הנתונים מצביעים על יותר פתיחות בנוגע לשירות בשירות לאומי-אזרחי בשנים האחרונות: בעוד בקרב בני 30-34 דווח על תמיכה של קרובי המשפחה בקרב 12.9%, בקרב בני 18-24 אחוז המדווחים על תמיכה היה 23.6%.

ממצאים

שירות צבאי: אחוז הגברים היהודים ואחרים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 ששירתו אי פעם בצבא היה 77.0% בממוצע ואחוז הנשים 48.8% בממוצע. 67.4% בממוצע מן הגברים הדרוזים דיווחו ששירתו אי-פעם בצבא (לוח 7.1).

שירות לאומי-אזרחי: אחוז הצעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 ששירתו אי פעם בשירות לאומי-אזרחי היה 8.2% בממוצע: 6.6% בממוצע בקרב צעירים ערבים ו-8.6% בממוצע בקרב צעירים יהודים ואחרים. אחוז הצעירים הדרוזים שדיווחו ששירתו אי פעם בשירות לאומי-אזרחי היה גבוה מאחוז זה בקרב כלל הצעירים הערבים (11.9% לעומת 6.6%, בהתאמה), ואחוז הנשים שדיווחו ששירתו אי פעם בשירות לאומי-אזרחי היה גבוה מאחוז הגברים בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל הקבוצות באוכלוסייה הערבית (לוח 7.2).

מניעים של צעירים ערבים להתנדב לשירות לאומי-אזרחי: צעירים ערבים בני 18-34 דיווחו בשנת 2020 על מגוון מניעים שהובילו אותם להתנדב לשירות לאומי-אזרחי. 88.0% הסכימו עם ההיגד "לעשות משהו מועיל בתקופה שבין סיום בית הספר התיכון להמשך הלימודים או היציאה לעבודה"; 87.8% הסכימו עם ההיגד "לטכח אישיות עצמאית ואחראית"; 84.3% הסכימו עם ההיגד "להשיג עבודה יותר טובה בעתיד"; 78.9% הסכימו עם ההיגד "לתרום לחברה הערבית"; 78.2% הסכימו עם ההיגד "לרכוש ניסיון מקצועי"; ו-67.7% הסכימו עם ההיגד "לקדם שוויון בין ערבים ויהודים". מניעים נוספים היו "להימנע מאבטלה" (55.0%), "רווח כספי" (52.8%), "לתרום למדינה ולחברה הישראלית" (51.1%) ו"לפתח קשרים עם יהודים" (36.5%) (לוח 7.3).

■ גברים לעומת נשים: בין גברים לנשים נמצאו הבדלים במניעים להתנדב לשירות לאומי-אזרחי. כך למשל, 83.1% מן הנשים ציינו את התרומה לחברה הערבית כמניע, זאת לעומת 71.0% מן הגברים. מעניין לציין את המניע התעסוקתי שעמד מאחורי הרצון להתנדב לשירות לאומי-אזרחי: 81.5% מן הנשים ציינו שאחד המניעים שלהן היה רכישת ניסיון מקצועי (לעומת 72.0% מן הגברים); 64.3% ציינו הימנעות מאבטלה (לעומת 37.8% מן הגברים); ו-60.2% ציינו את הרווח הכספי (לעומת 38.9% מן הגברים). גם את הרצון לפתח קשרים עם יהודים אפשר לייחס לשאיפתן של הנשים לקדם את עצמן מבחינה תעסוקתית (46.5% מן הנשים לעומת 18.0% מן הגברים). מנגד, בקרב הגברים צוינו מניעים חברתיים יותר להתנדבות: קידום שוויון בין ערבים ליהודים (72.1% לעומת 65.3% בקרב הנשים) ותרומה למדינה ולחברה הישראלית (57.4% לעומת 47.8% בקרב הנשים) (לוח 7.3).

■ הבדלים בין קבוצות גיל: המניעים השכיחים של בני 18-24 היו: לטכח אישיות עצמאית ואחראית, לעשות משהו מועיל בתקופה שבין סיום בית הספר התיכון ובין המשך הלימודים או היציאה לעבודה, להשיג עבודה טובה יותר בעתיד, להתנסות בדברים חדשים ולרכוש ניסיון מקצועי. מניעים אלו היו שכיחים גם בקבוצות הגיל הבוגרות יותר, אם כי באחוזים נמוכים יותר: בקרב בני 25-29 הרצון לתרום למדינה ולחברה הישראלית היה המניע השכיח (66.2% לעומת 49.7% בקרב בני 30-34 ו-44.3% בקרב בני 18-24) ובקרב בני 30-34 היה הרצון לתרום לחברה הערבית מניע שכיח (84.4% לעומת 81.5% בקרב בני 18-24 ו-69.8% בקרב בני 25-29) (לוח 7.3).

עמדות קרובי משפחה כלפי התנדבות לשירות לאומי-אזרחי: בחברה המתאפיינת במעבר מדפוסי חיים קולקטיביים-מסורתיים לדפוסי חיים מודרניים-אינדיווידואליסטיים תמיכת הסביבה הקרובה בהחלטה להתנדב לשירות לאומי-אזרחי עשויה להיות מכרעת עבור הצעירים. בשנת 2020 ציינו 33.5% מן הצעירים ששירתו לאומי-אזרחי שקרובי משפחתם התנגדו לכך, 20.4% ציינו שקרובי

משפחתם תמכו בהחלטה זו, ו-46.1% ציינו שהדעות של קרובי משפחתם היו חלוקות. אחוז הגברים שציינו כי זכו לתמיכה מצד קרובי משפחה היה יותר מכפול מאחוז הנשים (29.6% לעומת 14.2%, בהתאמה). נוכח האחוז הגבוה יותר של נשים המשרתות שירות לאומי-אזרחי חרף התמיכה המעטה, נראה שהמוטיבציה של צעירות ערביות לשירות כזה גבוהה במיוחד. עוד מלמדים הממצאים על עלייה בתמיכה בהתנדבות לשירות לאומי-אזרחי: 23.6% מן הצעירים בני 18-24 ציינו כי זכו לתמיכה מצד קרובי משפחה לעומת 19.9% בקרב בני 25-29 ו-12.9% בקרב בני 30-35. ייתכן שנתונים אלו מסמנים מגמה של הפחתת ההתנגדות באוכלוסייה הערבית לשירות לאומי-אזרחי. לחלופין, אפשר שנעשו התאמות במסלולי השירות למאפיינים של הצעירים הערבים ולמניעיהם (לוח 7.4).

לוחות

לוח 7.1: צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו בצבא אי פעם, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (ממוצע תלת-שנתי, באחוזים)[^]

	דרוזים	יהודים ואחרים
גברים	**67.4	##77.0
נשים		48.8

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2019, 2020, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים דרוזים לגברים יהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב היהודים ואחרים)

[^] ערבים מוסלמים ונוצרים לא נשאלו על שירות צבאי

לוח 7.2: צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 כי שירתו שירות לאומי-אזרחי אי פעם, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת ומין (ממוצע תלת-שנתי, באחוזים)

	כלל הצעירים				יהודים ואחרים	
	ערבים				דרוזים	
	סך הכול	מוסלמים	נוצרים	דרוזים	סך הכול	יהודים ואחרים
סך הכול	8.2	*6.6	5.7	(8.3)	**11.9	8.6
גברים	(1.9)	##(2.6)	##(3.0)	##	##	##(1.7)
נשים	14.7	10.7	8.4	(15.1)	25.6	15.7

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2019, 2020, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים ובין דרוזים לשאר הערבים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 7.3: מניעים להתנדבות לשירות לאומי-אזרחי בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין וגיל (באחוזים)

גיל			מין		סך הכול	
35-30	29-25	24-18	נשים	גברים		
84.0	82.2	92.0	86.9	89.9	88.0	לעשות משהו מועיל בתקופה שבין סיום ביה"ס תיכון ובין המשך הלימודים או היציאה לעבודה
72.5	79.1	90.5	86.3	80.5	84.3	השגת עבודה יותר טובה בעתיד
84.4	69.8	81.5	83.1	71.0	78.9	תרומה לחברה הערבית
49.7	66.2	44.3	47.8	57.4	51.1	תרומה למדינה ולחברה הישראלית
63.1	73.2	85.3	81.5	72.0	78.2	רכישת ניסיון מקצועי
27.3	51.5	61.1	60.2	38.9	52.8	רווח כספי
52.1	56.5	55.2	64.3	37.8	55.0	הימנעות מאבטלה
76.4	80.1	71.0	69.7	83.1	74.4	קבלת הטבות הניתנות למי שמשרת בצבא
77.9	82.7	93.4	88.0	87.5	87.8	טיפול אישיות עצמאית ואחראית
50.9	69.5	72.1	65.3	72.1	67.7	קידום שוויון בין ערבים ליהודים
72.8	75.9	89.9	81.6	85.9	83.1	התנסות בדברים חדשים
15.3	49.6	36.7	46.5	18.0	36.5	פיתוח קשרים עם יהודים

מקור: ח'טיב ואח', 2021

התוצאות מתייחסות להתפלגות הצעירים המסכימים/נוטים להסכים עם היגדים הקשורים למניעים להתנדבות לשירות לאומי-אזרחי

לוח 7.4: עמדות קרובים כלפי התנדבות לשירות לאומי-אזרחי בקרב צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי התנדבות לשירות לאומי-אזרחי, מין וגיל (באחוזים)

תמיכה או התנגדות של קרובי משפחה להתנדבות לשירות לאומי-אזרחי				שירות לאומי-אזרחי			סך הכול
				לא	כן	סך הכול	
דעות שונות	התנגדו	תמכו	סך הכול	לא	כן	סך הכול	סך הכול
46.1	33.5	20.4	100.0	91.6	8.4	100.0	מין
48.7	21.7	29.6	100.0	93.5	6.5	100.0	זכר
44.3	41.6	14.2	100.0	89.7	10.3	100.0	נקבה
							גיל
40.8	35.5	23.6	100.0	90.6	9.4	100.0	24-18
56.2	23.9	19.9	100.0	90.5	9.5	100.0	29-25
49.9	37.2	12.9	100.0	94.4	5.6	100.0	35-30

מקור: ח'טיב ואח', 2021

פרק ח:

חסרי מעש: צעירים שאינם לומדים ואינם עובדים

מבוא

צעירים שאינם משולבים במסגרת פורמלית כלשהי, כמו תעסוקה, לימודים או הכשרה מקצועית, מכונים "חסרי מעש" (Not in Employment, Education or Training – NEET). תופעה זו מעסיקה מדינות רבות בעולם בשל ההשפעות שיש למצב זה על הצעירים ועל עתידם. כך למשל, צעירים שאינם לומדים ואינם עובדים נוטים להיות בעלי מיומנויות נמוכות מאלו של בני גילם, להישאר מובטלים לאורך זמן ולהשתכר כחות (Sum et al., 2003).

פרק זה מתאר את מצב הצעירים בישראל בהיבט הזה וכולל נתונים על מעמד הצעירים מבחינת לימודים ועבודה ועל אחוז הצעירים בישראל ובמדינות ה-OECD שאינם לומדים, עובדים (לרבות משרתים בצבא) או משתתפים בהכשרה מקצועית.

הפרק מתבסס על נתונים מסקר כוח אדם ומאתר האינטרנט של ה-OECD.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

עובדים: בני 15 ויותר שעובדים בדרך כלל 35 שעות עבודה או יותר בשבוע.

לומדים: בני 15 ויותר שלמדו או לומדים במוסד לימודים כלשהו, למשל לימודים באוניברסיטה, בישיבה או בקורס שנמשך שנה לפחות.

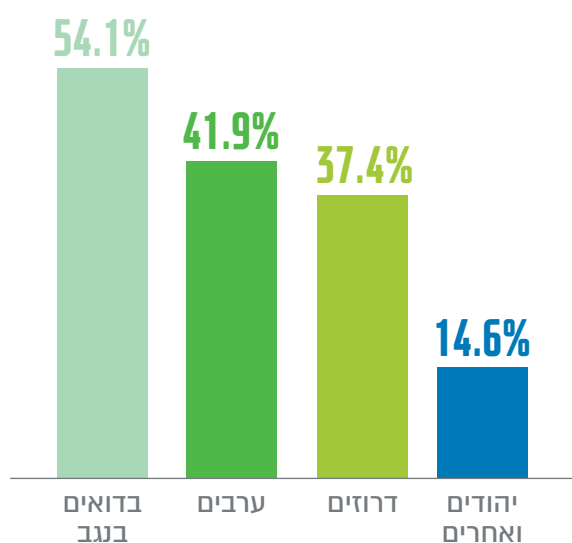
NEET (Not in Employment, Education or Training): מדד ה-NEET מחושב כשיעור הצעירים בקבוצת גיל מסוימת שאינם לומדים, עובדים או משתתפים בהכשרה בזמן נתון, מכלל הצעירים בקבוצת הגיל הרלוונטית. המדד מחושב על סמך נתוני סקרי כוח האדם במדינות שונות (בישראל נכללים בקרב העובדים גם צעירים המשרתים באותו זמן בצבא) ומאפשר לאמוד את שכיחות התופעה במדינות אלו, לערוך השוואות בין-לאומיות ולבחון שינויים לאורך זמן (Eurofound, 2016).

תקציר

בשנת 2021 היה אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו (חסרי מעש) 21.0% בקרב בני 18-24, 17.2% בקרב בני 25-29 ו-16.1% בקרב בני 30-34. אחוז זה היה גבוה בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים, בכל קבוצות הגיל (פער של 25.5-28.7 נקודות האחוז).

בקרב הצעירים הערבים היה האחוז הגבוה ביותר של צעירים שלא עבדו ולא למדו בשנת 2021 בקרב הבדואים בנגב (54.1% בקרב בני 18-24, 47.9% בקרב בני 25-29 ו-53.6% בקרב בני 30-34), והאחוז הנמוך ביותר – בקרב הצעירים הדרוזים (37.4%, 38.5% ו-34.1% בהתאמה).

צעירים בני 18-24 שאינם עובדים ואינם לומדים בשנת 2021, לפי קבוצות באוכלוסייה (באחוזים)

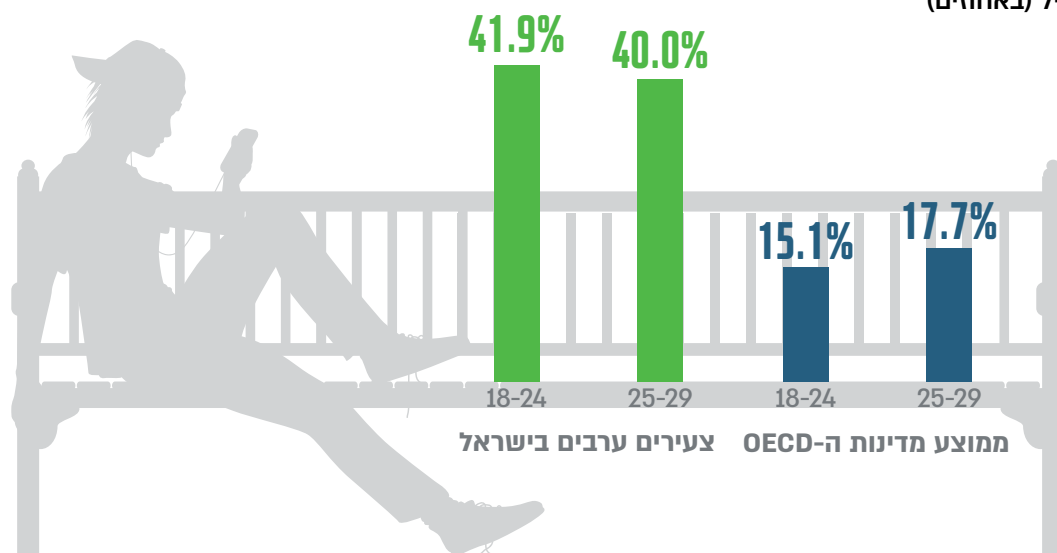
בשנת 2021 נמצאו הבדלים בין גברים לנשים באוכלוסייה הערבית, בכל קבוצות הגיל, כאשר אחוז הנשים שלא עבדו ולא למדו היה גבוה מאחוז הגברים. הפער בין הגברים לנשים עולה עם העלייה בגיל, והיה הגבוה ביותר בקבוצת הגיל 30-34.

בקבוצת הגיל הצעירה (בני 18-24) עמד בשנת 2021 אחוז הלא עובדים ולא לומדים בקרב צעירים ערבים בני 18-19 על 44.8%, בקרב בני 20-21 על 41.9% ובקרב בני 22-24 על 39.5%. אחוזים אלו גבוהים ביותר מכי שניים מאחוז הצעירים היהודים ואחרים שלא עבדו ולא למדו באותה שנה.

בין השנים 2012-2021 חלה עלייה באחוז הגברים הערבים בני 18-34 שלא עבדו ולא למדו. בקרב הנשים הערביות חלה עלייה מתונה בקבוצת הגיל 18-24, ואילו בשתי קבוצות הגיל האחרות חלה ירידה.

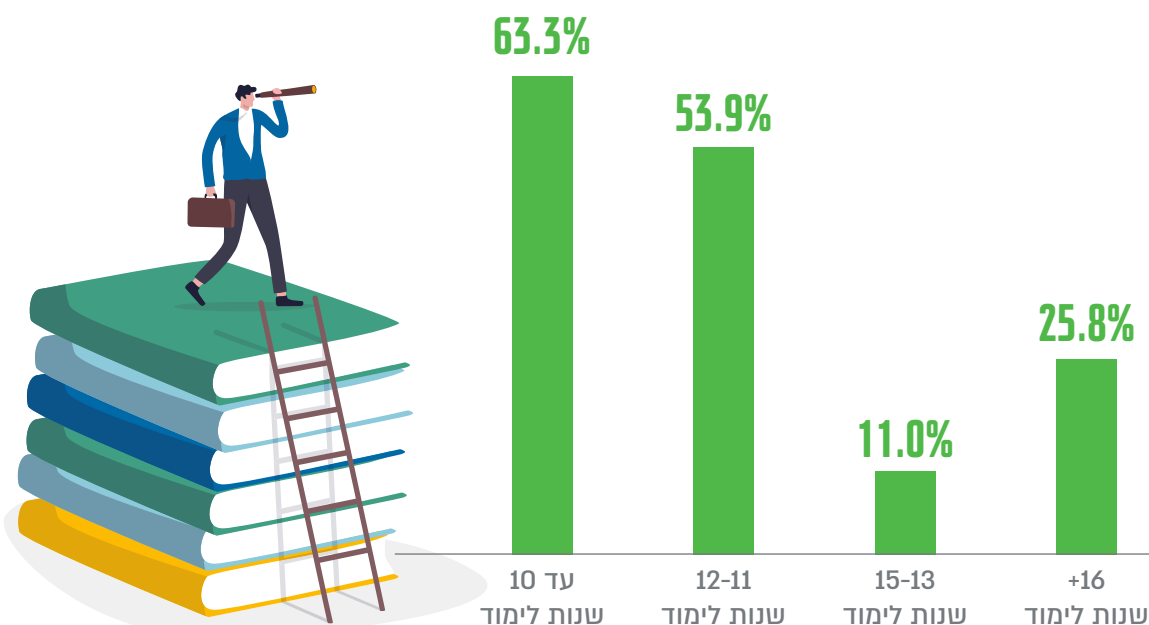
האחוז הממוצע של צעירים שאינם עובדים ואינם לומדים (NEET) במדינות ה-OECD היה בשנת 2021 15.1% בקרב בני 18-24 ו-17.7% בקרב בני 25-29. בקרב הצעירים הערבים בישראל היו אחוזים אלו גבוהים הרבה יותר מן הממוצע במדינות ה-OECD: 41.9% בקרב בני 18-24 ו-40.0% בקרב בני 25-29.

צעירים ערבים בני 18-29 שאינם עובדים ואינם לומדים בישראל ובמדינות ה-OECD בשנת 2021, לפי גיל (באחוזים)

אחוז הלא עובדים ולא לומדים הולך ופוחת עם העלייה במספר שנות הלימוד של הפרט (למעט בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר), בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל קבוצות הגיל. בקרב הצעירים הערבים הירידה מתונה הרבה יותר בקבוצת הגיל 30-34. כך, בקרב צעירים ערבים בני 18-24 עמד אחוז הלא עובדים ולא לומדים בשנת 2021 על 63.3% בקרב מי שלמדו עד 10 שנות לימוד ועל 11.0% בקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד. בקרב הצעירים היהודים ואחרים הייתה השפעת הלימודים בולטת אף יותר.

צעירים ערבים בני 18-24 שאינם עובדים ואינם לומדים, לפי מספר שנות הלימוד (באחוזים)

ממצאים

עובדים ולומדים

בשנת 2021 79.0%-83.9% מן הצעירים בני 18-34 רק עבדו, רק למדו או עבדו ולמדו. בקרב הצעירים הערבים היה אחוז זה נמוך הרבה יותר ועמד על כ-60.0% (לעומת כ-85.0% בקרב צעירים יהודים ואחרים) (לוח 8.1).

רק עובדים: בשנת 2021 היו צעירים בני 25-34 שרק עבדו הקבוצה השכיחה מבין ארבע קבוצות: עובדים ולומדים; רק עובדים; רק לומדים; לא לומדים ולא עובדים; זאת בשתי קבוצות האוכלוסייה. השכיחות הגבוהה של מי שרק עבדו מקרב בני 30-34 (72.6% מכלל הצעירים ו-60.3% מן הצעירים הערבים) עשויה ללמד על כך שמרבית הצעירים בגילים אלו סיימו את חוק לימודיהם (לוח 8.1).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים והבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: אחוז הצעירים שרק עבדו היה נמוך יותר בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים, ובפרט בקרב בני 18-24 (29.1% לעומת 56.6%, בהתאמה) ו-30-34 (60.3% לעומת 75.3%, בהתאמה). אחוז הצעירים שרק עבדו היה גבוה יותר בקרב הצעירים הדרוזים מבקרב הצעירים הבדואים בנגב (לוח 8.1).

- גברים לעומת נשים: באוכלוסייה הערבית נמצא שאחוז הגברים שרק עבדו היה גבוה הרבה יותר מאחוז הנשים, בכל קבוצות הגיל. בקרב הצעירים היהודים ואחרים היו הפערים בין גברים לנשים קטנים יותר ולא הביאו לביטוי מגמה אחידה: בעוד בקרב בני 18-24 אחוז הגברים שרק עבדו היה גבוה יותר מאחוז הנשים, בשתי קבוצות הגיל הבוגרות יותר היה המצב הפוך: אחוז הנשים שרק עבדו היה גבוה יותר מאחוז הגברים (לוח 8.1).

- הבדלים בין ערבים ליהודים בקבוצת הגיל הצעירה (18-24): בקרב הצעירים הערבים אחוז הצעירים שרק עבדו עלה עם העלייה בגיל (מ-25.4% בקרב בני 18-19 ל-26.9% בקרב בני 20-21, ל-33.9% בקרב בני 22-24). בקרב הצעירים היהודים ואחרים עלה אחוז זה מ-55.6% בקרב בני 18-19 ל-69.3% בקרב בני 20-21 אך ירד בקרב בני 22-24 (48.4%) (לוח 8.2).

רק לומדים: בשנת 2021 אחוז הצעירים שרק למדו ירד במידה ניכרת עם העלייה בגיל. בעוד 19.5% מן הצעירים בני 18-24 רק למדו, עמד אחוז זה על 12.2% בקרב בני 25-29 ו-4.2% בקרב בני 30-34. מגמה זו אפיינה את שתי קבוצות האוכלוסייה אך בלטה במיוחד בקרב צעירים ערבים: 23.5% מן הצעירים הערבים בני 18-24 רק למדו לעומת 1.1% מן הצעירים הערבים בני 30-34 (לוח 8.1).

- הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: בעוד בקרב הצעירים הדרוזים היה אחוז הצעירים שרק למדו בקרב בני 18-24 (26.7%), גבוה מזה של הצעירים הבדואים בנגב (22.6%), בקרב בני 25-29 היה אחוז הצעירים הדרוזים שרק למדו (6.9%) נמוך מאחוז הצעירים הבדואים בנגב (11.1%) (לוח 8.1).

- גברים לעומת נשים: אחוז הגברים שרק למדו היה גבוה מאחוז הנשים בקרב כלל הצעירים ובכל קבוצות הגיל, ובפרט בקבוצות הגיל הבוגרות יותר. כך למשל, בקרב בני 25-29 היה אחוז הגברים שרק למדו 16.8% ואחוז הנשים 7.4%. בקרב הצעירים הערבים היה המצב הפוך: אחוז הנשים שרק למדו היה גבוה מאחוז הגברים, ובפרט בקבוצת הגיל 18-24 (28.7% לעומת 18.6%, בהתאמה). בקרב הצעירים היהודים ואחרים, בדומה לכלל הצעירים, היה אחוז הגברים שרק למדו גבוה מאחוז הנשים (14.1% בקרב בנות 30-34 לעומת 8.6% בקרב הגברים באותה קבוצת גיל) (לוח 8.1).

- הבדלים בקבוצת הגיל הצעירה (18-24): בקרב גברים ערבים האחוז הגבוה של צעירים שרק למדו היה בקרב בני 18-19 (25.3%), והוא ירד בהדרגה בקרב בני 20-21 (16.7%) ובני 22-24 (14.6%). בקרב הנשים הערביות היה האחוז הגבוה של צעירות שרק למדו בקרב בנות 20-21 (32.2%), זאת לעומת 28.8% בקרב בנות 18-19 ו-26.0% בקרב בנות 22-24. בקרב יהודים ואחרים היו האחוזים הגבוהים של צעירים שרק למדו בקרב בני 18-19 (24.6% מן הגברים ו-22.0% מן הנשים) ו-24-22 (21.7% מן הגברים ו-17.4% מן הנשים) (**לוח 8.2**).

עובדים ולומדים: בקרב בני 18-24 הייתה קבוצת הצעירים שעבדו ולמדו בשנת 2021 שכיחה כחות מיתר הקבוצות: בין 3.7% ו-3.9%, בהתאמה, בקרב הצעירים הדרוזים והצעירים הבדואים בנגב ל-5.5% ו-10.5%, בהתאמה, בקרב הצעירים הערבים והצעירים היהודים והאחרים. בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה (ערבים ויהודים ואחרים) עלתה מעט שכיחותה של קבוצת העובדים ולומדים בקרב קבוצת הגיל הבוגרות יותר (**לוח 8.1**).

לא עובדים ולא לומדים (חסרי מעש)

בשנת 2021 היה אחוז הלא עובדים ולא לומדים גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים ובקרב נשים מבקרב גברים. אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו היה 21.0% בקרב בני 18-24, 17.2% בקרב בני 25-29 ו-16.1% בקרב בני 30-34. אחוזים אלו היו גבוהים הרבה יותר (פי שלושה לערך) בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 41.9%, 40.0% ו-36.9%, בהתאמה, בקרב ערבים לעומת 14.6%, 11.3% ו-11.4%, בהתאמה, בקרב יהודים ואחרים (**לוח 8.1**).

- הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: האחוז הגבוה ביותר של צעירים שלא עבדו ולא למדו היה של הצעירים הבדואים בנגב, והאחוז הנמוך ביותר – של הצעירים הדרוזים. האחוזים בקרב כלל הצעירים הערבים נעו בין 36.9% (בני 30-34) ל-41.9% (בני 18-24). בעוד בקרב הצעירים הדרוזים הם נעו בין 34.1% (בני 30-34) ל-38.5% (בני 25-29), בקרב הצעירים הבדואים בנגב הם נעו בין 47.9% (בני 25-29) ל-54.1% (בני 18-24) (**לוח 8.1**).

- גברים לעומת נשים: אחוז הנשים שלא עבדו ולא למדו היה גבוה יותר מאחוז זה בקרב הגברים, למעט בקרב צעירים יהודים ואחרים בני 18-24. בעוד בקרב צעירים יהודים ואחרים היה הפער בין הגברים לנשים קטן, למעט בקרב בני 30-34 (8.6% בקרב הגברים לעומת 14.1% בקרב הנשים), בקרב צעירים ערבים היו הפערים גדולים הרבה יותר. כך למשל, אחוז הנשים הערביות שלא עבדו ולא למדו עמד על כ-50.0% בקרב בנות 25-34, ואילו בקרב הגברים הערבים הוא עמד על 30.5% בקרב בני 25-29 ו-23.1% בקרב בני 30-34. בקרב צעירים ערבים בני 18-24 היה הפער בין גברים לנשים קטן יותר, אך אחוז הנשים שלא עבדו ולא למדו היה גבוה יותר גם בקבוצה זו: 45.4% מן הנשים לעומת 38.6% מן הגברים. מגמות דומות נצפו גם בקרב הצעירים הדרוזים והצעירים הבדואים בנגב (**לוח 8.1**).

- הבדלים בין קבוצות גיל: הן בקרב כלל הצעירים הן בקרב הצעירים הערבים ירד מעט אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו עם העלייה בגיל. לעומת זאת, בקרב הצעירים הדרוזים חלה עלייה קלה באחוז זה בין קבוצת הגיל 18-24 (37.4%) לקבוצת הגיל 25-29 (38.5%) ואז ירידה בקרב בני 30-34 (34.1%). בקרב הצעירים הבדואים בנגב חלה ירידה ניכרת מ-54.1% בקרב בני 18-24 ל-47.9% בקרב בני 25-29 אך עלייה ל-53.6% בקרב בני 30-34. בקרב הצעירים היהודים ואחרים כמעט לא נמצא הבדל בין בני 25-29 לבני 30-34 באחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו (11.3% לעומת 11.4%, בהתאמה) (**לוח 8.1**).

- הבדלים בקבוצת הגיל הצעירה (18-24): בשתי קבוצות האוכלוסייה ובקבוצות באוכלוסייה הערבית היה אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו גבוה במיוחד בקרב בני 18-19. כך למשל, בקרב צעירים

ערבים היה אחוז הצעירים בני 18-19 שהוגדרו 'לא עובדים ולא לומדים' בשנת 2021 44.8%, זאת לעומת 41.9% בקרב בני 20-21 ו-39.5% בקרב בני 22-24. הדבר עשוי ללמד על תקופת מעבר מן הלימודים הפורמליים בבית הספר התיכון להשתלבות בלימודים גבוהים או בתעסוקה (**לוח 8.2**).

מגמות על פני זמן באחוז הצעירים שלא עובדים ולא לומדים (חסרי מעש): בקרב כלל הצעירים חלה עלייה מתונה בין שנת 2012 לשנת 2021 באחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו (בין 0 ל-2 נקודות האחוז). מגמה דומה נמצאה בקרב כלל הצעירים הערבים בני 25-34 אך עלייה חדה יותר חלה בקרב בני 18-24: מ-34.2% בשנת 2012 ל-41.9% בשנת 2021 (**לוח 8.3**).

■ הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: בשתי השנים שנבחנו היה אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו הנמוך ביותר בקרב הצעירים הדרוזים והגבוה ביותר בקרב הצעירים הבדואים בנגב. בשנים אלו חלה עלייה באחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו בכל הקבוצות באוכלוסייה הערבית וכמעט בכל הגילים, אך בעוד בקרב הצעירים הדרוזים היא הייתה לרוב מתונה, בקרב הצעירים הבדואים בנגב היא הייתה חדה יותר. מעניין לציין מקרה אחד שבו חלה ירידה בין השנים באחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו: בשנת 2012 53.1% מן הצעירים הבדואים בנגב בני 25-29 לא עבדו ולא למדו, ובשנת 2021 עמד אחוז זה על 47.9% (**לוח 8.3**).

■ גברים לעומת נשים: בשתי השנים שנבחנו היה אחוז הנשים שלא עבדו ולא למדו גבוה מאחוז זה בקרב הגברים, זאת בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל קבוצות הגיל, למעט צעירים יהודים ואחרים בני 18-24. בקרב הגברים הערבים התופעה של צעירים שאינם עובדים ואינם לומדים הלכה והתרחבה עם השנים, בעוד אצל הנשים הערביות לא חל שינוי או שחלה ירידה, וכך הצטמצם הפער בין הגברים לנשים. אחוז הגברים הערבים בני 18-24 שלא עבדו ולא למדו עלה מ-24.2% בשנת 2012 ל-38.6% בשנת 2021. בקרב גברים ערבים בני 25-29 חלה עלייה מ-21.8% בשנת 2012 ל-30.5% בשנת 2021. גם בקרב גברים ערבים בני 30-34 חלה עלייה בין שנת 2012 (15.7%) לשנת 2021 (23.1%). לעומת זאת אחוז הנשים הערביות בנות 18-24 שלא עבדו ולא למדו עלה מעט בין השנים, מ-44.7% בשנת 2012 ל-45.4% בשנת 2021, אך בקרב בנות 25-29 חלה ירידה (מ-55.9% בשנת 2012 ל-50.3% בשנת 2021), וכך גם בקרב בנות 30-34 (מ-57.8% בשנת 2012 ל-50.0% בשנת 2021) (**לוח 8.3**).

■ הבדלים בקבוצת הגיל הצעירה: בחינת מגמות לאורך זמן בקבוצת הגיל הצעירה (18-24) מלמדת שאחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו בקרב הערבים בשלוש קבוצות הגיל (18-19, 20-21, 22-24) היה בשנת 2021 גבוה מאחוז זה בשנת 2012, למעט בקרב צעירות ערביות בנות 22-24, שאצלן ירד מעט אחוז זה בין השנים (מ-46.7% ל-45.3%, בהתאמה). עם זאת הנתונים על השנים 2021-2012 מצביעים על מגמות שונות אצל הגברים והנשים: בעוד בקרב הגברים הערבים, בכל קבוצות הגיל, אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו היה במשך השנים במגמת עלייה, בקרב הנשים הערביות חלה עלייה קלה בקרב בנות 18-21 וירידה קלה בקרב בנות 22-24 (**לוח 8.4**).

הבדלים בין ישראל ובין מדינות ה-OECD באחוז הצעירים שאינם עובדים ואינם לומדים (NEET): בהשוואה בין-לאומית ניצבת ישראל מעל ממוצע מדינות ה-OECD באחוז הצעירים שלא עובדים ולא לומדים. בשנת 2021 עמד אחוז זה בקרב בני 18-24 על 21.0%, גבוה ב-5.9 נקודות האחוז לעומת הממוצע במדינות ה-OECD (15.1%). בקרב בני 25-29 מצבה של ישראל טוב יותר ואף מעט נמוך מן הממוצע של מדינות ה-OECD (17.2% לעומת 17.7%, בהתאמה). עם זאת בחינת הצעירים הערבים בלבד מלמדת על כך שאחוז הצעירים שאינם עובדים ואינם לומדים מקרב אוכלוסייה זו גבוה יותר מאחוז זה בכל מדינות ה-OECD, הן בקרב בני 18-24 הן בקרב בני 25-29 (**לוח 8.5**).

אחוז הצעירים שאינם עובדים ואינם לומדים לכי מספר שנות לימוד: סיכוייהם של צעירים להשתלב בשוק העבודה או במסגרת לימודים נמוך יותר בקרב מי שלמדו עד 12 שנות לימוד מבקרב מי שלמדו שנים רבות יותר. הדבר ניכר באחוז הצעירים שאינם עובדים ואינם לומדים המצטמצם דרמטית ככל ששנות הלימוד של הצעיר רבות יותר. בקרב בני 18-24 שלמדו עד 10 שנות לימוד עמד אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו בשנת 2021 על 54.4%, זאת לעומת 27.4% בקרב מי שלמדו 11-12 שנות לימוד, 6.9% בקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד ו-15.8% בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר. אחוזים דומים נמצאו גם בקרב בני 25-29. בקרב בני 30-34 הייתה המגמה מעט שונה: אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו עמד על 43.1% בקרב מי שלמדו עד 10 שנות לימוד, על 28.5% בקרב מי שלמדו 12-11 שנות לימוד, על 14.3% בקרב מי שלמדו 13-15 שנות לימוד ועל 8.6% בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר (**לוח 8.6**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו בשנת 2021 בקרב צעירים ערבים בני 18-24 שלמדו עד 10 שנות לימוד היה 63.3% ובקרב צעירים יהודים ואחרים 45.1%. אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו בקרב צעירים ערבים בני 18-24 שלמדו 11-12 שנות לימוד היה 53.9% ובקרב צעירים יהודים ואחרים 18.3%. אחוזים אלו היו גבוהים יותר בקרב נשים ערביות מבקרב גברים ערבים (81.9% ו-66.5%, בהתאמה, לעומת 54.8% ו-44.1%, בהתאמה). בקרב הנשים הערביות שלמדו עד 10 שנות לימוד הייתה תופעה זו אף חריפה יותר בקבוצות הגיל הבוגרות יותר (25-29 ו-30-34), שבהן כ-90.0% מן הנשים הוגדרו 'לא עובדות ולא לומדות' (**לוח 8.6**).

בקרב מי שלמדו יותר מ-12 שנות לימוד בשנת 2021, היה אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו נמוך במידה ניכרת, אך במרבית המקרים הפערים בין הצעירים הערבים לצעירים היהודים ואחרים נותרו גדולים. בקרב ערבים בני 18-24 שלמדו 13-15 שנות לימוד עמד אחוז הצעירים שלא עבדו ולא למדו על 11.0% ובקרב היהודים ואחרים על 5.3%. בקרב מי שלמדו 16 שנות לימוד ויותר היה הפער גדול אף יותר: 25.8% לעומת 7.1%, בהתאמה. פערים דומים נמצאו גם בקרב צעירים בני 25-34 (**לוח 8.6**).

לוח 8.1: צעירים בני 18-34 – לימודים ועבודה בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

		בני 34-30			בני 29-25			בני 24-18		
		נשים	גברים	סך הכול	נשים	גברים	סך הכול	נשים	גברים	סך הכול
כלל הצעירים		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
עובדים ולומדים		5.7	8.5	7.1	14.4	16.8	15.6	12.1	6.5	9.3
רק עובדים		71.5	73.6	72.6	58.4	51.7	55.0	47.5	52.9	50.2
רק לומדים		2.0	6.6	4.2	7.4	16.8	12.2	19.2	19.8	19.5
לא לומדים ולא עובדים		20.8	11.3	16.1	19.8	14.7	17.2	21.2	20.8	21.0
ערבים – סך הכול		100.0	##100.0	**100.0	100.0	##100.0	**100.0	100.0	##100.0	**100.0
עובדים ולומדים		2.1	(1.2)	1.7	4.6	4.0	4.3	6.1	4.9	5.5
רק עובדים		46.6	74.7	60.3	38.9	59.9	49.8	19.8	37.9	29.1
רק לומדים		(1.3)	(1.0)	1.1	6.2	5.6	5.9	28.7	18.6	23.5
לא לומדים ולא עובדים		50.0	23.1	36.9	50.3	30.5	40.0	45.4	38.6	41.9
דרוזים – סך הכול		100.0	##100.0	*100.0	100.0	##100.0	100.0	100.0	##100.0	*100.0
עובדים ולומדים		--	--	(4.5)	--	(3.5)	(4.7)	--	(3.7)	(3.7)
רק עובדים		38.1	86.5	65.1	43.6	58.9	51.1	23.2	39.3	32.2
רק לומדים		--	--	(5.8)	(8.0)	6.9	33.0	21.7	26.7	26.7
לא לומדים ולא עובדים		60.7	(13.0)	34.1	46.1	30.6	38.5	39.1	36.1	37.4
בדואים בנגב – סך הכול		100.0	##100.0	**100.0	100.0	#100.0	**100.0	100.0	##100.0	**100.0
עובדים ולומדים		--	--	(4.6)	(2.9)	(3.7)	(4.5)	(3.4)	3.9	3.9
רק עובדים		(12.8)	71.8	41.3	29.0	45.3	37.3	7.7	28.9	19.4
רק לומדים		(5.4)	(2.0)	(3.7)	(13.9)	(8.3)	11.1	29.2	17.3	22.6
לא לומדים ולא עובדים		79.3	26.2	53.6	52.5	43.5	47.9	58.7	50.4	54.1
יהודים ואחרים – סך הכול		100.0	##100.0	100.0	100.0	##100.0	100.0	100.0	##100.0	100.0
עובדים ולומדים		6.6	10.1	8.3	16.9	20.2	18.6	13.9	7.0	10.5
רק עובדים		77.2	73.4	75.3	63.3	49.6	56.3	55.6	57.7	56.6
רק לומדים		2.1	7.9	5.0	7.7	19.7	13.8	16.4	20.2	18.3
לא לומדים ולא עובדים		14.1	8.6	11.4	12.1	10.5	11.3	14.1	15.1	14.6

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים בתוך כל קבוצת גיל)

$p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים, בכל קבוצות הגיל)

^ משנת 2012 משרתי צבא סדיר נכללים בקבוצת העובדים

לוח 8.2: צעירים בני 18-24 – לימודים ועבודה^א בשנת 2021, לפי גיל, מין וקבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

בני 18-19			בני 20-21			בני 22-24			
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	כלל הצעירים
4.7	3.4	5.9	6.9	4.3	9.6	14.5	10.3	18.7	עובדים ולומדים
48.1	47.0	49.2	59.3	63.4	55.1	45.2	49.5	40.8	רק עובדים
24.2	24.8	23.6	14.4	14.4	14.3	19.7	20.1	19.3	רק לומדים
23.0	24.8	21.3	19.4	17.9	21.1	20.6	20.0	21.2	לא לומדים ולא עובדים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	ערבים – סך הכול
2.8	2.6	3.0	7.2	6.8	7.6	6.4	5.3	7.5	עובדים ולומדים
25.4	29.1	21.6	26.9	36.6	16.0	33.9	46.2	21.2	רק עובדים
27.0	25.3	28.8	24.1	16.7	32.2	20.2	14.6	26.0	רק לומדים
44.8	42.9	46.7	41.9	39.8	44.2	39.5	33.9	45.3	לא לומדים ולא עובדים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	יהודים ואחרים – סך הכול
5.3	3.7	6.8	6.8	3.5	10.2	16.8	11.7	21.9	עובדים ולומדים
55.6	53.3	57.7	69.3	72.2	66.5	48.4	50.5	46.4	רק עובדים
23.2	24.6	22.0	11.3	13.7	9.0	19.6	21.7	17.4	רק לומדים
15.8	18.4	13.5	12.5	10.7	14.3	15.2	16.0	14.3	לא לומדים ולא עובדים

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

^א משנת 2012 משרתי צבא סדיר נכללים בקבוצת העובדים

לוח 8.3: צעירים בני 18-34 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) בשנים 2012-2021, לפי מין, קבוצת אוכלוסייה וגיל (באחוזים)

	סך הכול		גברים		נשים	
	2012	2021	2012	2021	2012	2021
כלל הצעירים						
24-18	19.0	21.0	16.9	20.8	21.0	21.2
29-25	16.4	17.2	11.4	14.7	21.5	19.8
34-30	16.1	16.1	9.3	11.3	22.4	20.8
ערבים						
24-18	34.2	41.9**	24.2	38.6##	44.7	45.4
29-25	39.0	40.0**	21.8	30.5##	55.9	50.3
34-30	37.0	36.9**	15.7	23.1##	57.8	50.0
מהם: דרוזים						
24-18	35.0	37.4*	30.0	36.1	40.1	39.1
29-25	32.8	38.5	19.9	30.6##	48.7	46.1
34-30	33.9	34.1	9.8	13.0##	58.2	60.7
בדואים בנגב						
24-18	46.3	54.1**	36.6	50.4##	57.9	58.7
29-25	53.1	47.9**	33.6	43.5#	75.6	52.5
34-30	45.9	53.6**	28.5	26.3##	63.6	79.3
יהודים ואחרים						
24-18	14.9	14.6	14.8	15.1#	15.0	14.1
29-25	11.9	11.3	9.4	10.5##	14.6	12.2
34-30	11.9	11.4	8.0	8.6#	15.4	14.1

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים בתוך כל קבוצת גיל)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים, בכל קבוצות הגיל)

^ משנת 2012 משרתי צבא סדיר נכללים בקבוצת העובדים

לוח 8.4: צעירים בני 18-24 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) ^ בשנים 2012-2021, לפי מין, קבוצת אוכלוסייה וגיל (באחוזים)

סך הכול		גברים		נשים		
2012	2021	2012	2021	2012	2021	
כלל הצעירים						
19-18	20.7	23.0	19.9	24.8	21.4	21.3
21-20	17.5	19.4	12.7	17.9	22.3	21.1
24-22	18.8	20.6	17.6	20.0	19.9	21.2
ערבים						
19-18	38.3	44.8	31.4	42.9	45.2	46.7
21-20	29.1	41.9	18.8	39.8	40.9	44.2
24-22	34.3	39.5	22.1	33.9	46.7	45.3
יהודים ואחרים						
19-18	15.0	15.8	16.0	18.4	14.0	13.5
21-20	14.5	12.5	11.0	10.7	18.0	14.3
24-22	15.1	15.0	16.5	16.0	13.8	14.3

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2012 ו-2021

^ משנת 2012 משרתי צבא סדיר נכללים בקבוצת העובדים

לוח 8.5: צעירים בני 18-29 שאינם עובדים ואינם לומדים (NEET) בישראל ובמדינות ה-OECD בשנת 2021, לפי גיל ומין (באחוזים)

	בני 25-29			בני 18-24 [^]		
	נשים	גברים	סך הכול	נשים	גברים	סך הכול
סך הכול ישראל	21.0	20.8	21.2	17.2	14.7	19.8
ערבים	41.9	38.6	45.4	40.0	30.5	50.3
יהודים ואחרים	14.6	15.1	14.1	11.3	10.5	12.2
אוסטרליה	12.4	13.7	11.2	13.8	11.9	15.9
אוסטרליה	16.0	17.1	14.8	18.3	14.4	22.2
איטליה	24.8	25.0	24.7	31.5	26.7	36.5
איסלנד	9.0	8.5	9.5	11.2	10.5	11.9
אירלנד	11.6	12.3	10.9	14.8	12.1	17.5
אסטוניה	12.0	10.4	13.6	14.9	9.5	20.7
ארה"ב	13.8	13.6	14.1	16.4	13.4	19.4
בלגיה	12.1	12.7	11.4	18.1	15.7	20.5
בריטניה הגדולה	13.8	13.9	13.7	12.9	10.0	15.8
גרמניה (2019)	8.1	7.3	8.9	12.2	8.3	16.4
דנמרק (2019)	11.7	11.7	11.6	16.8	15.5	18.1
הולנד	7.6	8.0	7.3	9.2	7.8	10.7
הונגריה	15.0	12.2	17.8	19.2	10.3	28.7
יוון	19.3	19.4	19.2	29.3	28.4	30.4
לוקסמבורג	9.0			9.9		
לטביה	13.8	12.9	14.8	19.9	15.2	25.0
ליטא	13.9	14.9	13.0	16.2	16.4	15.8
מקסיקו	23.3	12.2	34.2	28.2	11.4	43.8
נורבגיה	8.8	9.8	7.7	10.2	9.2	11.2
ניו זילנד	14.2	12.6	16.0	14.6	9.8	19.6
סלובניה	10.0	8.7	11.4	11.5	8.0	15.2
סלובקיה	12.8	11.2	14.4	20.7	10.0	31.8
ספרד	19.9	20.7	19.0	25.3	22.5	28.2
פולין	12.6	11.5	13.7	19.7	10.3	29.5
פורטוגל	13.2	12.8	13.5	14.2	12.2	16.2
פינלנד	13.6	16.9	10.4	12.6	10.5	15.1
צ'ילה (2017)	21.9	17.7	26.2	20.7	14.0	27.2
צ'כיה				17.3	5.8	29.6
צרפת	16.8	16.6	17.1	20.5	16.9	24.0
קולומביה	34.5	22.9	45.5	31.3	17.0	45.4
קוסטה ריקה	20.7	14.6	27.1	21.8	11.7	33.3
קנדה	13.6	15.4	11.5	16.8	16.0	17.5
שוודיה	9.4	10.2	8.6	8.8	7.7	9.9
שווייץ	8.4	10.5	6.1	7.0	4.9	9.4
תורכיה (2019)	32.2	22.4	42.3	36.0	18.7	53.8
ממוצע OECD	15.1	14.0	16.5	17.7	13.0	23.1

מקור: מחולל הלוחות באתר ה-OECD. <https://stats.oecd.org>

[^] חסרים נתונים על צעירים בלוקסמבורג ובצ'כיה; אין נתונים על צעירים בפינ

לוח 8.6: צעירים בני 18-34 שאינם עובדים ואינם לומדים (חסרי מעש) בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל, מין ומספר שנות לימוד (באחוזים)

כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
24-18								
עד 10 שנות לימוד	54.4	49.3##	65.4	63.3**	54.8##	45.1	50.5##	35.2
11-12 שנות לימוד	27.4	25.3##	29.6	53.9**	44.1##	18.3	18.2##	18.4
13-15 שנות לימוד	6.9	7.2##	6.6	11.0**	10.7##	5.3	5.9##	5.0
+16 שנות לימוד	15.8	8.7	23.4	25.8**	19.7	7.1	5.5	10.1
29-25								
עד 10 שנות לימוד	54.5	47.9##	72.3	60.2**	48.9##	41.7	45.7#	(29.5)
11-12 שנות לימוד	32.4	24.3##	42.7	50.2**	32.4##	22.3	19.8##	25.5
13-15 שנות לימוד	7.9	5.3##	10.2	22.2**	(11.4)##	6.5	4.6##	8.1
+16 שנות לימוד	10.3	7.2##	13.0	28.6**	23.6##	4.9	3.5##	6.3
30-34								
עד 10 שנות לימוד	43.1	26.8##	77.4	48.7**	27.0##	33.5	25.3##	52.1
11-12 שנות לימוד	28.5	18.8##	40.4	48.1**	29.2##	17.7	12.9##	23.4
13-15 שנות לימוד	14.3	8.1##	19.4	35.1**	(16.9)##	11.9	7.2##	15.9
+16 שנות לימוד	8.6	6.0##	10.7	20.8**	11.7##	6.5	5.3##	7.6

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

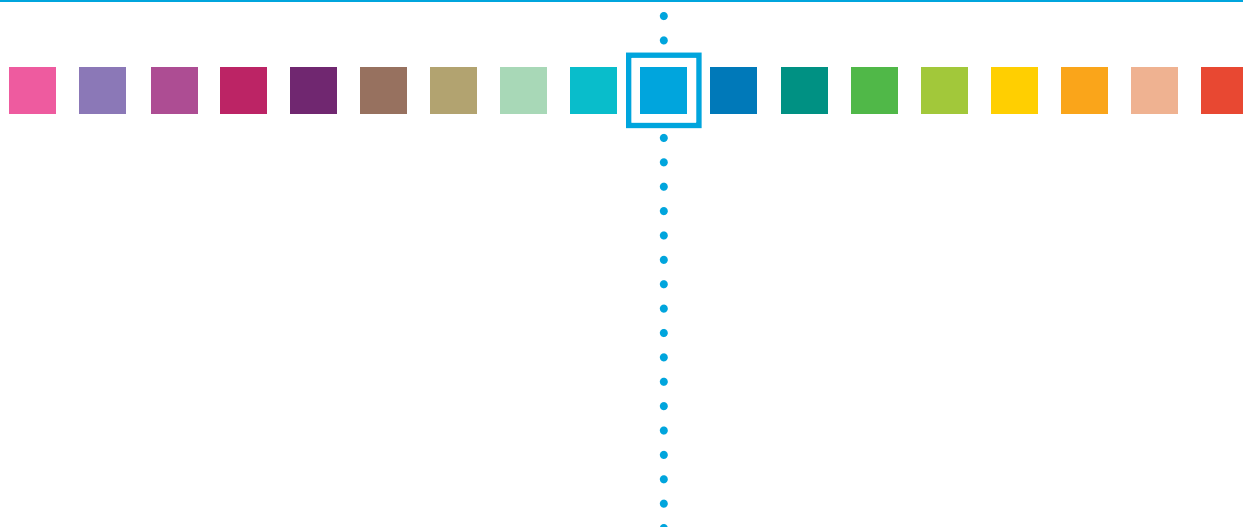
* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים בתוך כל קבוצת גיל וקבוצת השכלה)

$p < 0.05$ ## $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בתוך כל קבוצת אוכלוסייה, קבוצת גיל וקבוצת השכלה)

פרק ט:

פשיעה ואלימות

מבוא

פרק זה מציג נתונים על פשיעה ואלימות בקרב צעירים: תיקים גלויים, תיקים עם כתבי אישום, מעצרים, מורשעים בדין, עבירות רכוש ופשיעה חקלאית. כמו כן מוצגים נתונים על אלימות בקרב צעירים: תיקי אלימות גופנית ואיומים ותיקי אלימות גופנית ללא איומים, אלימות במשפחה ובין בני זוג, עבירות חשיפה וקורבנות לעבירות שונות, כגון גניבה ללא שימוש בכוח, אלימות או איום באלימות, הטרדה מינית ועבירות מקוונות (סייבר).

הפרק מתבסס על נתונים מסקר הביטחון האישי שעורכת משטרת ישראל ומנתונים שהתקבלו ממשטרת ישראל על פשיעה המדווחת לה.

הגדרות

ההגדרות לקוחות מן השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל (משטרת ישראל, 2021) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

סך כל התיקים: מורכב מתיקי חקירה: פרטי אירוע (פ"א), תיקי טיפול (ט') וטיפול מותנה (ט"מ).

תיק פ"א: הסיווג הסטנדרטי לתיקי חקירה פליליים במערכות משטרת ישראל.

תיקים גלויים: תיקים אשר יש בהם חשוד או נילון. חשוד או נילון הוא מעורב שיש נגדו חשד לכאורה לביצוע עבירה פלילית שבגינה נפתח תיק פ"א, תיק ט' (מיועדים לקטינים בני פחות מ-12) או תיק ט"מ (מיועדים לקטינים בני 12-17), בין שהוא נחקר על כך ובין שלא. ההבדל בין חשוד לנילון הוא באופן הטיפול המשפטי.

תיקי חשיפה: עבירות שאינן מדווחות למשטרה כי אין בהן מתלוננים ומתגלות רק על ידי פעילות יזומה של המשטרה. העבירות העיקריות בקבוצה זו הן: עבירות סמים, עבירות שוחד, משחקים אסורים והימורים, עבירות מוסר וזנות, סחיטה, נשיאת סכין, עבירות אמצעי לחימה (אמל"ח), סחר ואחזקת רכוש גנוב, חוק הכניסה לישראל ועוד.

עבירה פלילית: אירוע פלילי שכלל הפרה של סעיף חוק והוגש כתב אישום כנגד אדם אחד על ביצוע עבירה. בעיבודים הסטטיסטיים שבהם העומד לדין מיוצג על ידי יותר מעבירה אחת, סוג העבירה נקבע לפי סעיף החוק החמור ביותר בהאשמה ובהרשעה כולה, לפי העונש המרבי הצפוי לעומד לדין ובהתאם לדירוג חומרת קבוצת העבירה, כפי שנקבע במשטרת ישראל.

עבירות רכוש: שוד, סחיטה, תקיפה לשם גניבה, התפרצות לבתי עסק, למוסדות ולדירות, גניבת רכב (אופניים, אופנוע, כלי רכב מנועי), כייסות, גרימת נזק לרכוש בזדון, ועוד.

עבירות פשיעה חקלאית: בעבירות אלה נכללים גנבה או השחתה של תוצרת חקלאית, של ציוד חקלאי ושל אמצעי ייצור, הברחת בעלי חיים לשטחי ישראל או לשטחי הרשות הפלסטינית, הצתת שטחים חקלאיים, הסגת גבול וגביית דמי חסות במרחב הכפרי (יכימוביץ-כהן, 2016).

כתב אישום: מסמך המוגש לבית המשפט בתחילת ההליך המשפטי ובו פירוט של המעשים ושל הראיות המגבשות את החשד נגד החשוד בדבר ביצועה של עבירה. מסמך זה מוגש כאשר רשויות

התביעה מחליטות כי בתיק החקירה יש די ראיות להוכחת אשמתו של החשוד ונסיבות העניין בכללותן מתאימות להעמדתו לדין. אדם אשר הוגש נגדו כתב אישום הופך מחשוד לנאשם.

כלל המעצרים: מספר המעצרים הפליליים מכל הסוגים: מעצר ימים, מעצר עד תום ההליכים ומעצר עד החלטה אחרת.

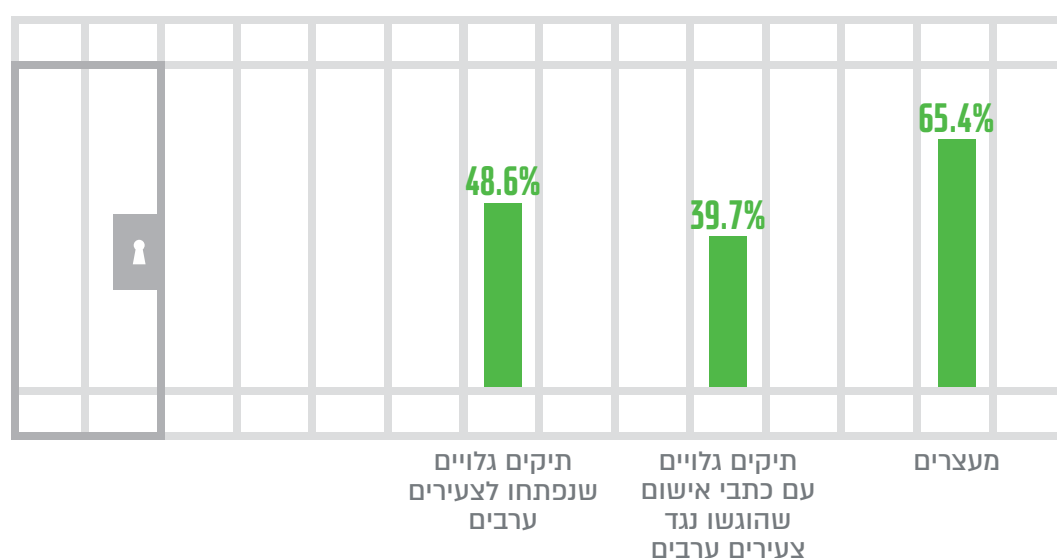
הרשעה/מורשעים בדין: כל חיוב בדין של אדם בהאשמה שהוגשה נגדו ייחשב הרשעה, לא כולל ביטול הרשעה.

תקציר

תיקים, מעצרים והרשעה בדין

אחוז התיקים הגלויים שנפתחו, התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים והמעצרים בקרב צעירים ערבים מלמד על ייצוג יתר שלהם במערכת המשפט. כך למשל, בשנת 2021 48.6% מכלל התיקים שנפתחו לצעירים בני 18-24 היו לצעירים ערבים, 39.7% מכלל התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים בני 18-24 היו לצעירים ערבים, ומבין כלל המעצרים של צעירים בגיל זה היה אחוז הצעירים הערבים שנעצרו גבוה אף יותר – 65.4%.

תיקים גלויים שנפתחו, תיקים גלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים ומעצרים בקרב צעירים ערבים בני 18-24 בשנת 2021 מכלל התיקים והמעצרים (באחוזים)

בין השנים 2000 ל-2021 פחת שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשתי קבוצות האוכלוסייה. בצד זאת, בכל השנים שנבדקו היה שיעור התיקים שנפתחו לצעירים ערבים גבוה הרבה יותר משיעור התיקים שנפתחו לצעירים יהודים ואחרים. כך למשל, בשנת 2021 היה שיעור התיקים שנפתחו לצעירים ערבים בני 18-24 71.9 (לאלף צעירים), בעוד שיעור זה בקרב יהודים ואחרים היה 24.9 (לאלף צעירים). ההבדלים בין ערבים ליהודים ואחרים באו לידי ביטוי בקרב הגברים בלבד. בקרב הנשים הנתונים דומים, ושיעור התיקים שנפתחו לנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה היה נמוך משיעור התיקים שנפתחו לגברים.

שיעור התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים בני 18-34 בשתי קבוצות האוכלוסייה גם הוא פחת בין השנים 2000 ל-2021 ועמד בשנת 2021 על כ-10.0 (לאלף צעירים). מגמת הירידה נצפתה בשתי קבוצות האוכלוסייה, עם זאת שיעור תיקים אלו היה גבוה יותר בקרב הערבים מבקרב היהודים ואחרים (לעיתים כפי שניים).

מספר המעצרים של צעירים עמד בשנת 2021 על בין 8.0 (לאלף צעירים) בקרב בני 30-34 ל-11.9 (לאלף צעירים) בקרב בני 18-24. מספרים אלו היו גבוהים יותר בקרב גברים מבקרב נשים ובקרב ערבים מבקרב יהודים ואחרים, זאת בכל השנים שנבדקו.

מגמה בולטת בקרב הגברים הערבים בלבד, בכל השנים שנבדקו, היא שמספר המעצרים קטן עם העלייה בגיל.

בין 2001 ל-2019 חלה ירידה של כמחצית במספר הצעירים בני 18-34 המורשעים בדיון, בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל קבוצות הגיל; הן בקרב נשים הן בקרב גברים.

בשתי קבוצות האוכלוסייה, הן בקרב נשים הן בקרב גברים, מספר המורשעים בדיון היה הנמוך ביותר בקבוצת הגיל 18-19 ודומה בשאר קבוצות הגיל (20-24, 25-29, 30-34).

תיקי עבירות רכוש ותיקי פשיעה חקלאית

בשנת 2021 היה שיעור תיקי עבירות רכוש גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 7.5 (לאלף צעירים). שיעור זה היה גבוה הרבה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים (כ-17.0 לעומת כ-5.0, בהתאמה) ובקרב גברים ערבים מבקרב נשים ערביות (כ-30.0 לעומת כ-2.0, בהתאמה).

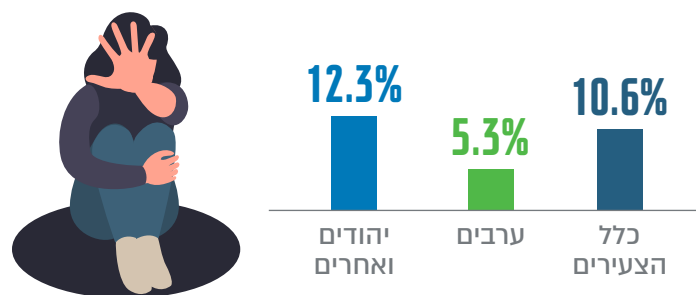
בשנת 2021 נפתחו 196 תיקי פשיעה חקלאית גלויים לצעירים ערבים (כמעט כולם גברים) בני 18-34, מרביתם נפתחו במחוז צפון (75) ובמחוז דרום (73).

תיקי חשיפה וקורבנות לעבירות

בשנת 2021 היו שיעורי תיקי החשיפה הגלויים (לאלף צעירים) שנפתחו: 15.1 לבני 18-24, 13.0 לבני 25-29 ו-9.3 לבני 30-34. בקרב גברים ערבים היה שיעור זה גבוה יותר (48.3-64.0 תיקים לאלף צעירים) מבקרב גברים יהודים ואחרים (10.7-17.1 תיקים לאלף צעירים).

אחוז הקורבנות לעבירות שונות (גניבה ללא שימוש בכוח, אלימות או איום באלימות, הטרדה מינית, עבירה מקוונת) בקרב צעירים בני 18-34 היה בשנת 2020 10.6%: 5.3% בקרב צעירים ערבים ו-12.3% בקרב צעירים יהודים ואחרים. בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל סוגי העבירות נמצאה מגמת ירידה באחוז הקורבנות בין השנים 2015 ל-2020.

קורבנות בני 18-34 לעבירות שונות בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

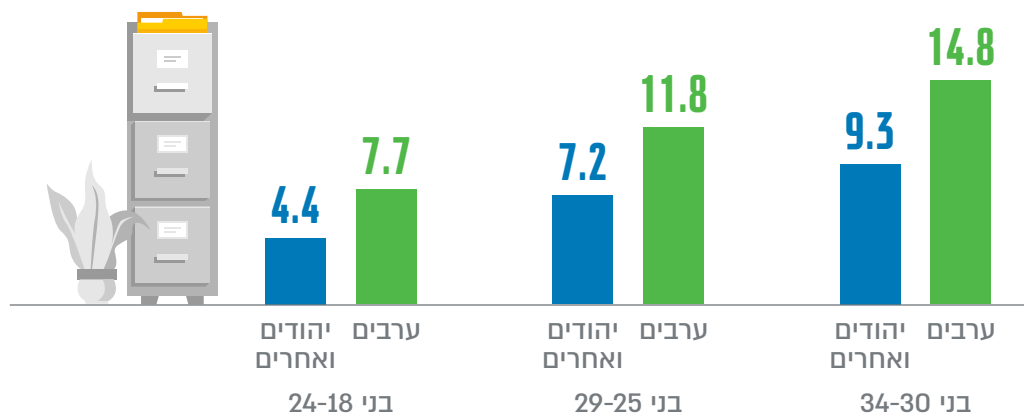
עבירות אלימות

בשנת 2021 היה שיעור התיקים הגלויים על עבירות אלימות גופנית ואיומים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בין 17.5 ל-20.0 (לאלף צעירים). שיעור זה היה גבוה יותר בקרב גברים ערבים מבקרב גברים יהודים ואחרים: בין 65.2 ל-70.5 (לאלף צעירים) בקרב ערבים לעומת בין 19.9 ל-25.1 (לאלף צעירים) בקרב גברים יהודים ואחרים.

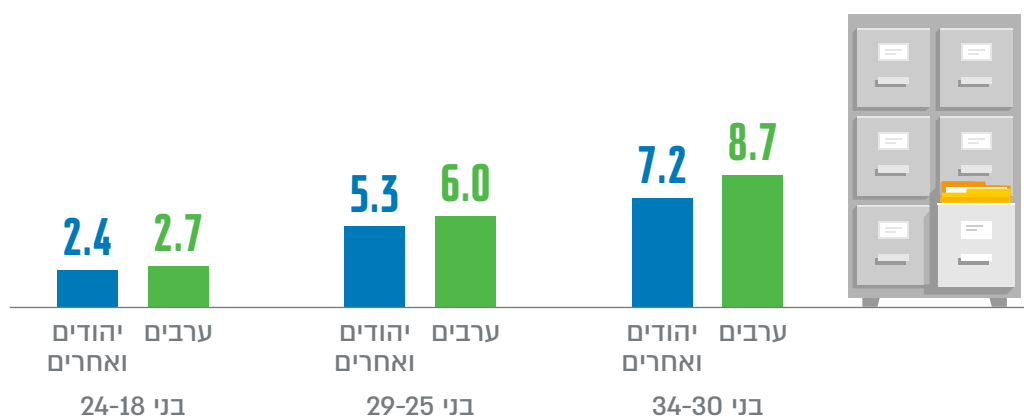
בשנת 2021 היה שיעור התיקים הגלויים על עבירות אלימות גופנית ללא איומים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בין 9.5 ל-11.7 (לאלף צעירים). גם במקרה זה שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה גבוה משיעור התיקים שנפתחו לגברים יהודים ואחרים: בין 30.0 ל-37.0 (לאלף צעירים) בקרב גברים ערבים לעומת בין 11.7 ל-14.8 (לאלף צעירים) בקרב גברים יהודים ואחרים.

בשנת 2021 היה שיעור התיקים הגלויים על עבירות במשפחה שנפתחו לצעירים ערבים בני 18-24 7.7 (לאחר צעירים), 11.8 (לאחר צעירים) לבני 25-29 ו-14.8 (לאחר צעירים) לבני 30-34. שיעור התיקים שנפתחו לצעירים ערבים על עבירות בין בני זוג היה 2.7, 6.0 ו-8.7, בהתאמה. בכל סוגי העבירות במשפחה ובין בני זוג היה שיעור התיקים שנפתחו לצעירים ערבים, ובפרט לגברים, גבוה משיעור התיקים שנפתחו לצעירים יהודים ואחרים ולנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה.

שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים בשנת 2021 על עבירות במשפחה (לאחר צעירים), לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל

שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים בשנת 2021 על עבירות בין בני זוג (לאחר צעירים), לפי קבוצת אוכלוסייה וגיל

ממצאים

תיקים גלויים ומעצרים

נתוני פשיעה כלליים: בשנת 2021 היו אחוז התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים ערבים בני 18-34 מכלל התיקים הגלויים שנפתחו, אחוז התיקים הגלויים שבהם הוגשו כתבי אישום וכן אחוז המעצרים שבוצעו גבוהים משיעורם של הצעירים הערבים באוכלוסיית הצעירים (**לוח 9.1**):

- אחוז התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים ערבים מכלל התיקים הגלויים שנפתחו היה 48.6% בקרב בני 18-24, 44.6% בקרב בני 25-29 ו-36.5% בקרב בני 30-34.
- אחוז התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים ערבים מכלל התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים היה 39.7% בקרב בני 18-24, 38.1% בקרב בני 25-29 ו-31.4% בקרב בני 30-34.
- אחוז המעצרים של צעירים ערבים מכלל המעצרים שבוצעו היה גבוה במיוחד, הן לעומת האחוז שלהם מן המעצרים שבוצעו לכלל הצעירים הן לעומת האחוז שלהם מכלל התיקים הגלויים שנפתחו ומכלל התיקים הגלויים שבהם הוגשו כתבי אישום. מעצרים של צעירים ערבים בני 18-24 היוו 65.4% מכלל המעצרים של גברים בקבוצת גיל זו. בקרב בני 25-29 עמד אחוז זה על 58.5% ובקרב בני 30-34 על 49.6%.

תיקים גלויים: שיעור התיקים הגלויים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים בני 18-34 היה 36.1 לאלף צעירים בקרב בני 18-24, 37.8 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 ו-35.7 לאלף צעירים בקרב בני 30-34. בין השנים 2000 ל-2021 פחת במידה ניכרת שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים, בכרט בקבוצות הגיל הבוגרות יותר: מ-58.4 ל-35.7 לאלף צעירים בקרב בני 30-34 ומ-52.7 ל-37.8 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 (**לוח 9.2**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: מגמה זו של ירידה בשיעור התיקים הגלויים שנפתחו בין שנת 2000 לשנת 2021 נכונה לגברים בשתי קבוצות האוכלוסייה ולנשים יהודיות ואחרות (בקרב נשים ערביות חלה עלייה מתונה בשיעור התיקים שנפתחו). עם זאת בכל השנים שנבדקו היה שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים ערבים גבוה משיעורם בקרב צעירים יהודים ואחרים. כך למשל, שיעור התיקים הגלויים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים ערבים בני 18-24 היה 71.9 לאלף צעירים, בעוד בקרב צעירים יהודים ואחרים עמד מספר זה על 24.9 לאלף צעירים (**לוח 9.2**).
- גברים לעומת נשים: שיעור התיקים הגלויים לאלף צעירים היה נמוך הרבה יותר בקרב נשים מבקרב גברים, בשתי קבוצות האוכלוסייה ובכל השנים שנבדקו (2000, 2010 ו-2021). כך למשל, שיעור התיקים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים ערבים בני 18-24 היה 134.6 לאלף צעירים ו-7.8 לאלף צעירות (**לוח 9.2**).

תיקים גלויים עם כתבי אישום: שיעור התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים בני 18-34 עמד בשנת 2021 על 10.2-9.2 לאלף צעירים (בקבוצות הגיל השונות). בשנים 2000-2021 פחת שיעור התיקים עם כתבי אישום שהוגשו נגד גברים. בקרב הנשים היו השיעורים נמוכים בכל השנים (פחות משלושה תיקים לאלף צעירות) אך שלא כמו בקרב הגברים, בשנים 2000-2021 חלה עלייה בשיעור התיקים עם כתבי אישום שהוגשו נגד נשים (**לוח 9.3**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: שיעור התיקים הגלויים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים ערבים היה גבוה משיעור זה בקרב צעירים יהודים ואחרים, בכל השנים שנבדקו ובכל

קבוצות הגיל. כך למשל, בשנת 2021 היה שיעור התיקים עם כתבי אישום שהוגשו נגד גברים ערבים 32.2-29.1 לאלף צעירים ובקרב גברים יהודים ואחרים 14.6-13.6 לאלף צעירים (יותר מכפול). בקרב גברים ערבים חלה ירידה הדרגתית בשיעור התיקים עם כתבי אישום שהוגשו בין השנים 2000 ל-2021. גם בקרב גברים יהודים ואחרים חלה ירידה בשיעור התיקים עם כתבי האישום שהוגשו בשנים אלו אך במידה פחותה (לוח 9.3).

מעצרים: שיעור המעצרים של צעירים בני 18-34 עמד בשנת 2021 על כ-10.0 לאלף צעירים: 11.9 לאלף צעירים בני 18-24, 9.9 לאלף צעירים בני 25-29 ו-8.0 לאלף צעירים בני 30-34. שיעור המעצרים של גברים היה גבוה הרבה יותר משיעור המעצרים של נשים, בכל השנים שנבדקו ובכל קבוצות הגיל. כך למשל, בשנת 2021 עמד שיעור המעצרים של גברים בני 18-24 על 22.6 לאלף צעירים, זאת לעומת 0.6 לאלף צעירות בקרב נשים באותה קבוצת גיל. עוד מלמדים הנתונים כי בין השנים 2000 ל-2010 חלה עלייה בשיעור המעצרים, בעוד בין השנים 2010 ל-2021 חלה ירידה (לוח 9.4).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: בכל השנים שנבדקו היה שיעור המעצרים של גברים ערבים גבוה משיעור המעצרים של גברים יהודים ואחרים. כך למשל, בשנת 2021 היה שיעור המעצרים של גברים ערבים 60.9-41.6 לאלף צעירים לעומת 10.2-9.2 לאלף צעירים בקרב גברים יהודים ואחרים (לוח 9.4).
- גברים לעומת נשים: בקרב הנשים, הן ערביות הן יהודיות ואחרות, היה שיעור המעצרים נמוך מאוד בכל השנים שנבדקו ובכל קבוצות הגיל ועמד על לא יותר מ-1.2 מעצרים לאלף צעירות (לוח 9.4).
- הבדלים לפי גיל: בכל השנים שנבדקו היה שיעור המעצרים של גברים ערבים נמוך יותר בקבוצות הגיל הבוגרות יותר. כך למשל, בשנת 2021 היה שיעור המעצרים 60.9 לאלף צעירים בני 18-24, בעוד בקרב בני 25-29 עמד שיעור המעצרים על 49.0 לאלף צעירים, ובקרב בני 30-34 על 41.6 לאלף צעירים (לוח 9.4).

מורשעים בדין: שיעור הצעירים בני 18-34 שהורשעו בדין עמד בשנת 2019 על 5.1 לאלף צעירים, זאת לעומת 10.3 לאלף צעירים בשנת 2001. בכל השנים שנבדקו היה שיעור המורשעים הגבוה ביותר בקרב בני 20-24 (6.5 לאלף צעירים בשנת 2019) והנמוך ביותר בקרב בני 18-19 (3.3 לאלף צעירים בשנת 2019) (לוח 9.5).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: בשנים שנבדקו חלה ירידה בשיעור המורשעים בדין, ובהתאמה נשמר הפער בין ערבים ליהודים ואחרים. בעוד בקרב הנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה היו שיעורי המורשעות בדין נמוכים מאוד, בקרב הגברים בלטו הבדלים: שיעור המורשעים בדין בקרב גברים ערבים היה 35.6 לאלף צעירים בשנת 2001 ו-14.9 לאלף צעירים בשנת 2019, ובקרב גברים יהודים ואחרים עמד שיעור זה על 14.6 לאלף צעירים בשנת 2001 ו-7.5 לאלף צעירים בשנת 2019 (לוח 9.5).
- הבדלים לפי גיל: בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה היה שיעור המורשעים נמוך יותר בקרב בני 18-19 מבקרב קבוצות הגיל האחרות, והדבר בלט במיוחד בקרב גברים ערבים: שיעור מורשעים של 4.9 לאלף צעירים בשנת 2019 בקרב בני 18-19 לעומת שיעורים של 15.5-17.2 לאלף צעירים בקרב קבוצות הגיל האחרות (לוח 9.5).

תיקים גלויים על עבירות רכוש: שיעור תיקי עבירות הרכוש הגלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 עמד על 7.8-7.5 לאלף צעירים. שיעור זה היה גבוה הרבה יותר בקרב גברים (13.4-13.6 לאלף צעירים) מבקרב נשים (1.4-2.1 לאלף צעירות) (לוח 9.6).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: שיעור תיקי עבירות הרכוש הגלויים שנפתחו בשנת 2021 היה גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים. כך למשל, שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה 30.2-31.8 לאלף צעירים, בעוד שיעור התיקים שנפתחו לגברים יהודים ואחרים היה 7.6-9.9 לאלף צעירים. בקרב נשים, בשתי קבוצות האוכלוסייה, היה שיעור זה נמוך ולא עלה על 2.7 תיקי רכוש גלויים לאלף צעירות (לוח 9.6).

תיקים גלויים על פשיעה חקלאית: שיעור תיקי הפשיעה החקלאית הגלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 עמד על 0.09-0.14 לאלף צעירים. כמו בסוגי התיקים האחרים, גם במקרה זה מרבית התיקים נפתחו לגברים. שיעור התיקים הגבוה ביותר נפתח לגברים בני 30-34 (0.28 לאלף צעירים), זאת לעומת 0.17 לאלף צעירים בקרב בני 18-24 ו-0.16 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 (לוח 9.7).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: שיעור תיקי הפשיעה החקלאית הגלויים שנפתחו בשנת 2021 היה גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 0.27-0.64 לאלף צעירים לעומת 0.00-0.02 לאלף צעירים, בהתאמה (לוח 9.7). בשנת 2021 נפתחו 195 תיקי פשיעה חקלאית לגברים ערבים בני 18-34. מרבית התיקים נפתחו במחוז צפון (74) ובמחוז דרום (73). במחוז החוף נפתחו 27 תיקים ובמחוז מרכז 21 (לוח 9.8).

תיקי עבירות אלימות

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים בני 18-34 היה 17.5-20.0 לאלף צעירים. שיעור זה היה גבוה הרבה יותר בקרב גברים מבקרב נשים: 30.8-34.0 לאלף צעירים לעומת 4.6-8.2 לאלף צעירות. בקרב הגברים היה שיעור התיקים הנמוך ביותר בקרב בני 18-24 (30.8 לאלף צעירים), גבוה מעט יותר בקרב בני 30-34 (32.7 לאלף צעירים) והגבוה ביותר בקרב בני 25-29 (34.0 לאלף צעירים). בקרב הנשים עלה שיעור התיקים בהדרגה עם הגיל: 4.6 לאלף צעירות בקרב בנות 18-24, 6.8 לאלף צעירות בקרב בנות 25-29 ו-8.2 לאלף צעירות בקרב בנות 30-34 (לוח 9.9).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שנפתחו לצעירים ערבים היה גבוה משיעור זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 35.2-39.1 לאלף צעירים לעומת 12.0-16.0 לאלף צעירים, בהתאמה. הבדלים אלו באו לביטוי בקרב הגברים בשתי קבוצות האוכלוסייה (65.2-70.5 לאלף צעירים בקרב גברים ערבים לעומת 19.9-25.1 לאלף צעירים בקרב גברים יהודים ואחרים), בעוד בקרב הנשים היה השיעור דומה (4.7-9.0 לאלף צעירות בקרב נשים ערביות ו-4.6-8.0 לאלף צעירות בקרב נשים יהודיות ואחרות). בקרב גברים יהודים ואחרים עלה שיעור התיקים שנפתחו עם העלייה בגיל. מגמה זו לא באה לביטוי בקרב גברים ערבים (לוח 9.9).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ללא איומים: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ללא איומים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים בני 18-34 היה 9.5-11.7 לאלף צעירים. שיעור זה היה גבוה יותר בקרב גברים מבקרב נשים: 16.1-18.4 לאלף צעירים לעומת 3.2-5.8 לאלף צעירות, ובקרב קבוצת הגיל הבוגרת יותר מבקרב קבוצות הגיל הצעירות יותר, הן בקרב גברים הן בקרב נשים (לוח 9.10).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: גם בתיקים מסוג זה היה שיעור התיקים הגלויים שנפתחו בשנת 2021 גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 16.5-20.8 לאלף צעירים לעומת 7.3-9.8 לאלף צעירים, בהתאמה, וגם כאן ההבדלים באו לביטוי בעיקר בקרב גברים. שיעור התיקים שנפתחו לנשים היו נמוכים למדי בשתי קבוצות האוכלוסייה (לוח 9.10).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות בתוך המשפחה: בשנת 2021 נפתחו 5.1 תיקים לאלף צעירים על עבירות אלימות בתוך המשפחה לצעירים בני 18-24, 8.2 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 ו-10.3 לאלף צעירים בקרב בני 30-34. שיעורים אלו היו גבוהים יותר בקרב גברים מבקרב נשים ובקרב צעירים בני 30-34 מבקרב צעירים בשתי קבוצות הגיל האחרות. שיעור התיקים שנפתחו היה גבוה יותר בקרב צעירים ערבים (7.7-14.8 לאלף צעירים) מבקרב צעירים יהודים ואחרים (4.4-9.3 לאלף צעירים). שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה גבוה הן משיעור התיקים שנפתחו לנשים ערביות הן משיעור התיקים שנפתחו לגברים יהודים ואחרים (**לוח 9.11**).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים בתוך המשפחה: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים בתוך המשפחה שנפתחו בשנת 2021 היה 4.4 לאלף צעירים בקרב בני 18-24, 6.9 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 ו-8.4 לאלף צעירים בקרב בני 30-34. גם בעבירה זו היו הפערים בין הגברים לנשים גדולים, ושיעור התיקים הגלויים שנפתחו לגברים היה גבוה משיעור התיקים שנפתחו לנשים: 7.1-13.1 לאלף צעירים לעומת 2.2-4.7 לאלף צעירות. שיעור התיקים שנפתחו עלה עם העלייה בגיל, הן בקרב גברים הן בקרב נשים (**לוח 9.12**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים בתוך המשפחה היה גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 6.6-12.9 לאלף צעירים לעומת 3.8-7.4 לאלף צעירים, בהתאמה. הדבר נכון בעיקר בקרב הגברים. בקרב הנשים היו ההבדלים קטנים יותר. בשתי קבוצות האוכלוסייה עלה שיעור התיקים שנפתחו עם העלייה בגיל, הן בקרב גברים הן בקרב נשים (**לוח 9.12**).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ללא איומים בתוך המשפחה: שיעור התיקים הגלויים על עבירות של אלימות גופנית ללא איומים בתוך המשפחה שנפתחו בשנת 2021 היה 3.3 לאלף צעירים בקרב בני 18-24, 5.0 לאלף צעירים בקרב בני 25-29 ו-6.0 לאלף צעירים בקרב בני 30-34. גם בעבירות אלו נמצאו הבדלים בין גברים לנשים, אך אלו היו קטנים יותר מן ההבדלים שנמצאו בעבירות שאינן בתוך המשפחה. כך למשל, שיעור התיקים שנפתחו לגברים בני 30-34 בשנת 2021 היה 9.0 לאלף צעירים, בעוד בקרב הנשים באותה קבוצת גיל עמד שיעור זה על 3.8 לאלף צעירות (**לוח 9.13**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: שיעור התיקים הגלויים שנפתחו לצעירים ערבים היה גבוה משיעורם בקרב צעירים יהודים ואחרים: 4.7-9.4 לאלף צעירים לעומת 2.8-5.3 לאלף צעירים, בהתאמה. בקרב גברים ערבים היה שיעור התיקים שנפתחו בשנת 2021 8.4-15.7 לאלף צעירים, ובקרב גברים יהודים ואחרים 4.0-7.5 לאלף צעירים. בקרב הנשים הערביות עמד שיעור התיקים שנפתחו על 1.2-3.4 לאלף צעירות ובקרב נשים יהודיות ואחרות על 2.1-3.9 לאלף צעירות (**לוח 9.13**).

עבירות בין בני זוג: בדומה לנתונים על עבירות במשפחה, גם בנוגע לעבירות בין בני זוג נמצא ששיעור התיקים הגלויים שנפתחו לגברים גבוה משיעור התיקים שנפתחו לנשים; ששיעור התיקים שנפתחו לערבים גבוה משיעור התיקים שנפתחו ליהודים ואחרים; ושיעור התיקים שנפתחו לצעירים בקבוצת הגיל הבוגרת גבוה משיעור התיקים שנפתחו לצעירים בשתי קבוצות הגיל האחרות. בשנת 2021 נפתחו 2.5-7.5 תיקים לאלף צעירים בני 18-34: 3.5-11.2 לגברים ו-1.9-4.7 לנשים. שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה 4.4-14.5 לאלף צעירים, זאת לעומת שיעור של 1.1-3.4 לאלף צעירות בקרב נשים ערביות. בקרב גברים יהודים ואחרים עמד שיעור פתיחת התיקים על 3.3-10.4 לאלף צעירים, זאת לעומת שיעור של 2.2-5.0 לאלף צעירות (**לוח 9.14**).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים בין בני זוג: שיעור התיקים הגלויים על עבירות אלימות גופנית ואיומים בין בני זוג שנפתחו לצעירים בשנת 2021 היה 2.1 לאלף צעירים בני 18-24, 4.4 לאלף צעירים בני 25-29 ו-5.9 לאלף צעירים בני 30-34. עלייה בשיעור התיקים עם העלייה בגיל נמצאה הן בקרב גברים הן בקרב נשים. שיעור התיקים שנפתחו היה גבוה יותר בקרב גברים מבקרב נשים (כפי שלושה). שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה גבוה משיעור התיקים שנפתחו לגברים יהודים ואחרים: 12.9-4.0 לאלף צעירים לעומת 8.4-2.9 לאלף צעירים, בהתאמה. שיעור התיקים שנפתחו לנשים ערביות היה 2.6-0.9 זאת לעומת שיעור של 3.6-1.8 לאלף צעירות בקרב נשים יהודיות ואחרות (לוח 9.15).

תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ללא איומים בין בני זוג: גם בעבירות אלימות גופנית ללא איומים בין בני זוג שיעור התיקים הגלויים שנפתחו עלה עם העלייה בגיל, בשתי קבוצות האוכלוסייה: בשנת 2021 נפתחו 1.6 תיקים לאלף צעירים בקרב בני 18-24, 3.3 תיקים לאלף צעירים בקרב בני 25-29 ו-4.2 תיקים לאלף צעירים בקרב בני 30-34. שיעור התיקים שנפתחו לגברים היה גבוה משיעור התיקים שנפתחו לנשים, ושיעור התיקים שנפתחו לערבים היה גבוה משיעור התיקים שנפתחו ליהודים ואחרים. כך למשל, בקרב גברים ערבים עמד שיעור התיקים שנפתחו בשנת 2021 על 9.6-3.0 לאלף צעירים ובקרב גברים יהודים ואחרים – על 5.7-2.0 לאלף צעירים. בקרב נשים ערביות עמד שיעור התיקים שנפתחו על 2.0-0.6 לאלף צעירות, ובקרב נשים יהודיות ואחרות – על 2.9-1.6 לאלף צעירות (לוח 9.16).

עבירות חשיפה: שיעור תיקי החשיפה שנפתחו בשנת 2021 לצעירים בני 18-34 היה 15.1-9.3 לאלף צעירים. בדומה לעבירות שאינן עבירות בתוך המשפחה או בין בני זוג, שיעור תיקי החשיפה שנפתחו היה גבוה הרבה יותר בקרב גברים מבקרב נשים, ובשונה מעבירות שאינן עבירות בתוך המשפחה או בין בני זוג – שיעור התיקים שנפתחו ירד עם הגיל (לוח 9.17).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים: שיעור התיקים שנפתחו בשנת 2021 לצעירים ערבים היה 33.1-25.1 לאלף צעירים, בעוד בקרב צעירים יהודים ואחרים עמד שיעור זה על 9.4-5.8 לאלף צעירים. שיעור התיקים שנפתחו לגברים ערבים היה 64.0-48.3 לאלף צעירים לעומת 1.8-1.2 לאלף צעירות בקרב נשים ערביות ו-17.1-10.7 לאלף צעירים בקרב גברים יהודים ואחרים לעומת 1.7-1.1 לאלף צעירות בקרב נשים יהודיות ואחרות (לוח 9.17).

קורבנות לעבירות שונות: בשנים 2015-2020 חלה ירידה באחוז הקורבנות לעבירות שונות בקרב צעירים בני 20-34 מ-19.0% ל-10.6%. בין עבירות אלו נכללו גניבה ללא שימוש בכוח, אלימות או איום באלימות, הטרדה מינית ועבירה מקוונת (סייבר). הירידה באחוז הקורבנות הייתה חדה יותר בעבירות מסוג גניבה ללא שימוש בכוח (מ-6.0% ל-2.6%) ואלימות או איום באלימות (מ-5.4% ל-2.9%) ומתונה יותר בעבירות מסוג הטרדה מינית (מ-5.1% ל-3.2%) ועבירה מקוונת (מ-5.7% ל-3.6%) (לוח 9.18).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: מגמת הירידה נצפתה הן בקרב ערבים הן בקרב יהודים ואחרים. אחוז הקורבנות בקרב הערבים היה קטן יותר מאחוז זה בקרב יהודים ואחרים בכל השנים שנבדקו ובכל סוגי העבירות. כך למשל, בשנת 2020 היה אחוז הקורבנות להטרדה מינית בקרב ערבים 0.6%, בעוד בקרב יהודים ואחרים הוא היה 3.9%; אחוז הקורבנות לעבירה מקוונת (סייבר) היה בקרב ערבים 0.8%, בעוד בקרב יהודים ואחרים הוא היה 4.5%; ואחוז הקורבנות לאלימות או איום באלימות היה 2.0% בקרב ערבים, בעוד בקרב יהודים ואחרים הוא היה 3.2% (לוח 9.18).

לוחות

לוח 9.1: תיקים גלויים, תיקים גלויים עם כתבי אישום ומעצרים בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי מין וגיל (במספרים מוחלטים) ואחוז התיקים והמעצרים בקרב צעירים ערבים מכלל התיקים והמעצרים

		תיקים גלויים עם כתבי אישום [^]			תיקים גלויים ^{^^}				
		מעצרים							
		נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים
כלל הצעירים									
24-18	32,420	29,687	3,483	9,122	8,524	660	10,641	10,362	279
29-25	22,458	19,722	3,200	5,805	5,282	577	5,855	5,660	195
34-30	20,745	17,628	3,665	5,327	4,786	571	4,656	4,437	219
ערבים									
24-18	15,750	15,088	836	3,618	3,497	139	6,955	6,830	125
29-25	10,026	9,375	774	2,210	2,097	122	3,427	3,350	77
34-30	7,565	6,959	731	1,671	1,568	108	2,309	2,244	65
יהודים ואחרים									
24-18	16,929	14,784	2,653	5,531	5,048	525	3,686	3,532	154
29-25	12,550	10,478	2,426	3,606	3,194	455	2,428	2,310	118
34-30	13,271	10,732	2,939	3,674	3,233	463	2,347	2,193	154
אחוז הערבים^{^^}									
24-18	48.6	50.8	24.0	39.7	41.0	21.1	65.4	65.9	44.8
29-25	44.6	47.4	24.2	38.1	39.7	21.1	58.5	59.2	39.5
34-30	36.5	39.5	19.9	31.4	32.8	18.9	49.6	50.6	29.7

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

[^] מספרים מוחלטים של תיקים גלויים ותיקים עם כתבי אישום לפי מין יכולים שלא להסתכם לסך הכול, מאחר שבאותו תיק יכולים להופיע גם גבר וגם אישה. לעומת זאת מספרים מוחלטים של מעצרים לפי מין כן מסתכמים לסך הכול

^{^^} אחוז התיקים הגלויים, התיקים עם כתבי אישום והמעצרים בקרב הצעירים הערבים מכלל התיקים הגלויים/תיקים עם כתב אישום/מעצרים באותה קבוצת גיל ומין

לוח 9.2: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

2021	2010	2000	
			כלל הצעירים
36.1	45.9	48.6	24-18
37.8	44.9	52.7	29-25
35.7	42.8	58.4	34-30
			גברים
64.8	81.3	84.8	24-18
65.8	77.1	89.7	29-25
60.6	71.1	98.6	34-30
			נשים
7.9	10.9	12.7	24-18
10.9	14.1	16.9	29-25
12.7	16.4	20.6	34-30
			ערבים
71.9	83.5	86.7	24-18
75.3	84.8	82.4	29-25
71.0	68.3	82.5	34-30
			גברים
134.6	157.1	163.5	24-18
137.3	156.8	151.5	29-25
129.1	124.1	149.8	34-30
			נשים
7.8	8.1	7.6	24-18
11.9	12.9	11.1	29-25
13.9	12.5	12.5	34-30
			יהודים ואחרים
24.9	37.2	41.0	24-18
27.3	37.2	46.9	29-25
28.0	37.5	53.6	34-30
			גברים
42.7	63.5	68.9	24-18
45.1	61.5	77.1	29-25
45.2	59.9	87.7	34-30
			נשים
8.0	11.7	13.9	24-18
10.6	14.3	18.2	29-25
12.4	17.3	22.3	34-30

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.3: תיקים עם כתבי אישום שהוגשו נגד צעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

2021	2010	2000	
			כלל הצעירים
10.2	13.2	15.3	24-18
9.8	12.3	14.4	29-25
9.2	11.3	15.9	34-30
			גברים
18.6	24.4	29.0	24-18
17.6	22.5	27.1	29-25
16.4	20.3	30.5	34-30
			נשים
1.5	1.8	1.2	24-18
2.0	2.0	1.5	29-25
2.0	2.6	1.6	34-30
			ערבים
16.5	23.0	31.4	24-18
16.6	21.8	23.9	29-25
15.7	16.5	26.9	34-30
			גברים
31.2	44.0	60.7	24-18
30.7	41.9	46.3	29-25
29.1	31.2	51.7	34-30
			נשים
1.3	1.3	0.8	24-18
1.9	1.4	0.6	29-25
2.1	1.6	0.8	34-30
			סך הכול יהודים ואחרים
8.1	10.9	12.0	24-18
7.8	10.4	12.4	29-25
7.8	10.2	13.6	34-30
			גברים
14.6	19.8	22.3	24-18
13.7	18.7	23.1	29-25
13.6	18.0	25.9	34-30
			נשים
1.6	2.0	1.3	24-18
2.0	2.2	1.7	29-25
2.0	2.8	1.8	34-30

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.4: מעצרים של צעירים בני 18-34 בשנים 2000-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

2021	2010	2000	
			כלל הצעירים
11.9	15.7	9.0	24-18
9.9	11.4	7.5	29-25
8.0	9.4	7.4	34-30
			גברים
22.6	29.8	17.2	24-18
18.8	21.7	14.3	29-25
15.2	18.0	14.2	34-30
			נשים
0.6	1.2	0.6	24-18
0.7	1.1	0.6	29-25
0.8	0.9	0.6	34-30
			ערבים
31.7	33.8	19.3	24-18
25.7	26.4	12.7	29-25
21.7	19.3	10.8	34-30
			גברים
60.9	65.2	37.7	24-18
49.0	51.3	24.5	29-25
41.6	37.4	20.7	34-30
			נשים
1.2	1.0	0.2	24-18
1.2	1.0	0.3	29-25
1.2	0.9	0.3	34-30
			יהודים ואחרים
5.4	11.3	6.8	24-18
5.3	8.5	6.4	29-25
5.0	7.3	6.6	34-30
			גברים
10.2	21.1	12.8	24-18
9.9	15.8	12.1	29-25
9.2	13.8	12.8	34-30
			נשים
0.5	1.2	0.6	24-18
0.5	1.1	0.7	29-25
0.7	0.9	0.6	34-30

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.5: מורשעים בדין בני 18-34 בשנים 2001-2019, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

2019	2015	2010	2005	2001	
5.1	7.1	7.9	9.9	10.3	כלל הצעירים
3.3	5.2	6.3	7.8	5.8	19-18
6.5	9.3	9.8	11.8	11.2	24-20
5.1	6.8	7.7	9.3	10.5	29-25
4.3	5.9	7.0	9.4	11.1	34-30
7.8	11.2	12.4	17.6	18.6	ערבים – סך הכול
2.6	3.6	3.5	6.8	7.0	19-18
8.8	13.4	13.2	19.5	21.3	24-20
9.1	12.5	15.5	19.8	20.4	29-25
8.1	11.4	13.2	18.3	18.9	34-30
14.9	21.5	23.8	33.5	35.6	גברים
4.9	7.0	6.6	13.0	13.4	19-18
16.9	25.7	25.5	37.5	41.2	24-20
17.2	24.0	30.0	37.6	39.3	29-25
15.5	21.8	25.3	34.3	35.8	34-30
0.4	0.6	0.6	1.2	0.8	נשים
(0.1)	(0.0)	(0.2)	(0.2)	(0.2)	19-18
0.4	0.6	0.6	0.9	0.9	24-20
0.6	0.8	0.7	1.6	0.8	29-25
0.5	0.8	0.9	1.6	1.1	34-30
4.1	5.8	6.7	7.9	8.2	יהודים ואחרים – סך הכול
3.6	5.8	7.3	8.1	5.6	19-18
5.6	7.8	8.8	9.8	8.5	24-20
3.8	5.1	5.7	6.6	8.0	29-25
3.2	4.6	5.4	7.2	9.1	34-30
7.5	10.4	12.2	14.3	14.6	גברים
6.2	10.3	12.5	14.4	9.8	19-18
10.1	13.9	16.0	17.9	15.5	24-20
6.8	9.3	10.5	12.0	14.4	29-25
6.1	8.2	9.8	12.8	16.2	34-30
0.7	1.1	1.2	1.4	1.6	נשים
0.9	1.2	1.9	1.4	1.1	19-18
0.9	1.5	1.4	1.4	1.4	24-20
0.7	1.0	1.0	1.1	1.6	29-25
0.4	1.0	1.1	1.5	2.2	34-30

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 9.6: תיקים גלויים על עבירות רכוש שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	7.5	17.0	4.5
29-25	7.6	16.8	5.3
34-30	7.8	16.5	5.8
גברים			
24-18	13.5	31.8	7.6
29-25	13.4	30.7	9.0
34-30	13.6	30.2	9.9
נשים			
24-18	1.4	1.8	1.3
29-25	1.8	2.5	1.6
34-30	2.1	2.7	1.9

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.7: תיקים גלויים על עבירות פשיעה חקלאית שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	0.09	0.27	0.02
29-25	0.08	0.30	0.00
34-30	0.14	0.64	0.01
גברים			
24-18	0.17	0.53	0.03
29-25	0.16	0.57	0.01
34-30	0.28	1.27	0.01
נשים			
24-18	0.01		0.01
29-25		0.01	
34-30			

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.8: תיקים גלויים על עבירות פשיעה חקלאית שנפתחו לצעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2021, לפי מין, גיל ומחוז ביצוע העבירה (מספרים מוחלטים)

נשים	גברים	סך הכול	
1	195	196	כלל הצעירים
	69	69	24-18
1	44	45	29-25
	82	82	34-30
1	74	75	מחוז צפון
	22	22	24-18
1	12	13	29-25
	40	40	34-30
	21	21	מחוז מרכז
	13	13	24-18
	4	4	29-25
	4	4	34-30
	27	27	מחוז החוף
	8	8	24-18
	6	6	29-25
	13	13	34-30
	73	73	מחוז דרום
	26	26	24-18
	22	22	29-25
	25	25	34-30

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

הערה: הנתונים לא כוללים תיקי פשיעה חקלאית שאי אפשר היה לשייך אותם לאחד המחוזות

לוח 9.9: תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאורך צעירים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
			סך הכול
12.0	35.2	17.5	24-18
14.6	39.1	20.0	29-25
16.0	37.2	19.9	34-30
			גברים
19.9	65.2	30.8	24-18
23.4	70.5	34.0	29-25
25.1	66.0	32.7	34-30
			נשים
4.6	4.7	4.6	24-18
6.7	7.1	6.8	29-25
8.0	9.0	8.2	34-30

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.10: תיקים גלויים על עבירות של אלימות גופנית (ללא איומים) שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	9.5	16.5	7.3
29-25	11.2	20.8	9.0
34-30	11.7	19.9	9.8
גברים			
24-18	16.1	30.0	11.7
29-25	18.2	37.0	13.8
34-30	18.4	34.4	14.8
נשים			
24-18	3.2	2.9	3.4
29-25	4.9	4.4	5.0
34-30	5.8	5.9	5.8

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.11: כלל התיקים הגלויים על עבירות במשפחה שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	5.1	7.7	4.4
29-25	8.2	11.8	7.2
34-30	10.3	14.8	9.3
גברים			
24-18	8.1	13.4	6.4
29-25	12.4	20.0	10.2
34-30	15.6	24.9	13.5
נשים			
24-18	2.7	2.1	2.9
29-25	4.9	3.9	5.1
34-30	6.1	5.5	6.3

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.12: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שבוצעו בתוך המשפחה, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	4.4	6.6	3.8
29-25	6.9	10.3	5.9
34-30	8.4	12.9	7.4
גברים			
24-18	7.1	11.8	5.6
29-25	10.7	17.8	8.6
34-30	13.1	22.0	11.1
נשים			
24-18	2.2	1.6	2.5
29-25	3.7	3.1	3.9
34-30	4.7	4.4	4.7

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.13: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית (ללא איומים) שבוצעו בתוך המשפחה, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאלף צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	3.3	4.7	2.8
29-25	5.0	7.4	4.3
34-30	6.0	9.4	5.3
גברים			
24-18	5.1	8.4	4.0
29-25	7.5	12.5	6.0
34-30	9.0	15.7	7.5
נשים			
24-18	1.9	1.2	2.1
29-25	3.1	2.5	3.3
34-30	3.8	3.4	3.9

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.14: כלל התיקים הגלויים על עבירות בין בני הזוג שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	2.5	2.7	2.4
29-25	5.4	6.0	5.3
34-30	7.5	8.7	7.2
גברים			
24-18	3.5	4.4	3.3
29-25	7.8	9.8	7.2
34-30	11.2	14.5	10.4
נשים			
24-18	1.9	1.1	2.2
29-25	3.9	2.3	4.3
34-30	4.7	3.4	5.0

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.15: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות של אלימות גופנית ואיומים שבוצעו בין בני הזוג, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
24-18	2.1	2.4	2.1
29-25	4.4	5.2	4.2
34-30	5.9	7.6	5.6
גברים			
24-18	3.1	4.0	2.9
29-25	6.7	8.9	6.0
34-30	9.2	12.9	8.4
נשים			
24-18	1.6	0.9	1.8
29-25	2.9	1.7	3.2
34-30	3.4	2.6	3.6

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.16: תיקים גלויים שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021 על עבירות אלימות גופנית (ללא איומים) שבוצעו בין בני הזוג, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
24-18	1.6	1.8	1.6
29-25	3.3	3.7	3.2
34-30	4.2	5.6	3.9
גברים			
24-18	2.3	3.0	2.0
29-25	4.8	6.4	4.3
34-30	6.4	9.6	5.7
נשים			
24-18	1.3	0.6	1.6
29-25	2.4	1.3	2.7
34-30	2.7	2.0	2.9

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.17: תיקי חשיפה שנפתחו לצעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, גיל ומין (לאחר צעירים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
24-18	15.1	33.1	9.4
29-25	13.0	31.8	7.6
34-30	9.3	25.1	5.8
גברים			
24-18	28.4	64.0	17.1
29-25	24.7	60.7	14.2
34-30	17.6	48.3	10.7
נשים			
24-18	1.6	1.2	1.7
29-25	1.4	1.8	1.3
34-30	1.2	1.6	1.1

מקור: משטרת ישראל, נתונים שהועברו למכון ברוקדייל

לוח 9.18: קורבנות לעבירות שונות בקרב צעירים בני 20-34 בשנים 2015-2020, לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג עבירה (באחוזים)[^]

	2020	2015
סך הכול עבירות		
כלל הצעירים	10.6	19.0
ערבים	5.3	13.6
יהודים ואחרים	12.3	20.3
גניבה ללא שימוש בכוח		
כלל הצעירים	2.6	6.0
ערבים	2.5	5.8
יהודים ואחרים	2.7	6.0
אלימות או איום באלימות		
כלל הצעירים	2.9	5.4
ערבים	2.0	3.3
יהודים ואחרים	3.2	5.9
הטרדה מינית		
כלל הצעירים	3.2	5.1
ערבים	0.6	1.6
יהודים ואחרים	3.9	5.9
עבירה מקוונת (סייבר)		
כלל הצעירים	3.6	5.7
ערבים	0.8	3.8
יהודים ואחרים	4.5	6.1

מקור: למ"ס, סקר ביטחון אישי, 2015 ו-2021

[^] נתונים על גברים ונשים לא מוצגים בלוח עקב מספר קטן של מקרים החשוף לטעויות דגימה גבוהות

פרק י:

דיוור, דפוס ושינויים רצון מאזור המגורים

מבוא

הפרק עוסק בשלושה נושאים עיקריים: דפוסי המגורים של צעירים בני 18-34 – בדירה בבעלות פרטית ובדירה בשכירות פרטית; צפיפות הדיור במקום מגורי הצעירים; שביעות רצונם של צעירים בני 20-34 מן הדירה ומאזור מגוריהם בהיבטים האלה: תחושת הביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה; כמות השטחים הירוקים והגנים הציבוריים; ניקיון, כבישים ומדרכות; תחבורה ציבורית. בפרק מוצגים גם נתונים על עמדותיהם של צעירים בני 20-34 בנוגע לשיתוף פעולה בין תושבי השכונה לצורך שיפורה. פרק זה מתבסס על נתונים מסקר כוח אדם ומן הסקר החברתי.

הגדרות

מספר חדרים בדירה: כל החדרים המשמשים למגורים של בני משק הבית. במניין החדרים לא נכללים מטבח, חדר אמבטיה, חדר שירותים, מרפסות, חדרים המשמשים לצורכי עסקים או לעבודה בלבד וחדרים המושכרים לדיירים (למ"ס, א"ת א').

מספר נפשות לחדר (צפיפות דיור): מחושב על ידי חלוקת מספר הנפשות הגרות במשק הבית בסך כל החדרים למגורים בדירה (למ"ס, א"ת ב').

תקציר

דפוסי מגורים

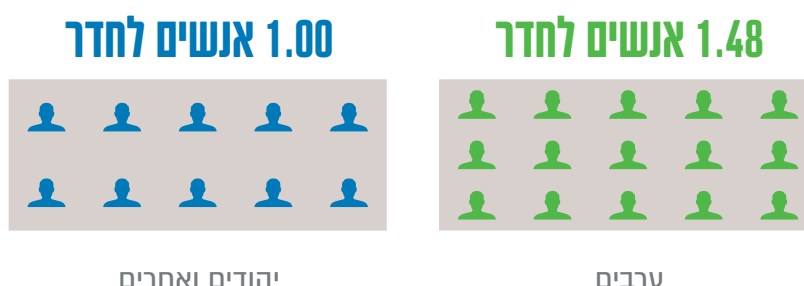
בשנת 2021 גרו 65.1% מן הצעירים בני 18-34 בדירה בבעלות המשפחה: 88.4% מן הצעירים הערבים לעומת 58.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. בקרב הצעירים הדרוזים והצעירים הבדואים בנגב אחוז הגרים בדירה בבעלות המשפחה היה גבוה מן האחוז בקרב כלל הצעירים הערבים: 93.7%-90.0%, בהתאמה, לעומת 88.4%.

בשנת 2021 גרו 28.4% מן הצעירים בני 18-34 בדירה בשכירות פרטית: 6.9% מן הצעירים הערבים לעומת 34.1% מן הצעירים היהודים ואחרים. בקרב הצעירים הדרוזים והצעירים הבדואים בנגב היה אחוז הגרים בדירה בשכירות פרטית נמוך מן האחוז בקרב כלל הצעירים הערבים: 2.7%-3.5%, בהתאמה, לעומת 6.9%.

צפיפות הדיור

בשנת 2021 הייתה צפיפות הדיור שבה גרו צעירים ערבים בני 18-34 גבוהה מזו של צעירים יהודים ואחרים: צפיפות ממוצעת של 1.48 אנשים לחדר בקרב צעירים ערבים לעומת צפיפות ממוצעת של 1.00 אנשים לחדר בקרב צעירים יהודים ואחרים.

צפיפות דיור ממוצעת (מספר אנשים לחדר) בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה

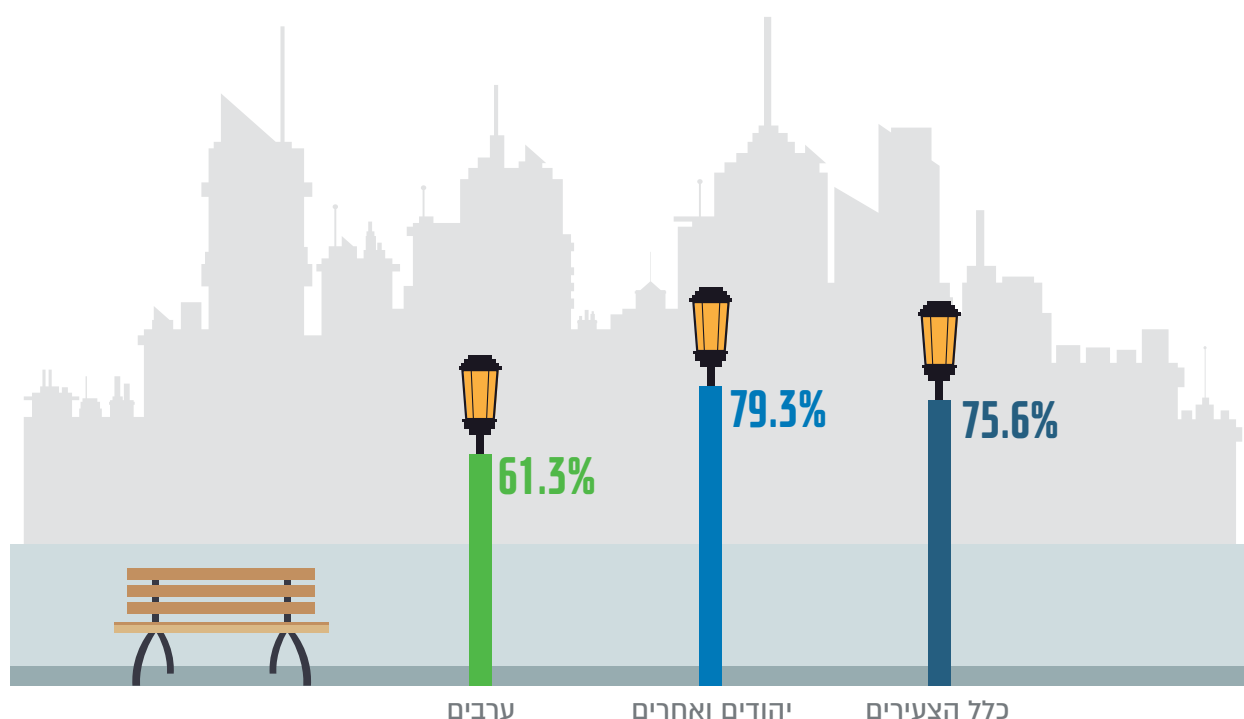
צפיפות הדיור הממוצעת בקרב הצעירים הבדואים בנגב בני 18-34 הייתה גבוהה מזו של כלל הצעירים הערבים: 1.83 לעומת 1.48, בהתאמה, וזו של הצעירים הדרוזים – נמוכה ממנה (1.25).

שביעות רצון מן הדירה ומאזור המגורים

בשנת 2021 הביעו 87.0% מן הצעירים בני 20-34 שביעות רצון מן הדירה שבה גרו: 80.1% מן הצעירים הערבים לעומת 88.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. גם באשר לאזור המגורים הביעו 82.6% מן הצעירים שביעות רצון: 71.2% מן הצעירים הערבים לעומת 85.7% מן הצעירים היהודים ואחרים.

75.6% מן הצעירים בני 20-34 ציינו בשנת 2021 שיש להם תחושת ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהם. אחוז זה היה נמוך בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים: 61.3% לעומת 79.3%, בהתאמה.

תחושת ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

אחוז הנשים בנות 20-34 שצינו כי הן מרגישות בטוח ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהן היה נמוך מאחוז הגברים שצינו זאת: 56.0% לעומת 66.9%, בהתאמה, בקרב צעירים ערבים, ו-68.5% לעומת 89.7%, בהתאמה, בקרב צעירים יהודים ואחרים.

אחוז הצעירים הערבים בני 20-34 שהביעו בשנת 2021 שביעות רצון מכמות השטחים הירוקים, ממצב הניקיון בשכונה, מן הכבישים, מן המדרכות ומן התחבורה הציבורית בשכונה היה נמוך מאחוז הצעירים שהביעו שביעות רצון מן הדירה ומאזור המגורים שלהם באופן כללי ועמד על כשליש עד כמחצית מן הצעירים, בעוד בקרב הצעירים היהודים ואחרים – כשני שלישים הביעו שביעות רצון מהיבטים אלה.

בשנת 2021 הביעו 59.0% מן הצעירים הסכמה עם האמירה שבשכונת מגוריהם אנשים משתפים פעולה כדי לשפר את השכונה: 50.9% מן הצעירים הערבים לעומת 61.4% מן הצעירים היהודים ואחרים.

ממצאים

דפוסי מגורים

דירה בבעלות המשפחה: בשנת 2021 גרו 65.1% מן הצעירים בני 18-34 בדירה בבעלות המשפחה: 88.4% מן הצעירים הערבים לעומת 58.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. הבדלים נמצאו גם בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: 93.7% מן הצעירים הדרוזים ו-90.0% מן הצעירים הבדואים בנגב גרו בדירה בבעלות המשפחה לעומת 88.4% מכלל הצעירים הערבים. הבדלים בין גברים לנשים נמצאו בקרב צעירים יהודים ואחרים: 59.6% מן הגברים גרו בדירה בבעלות המשפחה לעומת 58.0% מן הנשים (לוח 10.1).

דירה בשכירות פרטית: בשנת 2021 גרו 28.4% מן הצעירים בני 18-34 בשכירות פרטית: 6.9% מן הצעירים הערבים לעומת 34.1% מן הצעירים היהודים ואחרים (פער של 27.2 נקודות האחוז). הבדלים נמצאו גם בין קבוצות באוכלוסייה הערבית: אחוז הצעירים שגרו בדירה בשכירות פרטית היה נמוך יותר בקרב הצעירים הדרוזים והבדואים בנגב (2.7%-3.5%, בהתאמה) מבקרב כלל הצעירים הערבים (6.9%) (לוח 10.2).

צפיפות הדיור: רמת צפיפות הדיור הממוצעת של צעירים בני 18-34 בשנת 2021 הייתה 1.10 אנשים לחדר: 1.48 אנשים לחדר בקרב צעירים ערבים לעומת 1.00 אנשים לחדר בקרב צעירים יהודים ואחרים. 8.7% מן הצעירים גרו ברמת בצפיפות של עד 0.5 אנשים לחדר: 2.1% מן הצעירים הערבים לעומת 10.4% מן הצעירים היהודים ואחרים. מרבית הצעירים היהודים ואחרים גרו בדירות שרמת הצפיפות בהן 0.51-0.99 או של אדם אחד לחדר (35.5%-26.1%, בהתאמה). לעומת זאת מרבית הצעירים הערבים גרו בדירות שרמת הצפיפות בהן גבוהה יותר: 23.0% ברמת צפיפות של 1.01-1.49 אנשים לחדר ו-25.6% ברמת צפיפות של 1.50-1.99 אנשים לחדר. בעוד רמת הצפיפות הממוצעת בקרב כלל הצעירים הערבים הייתה 1.48 אנשים לחדר, בקרב הצעירים הבדואים בנגב היא הייתה גבוהה יותר (1.83) ובקרב הצעירים הדרוזים – נמוכה יותר (1.25) (לוח 10.3).

שביעות רצון מן הדירה ומאזור המגורים

בשנת 2021 אחוז גבוה מן הצעירים בני 20-34 היו שבעי רצון מן הדירה שבה הם גרים ומאזור המגורים שלהם, אך כאשר הם נשאלו על מגוון היבטים הקשורים למקום המגורים, כמו תחבורה, ציבורית, ניקיון, מצב המדרכות והכבישים וכמות השטחים הירוקים, ירד אחוז הצעירים שהביעו שביעות רצון, בפרט בקרב הצעירים הערבים.

שביעות רצון מן הדירה: 87.0% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון מן הדירה שבה הם גרים. אחוז זה היה נמוך יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים (80.1% לעומת 88.8%, בהתאמה) (לוח 10.4).

שביעות רצון מאזור המגורים: 82.6% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון מאזור מגוריהם. אחוז זה היה נמוך יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים (71.2% לעומת 85.7%, בהתאמה) (לוח 10.5).

ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה באזור המגורים: 75.6% מן הצעירים בני 20-34 ציינו בשנת 2021 כי הם חשים ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהם: 61.3% מן הצעירים הערבים ו-79.3% מן הצעירים היהודים ואחרים. הבדלים נמצאו גם בין גברים לנשים, בשתי קבוצות האוכלוסייה: אחוז הנשים שדיווחו כי הן חשות ביטחון ללכת בגפן בשעות החשיכה היה נמוך מאחוז הגברים: 56.0%

לעומת 66.9%, בהתאמה, בקרב צעירים ערבים ו-68.5% לעומת 89.7%, בהתאמה, בקרב צעירים יהודים ואחרים (לוח 10.6).

שביעות רצון מכמות השטחים הירוקים, הגנים הציבוריים והפארקים באזור המגורים: 63.1% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון מכמות השטחים הירוקים, הגנים הציבוריים והפארקים באזור מגוריהם. אחוז זה היה נמוך במידה ניכרת בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 30.0% לעומת 71.9%, בהתאמה (לוח 10.7).

שביעות הרצון ממצב הניקיון באזור המגורים: 64.5% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון ממצב הניקיון באזור מגוריהם. אחוז זה היה נמוך בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 48.0% לעומת 68.7%, בהתאמה (לוח 10.8).

שביעות הרצון ממצב הכבישים והמדרכות באזור המגורים: רק 55.1% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון ממצב הכבישים והמדרכות באזור מגוריהם. אחוז זה היה נמוך בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 37.3% לעומת 59.8%, בהתאמה (לוח 10.9).

שביעות רצון מן התחבורה הציבורית באזור המגורים: 59.5% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון מן התחבורה הציבורית באזור מגוריהם. אחוז זה היה כמעט זהה בקרב צעירים ערבים ובקרב צעירים יהודים ואחרים. אחוז הנשים הערביות שהביעו שביעות רצון מן התחבורה הציבורית באזור המגורים היה גבוה יותר מן מאחוז הגברים הערבים מן מאחוז הנשים היהודיות ואחרות (63.4% לעומת 55.9% ו-58.4%, בהתאמה) (לוח 10.10).

שיתוף הפעולה בשכונה כדי לשפרה: 59.0% מן הצעירים בני 20-34 הסכימו בשנת 2021 עם האמירה ולפיה בשכונת המגורים אנשים משתפים פעולה כדי לשפר את השכונה. אחוז זה היה נמוך יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים (50.9% לעומת 61.4%, בהתאמה) (לוח 10.11).

לוחות

לוח 10.1: צעירים בני 18-34 הגרים בדירה בבעלות המשפחה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	מהם:		ערבים	כלל הצעירים	
	בדואים בנגב	דרוזים			
58.8	**90.0	**93.7	**88.4	65.1	סך הכול
59.6##	91.0	93.9	88.5	65.9	גברים
58.0	88.8	93.5	88.3	64.4	נשים

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ כולל דירה בבעלות ההורים (לא בשכירות)

לוח 10.2: צעירים בני 18-34 הגרים בדירה בשכירות פרטית בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	מהם:		ערבים	כלל הצעירים	
	בדואים בנגב	דרוזים			
34.1	**3.5	**2.7	**6.9	28.4	סך הכול
33.3##	3.1	2.8	6.9	27.6	גברים
34.9	4.0	2.6	6.9	29.1	נשים

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ לא כולל גרים בשכירות ציבורית (כגון מעונות סטודנטים), בדמי מפתח או בהסדר ללא תשלום

לוח 10.3: צפיפות הדיור שבה גרו צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

יהודים ואחרים	מהם:		ערבים	כלל הצעירים	
	בדואים בנגב	דרוזים			
100.0	**100.0	**100.0	**100.0	100.0	סך הכול
10.4	2.0	5.3	2.1	8.7	עד 0.50 איש לחדר
35.5	7.5	15.9	9.7	30.0	0.51-0.99 איש לחדר
26.1	9.0	22.1	18.3	24.5	1.00 איש לחדר
14.5	15.6	25.8	23.0	16.3	1.01-1.49 איש לחדר
8.1	24.3	22.6	25.6	11.8	1.50-1.99 איש לחדר
5.4	41.7	8.3	21.3	8.7	2.0 אנשים לחדר ויותר
				1.10	צפיפות ממוצעת – מספר אנשים לחדר
(0.45)	(0.87)	(0.51)	(0.65)	(0.54)	(סטיית תקן)

מקור: למ"ס, סקר כוח אדם, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ובין בדואים בנגב ודרוזים לשאר הערבים)

לוח 10.4: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מן הדירה שלהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	87.0	**80.1	88.8
גברים	87.1	78.6	89.2
נשים	87.0	81.5	88.5

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 10.5: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מאזור המגורים שלהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	82.6	**71.2	85.7
גברים	82.9	73.1	85.4
נשים	82.3	69.3	86.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 10.6: צעירים בני 20-34 החשים ביטחון ללכת לבד בשעות החשיכה באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	75.6	**61.3	79.3
גברים	85.1	[#] 66.9	^{##} 89.7
נשים	65.9	56.0	68.5

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < 0.05$ ^{##} $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^ השיבו 'בטוח' או 'בטוח מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך בטוח', 'בכלל לא בטוח'); לא כולל הקטגוריה 'לא יוצא מן הבית'

לוח 10.7: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 מכמות השטחים הירוקים, הגנים הציבוריים והפארקים באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	63.1	**30.0	71.9
גברים	63.3	27.0	72.5
נשים	62.9	32.8	71.3

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 10.8: שביעות הרצון[^] של צעירים בני 20-34 מן הניקיון באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	64.5	**48.0	68.7
גברים	66.5	49.1	#71.1
נשים	62.5	48.0	66.3

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 10.9: שביעות הרצון[^] של צעירים בני 20-34 מן הכבישים ומן המדרכות באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	55.1	**37.3	59.8
גברים	56.4	35.2	#61.8
נשים	53.8	39.2	57.8

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 10.10: שביעות הרצון[^] של צעירים בני 20-34 מן התחבורה הציבורית באזור מגוריהם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	59.5	59.6	59.5
גברים	59.5	55.9	60.5
נשים	59.5	63.4	58.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

[^] השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל'); לא כולל הקטגוריה 'לא משתמש בתחבורה ציבורית'

לוח 10.11: צעירים בני 20-34 המסכימים שבשכונת מגוריהם אנשים משתפים פעולה כדי לשפר את השכונה בשנת 2021, לפי מין וקבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	59.0	**50.9	61.4
גברים	57.9	53.0	#59.3
נשים	60.1	48.8	63.5

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ השיבו 'במידה מסוימת' או 'במידה רבה' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך' ו'בכלל לא'). לא כולל הקטגוריה 'אין צורך בשיפור'

פרק יא:

רווחה וביטחון חברתי

מבוא

פרק זה מציג נתונים הנוגעים לתחום הרווחה והביטחון החברתי של צעירים וכולל נתונים על צעירים הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים של משרד הרווחה והביטחון החברתי, על בעלי נזקקות מוגדרת, על השמה במסגרות רווחה (מסגרות בקהילה או מסגרות חוץ-ביתיות) ועל צעירים הזכאים לקצבאות שונות. הנתונים מתייחסים לשנת 2020.

הפרק מתבסס על נתונים מסקר הוצאות משק הבית ומעיבודים מיוחדים שנעשו בלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

המחלקות לשירותים חברתיים: המחלקות לשירותים חברתיים נותנות שירותים חברתיים ליחידים, למשפחות ולקהילות. בכל רשות מקומית פועלת מחלקה לשירותים חברתיים המשרתת את התושבים הגרים בה. השירותים הניתנים: שירותים מקצועיים ומיומנים בתחומי האבחון, הטיפול, התמיכה, האיתור, המניעה, ההגנה והשיקום, במגוון דרכי ההתערבות ואופני הטיפול של העבודה הסוציאלית – פרטנית, קבוצתית וקהילתית; תכנון תקציב של שירותי הרווחה על פי הצרכים העולים והמשתנים ועל פי סדרי עדיפויות מקומיים ולאומיים (משרד הרווחה והביטחון החברתי, 2021).

רשום במחלקה לשירותים חברתיים: משפחה או פרט שפנו או הופנו למחלקה לשירותים חברתיים של משרד הרווחה והביטחון החברתי ונפתח להם תיק טיפול. התיק יכול להיות מוגדר משפחתי או פרטני. בתיק משפחתי רשומים כל בני המשפחה, ולאחד מהם לפחות יש נזקקות ש"אינה תקינה". לפרט שרשום בשל נזקקות של בן משפחה אחר תירשם נזקקות "תקינה".

נזקקות: הסיבה שבעטייה פנו או הופנו הפרט או משפחה למחלקה לשירותים חברתיים. העובד הסוציאלי המטפל במשפחה מציין לכל רשום בתיק הטיפול את הנזקקות הראשית שלו ואת הנזקקות הראשית של משפחתו מתוך רשימה קבועה של 58 נזקקויות (כולל נזקקות "תקינה"). העובד הסוציאלי יכול לציין לפרט או למשפחתו גם נזקקות משניות. לפרט שרשום בשל נזקקות של בן משפחה אחר תירשם נזקקות "תקינה".

מקבל שירותי רווחה במסגרת הקהילה: אדם הגר עם משפחתו הטבעית ומקבל שירותים בקהילה ותמיכה על פי מדיניות "עם הפנים לקהילה" של משרד הרווחה והביטחון החברתי. דוגמאות למסגרות בקהילה: מעון יום, מועדונית, משפחתון, מרכז הורים וילדים, מרכז למניעת אלימות.

מקבל שירותי רווחה במסגרת חוץ-ביתית: אדם שאינו יכול לגור עם משפחתו עקב חשיפה למצבי מצוקה וסכנה שלו או של משפחתו. דוגמאות למסגרות חוץ-ביתיות: משפחת אומנה, מקלט, פנימייה, מרכז חירום, בית אבות.

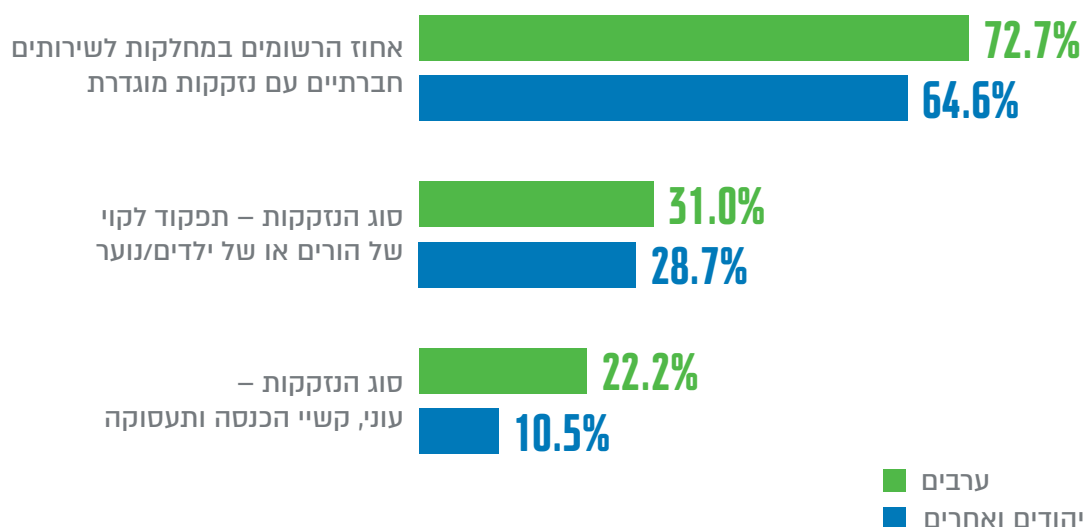
הכנסה מקצבאות ותמיכות: סעיף הכולל קצבאות ותמיכות מן המוסד לביטוח לאומי ומוסדות ממשלתיים נוספים, ובהם משרד הבינוי והשיכון, משרד הביטחון ומשרד האוצר, וכן תמיכות שוטפות ממוסדות אחרים כמו ישיבות.

תקציר

בשנת 2020 היו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים 205.7 אלף צעירים בני 18-34: 71.3 אלף צעירים ערבים ו-134.4 אלף צעירים יהודים ואחרים. הקבוצה השכיחה של רשומים הייתה קבוצת הגיל הצעירה – 18-24 (54.2%).

67.4% מן הצעירים הרשומים בשנת 2020 היו בעלי נזקקות מוגדרת, והנזקקות השכיחה הייתה תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער (29.5%). בקרב צעירים ערבים היה אחוז הרשומים בעלי נזקקות מוגדרת 72.7%, והנזקקות השכיחה הייתה גם אצלם תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער (31.0%) ולאחריה עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה (22.2%).

צעירים בני 18-34 שהיו רשומים בשנת 2020 במחלקות לשירותים חברתיים וסוג הנזקקות, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

בשנת 2020 קיבלו 42,863 צעירים בני 18-34 שירותי רווחה בקהילה או במסגרות חוץ-ביתיות: 21.6% מהם ערבים ו-78.4% מהם יהודים ואחרים. אחוז מקבלי שירותי רווחה בקהילה בקרב הצעירים הערבים היה גבוה מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים (84.3% לעומת 63.8%, בהתאמה). בקרב הצעירים הערבים, 41.3% ממקבלי שירותי הרווחה (בקהילה או במסגרת חוץ-ביתית) היו גברים ו-58.7% היו נשים. בקרב היהודים ואחרים עמדו אחוזים אלו על 55.6% ו-44.4% בהתאמה.

אחוז הצעירים שקיבלו קצבת ילדים בשנת 2020 היה 18.1%, ו-12.4% קיבלו דמי אבטלה. אחוז נמוך מן הצעירים הערבים, לעומת צעירים יהודים ואחרים, קיבלו דמי אבטלה (8.8% לעומת 13.4%, בהתאמה), ואחוז גבוה קיבלו קצבת ילדים (20.0% לעומת 17.6%, בהתאמה).

ממצאים

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים: בשנת 2020 היו רשומים 205.7 אלף צעירים בני 18-34 במחלקות לשירותים חברתיים: 71.3 אלף צעירים ערבים (34.7%) ו-134.4 אלף צעירים יהודים ואחרים (65.3%). צעירים בני 18-24 היו קבוצת הגיל השכיחה מבין הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים (54.2% לעומת 21.5% בני 25-29 ו-24.3% בני 30-34) (**לוח 11.1**).

■ גברים לעומת נשים: מקרב הצעירים הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים היוו הנשים 52.3%. בשתי קבוצות האוכלוסייה היה אחוז הנשים הרשומות גבוה מאחוז הגברים הרשומים: 54.3% לעומת 45.7%, בהתאמה, בקרב צעירים ערבים ו-51.2% לעומת 48.8%, בהתאמה, בקרב צעירים יהודים ואחרים (**לוח 11.1**).

רשומים במחלקות לשירותים חברתיים לפי סוג הנזקקות: ל-67.4% מן הצעירים שהיו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים בשנת 2020 הייתה נזקקות מוגדרת: הנזקקות של 29.5% מהם הייתה תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער, הנזקקות של 16.8% הייתה סיבות רפואיות ומוגבלות, הנזקקות של 14.6% הייתה עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה, הנזקקות של 3.2% הייתה אלימות ושל 2.6% התמכרות ועבריינות (**לוח 11.1**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: ל-72.7% מן הצעירים הערבים שהיו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים הייתה נזקקות מוגדרת: תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער – 31.0%; עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה – 22.2%; סיבות רפואיות ומוגבלות – 14.2%; אלימות – 2.7% והתמכרות ועבריינות – 2.0%. ל-64.6% מן הצעירים היהודים ואחרים שהיו רשומים במחלקות לשירותים חברתיים הייתה נזקקות מוגדרת: תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער – 28.7%; עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה – 10.5%; סיבות רפואיות ומוגבלות – 18.2%; אלימות – 3.5% והתמכרות ועבריינות – 2.8% (**לוח 11.1**).

מקבלי שירותי רווחה בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית: בשנת 2020 קיבלו 42,863 צעירים בני 18-34 שירותי רווחה בקהילה או במסגרת חוץ-ביתית: 9,722 צעירים ערבים (22.6%) ו-33,591 צעירים יהודים ואחרים (78.4%). אחוז הגברים מבין מקבלי השירותים עמד על 52.5% ואחוז הנשים על 47.5%. אחוז הצעירים בני 18-24 עמד על 57.1%, אחוז הצעירים בני 25-29 עמד על 20.8% ואחוז הצעירים בני 30-34 – על 22.2%. 69.1% מבין מקבלי השירותים קיבלו שירותים בקהילה בלבד, 23.6% קיבלו שירותים במסגרת חוץ-ביתית ו-7.3% קיבלו שירותים הן בקהילה הן במסגרת חוץ-ביתית. מקרב מקבלי שירותים במסגרת חוץ-ביתית בלט האחוז הגבוה של גברים לעומת נשים: 72.0% לעומת 28.0%, בהתאמה (**לוח 11.2**).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שקיבלו שירותי רווחה בקהילה היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 84.3% לעומת 63.8%, בהתאמה; אחוז הצעירים הערבים שקיבלו שירותים במסגרת חוץ-ביתית היה נמוך מאחוז היהודים ואחרים: 8.9% לעומת 27.7%, בהתאמה; ואחוז הצעירים הערבים שקיבלו שירותים בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית גם יחד היה אף הוא נמוך מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 2.7% לעומת 8.6%, בהתאמה (**לוח 11.2**).

■ גברים לעומת נשים: 41.3% מקרב הצעירים הערבים מקבלי שירותי הרווחה בקהילה או במסגרת חוץ-ביתית היו גברים ו-58.7% היו נשים. בקרב הצעירים היהודים ואחרים עמדו אחוזים אלו על 55.6% ו-44.4%, בהתאמה. מבין מי שקיבלו שירותים במסגרת חוץ-ביתית או בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית גם יחד היה אחוז הגברים הערבים גבוה מאחוז הנשים הערביות (54.1% ו-55.4%, בהתאמה).

בהתאמה, לעומת 45.9% ו-44.6%, בהתאמה). מגמה דומה נמצאה בקרב צעירים יהודים ואחרים (לוח 11.2).

■ הבדלים בין קבוצות גיל: בשני סוגי המסגרות ובשתי קבוצות האוכלוסייה היה האחוז הגבוה של מקבלי השירותים מקרב קבוצת הגיל הצעירה – 18-24. בקרב צעירים יהודים ואחרים שקיבלו שירותים במסגרת חוץ-ביתית בלבד בלטה קבוצת הגיל 18-24 (72.0%), זאת לעומת 13.7% שקיבלו שירותים אלו מקרב בני 25-29 ו-14.2% שקיבלו שירותים אלו מקרב בני 30-34. יצוין כי בקרב מקבלי שירותים בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית גם יחד הייתה ההתפלגות בין קבוצות הגיל דומה בשתי קבוצות האוכלוסייה: בקרב צעירים ערבים קיבלו שירותים כאלו 39.0% מבני 18-24, 33.5% מבני 25-29 ו-27.5% מבני 30-34, ובקרב צעירים יהודים ואחרים קיבלו שירותים כאלו 38.9%, 30.2% ו-30.9% בהתאמה (לוח 11.2).

מקבלי דמי אבטלה וקצבת ילדים: 12.4% מקרב בני 18-34 קיבלו דמי אבטלה ו-18.1% קיבלו קצבת ילדים. יצוין האחוז הגבוה של נשים שקיבלו קצבת ילדים – 35.5% לעומת 0.6% מקרב הגברים. הסיבה היא שקצבאות ילדים משולמות בדרך כלל לאישה (לוח 11.3).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז מקבלי קצבת ילדים היה גבוה בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 20.0% לעומת 17.6%, בהתאמה, אך אחוז מקבלי דמי אבטלה היה נמוך יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 8.8% לעומת 13.4%, בהתאמה (לוח 11.3).

■ גברים לעומת נשים: 41.0% מקרב הנשים הערביות קיבלו קצבת ילדים בעוד בקרב הגברים לא נרשמו מקבלי קצבת ילדים. אחוז מקבלי דמי אבטלה באוכלוסייה הערבית היה זהה בקרב שני המינים. באוכלוסיית היהודים ואחרים היה אחוז הגברים שקיבלו דמי אבטלה נמוך מאחוז הנשים (11.3% לעומת 15.4%, בהתאמה), ואחוז הנשים שקיבלו קצבת ילדים היה גבוה מאחוז הגברים (34.0% לעומת 0.7%, בהתאמה) (לוח 11.3).

לוחות

לוח 11.1: צעירים בני 18-34 הרשומים במחלקות לשירותים חברתיים בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין, גיל וסוג נזקקות (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
134.4	71.3	205.7	אלפים
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
48.8	45.7	47.7	גברים
51.2	54.3	52.3	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
55.7	51.2	54.2	24-18
20.1	24.3	21.5	29-25
24.2	24.5	24.3	34-30
64.6	72.7	67.4	סך הכול בעלי נזקקות מוגדרת
			מהם:
10.5	22.2	14.6	עוני, קשיי הכנסה ותעסוקה
28.7	31.0	29.5	תפקוד לקוי של הורים או של ילדים/נוער
18.2	14.2	16.8	סיבות רפואיות ומוגבלות
3.5	2.7	3.2	אלימות
2.8	2.0	2.6	התמכרות ועבריינות

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 11.2: צעירים בני 18-34 המקבלים שירותי רווחה בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
33,591	9,722	42,863	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
55.6	41.3	52.5	גברים
44.4	58.7	47.5	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
58.7	51.3	57.1	24-18
19.9	23.9	20.8	29-25
21.4	24.9	22.2	34-30
בקהילה בלבד			
21,419	8,195	29,614	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
47.7	39.6	45.5	גברים
52.3	60.4	54.5	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
55.5	51.3	54.4	24-18
21.2	23.6	21.9	29-25
23.2	25.1	23.7	34-30
במסגרת חוץ-ביתית בלבד			
9,292	826	10,118	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
73.6	54.1	72.0	גברים
26.4	45.9	28.0	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
72.0	54.2	70.6	24-18
13.7	23.8	14.6	29-25
14.2	21.9	14.9	34-30
בקהילה ובמסגרת חוץ-ביתית			
2,880	251	3,131	מספרים מוחלטים
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
56.8	55.4	56.7	גברים
43.2	44.6	43.3	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
38.9	39.0	38.9	24-18
30.2	33.5	30.5	29-25
30.9	27.5	30.6	34-30

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

לוח 11.3: צעירים בני 18-34 המקבלים דמי אבטלה וקצבת ילדים[^] בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^{^^}

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
13.4	**8.8	12.4	סך הכול דמי אבטלה
##11.3	8.8	10.7	גברים
15.4	8.8	14.1	נשים
17.6	*20.0	18.1	סך הכול קצבת ילדים
##0.7		0.6	גברים
34.0	41.0	35.5	נשים

מקור: למ"ס, סקר הוצאות משק הבית, 2020

** $p < .01$ * $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] הבטחת הכנסה וקצבאות אחרות לא הוצגו בלוח עקב אחוז זעיר של מקבלים; בדואים בנגב לא הוצגו בשל מספר מקרים קטן

^{^^} האחוזים מבוססים על כרטיס ולא על משכחות

הערה: דמי אבטלה – כולל דמי אבטלה ששולמו בתקופת חל"ת בעת מגפת הקורונה; קצבאות ילדים – הקצבה בדרך כלל משולמת לאם

פרק יב:
מוגבלויות
ושיעורי תמורה

מבוא

בפרק זה מוצגים שיעורי התמותה של צעירים וכן ארבעה מדדים הבוחנים את מצב הבריאות של הצעירים: אנשים עם מוגבלות חמורה בתפקוד; מקבלי קצבת נכות; נושאי תעודת עיוור/לקוי ראייה; ומקבלי סל תקשורת (לקויות שמיעה). הפרק מתמקד בהצגת נתוני הבריאות לשנת 2020, שנת התפשטות מגפת הקורונה בישראל ובעולם.

הפרק מתבסס על נתונים מן השנתון הסטטיסטי לישראל 2022, מן הסקר החברתי, מסקר הוצאות משק הבית ומעיבודים מיוחדים שנעשו בלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל.

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

שיעור תמותה: אומדן לשיעור התמותה באוכלוסייה הנבדקת לו התפלגות הגילים באוכלוסייה זו הייתה זהה לזו של אוכלוסיית התקן.

אנשים עם מוגבלות חמורה בתפקוד: מתקשים קושי רב או אינם יכולים לעשות כלל אחת או יותר מן הפעולות הללו: ללכת או לעלות במדרגות, לזכור או להתרכז, להתלבש או להתרחץ, לשמוע, לראות. ההגדרה מתבססת על המלצות האו"ם.

מקבלי קצבת נכות: לקצבת נכות זכאים תושבי ישראל בגיל העבודה (מי שמלאו להם 18 שנים ועדיין לא הגיעו לגיל פרישה) שעקב ליקוי גופני, שכלי או נפשי הנובע ממחלה, מתאונה או ממום מלידה אינם יכולים לעבוד או שיכולתם להשתכר נמוכה. קצבת הנכות נקבעת על פי דרגת אי-הכושר שנקבעה למקבל הקצבה (המוסד לביטוח לאומי, א"ת).

נושא תעודת עיוור/לקוי ראייה: אדם שמשרד הרווחה והביטחון החברתי הכיר בו כמי שסובל מהיעדר ראייה מוחלט, כבעל חדות ראייה מרבית של 3/60 בעין הטובה (לאחר תיקון הראייה בעזרת משקפיים, ניתוח או השתלה וכדומה) או כבעל שדה ראייה מרבי של עד 20 מעלות בעין הטובה (לאחר תיקון הראייה בעזרת משקפיים, ניתוח או השתלה וכדומה) לעומת שדה ראייה תקין בהיקף של 180 מעלות. הכרה זו באה לידי ביטוי בהנפקת תעודת עיוור/לקוי ראייה מן השירות המטפל באנשים עם עיוורון במנהל מוגבלויות שבמשרד הרווחה והביטחון החברתי. נושא תעודה זו זכאי לשירותי שיקום ולהטבות.

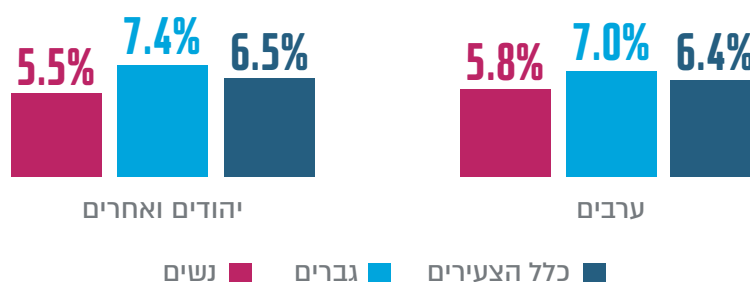
לקוי שמיעה בעל זכאות מלאה לקבלת שירותי תמיכה בתקשורת (סל תקשורת): אדם שמשרד הרווחה והביטחון החברתי הכיר בו כבעל לקות שמיעה של 70 דציבלים ויותר באוזן הטובה, ובתנאי שהלקות התגלתה עד גיל 3. זכאות מלאה ניתנת לאדם מגיל 18.

תקציר

בשנת 2021 היה שיעור התמותה של צעירים בני 20-34 באוכלוסייה הערבית גבוה מזה של צעירים באוכלוסייה היהודית (בקרב גברים ונשים, בכל קבוצות הגיל שנבדקו). שיעור התמותה של הגברים הערבים היה גבוה משיעור התמותה של הנשים הערביות, ושיעור התמותה של בני 30-34 היה גבוה משיעור התמותה של בני 20-24.

אחוז הצעירים הערבים בני 20-34 שדיווחו בשנים 2019-2021 על מגבלת תפקוד חמורה היה 6.4% בממוצע: 7.0% בממוצע בקרב הגברים ו-5.8% בממוצע בקרב הנשים. בקרב צעירים יהודים ואחרים אחוז המדווחים על מגבלת תפקוד חמורה היה כמעט זהה (6.5% בממוצע), אך ההבדל בין הגברים לנשים היה גדול מעט יותר: 7.4% בממוצע בקרב הגברים לעומת 5.5% בממוצע בקרב הנשים.

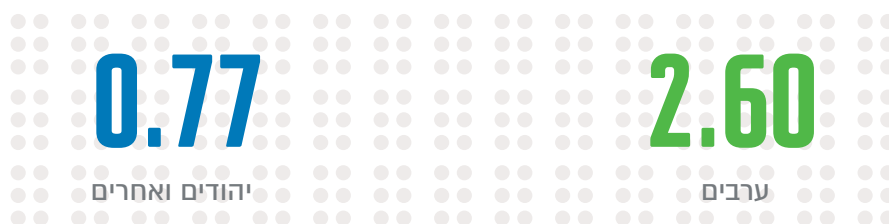
צעירים בני 20-34 עם מגבלת תפקוד חמורה בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי), לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

בשנת 2020 עמד אחוז הצעירים בני 18-34 שקיבלו קצבת נכות על 2.5%: 1.7% בקרב צעירים ערבים ו-2.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים.

בשנת 2020 היה שיעור נושאי תעודת עיוור או לקוי ראייה 2.60 (לאחר צעירים) בקרב צעירים ערבים בני 18-34, ו-0.77 (לאחר צעירים) בקרב צעירים יהודים ואחרים. שיעור הזכאים לסל תקשורת (לקות שמיעה) היה 1.73 (לאחר צעירים) בקרב צעירים ערבים ו-0.68 (לאחר צעירים) בקרב צעירים יהודים ואחרים. מבין הצעירים הערבים, אחוז הגברים עם לקויות אלו היה גבוה מעט יותר מאחוז הנשים: 55.0% לעומת 45.0%, נשאו תעודת עיוור או לקוי ראייה, ו-56.2% לעומת 43.8%, בהתאמה, היו זכאים לסל תקשורת.

שיעור הצעירים בני 18-34 (לאחר צעירים) שבשנת 2021 נשאו תעודת עיוור או לקוי ראייה, לפי קבוצת אוכלוסייה

שיעור הצעירים בני 18-34 (לאחר צעירים) שבשנת 2021 היו זכאים לסל תקשורת (לקויי שמיעה), לפי קבוצת אוכלוסייה

ממצאים

שיעור התמותה של צעירים

שיעור התמותה של גברים צעירים בשנת 2021 היה גבוה יותר בקבוצות הגיל הבוגרות: בקרב בני 24-20 עמד שיעור התמותה על 0.5 לאלף צעירים, בקרב בני 25-29 על 0.6 לאלף צעירים ובקרב בני 30-34 על 0.7 לאלף צעירים. בקרב הנשים היה שיעור התמותה זהה בקרב בנות 20-24 ו-25-29 (0.2 לאלף צעירות) וגבוה יותר בקרב בנות 30-34 (0.3 לאלף צעירות). שיעור התמותה של הגברים הערבים היה זהה בקרב בני 20-24 ו-25-29 (0.9 לאלף צעירים) ונמוך יותר בקרב בני 30-34 (0.8 לאלף צעירים). אצל הנשים הערביות היה המצב הפוך: עם הגיל עלה שיעור התמותה – 0.2 לאלף צעירות בקרב בנות 20-24, 0.3 לאלף צעירות בקרב בנות 25-29 ו-0.5 לאלף צעירות בקרב בנות 30-34. בקרב הצעירים היהודים ואחרים, גברים ונשים כאחד, עלה שיעור התמותה של הצעירים עם הגיל (**לוח 12.1**).

מוגבלות ולקויות בקרב צעירים

מוגבלות חמורה בתפקוד: בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי) היה אחוז הצעירים בני 20-34 עם מגבלה חמורה בתפקוד 6.4% בממוצע: 6.4% בממוצע בקרב הצעירים הערבים ו-6.5% בממוצע בקרב הצעירים היהודים ואחרים. בשתי קבוצות האוכלוסייה היה אחוז הגברים עם מוגבלות חמורה בתפקוד גבוה מאחוז הנשים עם מוגבלות כזו (**לוח 12.2**).

קצבת נכות: בשנת 2020 קיבלו 2.5% מן הצעירים בני 18-34 קצבת נכות: 1.7% מן הצעירים הערבים ו-2.7% מן הצעירים היהודים ואחרים. אחוז מקבלי קצבת נכות היה גבוה יותר בקרב נשים מבקרב גברים בשתי קבוצות האוכלוסייה, והפער בלט במיוחד בקרב הצעירים הערבים: 2.2% מן הנשים לעומת 1.3% מן הגברים (**לוח 12.3**).

תעודת עיוור/לקוי ראייה: בשנת 2020 נשאו 2,069 צעירים בני 18-34 תעודת עיוור/לקוי ראייה (שיעור של 1.07 לאלף צעירים). בקרב הצעירים הערבים עמד שיעור זה על 2.60 לאלף צעירים (836 צעירים) ובקרב הצעירים היהודים ואחרים עמד השיעור על 0.77 לאלף צעירים (1,233 צעירים). אחוז הגברים הערבים שנשאו תעודת עיוור או לקוי ראייה היה גבוה יותר מאחוז זה בקרב הנשים הערביות: 55.0% לעומת 45.0%, בהתאמה. מגמה דומה נמצאה גם בקרב הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הצעירים הערבים שנשאו תעודת עיוור או לקוי ראייה היה הגבוה ביותר בקרב בני 18-24 (37.6% לעומת 32.2% בקרב בני 25-29 ו-30.3% בקרב בני 30-34). גם בקרב הצעירים היהודים ואחרים היה האחוז הגבוה ביותר של נושאי תעודת עיוור או לקוי ראייה בקרב בני 18-24, והאחוז בקרב בני 30-34 היה גבוה מעט יותר מן האחוז בקרב בני 25-29 (**לוח 12.4**).

צעירים עם לקות שמיעה הזכאים לסל תקשורת: בשנת 2020 היה שיעור הזכאים לסל תקשורת בקרב צעירים בני 18-34 0.86 לאלף צעירים: 1.73 בקרב הצעירים הערבים ו-0.68 בקרב הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הגברים הערבים שהיו זכאים לסל תקשורת היה גבוה יותר מאחוז הנשים הערביות: 56.2% לעומת 43.8%, בהתאמה. בקרב צעירים יהודים ואחרים נמצאה מגמה דומה. אחוז הזכאים לסל תקשורת היה הנמוך ביותר בקרב בני 18-24 בשתי קבוצות האוכלוסייה (**לוח 12.5**).

לוחות

לוח 12.1: שיעורי תמותה בקרב צעירים בני 18-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (לאחר צעירים)

	ערבים		כלל הצעירים	
	מוסלמים	סך הכול		
גברים				
24-20	0.4	0.9	0.5	
29-25	0.5	0.9	0.6	
34-30	0.6	0.8	0.7	
נשים				
24-20	0.1	0.2	0.2	
29-25	0.2	0.3	0.2	
34-30	0.3	0.5	0.3	

מקור: למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2022

לוח 12.2: צעירים בני 20-34 עם מוגבלות חמורה בתפקוד[^] בשנים 2019-2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (ממוצע תלת-שנתי, באחוזים)

	ערבים		כלל הצעירים	
	יהודים ואחרים	סך הכול		
גברים	6.5 ^{##}	6.4	6.4	
נשים	7.4	7.0	7.3	
	5.5	5.8	5.6	

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2019, 2020, 2021

^{##} $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו' מתקשה מאוד' או שאינו יכול לעשות לפחות אחת מן הפעולות האלה: לראות, לשמוע, ללכת או לעלות במדרגות, להתלבש או להתרחץ, לזכור או להתרכז

לוח 12.3: צעירים בני 18-34 מקבלי קצבת נכות בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	ערבים		כלל הצעירים	
	יהודים ואחרים	סך הכול		
גברים	2.7	1.7	2.5	
נשים	2.5	1.3	2.2	
	2.9	2.2	2.7	

מקור: למ"ס, סקר הוצאות משק הבית, 2020

לוח 12.4: צעירים בני 18-34 נושאי תעודת עיוור או לקוי ראייה בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (במספרים מוחלטים ובאחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
1,233	836	2,069	מספרים מוחלטים
0.77	2.60	1.07	שיעור (לאחוז צעירים בני 18-34)
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
57.3	55.0	56.4	גברים
42.7	45.0	43.6	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
35.7	37.6	36.4	24-18
30.5	32.2	31.2	29-25
33.8	30.3	32.4	34-30

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

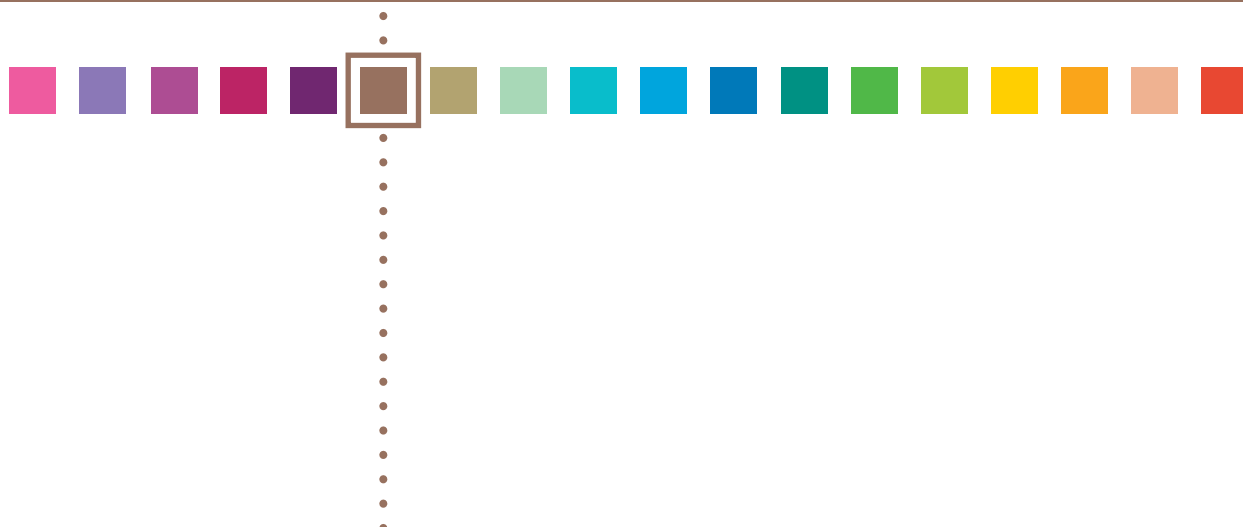
לוח 12.5: צעירים בני 18-34 עם לקות שמיעה הזכאים לסל תקשורת בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וגיל (במספרים מוחלטים ובאחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
1,101	556	1,657	סך הכול (מספרים מוחלטים)
0.68	1.73	0.86	שיעור (לאחוז צעירים בני 18-34)
100.0	100.0	100.0	מין – סך הכול
52.6	56.2	53.8	גברים
47.4	43.8	46.2	נשים
100.0	100.0	100.0	גיל – סך הכול
31.0	29.9	30.6	24-18
32.2	36.8	33.7	29-25
36.9	33.3	35.7	34-30

מקור: למ"ס, עיבוד מיוחד לבקשת מכון ברוקדייל

פרק יג: מצב כלכלי

מבוא

בפרק זה מוצגים נתונים על מצבם הכלכלי של הצעירים והוא כולל נתונים על אחוז הצעירים בני 18-34 החיים במשפחות מתחת לקו העוני, על שביעות רצונם של צעירים בני 20-34 ממצבם הכלכלי ועל הערכתם את מצבם הכלכלי בעתיד. עוד מוצגים נתונים על השפעות המצב הכלכלי על הצעירים מבחינת אי-יכולתם לכסות צרכים בסיסיים, ויתור על טיפול רפואי ותרופות, ויתור על ארוחה חמה וויתור על עיסוק בתחביב.

הפרק מתבסס על נתונים מסקר הוצאות משק הבית ומן הסקר החברתי.

הגדרות

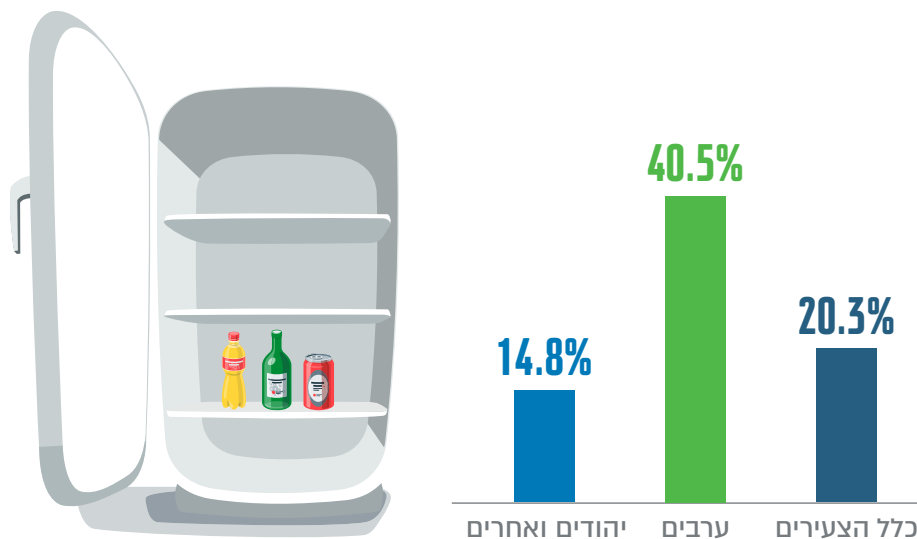
קו העוני: קו העוני לנפש תקנית בישראל מוגדר רמה השווה ל-50% מן ההכנסה נטו החציונית לנפש תקנית. משפחה בישראל משויכת לאוכלוסיית העוני כאשר ההכנסה נטו המחולקת למספר הנפשות התקניות שבה נמוכה מקו העוני לנפש תקנית. המונח "לנפש תקנית" מבטא את התאמת קו העוני לגודל המשפחה (אנדבלד ואח', 2021).

תקציר

חיים בעוני

20.3% מן הצעירים בני 18-34 חיו בשנת 2020 במשפחות מתחת לקו העוני. בקרב הצעירים הערבים היה אחוז זה גבוה יותר מפי שניים מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 40.5% לעומת 14.8%, בהתאמה.

צעירים בני 18-34 שחיו בשנת 2020 במשפחות מתחת קו העוני, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

מצבן של הנשים הערביות היה בשנת 2020 טוב פחות ממצבם של הגברים הערבים: 44.4% מן הנשים לעומת 36.7% מן הגברים חיו במשפחות מתחת לקו העוני.

77.1% מן הצעירים הבדואים בנגב חיו בשנת 2020 במשפחות מתחת לקו העוני. בקרב המוסלמים, הדרוזים והנוצרים אחוז זה היה נמוך ועמד על 44.8%, 31.1% ו-22.3%, בהתאמה. אחוז הערבים הנוצרים שחיו מתחת לקו העוני היה דומה לאחוז זה בקרב כלל הצעירים (20.3%).

שביעות רצון הצעירים ממצבם הכלכלי והערכה של מצבם הכלכלי בעתיד

66.8% מן הצעירים בני 20-34 הביעו בשנת 2021 שביעות רצון ממצבם הכלכלי: 64.3% מן הצעירים הערבים ו-67.5% מן הצעירים היהודים ואחרים. באוכלוסייה הערבית אחוז גבוה מן הנשים הביעו שביעות רצון ממצבם הכלכלי (71.6% לעומת 56.3% מן הגברים). לעומת זאת, באוכלוסיית היהודים ואחרים אחוז הנשים שהביעו שביעות רצון ממצבם הכלכלי היה נמוך מזה של הגברים (64.2% לעומת 70.6%, בהתאמה).

80.7% מן הצעירים בני 20-34 העריכו בשנת 2021 שמצבם הכלכלי בעתיד יהיה טוב יותר. אחוז הצעירים הערבים שהעריכו כך היה נמוך מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 66.6% לעומת 84.1%, בהתאמה.

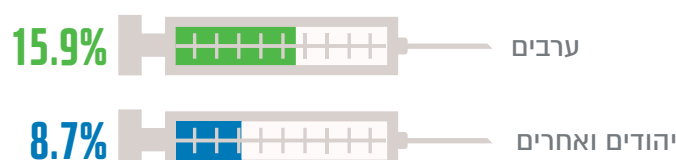
השפעות המצב הכלכלי על הצעירים

המצב הכלכלי של הצעירים בני 20-34 גרם להם לוותר על צרכים בסיסיים בשנת 2021, והדבר בלט במיוחד בקרב הצעירים הערבים: 26.9% ציינו שהם אינם מצליחים לכסות הוצאות על צרכים בסיסיים (לעומת 18.4% בקרב צעירים יהודים ואחרים), ו-15.9% דיווחו שהם ויתרו על טיפול רפואי מסיבות כלכליות (לעומת 8.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים).

צעירים בני 20-34 שדיווחו שאינם מצליחים לכסות הוצאות על צרכים בסיסיים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

צעירים בני 20-34 שדיווחו על ויתור על טיפול רפואי מסיבות כלכליות בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

בשנת 2021 ויתרו 26.8% מן הצעירים על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות. בקרב הצעירים הערבים נמצא שאחוז גבוה מקרב הגברים מבקרב הנשים ויתרו על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות (32.9% לעומת 21.2%, בהתאמה).

ממצאים

חיים בעוני: בשנת 2020 חיו 20.3% מן הצעירים בני 18-34 במשפחות מתחת לקו העוני: 19.4% מן הגברים ו-21.1% מן הנשים. אחוז החיים במשפחות מתחת לקו העוני בקרב הצעירים הערבים היה גבוה ביותר מכי שניים מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 40.5% לעומת 14.8%, בהתאמה (לוח 13.1).

■ הבדלים בין גברים לנשים ובין קבוצות באוכלוסייה הערבית: באוכלוסייה הערבית היה אחוז הנשים שחיו במשפחות מתחת לקו העוני גבוה מאחוז הגברים: 44.4% לעומת 36.7%, בהתאמה. בעוד אחוז הצעירים הנוצרים שחיו במשפחות מתחת לקו העוני היה דומה לאחוז זה בקרב כלל הצעירים (22.3%), בקרב הצעירים הבדואים בנגב 77.1% מן הצעירים חיו במשפחות מתחת לקו העוני. אחוז הצעירים המוסלמים והדרוזים שחיו במשפחות מתחת לקו העוני היה 44.8% ו-31.1%, בהתאמה (לוח 13.1).

שביעות רצון מן המצב הכלכלי: בשנת 2021 הביעו 66.8% מן הצעירים בני 20-34 שביעות רצון ממצבם הכלכלי: 64.3% מן הצעירים הערבים ו-67.5% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 13.2).

■ גברים לעומת נשים: באוכלוסייה הערבית הביעו אחוז גבוה יותר מקרב הנשים מבקרב הגברים שביעות רצון ממצבן הכלכלי (71.6% לעומת 56.3%, בהתאמה). באוכלוסיית היהודים ואחרים היה המצב הפוך: אחוז הנשים שהביעו שביעות רצון ממצבן הכלכלי היה נמוך מאחוז הגברים (64.2% לעומת 70.6%, בהתאמה) (לוח 13.2).

הערכת המצב הכלכלי בעתיד: הצעירים התבקשו להעריך מה יהיה מצבם הכלכלי בשנים הקרובות לעומת מצבם כיום. 80.7% מן הצעירים בני 20-34 העריכו בשנת 2021 שמצבם הכלכלי יהיה טוב יותר בשנים הקרובות, 13.6% העריכו שמצבם הכלכלי לא ישתנה ו-5.7% העריכו שמצבם הכלכלי יורע (לוח 13.3).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: הערכת הצעירים מלמדת על קשיים רבים יותר שחווים צעירים ערבים בהיבט הכלכלי: 66.6% מן הצעירים הערבים העריכו שמצבם הכלכלי יהיה טוב יותר (לעומת 84.1% מן הצעירים היהודים ואחרים), 25.7% העריכו שמצבם הכלכלי לא ישתנה (לעומת 10.6% מן הצעירים היהודים ואחרים) ו-7.7% העריכו שמצבם הכלכלי יורע (לעומת 5.2% מן הצעירים היהודים ואחרים) (לוח 13.3).

השפעת המצב הכלכלי על הצעירים: בדיקה של השפעת מצבם הכלכלי של צעירים בני 20-34 על חייהם בשנת 2021 מעידה על הבדלים בין הצעירים הערבים לצעירים היהודים ואחרים. בכל התחומים שנבדקו, למעט ויתור על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות, היה אחוז הצעירים הערבים שהתמודדו עם קשיים כלכליים גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים, כמפורט להלן:

- 20.2% מן הצעירים ציינו שהם אינם מצליחים לכסות את הוצאותיהם החודשיות על צרכים בסיסיים: 26.9% מן הצעירים הערבים לעומת 18.4% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 13.4).
- 9.8% מן הצעירים העידו כי הם נזקקו לטיפול רפואי בשנה החולפת אך ויתרו עליו בשל סיבות כלכליות: 15.9% מן הצעירים הערבים לעומת 8.7% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 13.5).
- 5.1% מן הצעירים העידו כי סיבות כלכליות אילצו אותם לוותר על תרופות שהם נזקקו להן בשנה החולפת. אחוז זה היה גבוה פי יותר משלושה בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 11.9% לעומת 3.8%, בהתאמה (לוח 13.6).
- 4.4% מן הצעירים דיווחו שהם ויתרו בשנה החולפת על ארוחה חמה מסיבות כלכליות: 8.1% מן הצעירים הערבים לעומת 3.4% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 13.7).

- 26.8% מן הצעירים דיווחו שהם ויתרו בשנה החולפת על עיסוק בתחביב בשל סיבות כלכליות. אחוזים אלו היו כמעט זהים בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה. באוכלוסייה הערבית נמצאו הבדלים בין גברים לנשים: אחוז הגברים שדיווחו שהם ויתרו על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות היה גבוה מאחוז הנשים: 32.9% לעומת 21.2%, בהתאמה (לוח 13.8).

לוחות

לוח 13.1: צעירים בני 18-34 החיים במשפחות מתחת לקו העוני בשנת 2020, לפי קבוצת אוכלוסייה, דת ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים			
			סך הכול	מוסלמים	מהם בדואים בנגב	נוצרים ערבים
20.3	**40.5	44.8	**77.1	**22.3	**31.1	14.8
גברים	#36.7	#40.0	78.1	25.0	29.9	14.6
נשים	21.1	44.4	49.8	76.2	32.2	15.0

מקור: למ"ס, סקר הוצאות משק הבית, 2020

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים וגם הבדלים בין קבוצות באוכלוסייה הערבית)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב מוסלמים)

לוח 13.2: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 ממצבם הכלכלי בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
66.8	64.3	67.5	
גברים	##56.3	##70.6	
נשים	65.8	71.6	64.2

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

$p < .01$ (הבדלים מובהקים לפי מין בתוך כל קבוצת האוכלוסייה). ההבדלים בין ערבים ליהודים אינם מובהקים

^ 'מרצים מאוד' ו'מרצים' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרצה' ו'לא מרצה כלל')

לוח 13.3: הערכה של צעירים בני 20-34 בנוגע למצבם הכלכלי בשנים הקרובות לעומת מצבם הנוכחי בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
יהיה טוב יותר	80.7	**66.6	84.1
לא ישתנה	13.6	25.7	10.6
יהיה טוב פחות	5.7	(7.7)	5.2
גברים			
יהיה טוב יותר	83.7	67.9	##87.2
לא ישתנה	11.8	24.3	9.0
יהיה טוב פחות	4.5	(7.8)	(3.7)
נשים			
יהיה טוב יותר	77.7	65.6	81.0
לא ישתנה	15.3	26.8	12.3
יהיה טוב פחות	6.9	(7.6)	6.7

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

לוח 13.4: צעירים בני 20-34 שאינם מצליחים לכסות את ההוצאות החודשיות על מזון, חשמל, טלפון וכדומה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
גברים	20.2	**26.9	18.4
נשים	20.2	29.8	17.7
	20.2	24.2	19.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'לא כל כך מצליח' או 'בכלל לא מצליח' (קטגוריות משלימות: 'מצליח ללא כל קושי', 'מצליח')

לוח 13.5: צורך בטיפול רפואי וויתור עליו מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

צורך בטיפול רפואי			ויתור על טיפול רפואי ^{^^}		
כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
39.6	28.9**	42.4	9.8	15.9*	8.7
37.5	22.4##	41.2	13.3	31.2##	10.9##
41.8	34.9	43.7	6.6	--	6.5
סך הכול					
גברים					
נשים					

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^ בשנה החולפת

^^ רק בקרב הזקוקים לטיפול רפואי

לוח 13.6: צורך בתרופות וויתור עליהן מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

צורך בתרופות			ויתור על תרופות ^{^^}		
כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	50.2	**39.0	5.1	** (11.9)	(3.8)
גברים	43.8	#34.2	(7.1)	## (22.6)	(4.3)
נשים	56.5	43.5	(3.5)	--	(3.4)

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] בשנה החולפת

^{^^} רק בקרב הזקוקים לתרופות

לוח 13.7: ויתור על ארוחה חמה מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	4.4	** (8.1)
גברים	4.9	(10.4)
נשים	3.9	(6.0)

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] בשנה החולפת

לוח 13.8: ויתור על עיסוק בתחביב מסיבות כלכליות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	26.8	26.7
גברים	26.7	##32.9
נשים	26.8	21.2

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

[^] בשנה החולפת

פרק יד:

חוסן נפשי וחברתי

מבוא

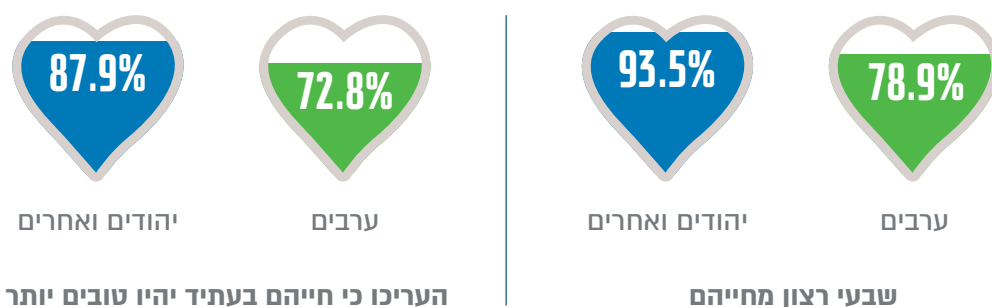
חוסן נפשי וחברתי הוא היכולת להתמודד עם מצבי דחק ומשבר ולהסתגל לנסיבות החיים החדשות שנגרמו בשל כך. פרק זה עוסק בחוסן הנפשי והחברתי של הצעירים ומעריך אותו בעזרת סדרת מדדים סובייקטיביים, ובהם שביעות רצון מן החיים ומן המצב הכלכלי, קשרים חברתיים ותחושת בדידות. השימוש במדדים אלו מאפשר לבחון בחינה רב-ממדית של רווחתם של הצעירים.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי ומן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021).

תקציר

בשנת 2021 דיווחו 78.9% מן הצעירים הערבים על שביעות רצון גבוהה מחייהם, ו-72.8% העריכו כי חייהם בעתיד יהיו טובים יותר. אף שאחוזים אלו גבוהים יחסית, הם נמוכים מאלו שדיווחו על ידי צעירים יהודים ואחרים (93.5% ו-87.9% בהתאמה). אחוז הנשים הערביות שהעריכו שחייהן יהיו טובים יותר בעתיד היה גבוה מן האחוז של הגברים הערבים: 75.2% לעומת 70.0%, בהתאמה.

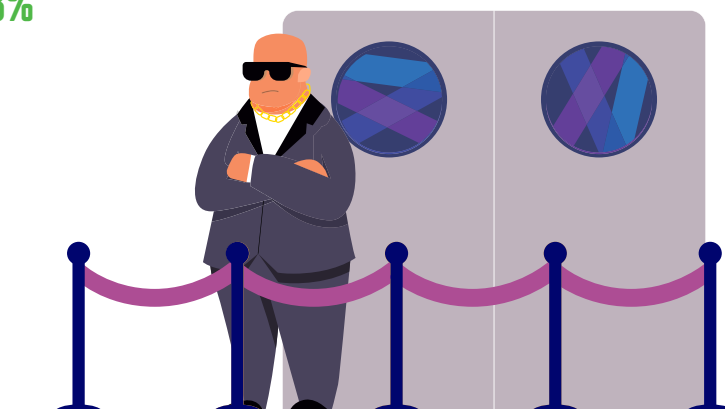
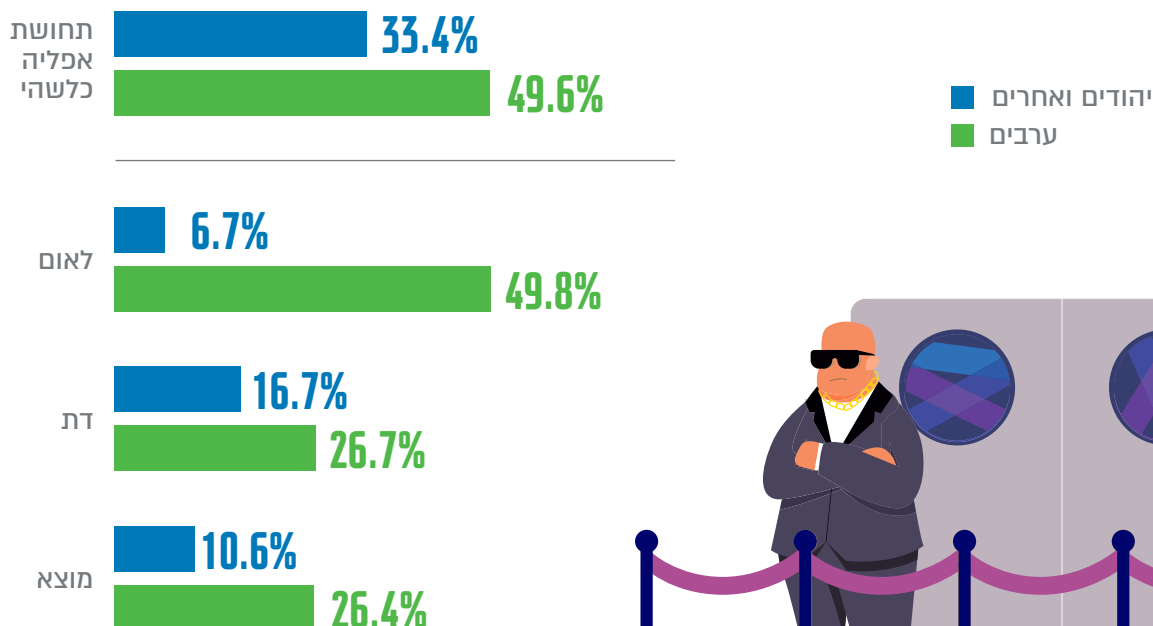
צעירים בני 20-34 שדיווחו על שביעות רצון גבוהה מחייהם וצעירים אשר העריכו כי חייהם בעתיד יהיו טובים יותר, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

55.8% מן הצעירים הערבים דיווחו שהם מלאי מרץ לעיתים קרובות (לעומת 45.3% מן הצעירים היהודים ואחרים) ורק 13.3% מן הצעירים הערבים דיווחו על תחושת לחץ לעיתים קרובות (לעומת 23.0% מן הצעירים היהודים ואחרים).

אחוז גבוה של צעירים ערבים דיווחו בשנת 2021 שחוו תחושת אפליה: 49.6% לעומת 33.4% בקרב צעירים יהודים ואחרים. תחושת האפליה הגבוהה בקרב הצעירים הערבים באה לידי ביטוי בכמה היבטים הקשורים בזרות: הלאום שלהם (49.8% לעומת 6.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים), דתם (26.7% לעומת 16.7%, בהתאמה) ומוצאם (26.4% לעומת 10.6%, בהתאמה).

צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 שחוו תחושת אפליה וסוג האפליה שחו, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

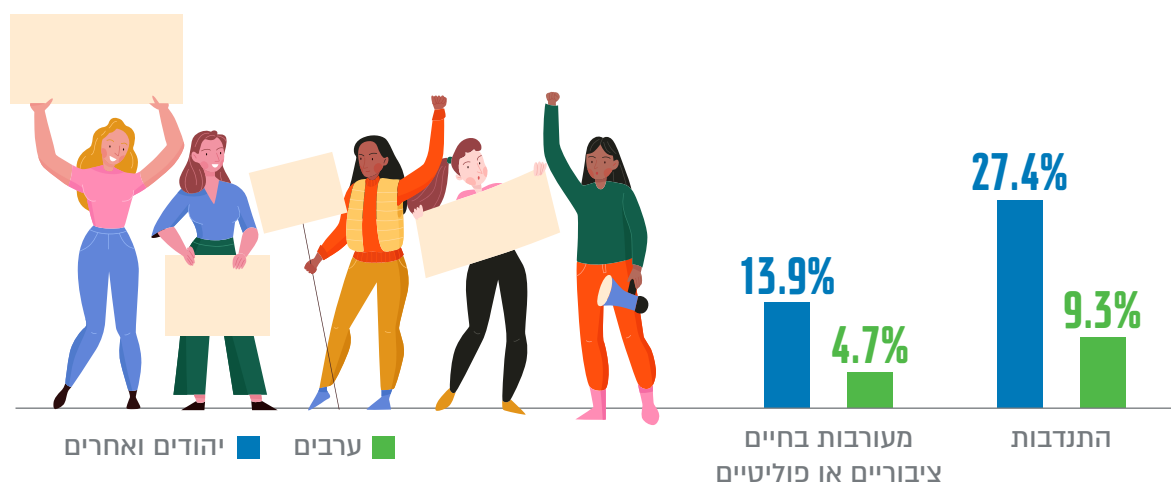

בשנת 2021 תיארו אחוז גבוה מן הצעירים הערבים קשר חיובי עם משפחותיהם: 92.6% ציינו כי הם מרוצים מן הקשר עם משפחותיהם, ו-82.4% חשו שבני משפחתם מעריכים אותם במידה רבה. קשר חיובי תואר גם בהקשר החברתי: 75.8% ציינו כי יש להם חברים שאיתם הם נפגשים או מדברים בטלפון פעם בשבוע לפחות.

בשנת 2021 אחוז נמוך מן הצעירים הערבים הסכימו עם ההיגד כי אפשר לבטוח במרבית האנשים: 13.3% לעומת 49.9% מקרב הצעירים היהודים ואחרים.

בשנת 2021 היו הצעירים הערבים מעורבים חברתית ופוליטית פחות מצעירים יהודים ואחרים: 9.3% מן הצעירים הערבים דיווחו שהשתתפו בפעילות התנדבותית פעם אחת לפחות בשנה האחרונה, זאת לעומת 27.4% מן הצעירים היהודים ואחרים; ו-4.7% מן הצעירים הערבים דיווחו על מעורבות בחיים ציבוריים או פוליטיים, זאת לעומת 13.9% מן הצעירים היהודים ואחרים.

צעירים בני 20-34 שהשתתפו בשנת 2021 בפעילות התנדבותית או היו מעורבים בחיים ציבוריים או פוליטיים, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

ממצאים

שביעות רצון מן החיים וציכיות לעתיד: בשנת 2021 דיווחו 90.4% מן הצעירים בני 20-34 על שביעות רצון מן החיים, ו-84.8% ציינו כי הם מעריכים שבשנים הקרובות חייהם יהיו טובים יותר מכפי שהם כיום (**לוחות 14.1, 14.2**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: 78.9% מן הצעירים הערבים דיווחו על שביעות רצון מן החיים ו-72.8% ציינו כי הם מעריכים שחייהם יהיו טובים יותר בעתיד. אחוזים אלו היו נמוכים מאלו של צעירים יהודים ואחרים: 93.5% מן הצעירים היהודים ואחרים דיווחו על שביעות רצון מחייהם ו-87.9% ציינו כי הם מעריכים שחייהם יהיו טובים יותר בעתיד (**לוחות 14.1, 14.2**).
- גברים לעומת נשים: אחוז הנשים הערביות שדיווחו על שביעות רצון גבוהה מן החיים היה גבוה משיעור הגברים הערבים: 80.9% לעומת 76.6%, בהתאמה. נשים ערביות אף הביעו אופטימיות רבה יותר באשר לעתיד שלהן: 75.2% מהן ציינו כי הן מעריכות שחייהן בעתיד יהיו טובים יותר מכפי שהם כיום, זאת לעומת 70.0% מן הגברים (**לוחות 14.1, 14.2**).

מצבים רגשיים: בשנת 2021 דיווחו 47.5% מן הצעירים בני 20-34 כי הם חשים מלאי מרץ לעיתים קרובות או תמיד, 21.0% דיווחו כי הם לחוצים לעיתים קרובות או תמיד, 9.0% דיווחו על דאגות המפריעות להם לישון לעיתים קרובות או תמיד ו-73.0% ציינו כי הם מרגישים שהם מצליחים להתמודד עם בעיותיהם לעיתים קרובות או תמיד (**לוחות 14.3-14.6**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: 55.8% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם חשים מלאי מרץ לעיתים קרובות או תמיד לעומת 45.3% מן הצעירים היהודים והאחרים (**לוח 14.3**), ו-13.3% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם לחוצים לעיתים קרובות או תמיד לעומת 23.0% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 14.4**). 11.9% מן הצעירים הערבים דיווחו שיש להם דאגות המפריעות להם לישון לעיתים קרובות או תמיד לעומת 8.3% מן הצעירים היהודים והאחרים שדיווחו על כך (**לוח 14.5**).
- גברים לעומת נשים: בקרב צעירים ערבים 65.4% מן הגברים דיווחו שהם חשים מלאי מרץ לעיתים קרובות או תמיד לעומת 47.0% מן הנשים (**לוח 14.3**), ו-77.8% מן הגברים דיווחו כי הם מצליחים להתמודד עם בעיותיהם לעיתים קרובות או תמיד לעומת 65.0% מן הנשים (**לוח 14.6**). בקרב הצעירים היהודים ואחרים אחוז הדיווח החיובי היה גבוה יותר בקרב גברים מבקרב נשים, בכל ההיבטים שנשאלו (**לוחות 14.3-14.6**).

תחושת אפליה: בשנת 2021 דיווחו 36.8% מן הצעירים בני 20-34 שהם חשו אפליה כלשהי בשנה החולפת על רקע אחד מן ההיבטים האלה: מין, גיל, לאום, דת או מוצא (**לוח 14.7**).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: תחושת אפליה כללית הייתה גבוהה במיוחד בקרב הצעירים הערבים: 49.6% מהם דיווחו על כך לעומת 33.4% מן הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הגברים הערבים שציינו כי הם חשים אפליה כלשהי היה גבוה יותר מאחוז הנשים שדיווחו על כך (54.3% לעומת 45.3%, בהתאמה), ואילו בקרב הצעירים היהודים ואחרים היה המצב הפוך: אחוז גבוה יותר של נשים דיווחו על תחושת אפליה כלשהי (36.5% לעומת 30.5% מן הגברים) (**לוח 14.7**).

אחוז גבוה יותר של צעירים ערבים דיווחו על תחושת אפליה בשל הלאום שלהם: 49.8% לעומת 6.7% בקרב צעירים יהודים ואחרים; בשל הדת שלהם: 26.7% לעומת 16.7% בהתאמה; ובשל המוצא שלהם: 26.4% לעומת 10.6%, בהתאמה. אחוז גבוה יותר של צעירות ערביות דיווחו על

תחושת אפליה בשל הלאום שלהן, זאת לעומת צעירים ערבים: 49.8% לעומת 37.6%, בהתאמה, ואחוז נמוך יותר מהן דיווחו על תחושת אפליה בשל דת (22.3% לעומת 31.6%, בהתאמה) ובשל מוצא (23.0% לעומת 30.1%, בהתאמה) (לוח 14.7).

חשיפה ליחס לא הוגן (גזעני) ותגובות אליו: הצעירים הערבים נשאלו על תדירות החשיפה שלהם ליחס לא הוגן (גזעני), על מקור היחס הזה ועל מקום התרחשותו. 33.1% דיווחו שהם תמיד נחשפו ליחס כזה מצד פקידיים במערכת הביטחון והמשפט בשל היותם ערבים, 27.6% דיווחו שהם תמיד נחשפו ליחס כזה במסגרת העבודה, 28.4% דיווחו שהם תמיד נחשפו ליחס כזה מצד פקידיים במוסדות ממשלה ו-26.1% דיווחו שהם תמיד נחשפו ליחס כזה במקומות בילוי ביישובים יהודיים. במרבית המקרים לא היו הבדלים בין גברים לנשים בתדירות החשיפה ליחס לא הוגן (גזעני), למעט בהקשר של פקידיים במערכת הביטחון והמשפט (38.9% מן הגברים דיווחו שהם נחשפו לכך תמיד לעומת 27.0% מן הנשים). האחוז הנמוך ביותר של חשיפה ליחס לא הוגן (גזעני) דווח בנוגע למערכות הבריאות: רק 12.7% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם נחשפו ליחס כזה תמיד: 14.9% מן הגברים ו-10.4% מן הנשים (לוח 14.8).

הצעירים הערבים נשאלו גם על תדירות תגובותיהם לחשיפה ליחס לא הוגן (גזעני). 62.9% ציינו כי הם תמיד מתעלמים, שוכחים או מקבלים יחס זה כ"עובדה קיימת", ועם זאת ציינו כי לעיתים הם גם עשו מעשה בתגובה למקרים כאלו: מדברים על הנושא, כותבים, מציירים או מנסים לשנות את נסיבות המקרה כדי למנוע את הישנותו (58.1%-63.0%). הממצאים גם מלמדים כי התחושה בעת החשיפה ליחס הלא הוגן (גזעני) עוררה בקרב 51.5% מן הצעירים הערבים תמיד תחושה של זעם או אכזבה, ו-47.6% הצהירו שהם חשים תמיד עלבון, אפליה, דיכאון וכח. 21.5% דיווחו כי הם חשים תמיד חולשה, ייאוש או חוסר אונים ו-15.4% דיווחו על תסמינים גופניים כמו כאבי ראש, כאבי בטן או כאבי שרירים ועלייה בדופק בעת חשיפה ליחס לא הוגן (גזעני) (לוח 14.9).

קשרים בין-אישיים וביטחון בזולת: בשנת 2021 דיווחו 5.6% מן הצעירים בני 20-34 כי אין להם על מי לסמוך בעת משבר או מצוקה (לוח 14.10), 42.2% הסכימו עם הטענה ש'אפשר לבטוח במרבית האנשים' (לוח 14.11), ו-46.9% דיווחו שרמת הביטחון שלהם בזולת היא גבוהה (7-10, בסולם הנע מ-0 ועד 10) (לוח 14.12).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז גבוה יותר מן הצעירים הערבים דיווחו כי אין להם על מי לסמוך בעת משבר או מצוקה, זאת לעומת צעירים יהודים ואחרים: 16.6% לעומת 2.7%, בהתאמה (לוח 14.10). 13.3% בלבד מן הצעירים הערבים הסכימו עם הטענה ש'אפשר לבטוח במרבית האנשים' לעומת 49.9% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.11), ו-19.8% בלבד מן הצעירים הערבים דיווחו על רמת ביטחון גבוהה בזולת לעומת 55.8% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.12).

קשר עם בני משפחה וחברים: בשנת 2021 ציינו 95.9% מן הצעירים בני 20-34 כי הם מרוצים מן הקשר שלהם עם בני המשפחה, 87.4% דיווחו שהם נפגשים עם חברים או משוחחים איתם בטלפון פעם בשבוע לפחות, ו-86.1% דיווחו כי הם חשים שבני המשפחה שלהם מעריכים אותם במידה רבה (לוחות 14.13-14.15).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: בשתי קבוצות האוכלוסייה אחוז גבוה מן הצעירים דיווחו על קשרים משפחתיים חיוביים במיוחד, אך אחוז זה היה נמוך יותר בקרב הצעירים הערבים מבקרב הצעירים היהודים ואחרים: 92.6% מן הצעירים הערבים דיווחו שהם מרוצים מן הקשר שלהם עם בני משפחתם לעומת 96.7% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.13); ו-82.4% מן

הצעירים הערבים דיווחו שהם חשים שבני המשפחה מעריכים אותם במידה רבה לעומת 87.1% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.15). 75.8% מן הצעירים הערבים דיווחו שהם נפגשים עם חברים או מדברים איתם בטלפון פעם בשבוע לפחות, זאת לעומת 90.5% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.14).

■ גברים לעומת נשים: אחוז הצעירים הערבים שדיווחו על תחושות חיוביות בנוגע לקשר עם בני משפחה וחברים היה דומה בקרב גברים ובקרב נשים (לוח 14.13 ולוח 14.15). הבדל בין גברים לנשים נמצא בדיווח על מפגשים או על שיחת טלפון עם חברים בתדירות של פעם בשבוע לפחות: 80.8% מן הגברים לעומת 71.1% מן הנשים (לוח 14.14).

מעורבות חברתית ופוליטית: בשנת 2021 צעירים ערבים בני 20-34 היו מעורבים חברתית ופוליטית כחות מצעירים יהודים ואחרים באותם גילים, בהיבטים האלה: 23.7% מן הצעירים ציינו כי השתתפו בפעילות התנדבות פעם אחת לפחות בשנה החולפת: 9.3% מן הצעירים הערבים לעומת 27.4% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.16); 57.8% מן הצעירים ציינו כי הם תרמו כסף לארגונים חברתיים או לאנשים פרטיים פעם אחת לפחות בשנה החולפת: 37.0% מן הצעירים הערבים לעומת 63.3% מן הצעירים היהודים ואחרים. בקרב הצעירים הערבים היה אחוז הנשים הצעירות שתרמו כסף גבוה מאחוז הגברים: 40.7% לעומת 32.9%, בהתאמה (לוח 14.17); 12.0% מן הצעירים ציינו כי היו מעורבים בחיים ציבוריים או פוליטיים ברמה הארצית או המקומית בשנה החולפת. מעורבות זו יכולה להיות: חתימה על עצומה, השתתפות בחרם, הפגנה, אסיפה, כנס פוליטי, חוג בית, יצירת קשר עם גורם ממשלתי או מקומי, פעילות מפלגתית או הבעת דעות פוליטיות בתקשורת (כולל באינטרנט). אחוז נמוך יותר של צעירים ערבים דיווחו על מעורבות בחיים הציבוריים, זאת לעומת הצעירים היהודים ואחרים: 4.7% לעומת 13.9%, בהתאמה (לוח 14.18); 13.9% מן הצעירים ציינו שלהערכתם הם יכולים להשפיע על המדיניות של הממשלה במידה רבה או במידה מסוימת. אחוז זה היה דומה למדי בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה: 12.2% מן הצעירים הערבים ו-14.3% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 14.19).

לוחות

לוח 14.1: שביעות רצון של צעירים בני 20-34 מן החיים[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	90.4	**78.9	93.5
גברים	89.6	76.6	92.9
נשים	91.2	80.9	94.1

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 14.2: הערכה של צעירים בני 20-34 את חייהם בעתיד לעומת חייהם בהווה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
יהיו טובים יותר	84.8	**72.8	87.9
לא ישתנו	12.6	22.5	10.1
יהיו טובים פחות	2.6	(4.8)	(2.0)
גברים			
יהיו טובים יותר	84.7	#70.0	88.2
לא ישתנו	11.9	(22.7)	9.3
יהיו טובים פחות	3.4	(7.3)	(2.5)
נשים			
יהיו טובים יותר	84.9	75.2	87.6
לא ישתנו	13.4	(22.3)	10.9
יהיו טובים פחות	(1.7)	- -	(1.5)

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

לוח 14.3: תחושת מרץ[^] בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	47.5	**55.8	45.3
גברים	50.3	##65.4	46.5
נשים	44.7	47.0	44.1

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^{##} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

[^] השיבו 'תמיד/לעיתים קרובות' (קטגוריות משלימות: 'לפעמים', 'לעיתים רחוקות', 'אף פעם')

לוח 14.4: תחושת לחץ בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
21.0	13.3**	23.0	
גברים	17.9	(12.8)	19.1##
נשים	24.1	(13.7)	27.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ השיבו 'תמיד/לעיתים קרובות' (קטגוריות משלימות: 'לפעמים', 'לעיתים רחוקות', 'אף פעם')

לוח 14.5: צעירים בני 20-34 שדיווחו שדאגות מפריעות להם לישון בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
9.0	11.9*	8.3	
גברים	8.8	(13.9)	7.5
נשים	9.2	(10.0)	9.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'תמיד/לעיתים קרובות' (קטגוריות משלימות: 'לפעמים', 'לעיתים רחוקות', 'אף פעם')

לוח 14.6: תחושת היכולת להתמודד עם בעיות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
73.0	71.1	73.5	
גברים	74.6	77.8##	73.8
נשים	71.4	65.0	73.2

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

^ השיבו 'תמיד/לעיתים קרובות' (קטגוריות משלימות: 'לפעמים', 'לעיתים רחוקות', 'אף פעם')

לוח 14.7: תחושה של אפליה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין והסיבות לאפליה (באחוזים)

	כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
אפליה כלשהי^א	36.8	35.3	38.4	49.6 ^{**}	54.3 [#]	45.3	33.4	30.5 ^{##}	36.5
אפליה בשל:									
מין	10.5	4.3	16.7	(10.4)	(8.5)	(12.1)	10.5	(3.2) ^{##}	18.0
גיל	6.1	5.6	6.6	(8.0) [*]	(8.9)	(7.1)	5.6	(4.8)	6.5
לאום	14.3	15.7	12.9	49.8 ^{**}	37.6 ^{##}	49.8	6.7	7.2	6.1
דת	18.8	19.5	18.1	26.7 ^{**}	31.6 [#]	22.3	16.7	16.5	17.0
מוצא	13.9	16.3	11.5	26.4 ^{**}	30.1 [#]	23.0	10.6	12.9 ^{##}	8.3

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^א אפליה על רקע מין, גיל, לאום, דת, מוצא, מוגבלות, צבע עור או נטייה מינית

לוח 14.8: התפלגות אוכלוסיית הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי תדירות חשיפתם ליחס לא הוגן (גזעני), מין, מקור היחס ומקום התרחשותו (באחוזים)

	סך הכול		גברים		נשים				
	לא קורה	נדיר	תמיד	לא קורה	נדיר	תמיד			
אנשים במסגרת העבודה	54.8	17.7	27.6	52.0	19.7	28.3	58.8	14.7	26.6
אנשים במסגרת שכונת המגורים	77.6	10.4	12.0	76.7	12.4	10.9	78.5	8.5	13.1
אנשים במסגרת ביה"ס/ מוסד אקדמי	53.4	23.4	23.2	52.5	24.5	23.0	54.2	22.5	23.4
אנשים באתרי ספורט ביישובים יהודיים	57.7	25.2	17.1	58.6	24.4	17.0	56.8	26.1	17.1
אנשים במקומות בילוי ביישובים יהודיים	47.5	26.4	26.1	48.7	24.3	27.0	46.2	28.7	25.1
פקידים במערכות הביטחון והמשפט	43.7	23.2	33.1	41.4	19.8	38.9	46.2	26.8	27.0
עובדים במערכות הבריאות	63.8	23.5	12.7	62.0	23.1	14.9	65.7	23.9	10.4
פקידים במוסדות ממשלה	41.7	29.9	28.4	40.0	32.4	27.6	43.5	27.3	29.3
נותני שירותים	67.1	19.6	13.4	67.6	19.5	12.9	66.6	19.6	13.8
עוברי אורח במרכזי קניות, מועדוני בילוי	58.7	22.0	19.3	59.3	24.4	16.3	58.2	19.4	22.5
אנשים ערבים	75.5	13.8	10.7	77.1	14.0	9.0	73.8	13.7	12.6

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 14.9: התפלגות אוכלוסיית הצעירים הערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי תדירות תגובתם ליחס לא הוגן (גזעני), מין ואופן התגובה (באחוזים)

סך הכול	גברים		נשים		נדר	תמיד	לא קורה	נדר	תמיד	לא קורה
	לא קורה	נדר	נדר	תמיד	לא קורה	נדר	תמיד	לא קורה	נדר	תמיד
להתעלם, לשכוח, או לקבל את זה כדבר ריאלי	18.7	18.4	62.9	20.6	18.0	61.4	16.7	18.8	64.5	
לנסות למנוע חוויה כזו בעתיד	21.7	19.6	58.7	24.7	19.5	55.9	18.5	19.8	61.7	
לנסות לשנות נסיבות המקרה כדי שלא יחזור על עצמו	23.6	18.3	58.1	27.6	19.4	53.0	19.4	17.2	63.4	
לנסות להגיב לאנשים שעושים דבר כזה	28.3	22.6	49.1	26.7	22.8	50.5	29.9	22.5	47.7	
לדבר על הנושא עם המשפחה/ החברים, לכתוב, לצייר	19.6	17.4	63.0	20.7	20.1	59.2	18.5	14.5	67.0	
להסתיר את הנושא	25.6	30.0	44.4	24.2	29.4	46.4	27.0	30.6	42.4	
עלבון, אפליה, דיכאון ופחד	30.3	22.1	47.6	32.2	22.4	45.4	28.3	21.7	50.0	
הרגשה של זעם או אכזבה	25.8	22.8	51.5	28.0	19.4	52.6	23.5	26.3	50.2	
הרגשה של לעג, זלזול או חמלה	44.7	22.8	32.5	47.6	21.1	31.3	41.6	24.7	33.7	
הרגשה של חולשה, ייאוש או צרות	56.9	21.6	21.5	60.1	21.6	18.3	53.4	21.7	24.9	
כאבי ראש, מתח בשרירים, עלייה בדופק	68.3	16.3	15.4	73.6	12.0	14.4	62.8	20.7	16.5	

מקור: ח'טיב ואח', 2021

לוח 14.10: צעירים בני 20-34 שדיווחו שאין להם על מי לסמוך בעת משבר או מצוקה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
5.6	16.6	2.7	
6.4	16.9	3.7	
4.8	16.3	1.7	

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

לוח 14.11: צעירים בני 20-34 המסכימים עם הטענה כי 'אפשר לבטוח במרבית האנשים' בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	42.2	** (13.3)	49.9
גברים	42.5	(14.1)	49.6
נשים	41.9	(12.7)	50.3

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ טענה משלימה: 'יש להיזהר מאנשים'

לוח 14.12: רמת הביטחון בזולת^ בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים		יהודים ואחרים	
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
סך הכול	100.0	100.0	**100.0	100.0	100.0
נמוכה (3-0)	17.2	19.1	34.7	37.8	31.7
בינונית (4-6)	36.0	34.8	45.6	42.1	48.9
גבוהה (7-10)	46.9	46.1	19.8	20.1	19.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ בסולם הנע מ-0 (בכלל לא בוטח) ועד 10 (בוטח לגמרי)

לוח 14.13: שביעות רצון^ של צעירים בני 20-34 מן הקשר עם בני המשפחה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	95.9	**92.6	96.7
גברים	95.6	91.8	96.5
נשים	96.2	93.3	97.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'מרוצה' או 'מרוצה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך מרוצה', 'לא מרוצה כלל')

לוח 14.14: צעירים בני 20-34 שנפגשים עם חברים או מדברים איתם בטלפון פעם בשבוע לפחות בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
87.4	75.8**	90.5	
גברים	89.3	80.8##	91.4
נשים	85.5	71.1	89.5

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

^ השיבו 'פעם-פעמיים בשבוע' או 'כל יום או כמעט כל יום' (קטגוריות משלימות: 'פעם או פעמיים בחודש', 'פחות מפעם בחודש', 'אין חברים')

לוח 14.15: צעירים בני 20-34 שמרגישים שבני המשפחה מעריכים אותם בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
86.1	82.4**	87.1	
גברים	86.4	83.3	87.1
נשים	85.9	81.5	87.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'במידה רבה/במידה רבה מאוד' (קטגוריות משלימות: 'במידה מסוימת', 'לא כל כך', 'בכלל לא')

לוח 14.16: השתתפות של צעירים בני 20-34 בפעילות התנדבות בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

סך הכול	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
23.7	(9.3)**	27.4	
גברים	24.8	(10.4)	28.4
נשים	22.5	(8.2)	26.5

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ פעם אחת לפחות בשנה החולפת

לוח 14.17: צעירים בני 20-34 התורמים כסף לארגונים חברתיים או לאנשים פרטיים[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (אחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	57.8	**37.0	63.3
גברים	55.4	#32.9	#60.9
נשים	60.3	40.7	65.8

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים לבין יהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] לפחות פעם בשנה החולפת

לוח 14.18: מעורבות של צעירים בני 20-34 בחיים ציבוריים או פוליטיים ברמה ארצית או מקומית[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	12.0	** (4.7)	13.9
גברים	11.6	# (6.8)	12.8
נשים	12.3	--	15.0

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

[^] מעורבות בחתימה על עצומה, השתתפות בחרם, הפגנה, אסיפה, כנס פוליטי, חוג בית, יצירת קשר עם גורם ממשלתי, מקומי, פעילות מפלגתית או הבעת דעות פוליטיות בתקשורת (כולל אינטרנט) ב-12 חודשים אחרונים

לוח 14.19: הערכת צעירים בני 20-34 את יכולתם להשפיע על מדיניות הממשלה[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	13.9	12.2	14.3
גברים	14.5	(10.7)	15.5
נשים	13.2	(13.5)	13.1

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

[^] 'במידה רבה' או 'במידה מסוימת' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך', 'בכלל לא')

פרק טו:

דפוסי נהיגה ובטיחות בדרכים

מבוא

פרק זה עוסק בניתוח דפוסי הנהיגה של צעירים בני 20-34 ובמעורבות שלהם בתאונות דרכים בשנת 2021. בפרק מוצגים נתונים על בעלי רישיון נהיגה, תדירות הנהיגה בפועל, מעורבות בתאונות דרכים ושביעות רצון מן התחבורה הציבורית.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי ומקובצי תאונות דרכים של משטרת ישראל שעובדו בידי הלמ"ס.

תקציר

בשנת 2021 החזיקו 82.3% מן הצעירים הערבים בני 20-34 ברישיון נהיגה: 88.0% מן הגברים ו-77.0% מן הנשים. אחוז הצעירים הערבים שהחזיקו ברישיון נהיגה היה גבוה מאחוז היהודים ואחרים (82.3% לעומת 76.8%, בהתאמה).

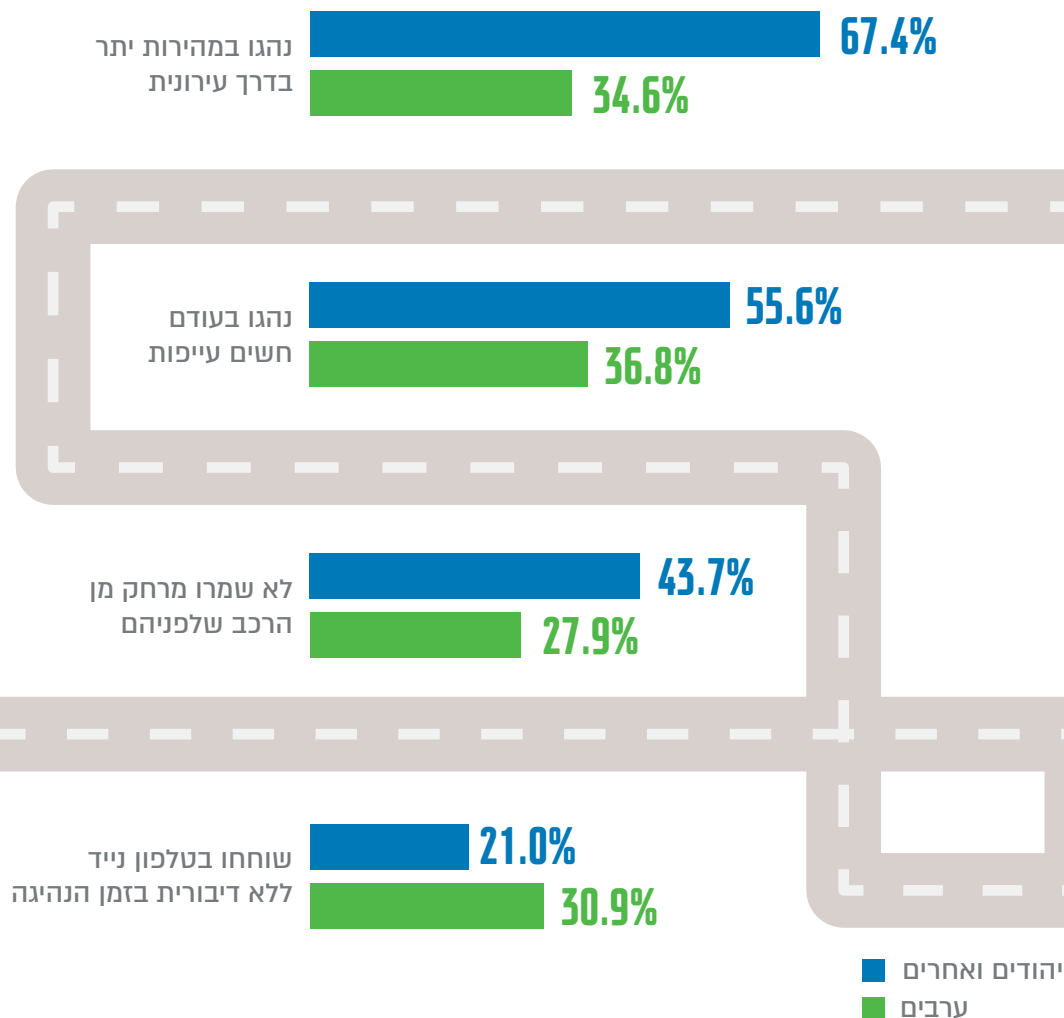
63.1% מבין הצעירים בני 20-34 בעלי רישיון נהיגה נהגו בשנת 2021 חמישה עד שבעה ימים בשבוע. אחוז גבוה של צעירים ערבים מצעירים יהודים ואחרים נהגו בתדירות גבוהה: 76.0% נהגו חמישה עד שבעה ימים בשבוע לעומת 59.5% מקרב הצעירים היהודים ואחרים. אחוז גבוה יותר מן הגברים הערבים נהגו בתדירות של חמישה עד שבעה ימים בשבוע, זאת לעומת הנשים הערביות: 79.8% לעומת 71.9%, בהתאמה.

בשנת 2021 היו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים 2,972 צעירים ערבים בני 20-34 ו-6,076 יהודים ואחרים. מבין הצעירים הערבים אחוז גבוה יותר של גברים מנשים היו מעורבים בתאונות שבהן היה 'נהג שלא נפגע' (29.3% לעומת 13.0%, בהתאמה) ובתאונות שבהן 'נהג שנפגע' (52.7% לעומת 48.2%, בהתאמה). לעומת זאת אחוז גבוה יותר של נשים מגברים היו מעורבות בתאונות עם 'נפגע שאינו הנהג': 38.9% לעומת 18.0%, בהתאמה.

בשנת 2021 אחוז נמוך מן הצעירים הערבים בני 20-34 דיווחו כי הרגישו בטוחים בדרכים, זאת לעומת צעירים יהודים ואחרים: 66.1% מן הצעירים הערבים דיווחו שהרגישו בטוחים כנהגים לעומת 70.6% מן הצעירים היהודים ואחרים. גם בין גברים לנשים נמצאו הבדלים בתחושת הביטחון בדרכים: אחוז הגברים הערבים שחשו בטוחים כנהגים היה 70.1%, בעוד אחוז הנשים היה 62.0%; ואחוז הגברים שהרגישו בטוחים כרוכבי אופנוע היה 29.7% לעומת אף לא אחת מן הנשים.

בשנת 2021 אחוז נמוך מן הצעירים הערבים בני 20-34 הפגינו התנהגות לא ראויה בדרכים, זאת לעומת צעירים יהודים ואחרים: 34.6% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם נהגו במהירות יתר בדרך עירונית לעומת 67.4% מן הצעירים היהודים ואחרים; 36.8% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם נהגו בעודם חשים עייפות לעומת 55.6% מן הצעירים היהודים ואחרים; ו-27.9% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם לא שמרו מרחק מן הרכב שלפניהם לעומת 43.7% מן הצעירים היהודים ואחרים. לעומת זאת אחוז גבוה יותר של צעירים ערבים דיווחו כי הם שוחחו בטלפון נייד ללא דיבורית בזמן הנהיגה: 30.9% לעומת 21.0% מן הצעירים היהודים ואחרים.

צעירים בני 20-34 שהפגינו התנהגות לא ראויה בדרכים, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

בשנת 2021 52.0% מן הצעירים בני 20-34 דיווחו כי הם מעריכים במידה רבה או במידה מסוימת את פעילות המדינה לקידום בטיחות בדרכים. אחוז הצעירים שהעריכו את פעילות המדינה לקידום בטיחות בדרכים היה גבוה בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 65.8% לעומת 48.4%, בהתאמה.

ממצאים

רישיון נהיגה ותדירות נהיגה: בשנת 2021 היו 77.9% מן הצעירים בני 20-34 בעלי רישיון נהיגה: 82.3% מן הצעירים הערבים לעומת 76.8% מן הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הגברים הערבים בעלי רישיון נהיגה היה גבוה מאחוז הנשים הערביות: 88.0% לעומת 77.0%, בהתאמה (לוח 15.1). 63.1% מן הצעירים בני 20-34 בעלי רישיון נהיגה נהגו בשנת 2021 חמישה עד שבעה ימים בשבוע. אחוז הצעירים הערבים שנהגו בתדירות כזו היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 76.0% לעומת 59.5%, בהתאמה. 79.8% מן הגברים הערבים ו-71.9% מן הנשים הערביות נהגו חמישה עד שבעה ימים בשבוע לעומת 59.5% מן הגברים היהודים ואחרים ו-59.4% מן הנשים היהודיות ואחרות (לוח 15.2).

מעורבות בתאונות דרכים: בשנת 2021 היו 9.4% מן הצעירים בני 20-34 מעורבים בתאונות דרכים בשנה החולפת: 6.2% מן הצעירים הערבים ו-10.3% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 15.3).

מעורבות בתאונות דרכים עם נפגעים: בשנת 2021 היו 9,048 צעירים בני 20-34 מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים: 27.7% מהם היו נהגים שלא נפגעו (אך פגעו באחרים), 50.3% היו נהגים שנפגעו ו-22.1% היו נפגעים שאינם הנהג (הולכי רגל או נוסעים) (לוח 15.4).

- גברים לעומת נשים: 6,133 מן המעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים היו גברים ו-2,915 היו נשים. אחוז גבוה יותר מן הגברים היו מעורבים בתאונות שבהן הם היו הנהג שלא נפגע בעצמו אלא פגע באחרים (31.6% לעומת 19.3% מן הנשים) ובתאונות שבהן הם היו הנהג שנפגע (52.7% לעומת 45.2% מן הנשים). לעומת זאת אחוז הגברים שהיו מעורבים בתאונות שבהן הם היו 'נפגע שאינו נהג' היה נמוך מאחוז הנשים: 15.7% לעומת 35.5%, בהתאמה (לוח 15.4).
- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים וגברים לעומת נשים באוכלוסייה הערבית: 2,972 מן הצעירים בני 20-34 שהיו מעורבים בתאונות דרכים עם נפגעים היו ערבים ו-6,076 היו יהודים ואחרים. מקרב הצעירים הערבים אחוז גבוה יותר מן הגברים היו מעורבים בתאונות שבהן הם היו הנהג שלא נפגע (29.3% לעומת 13.0% מן הנשים) ובתאונות שבהן הם היו הנהג שנפגע (52.7% לעומת 48.2% מן הנשים). לעומת זאת אחוז גבוה יותר של נשים ערביות היו מעורבות בתאונות שבהן הן היו 'נפגע שאינו נהג': 38.9% לעומת 18.0% מן הגברים (לוח 15.4).

היפגעות בתאונות דרכים: בשנת 2021 נפגעו 6,545 צעירים בני 20-34 בתאונות דרכים (כנהגים או כנוסעים או הולכי רגל): 88.6% מהם נפצעו קל, 9.9% נפצעו באורח קשה ו-1.5% נהרגו. 4,193 מן הצעירים שנפגעו בתאונות דרכים היו גברים ו-2,352 היו נשים. מקרב הגברים היה אחוז גבוה יותר שנהרגו בתאונות דרכים (2.2% לעומת 0.3% מן הנשים) ונפצעו קשה (12.4% לעומת 5.4% מן הנשים). אחוז הנשים שהיו מעורבות בתאונה שבה הן נפצעו קל היה גבוה יותר מבקרב הגברים: 94.3% לעומת 85.4%, בהתאמה (לוח 15.5).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים שנפגעו בתאונות דרכים עם נפגעים היה דומה בשתי קבוצות האוכלוסייה, בשלוש רמות חומרת הפגיעה (הרוג, פצוע קשה, פצוע קל). כך למשל, 1.8% מן הצעירים הערבים ו-1.4% מן הצעירים היהודים ואחרים נפגעו בתאונות דרכים שבה היה הרוג (לוח 15.5).

תחושת ביטחון בדרכים: בשנת 2021 דיווחו 69.6% מן הצעירים בני 20-34 כי הם חשים בטוחים כנהגים, 65.8% דיווחו כי הם חשים בטוחים כהולכי רגל, 64.7% דיווחו כי הם חשים בטוחים כנוסעים, 30.1% דיווחו כי הם חשים בטוחים כרוכבי אופניים ו-21.0% דיווחו כי הם חשים בטוחים כרוכבי אופנוע (לוח 15.6).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שדיווחו כי הם חשים בטוחים בדרכים, בכל אחת מן הקטגוריות שצוינו לעיל, היה נמוך מעט יותר מאחוז הצעירים היהודים ואחרים. כך למשל, 66.1% מן הצעירים הערבים דיווחו כי הם חשים בטוחים כנהגים לעומת 70.6% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 15.6).

■ גברים לעומת נשים: אחוז הנשים שדיווחו כי הן חשות בטוחות בדרכים היה נמוך מאחוז הגברים, בשתי קבוצות האוכלוסייה. כך למשל, בקרב הצעירים הערבים היה אחוז הגברים שחשו בטוחים כנהגים 70.1% בעוד אחוז הנשים היה 62.0%, ואחוז הגברים שחשו בטוחים כרוכבי אופניים היה 35.7% לעומת 18.8% מן הנשים (לוח 15.6).

חגירת חגורת בטיחות: בשנת 2021 ציינו 95.9% מן הצעירים בני 20-34 כי בשנה החולפת הם חגרו תמיד חגורת בטיחות כנהגים, 90.1% ציינו כי הם חגרו תמיד חגורת בטיחות כנוסעים ו-93.4% ציינו כי הם חגרו תמיד ילדים בנסיעה (לוח 15.7).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שדיווחו שהם חגרו חגורת בטיחות היה נמוך מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 86.1% חגרו תמיד חגורת בטיחות כנהג לעומת 98.7%, בהתאמה; 84.7% חגרו תמיד חגורת בטיחות כנוסע לעומת 91.5%, בהתאמה; ו-84.4% חגרו תמיד ילדים בנסיעה לעומת 95.6%, בהתאמה (לוח 15.7).

■ גברים לעומת נשים באוכלוסייה הערבית: בקרב הצעירים הערבים היה אחוז הגברים שדיווחו שהם חגרו תמיד חגורת בטיחות כנהגים נמוך מאחוז הנשים: 83.6% לעומת 88.8%, בהתאמה, ואחוז הגברים שדיווחו שהם חגרו תמיד חגורת בטיחות כנוסעים היה נמוך מאחוז הנשים: 82.8% לעומת 86.5%, בהתאמה. לעומת זאת נראה שהגברים הערבים מקפידים קצת יותר על חגירת ילדים: 86.0% מן הגברים הערבים דיווחו כי הם חגרו תמיד את ילדיהם בנסיעה לעומת 83.3% מן הנשים (לוח 15.7).

התנהגות לא ראויה בדרכים: מדיווח הצעירים בני 20-34 על התנהגות לא ראויה בכבישים (בתדירות כלשהי: תמיד, לעיתים קרובות, לפעמים או לעיתים רחוקות) בשנה החולפת עולה כי בשנת 2021 60.0% מן הצעירים נהגו במהירות יתר בדרך עירונית, 55.3% נהגו במהירות יתר בדרך בין-עירונית, 51.4% נהגו בעת שחשו עייפות, 42.8% חצו מעבר חצייה באור אדום, 40.1% לא שמרו מרחק מן הרכב שלפניהם, 32.8% קראו הודעות בזמן הנהיגה, 23.2% שוחחו בטלפון נייד ללא דיבורית ו-20.7% כתבו הודעות בזמן הנהיגה. אחוזים קטנים יותר מקרב הצעירים דיווחו שהם נהגו בפראות (8.2%), נהגו לאחר שתיית אלכוהול (4.8%), נסעו באור אדום (4.4%) ונהגו לאחר נטילת תרופות שעלולות להשפיע על הנהיגה (4.2%) (לוח 15.8).

■ צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: לרוב אחוז נמוך יותר של צעירים ערבים מאחוז הצעירים היהודים ואחרים דיווחו שהם הפגינו התנהגות לא ראויה בדרכים. כך למשל, 34.6% מן הצעירים הערבים נהגו במהירות יתר בדרך עירונית לעומת 67.4% מן הצעירים היהודים ואחרים; 36.8% מן הצעירים הערבים נהגו בעת שחשו עייפות לעומת 55.6% מן הצעירים היהודים ואחרים; ו-27.9% מן הצעירים הערבים לא שמרו מרחק מן הרכב שלפניהם לעומת 43.7% מן היהודים ואחרים. מנגד, אחוז גבוה יותר של צעירים ערבים שוחחו בטלפון נייד ללא דיבורית, זאת לעומת צעירים יהודים ואחרים: 30.9% לעומת 21.0%, בהתאמה. בשתי קבוצות האוכלוסייה נמצא שאחוז הגברים שהפגינו התנהגות לא ראויה בדרכים ונקטו אחת מן ההתנהגויות שנבחנו היה גבוה מאחוז הנשים (לוח 15.8).

הערכה של הצעירים את פעילות המדינה לקידום בטיחות בדרכים: בשנת 2021 העריכו 52.0% מן הצעירים בני 20-34 כי המדינה פועלת במידה רבה או במידה מסוימת לקידום בטיחות בדרכים. אחוז הצעירים שהעריכו כך היה גבוה יותר בקרב צעירים ערבים מבקרב צעירים יהודים ואחרים: 65.8% לעומת 48.4%, בהתאמה (לוח 15.9).

לוחות

לוח 15.1: צעירים בני 20-34 בעלי רישיון נהיגה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	77.9	**82.3	76.8
גברים	81.7	##88.0	##80.2
נשים	74.1	77.0	73.2

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

לוח 15.2: תדירות נהיגה בפועל (ימים בשבוע) בקרב צעירים בני 20-34 שבבעלותם רישיון נהיגה בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול			
חמישה עד שבעה ימים	63.1	**76.0	59.5
שלושה עד ארבעה ימים	12.3	(8.5)	13.5
יום או יומיים	13.1	(8.0)	14.6
פחות מיום בשבוע / בכלל לא	11.4	(7.5)	12.4
גברים			
חמישה עד שבעה ימים	63.9	79.8	59.5
שלושה עד ארבעה ימים	12.0	(8.1)	13.1
יום או יומיים	14.1	(6.4)	16.2
פחות מיום בשבוע / בכלל לא	10.0	(5.7)	11.2
נשים			
חמישה עד שבעה ימים	62.2	71.9	59.4
שלושה עד ארבעה ימים	12.7	(8.8)	13.9
יום או יומיים	12.1	(9.7)	12.8
פחות מיום בשבוע / בכלל לא	12.9	(9.6)	13.9

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

לוח 15.3: מעורבות של צעירים בני 20-34 בתאונות דרכים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

כלל הצעירים		ערבים		יהודים ואחרים	
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
9.4	10.2	8.6	** (6.2)	(6.1)	(6.3)
10.3	11.3	9.2	סך הכול	גברים	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

בשנה החולפת

לוח 15.4: מעורבות של צעירים בני 20-34[^] בתאונות דרכים עם נפגעים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וסוג המעורב (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
6,076	2,972	9,048	סך הכול: מספרים
29.0	24.9	27.7	נהג שלא נפגע
49.7	51.5	50.3	נהג נפגע
21.3	23.6	22.1	נפגע שאינו נהג (הולך רגל, נוסע)
3,956	2,177	6,133	גברים: מספרים
32.9	29.3	31.6	נהג שלא נפגע
52.6	52.7	52.7	נהג נפגע
14.5	18.0	15.7	נפגע שאינו נהג (הולך רגל, נוסע)
2,120	795	2,915	נשים: מספרים
21.7	13.0	19.3	נהג שלא נפגע
44.1	48.2	45.2	נהג נפגע
34.2	38.9	35.5	נפגע שאינו נהג (הולך רגל, נוסע)

^{מקור:} קובצי תאונות דרכים של משטרת ישראל שעובדו בידי הלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל

[^] אי אפשר לבודד את בני 18-19 מאחר שבני 15-19 הוצגו יחד

הערה: לא כולל תאונות דרכים שהתרחשו בישראל על ידי צעירים שאינם אזרחי ישראל

לוח 15.5: צעירים בני 20-34[^] שנפגעו בתאונות דרכים עם נפגעים בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה, מין וחומרת הפגיעה (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
4,314	2,231	6,545	סך הכול: מספרים
1.4	1.8	1.5	הרוג
10.2	9.2	9.9	פצוע קשה
88.4	89.0	88.6	פצוע קל
2,654	1,536	4,193	גברים: מספרים
2.1	2.5	2.2	הרוג
12.8	11.5	12.4	פצוע קשה
85.0	86.0	85.4	פצוע קל
1,660	6925	2,352	נשים: מספרים
0.3	0.3	0.3	הרוג
6.0	4.2	5.4	פצוע קשה
93.7	95.5	94.3	פצוע קל

^{מקור:} קובצי תאונות דרכים של משטרת ישראל שעובדו בידי הלמ"ס לבקשת מכון ברוקדייל

[^] אי אפשר לבודד את בני 18-19 מאחר שבני 15-19 הוצגו יחד

הערה: לא כולל תאונות דרכים שהתרחשו בישראל על ידי צעירים שאינם אזרחי ישראל

לוח 15.6: תחושת הביטחון בדרכים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^{^^}

כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
בטוח כהולך רגל	65.8	68.6	62.9	63.0	65.1	66.5	69.5 ^{##}	63.5
בטוח כנוסע	64.7	68.3	61.1	62.2	63.7	65.4	69.5 ^{##}	61.2
בטוח כנהג	69.6	72.4	66.5	66.1 [*]	70.1 [#]	70.6	73.0 [#]	67.8
בטוח כרוכב אופנוע	21.0	26.2	(13.1)	22.8	29.7 ^{##}	20.2	24.6 ^{##}	(13.4)
בטוח כרוכב אופניים	30.1	35.7	21.9	28.3	(35.7) ^{##}	30.6	35.7 ^{##}	22.9

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו 'בטוח' או בטוח מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך בטוח', 'בכלל לא בטוח')

^{^^} אחוז מבין המשיבים באותה קטגוריה

לוח 15.7: חגירת חגורת בטיחות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^{^^^}

כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
חגורת בטיחות כנהג	95.9	95.2	96.7	86.1 ^{**}	83.6	98.7	98.4	99.1
חגורת בטיחות כנוסע	90.1	89.5	90.7	84.7 ^{**}	82.8	91.5	91.2	91.8
חגירת ילדים בנסיעה	93.4	92.9	93.9	84.4 ^{**}	86.0	95.6	94.2 [#]	96.9

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] בשנה החולפת

^{^^} השיבו 'תמיד' (קטגוריות משלימות: 'לעיתים קרובות', 'לפעמים או לעיתים רחוקות', 'אף פעם')

^{^^^} אחוז מבין המשיבים באותה קטגוריה

לוח 15.8: התנהגות לא ראויה בדרכים^{^^} בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^{^^^}

כלל הצעירים		ערבים		יהודים ואחרים					
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	
4.8	6.4	(2.9)	--	--	--	4.7	(6.2) ^{##}	(2.9)	נהיגה לאחר שתיית אלכוהול
23.2	25.7	20.4	30.9 ^{**}	32.6	(29.1)	21.0	23.7 ^{##}	17.8	שיחות טלפון נייד ללא דיבורית
32.8	32.3	33.4	30.2	30.4	30.0	33.6	32.8	34.5	קריאת הודעות בזמן הנהיגה
20.7	21.6	19.7	18.4	20.0	(16.7)	21.4	22.0	20.6	כתיבת הודעות בזמן הנהיגה
51.4	54.9	47.5	36.8 ^{**}	42.5 [#]	30.9	55.6	58.3 [#]	52.6	נהיגה בעייפות
4.2	(5.0)	(3.3)	--	--	--	(4.1)	(5.2) [#]	(2.8)	נהיגה לאחר נטילת תרופות עלולות להשפיע על נהיגה
8.2	11.1	(5.0)	(10.1)	(13.2) [#]	--	7.6	10.5 ^{##}	(4.4)	נהיגה בפראות
40.1	43.6	36.2	27.9 ^{**}	31.6	(24.0)	43.7	47.0 [#]	39.9	אי-שמירת מרחק מן הרכב שלפני
42.8	48.1	37.4	12.8 ^{**}	(12.0)	(13.6)	50.6	57.0 ^{##}	44.0	הליכה באור אדום
4.4	6.0	(2.5)	(6.0) [*]	(7.6)	--	3.9	(5.6) ^{##}	(2.0)	נסיעה באור אדום
60.0	63.3	56.2	34.6 ^{**}	36.6	32.4	67.4	70.8 ^{##}	63.5	מהירות יתר בדרך עירונית (יותר מ-10 קמ"ש מעל המהירות המותרת)
55.3	59.9	50.0	47.7 ^{**}	54.4 ^{##}	40.4	57.5	61.5 ^{##}	52.9	מהירות יתר בדרך בין-עירונית (יותר מ-20 קמ"ש מעל המהירות המותרת)

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ ** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] בשנה החולפת

^{^^} השיבו 'תמיד', 'לעיתים קרובות', 'לפעמים' או 'לעיתים רחוקות' (קטגוריה משלימה: 'אף פעם')

^{^^^} אחוז מבין המשיבים באותה קטגוריה

לוח 15.9: הערכה של צעירים בני 20-34 את פעילות המדינה לקידום בטיחות בדרכים[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	52.0	**65.8	48.4
גברים	52.4	64.9	49.2
נשים	51.7	66.7	47.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** 0.01 < p (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] השיבו 'במידה מסוימת' או 'במידה רבה' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך', 'בכלל לא')

פרק טז:

שימוש באמצעים דיגיטליים

מבוא

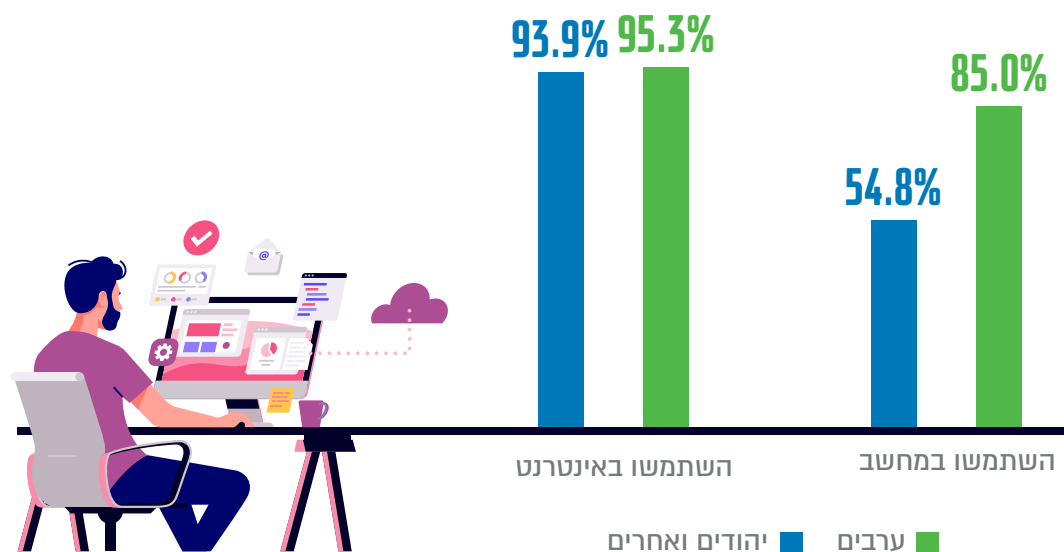
בעולם טכנולוגי שבו מרבית המידע נשאב מן האינטרנט ומן הרשתות החברתיות, שהתקשורת נעשית באמצעים דיגיטליים, ושפעולות יום-יומיות מתבצעות במכשירים אלקטרוניים, זמינות של מחשב וחיבור לאינטרנט הם בעלי ערך רב כמו גם מיומנויות עבודה על מחשב ושימוש ביישומונים. בפרק זה מוצגים נתונים על דפוסי השימוש של צעירים במחשב ובאינטרנט, ובהם חיפוש מידע, ביצוע פעולות, שמירה על קשר בין חברים וקבלת שירותים.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי ומסקר מיומנויות בוגרים (PIAAC).

תקציר

בשנת 2021 דיווחו 54.8% מן הצעירים הערבים בני 20-34 שהם השתמשו במחשב (לעומת 85.0% מן הצעירים היהודים ואחרים). 93.9% דיווחו שהשתמשו באינטרנט (לעומת 95.3% מן הצעירים היהודים ואחרים).

צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 שהשתמשו במחשב או באינטרנט, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

הצעירים נשאלו לאילו מטרות משמש אותם האינטרנט, למשל חיפוש מידע, תשלום חשבונות או משחקים. כמעט בכל 13 מטרות השימוש שנבדקו בשנת 2021 היה אחוז הצעירים הערבים שדיווחו כי השתמשו באינטרנט נמוך מזה של הצעירים היהודים ואחרים, למעט קבוצות דיון ברשתות החברתיות (כולל WhatsApp, משחקים ברשת או הורדת משחקים).

מטרות השימוש שבהן נמצא הפער הגדול ביותר בין שתי קבוצות האוכלוסייה הן: קניית מוצרים או שירותים (48.2% מן הצעירים הערבים לעומת 75.9% מן הצעירים היהודים ואחרים) והתכתבות בדואר האלקטרוני (65.2% מן הצעירים הערבים לעומת 91.5% מן הצעירים היהודים ואחרים).

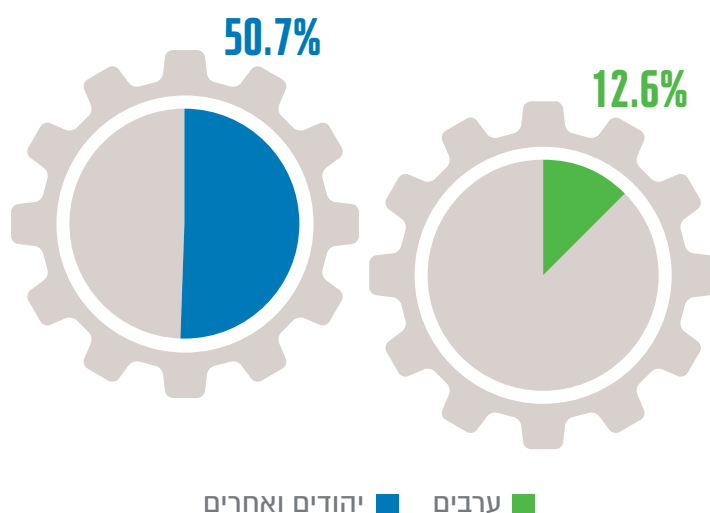
בשמונה מבין 13 המטרות שנבדקו היה אחוז הצעירות הערביות שדיווחו על שימוש באינטרנט גבוה מזה של הצעירים הערבים. הפער הבולט ביותר בין הנשים לגברים היה בחיפוש מידע בנושא בריאות (74.9% מן הנשים לעומת 48.5% מן הגברים).

בשנת 2015 נמצאו פערים בולטים ברמת המיומנות לפתור בעיות בסביבה מתקשבת בין צעירים ערבים בני 18-34 לצעירים יהודים ואחרים, כאשר רמת המיומנות של הצעירים הערבים הייתה נמוכה יותר. הציון הממוצע של הצעירים הערבים היה נמוך ב-49 נקודות מן הציון הממוצע של הצעירים היהודים ואחרים (241 נקודות לעומת 290 נקודות); ו-12.6% בלבד מן הצעירים הערבים הפגינו רמה גבוהה של מיומנות לפתרון בעיות בסביבה מתקשבת, בעוד אחוז זה עמד על 50.7% בקרב הצעירים היהודים ואחרים.

ציון ממוצע של צעירים בני 18-34 בסקר מיומנויות לפתרון בעיות בסביבה מתוקשבת בשנת 2015, לפי קבוצת אוכלוסייה

צעירים בני 18-34 שהפגינו בשנת 2015 רמת מיומנות גבוהה לפתרון בעיות בסביבה מתוקשבת, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

ממצאים

שימוש במחשב ובאינטרנט: בשנת 2021 דיווחו 78.7% מן הצעירים בני 20-34 שהם משתמשים במחשב: 54.8% מן הצעירים הערבים לעומת 85.0% מן הצעירים היהודים ואחרים. 95.0% מן הצעירים דיווחו כי הם משתמשים באינטרנט: 93.9% מן הצעירים הערבים ו-95.3% מן הצעירים היהודים ואחרים. אחוז הנשים הערביות שדיווחו על שימוש במחשב היה גבוה מאחוז הגברים: 60.3% לעומת 49.0%, בהתאמה. אחוז המשתמשים באינטרנט היה דומה בקרב גברים ערבים ונשים ערביות (**לוח 16.1 ו-16.2**).

דפוסי שימוש באינטרנט: הצעירים שדיווחו בשנת 2021 כי הם משתמשים באינטרנט נשאלו אם עשו זאת בשלושת החודשים האחרונים ולאלו מטרות. בשני תחומים בלבד היה אחוז הצעירים הערבים שדיווחו על שימוש באינטרנט גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: השתתפות בקבוצות דיון ברשתות החברתיות (כולל WhatsApp) – 84.6% לעומת 81.5%, בהתאמה (**לוח 16.7**) ומשחקים ברשת או הורדת משחקים – 39.5% לעומת 37.8%, בהתאמה (**לוח 16.8**). בשאר התחומים היה אחוז הצעירים הערבים שדיווחו על שימוש באינטרנט נמוך מאחוז הצעירים היהודים ואחרים. תחומים אלו מוצגים להלן, מן האחוז הנמוך ביותר לאחוז הגבוה ביותר: עבודה – 41.9% מן הצעירים הערבים לעומת 64.0% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.3**); לימודים – 45.6% מן הצעירים הערבים לעומת 51.8% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.4**); תשלום חשבונות – 46.1% מן הצעירים הערבים לעומת 57.3% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.9**); קבלת שירותים ממשרדי ממשלה – 47.7% מן הצעירים הערבים לעומת 68.4% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.13**); קניית מוצרים או שירותים – 48.2% מן הצעירים הערבים לעומת 75.9% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.12**); שיחות טלפון או וידאו – 53.7% מן הצעירים הערבים לעומת 70.8% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.14**); חיפוש מידע בנושא בריאות – 62.1% מן הצעירים הערבים לעומת 72.5% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.15**); דואר אלקטרוני – 65.2% מן הצעירים הערבים לעומת 91.5% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.6**); שירותי בנקאות דיגיטליים – 65.7% מן הצעירים הערבים לעומת 83.3% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.10**); צפייה בקבצים או הורדת קבצים (כגון תמונות, מוזיקה וסרטים) – 70.1% מן הצעירים הערבים לעומת 80.6% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.11**); חיפוש מידע – 85.4% מן הצעירים הערבים לעומת 89.5% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 16.5**).

- גברים לעומת נשים באוכלוסייה הערבית: אחוז הנשים שדיווחו על שימוש באינטרנט למגוון צרכים היה בשמונה מן התחומים גבוה יותר מאחוז הגברים: לימודים – 52.5% מן הנשים לעומת 38.3% מן הגברים (**לוח 16.4**); חיפוש מידע – 87.9% מן הנשים לעומת 82.7% מן הגברים (**לוח 16.5**); דואר אלקטרוני – 69.7% מן הנשים לעומת 60.3% מן הגברים (**לוח 16.6**); צפייה בקבצים או הורדת קבצים – 70.9% מן הנשים לעומת 69.2% מן הגברים (**לוח 16.11**); קניות מוצרים ושירותים – 56.8% מן הנשים לעומת 38.9% מן הגברים (**לוח 16.12**); קבלת שירותים ממשרדי ממשלה – 48.7% מן הנשים לעומת 46.6% מן הגברים (**לוח 16.13**); שיחות טלפון או וידאו – 56.0% מן הנשים לעומת 51.4% מן הגברים (**לוח 16.14**); וחיפוש מידע בנושא בריאות – 74.9% מן הנשים לעומת 48.5% מן הגברים (**לוח 16.15**).

רמת מיומנות לפתרון בעיות בסביבה מתקשבת: כדי שטכנולוגיה תוכל לסייע בצמצום פערים חברתיים יש צורך ברמת מיומנות גבוהה. סקר מיומנויות בוגרים (PIAAC) שנערך בשנת 2015 מצא כי רמת המיומנות של הצעירים הערבים הייתה נמוכה מזו של הצעירים היהודים ואחרים. הציון הממוצע של פתרון בעיות בסביבה מתקשבת בקרב צעירים ערבים בני 18-34 היה נמוך ב-49 נקודות מן הציון

הממוצע בקרב צעירים יהודים ואחרים (241 נקודות לעומת 290 נקודות, בהתאמה). עוד נמצא כי בעוד 52.7% מן הצעירים היהודים ואחרים הפגינו רמות גבוהות של מיומנות לפתרון בעיות בסביבה מתוקשבת (רמה 3: 12.2%; רמה 2: 40.5%), רק 12.6% מקרב הצעירים הערבים הפגינו רמת מיומנות גבוהה (רמה 3: 0.8%; רמה 2: 11.8%). לא נמצאו הבדלים ניכרים בין גברים לנשים בשתי קבוצות האוכלוסייה (לוח 16.16).

לוחות

לוח 16.1: שימוש במחשב בקרב צעירים בני 20-34[^] בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
85.0	**54.8	78.7	סך הכול
84.3	[#] 49.0	77.2	גברים
85.7	60.3	80.1	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

[^] בשלושת החודשים האחרונים

לוח 16.2: שימוש באינטרנט (כולל טלפון נייד) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
95.3	93.9	95.0	סך הכול
[#] 94.3	93.3	94.1	גברים
96.3	94.4	95.9	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

[#] $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

לוח 16.3: שימוש באינטרנט לצורך עבודה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
64.0	**41.9	59.4	סך הכול
63.1	43.6	59.1	גברים
64.9	40.4	59.6	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.4: שימוש באינטרנט לצורך לימודים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	50.5	*45.6	51.8
גברים	49.5	##38.3	52.3
נשים	51.6	52.5	51.3

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.5: שימוש באינטרנט לצורך חיפוש מידע בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	88.7	85.4	89.5
גברים	87.7	82.7	89.0
נשים	89.6	87.9	90.1

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.6: שימוש באינטרנט לצורך שליחת דואר אלקטרוני בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	86.0	**65.2	91.5
גברים	83.8	#60.3	##89.8
נשים	88.2	69.7	93.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ ## $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.7: שימוש באינטרנט לצורך השתתפות בקבוצת דיון ברשתות חברתיות (כולל WhatsApp) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	82.1	*84.6	81.5
גברים	80.5	85.8	#79.2
נשים	83.7	83.4	83.8

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

* $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.8: שימוש באינטרנט לצורך משחקים ברשת או הורדת משחקים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
37.8	39.5	38.1	סך הכול
45.1 ^{##}	41.6	44.4	גברים
30.3	37.6	31.9	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^{##} $p < 0.01$ הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.9: שימוש באינטרנט לצורך תשלום חשבונות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
57.3	**46.1	55.0	סך הכול
58.8	47.6	56.6	גברים
55.8	44.6	53.3	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^{**} $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.10: שימוש באינטרנט לצורך שירותי בנקאות דיגיטליים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
83.3	**65.7	79.6	סך הכול
83.1	68.6	80.2	גברים
83.5	63.0	79.0	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^{**} $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.11: שימוש באינטרנט לצורך צפייה או הורדת קבצים (כגון תמונות, מוזיקה וסרטים) בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)[^]

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
80.6	**70.1	78.4	סך הכול
81.5	69.2	79.0	גברים
79.7	70.9	77.8	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^{**} $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.12: שימוש באינטרנט לצורך קניית מוצרים או שירותים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	70.1	**48.2	75.9
גברים	65.7	##38.9	##72.4
נשים	74.6	56.8	79.6

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^ כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.13: שימוש באינטרנט לצורך קבלת שירותים ממשלתיים בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	64.1	**47.7	68.4
גברים	62.9	46.6	67.0
נשים	65.3	48.7	69.9

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים לבין יהודים ואחרים)

^ כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.14: שימוש באינטרנט לצורך שיחות טלפון או וידאו בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	67.2	**53.7	70.8
גברים	63.3	51.4	##66.3
נשים	71.2	56.0	75.4

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

^ כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.15: שימוש באינטרנט לצורך חיפוש מידע בנושא בריאות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)^

	כלל הצעירים	ערבים	יהודים ואחרים
סך הכול	70.3	**62.1	72.5
גברים	63.3	##48.5	##67.0
נשים	77.5	74.9	78.2

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים ובקרב יהודים ואחרים)

^ כולל מי שהשיבו שהם לא משתמשים באינטרנט

לוח 16.16: מיומנויות של צעירים בני 18-34 בפתרון בעיות בסביבה מתוקשבת[^], לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (ציון ממוצע; באחוזים)

כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
283	284	282	241	242	240	290	292	288
ציון ממוצע רמת מיומנויות								
19.3	19.3	19.3	47.7	45.2	50.2	14.9	15.2	14.6
33.4	30.9	35.9	39.7	41.1	38.2	32.5	29.3	35.5
36.7	38.5	34.8	11.8	13.3	10.4	40.5	42.6	38.5
10.6	11.2	10.0	0.8	0.4	1.1	12.2	13.0	11.4

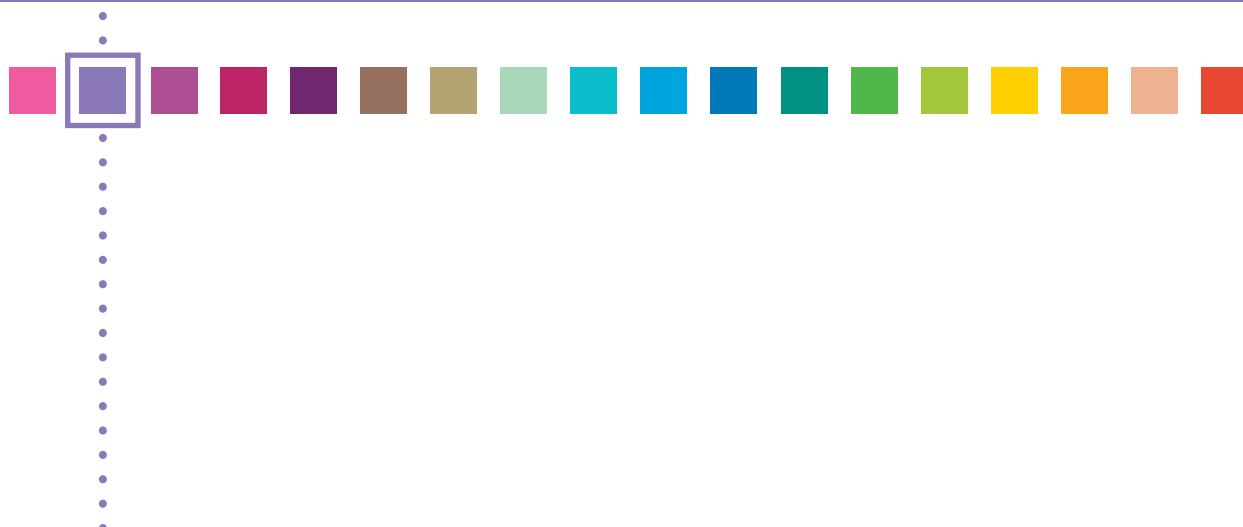
מקור: למ"ס, סקר מיומנויות בוגרים (PIAAC) (קובץ נתונים שהתקבל לבקשת מכון ברוקדייל)

[^] ציון ממוצע ורמות מיומנות בקרב הנבחים בנושא

פרק יז:

פנאי, תרבות וספורט

מבוא

פרק זה עוסק בהוצאות משקי בית של צעירים על פעילויות פנאי, תרבות וספורט. בפרק מוצגים נתונים על הוצאות על שירותי תרבות, בידור וספורט ועל נופש בישראל ובחו"ל, על שביעות הרצון של הצעירים ממסגרת הזמן שהם מקדישים לפעילות פנאי, על תדירות ההשתתפות בפעילויות תרבות ועל אופני הבילוי. הנתונים על הוצאות על שירותי תרבות, בידור וספורט מציגים ממוצע של השנים 2019-2020, וזאת מכיוון שבשנת 2020 השפיעה מגפת הקורונה על הוצאות משקי הבית בעבור חינוך, תרבות וספורט. מאחר שאלו השתנו שינוי ניכר באותה עת, הן אינן מייצגות.

הפרק מתבסס על נתונים מסקר הוצאות משק הבית, מן הסקר החברתי ומן הסקר שביצעו באגודת הגליל בשנת 2020 בקרב צעירים ערבים (ח'טיב ואח', 2021).

הגדרות

ההגדרות לקוחות ממילון המונחים של הלמ"ס (למ"ס, 2015) או מתבססות עליו (אלא אם נכתב אחרת).

ישראלי היוצא לחו"ל: בעל אזרחות ישראלית או תושב קבע ללא אזרחות ישראלית היוצא לחו"ל. נכללים גם אנשים בעלי דרכון ישראלי שגרים בחו"ל ובאים לארץ לביקורי מולדת.

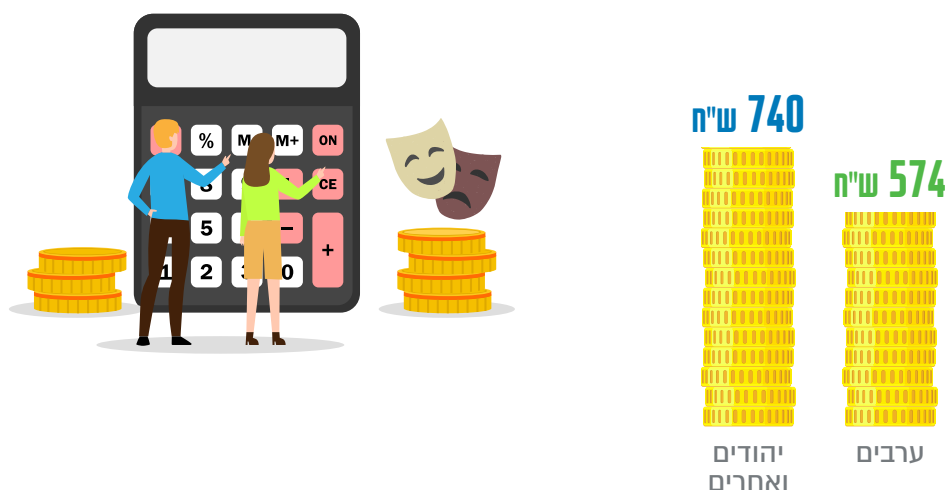
משק בית: אדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה אחת בקביעות ברוב ימות השבוע ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. הם עשויים להיות קרובי משפחה, לא קרובי משפחה או צירוף של אנשים קרובים ושאינם קרובים. "משק בית צעיר" משמעותו שראש משק הבית הוא בן 18-34.

הוצאה שוטפת על תרבות, בידור וספורט: הוצאות של משקי בית על רכישת מוצרים ושירותים בתחומי התרבות, הבידור והספורט ישירות מגופים עסקיים. בנתונים המוצגים בפרק זה על הוצאות משקי בית על תרבות, בידור וספורט נכללו רק משקי בית שבהם ראש משק הבית הוא צעיר (18-34).

תקציר

בשנים 2019-2021 הוצאה החודשית הממוצעת על שירותי תרבות, בידור וספורט בקרב משקי בית של צעירים ערבים הייתה נמוכה מזו של צעירים יהודים ואחרים (574 שקל לעומת 740 שקל, בהתאמה).

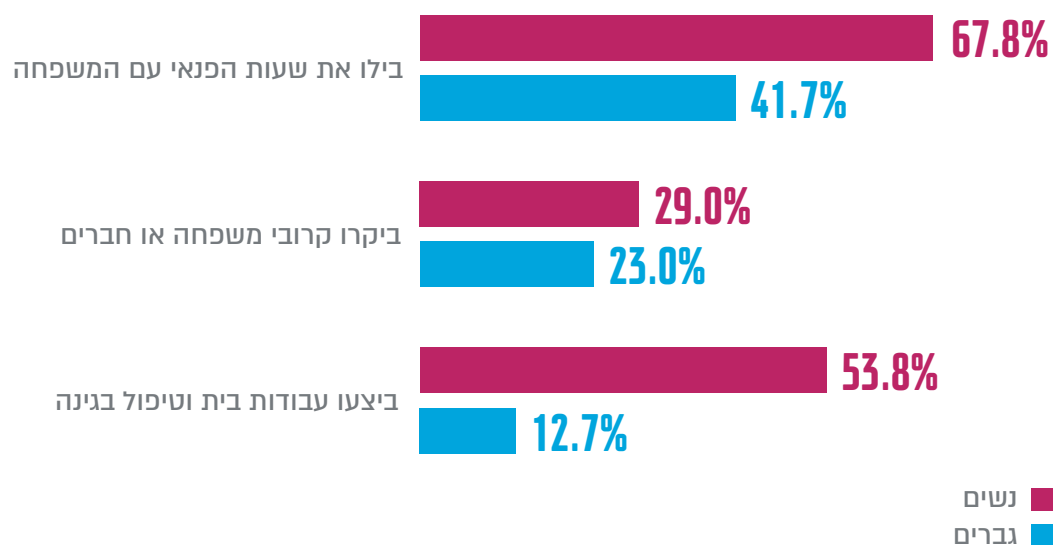
הוצאה חודשית ממוצעת על שירותי תרבות, בידור וספורט בקרב משקי בית של צעירים בשנים 2019-2021 (ממוצע תלת-שנתי), לפי קבוצת אוכלוסייה (בש"ח)

בשנת 2021 כי שניים יותר צעירים יהודים ואחרים דיווחו שיצאו לנופש בארץ לפחות פעם אחת בשנה החולפת (52.4% לעומת 26.2% בקרב צעירים ערבים). לעומת זאת הנתונים על יציאה לנופש בחו"ל דומים בשתי קבוצות האוכלוסייה: 12.5% מן הצעירים הערבים ו-11.1% מן הצעירים היהודים ואחרים דיווחו כי יצאו לנופש בחו"ל לפחות פעם אחת בשנה החולפת.

בשנת 2020 דיווחו 54.5% מן הצעירים הערבים שבחודש האחרון הם בילו את שעות הפנאי שלהם תמיד עם המשפחה (41.7% מן הגברים ו-67.8% מן הנשים), ו-25.9% ציינו שהם ביקרו קרובי משפחה או חברים (23.0% מן הגברים ו-29.0% מן הנשים). מדיווח הנשים עולה ש-53.8% מהן ביצעו עבודות בית וטיפול בגינה לעומת 12.7% מן הגברים.

צעירים ערבים בני 18-34 לפי אופני בילוי שעות הפנאי שלהם ("תמיד") בשנת 2020, לפי מין (באחוזים)

בשנת 2021 אחוז הצעירים הערבים שהביעו שביעות רצון ממשך הזמן שהם מקדישים לפעילויות פנאי (בסולם הנע מ-0 עד 10) היה נמוך מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 33.3% מן הצעירים הערבים הביעו שביעות רצון נמוכה (0-3) לעומת 14.8% מן הצעירים היהודים ואחרים; ו-39.7% מן הצעירים הערבים הביעו שביעות רצון גבוהה (7-10) לעומת 54.2% מן הצעירים היהודים ואחרים.

בשנת 2021 אחוז גבוה יותר של צעירים ערבים מצעירים יהודים ואחרים השיבו שהם לא יצאו כלל לאירועי תרבות בשנה החולפת: 75.3% לעומת 56.8%, בהתאמה.

ממצאים

הוצאה חודשית ממוצעת על שירותי תרבות, בידור וספורט: בשנים 2019-2020 עמדה ההוצאה החודשית הממוצעת של משקי בית צעירים בעבור שירותי תרבות, בידור וספורט על 712 ש"ח בממוצע, לשתי השנים. ההוצאות הגבוהות ביותר היו על מופעי תרבות, ספורט ובידור (283 ש"ח), על תחביבים, ציוד ספורט ומחנאות (140 ש"ח), על מוצרי תרבות ובידור בני קיימה (126 ש"ח) ועל הבראה, נופש וטיולים (94 ש"ח). סכומים קטנים הרבה יותר הוצאו על מחשב, אינטרנט ומוצריהם (36 ש"ח) ועל ספרים ועיתונים (33 ש"ח) (לוח 17.1).

■ הוצאות משקי הבית של צעירים ערבים היו נמוכות יותר מאלו של משקי הבית של צעירים יהודים ואחרים: 574 ש"ח לעומת 740 ש"ח, בהתאמה. מבין ההוצאות על תרבות, בידור וספורט, הוציאו משקי הבית של צעירים ערבים בעיקר על מופעי תרבות, בידור וספורט (213 ש"ח) ועל תחביבים, ציוד ספורט ומחנאות (164 ש"ח). גם בקרב משקי הבית של צעירים יהודים ואחרים היו ההוצאות העיקריות על מופעי תרבות, בידור וספורט (297 ש"ח) ועל תחביבים, ציוד ספורט ומחנאות (135 ש"ח). גם על מוצרי תרבות ובידור בני קיימה הוצא סכום ניכר מן התקציב החודשי בתחום זה (142 ש"ח) (לוח 17.1).

נופש בארץ ובחו"ל: בשנת 2021 דיווחו 46.9% מן הצעירים בני 20-34 שהם יוצאים לנופש בארץ פעם אחת בשנה לפחות, ו-11.4% דיווחו שהם יוצאים לנופש בחו"ל פעם אחת בשנה לפחות. אחוז הצעירים הערבים שדיווחו על יציאה לנופש בארץ היה נמוך פי שניים מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 26.2% לעומת 52.4%, בהתאמה. אחוז הצעירים שדיווחו על יציאה לנופש בחו"ל היה דומה בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה: 12.5% מן הצעירים הערבים ו-11.1% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוחות 17.2 ו-17.3).

תדירות ההשתתפות באירועי תרבות, בידור או ספורט בשנה החולפת: 61.4% מן הצעירים בני 20-34 דיווחו כי בשנה החולפת הם לא השתתפו כלל באירועים כאלה, 30.0% דיווחו שהשתתפו באירועים כאלה 1-9 פעמים, ו-8.6% מן הצעירים דיווחו שהשתתפו באירועים מסוג זה עשר פעמים ויותר. אחוז הצעירים הערבים שדיווחו שלא השתתפו כלל באירועי תרבות, בידור או ספורט בשנה החולפת היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 75.3% לעומת 56.8%, בהתאמה (לוח 17.4).

אופן בילוי שעות הפנאי: דיווחי הצעירים הערבים על תדירות השתתפותם בפעילויות שונות בחודש שקדם לסקר שנערך ב-2020 מלמד ש-54.5% מן הצעירים הערבים בילו תמיד את זמני הפנאי שלהם עם המשפחה (41.7% מן הגברים ו-67.8% מן הנשים), 25.9% ביקרו תמיד קרובי משפחה או חברים (23.0% מן הגברים ו-29.0% מן הנשים) ו-32.8% ביצעו תמיד עבודות בית וטיפול בגינה (12.7% מן הגברים ו-53.8% מן הנשים). 60.7% מן הצעירים ציינו שהם יצאו לטיולים (ללא לינה) תמיד (11.4%) או לפעמים (49.3%). 14.1% מן הצעירים הערבים דיווחו שהם בילו את שעות הפנאי תמיד בקריאת עיתונים או מגזינים, ו-12.1% דיווחו שהם בילו את שעות הפנאי תמיד בקריאת ספרים (17.5% מקרב בני 18-24, 7.7% בקרב בני 25-29 ו-7.0% בקרב בני 30-34). 44.7% מן הצעירים הערבים ציינו כי הם לא עשו פעילות גופנית כלל, ו-20.7% ציינו שהם עשו פעילות גופנית תמיד (26.9% מן הגברים ו-14.2% מן הנשים). אחוז הצעירים שדיווחו כי הם ביצעו פעילות גופנית תמיד היה הגבוה ביותר באזור הצפון (26.3%), והנמוך ביותר באזור הדרום (15.3%) (לוחות 17.5-17.5ג).

שביעות רצון מאופן בילוי שעות הפנאי: צעירים בני 20-34 נשאלו בשנת 2021 על שביעות הרצון שלהם ממשך הזמן שהם מקדישים לפעילויות פנאי (בסולם הנע מ-0 ועד 10). דיווחיהם מלמדים על כך שמרביתם היו שבעי רצון: 50.6% דיווחו על שביעות רצון גבוהה (7-10), 30.0% דיווחו על שביעות רצון בינונית (4-6) ו-19.4% דיווחו על שביעות רצון נמוכה (0-3). אחוז הצעירים הערבים שדיווחו על שביעות רצון גבוהה ממשך הזמן שהם מקדישים לפעילויות פנאי היה נמוך יותר מאחוז זה בקרב צעירים יהודים ואחרים: 33.3% מן הצעירים הערבים הביעו שביעות רצון נמוכה (0-3) לעומת 14.8% מן הצעירים היהודים ואחרים, ו-39.7% מן הצעירים הערבים הביעו שביעות רצון גבוהה (7-10) לעומת 54.2% מן הצעירים היהודים ואחרים (**לוח 17.6**).

לוחות

לוח 17.1: הוצאה חודשית ממוצעת על שירותי תרבות, בידור וספורט בקרב משקי בית צעירים[^] בשנים 2019-2020^{^^}, לפי קבוצת אוכלוסייה (ממוצע דו-שנתי; בש"ח)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
740	*574	712	סך הכול הוצאות על תרבות, בידור וספורט
			מהן:
26	**69	33	ספרים ועיתונים
297	213	283	מופעי תרבות ספורט ובידור
102	**55	94	הבראה נופש וטיולים
142	**46	126	מוצרי תרבות ובידור בני-קיימה
135	*164	140	תחביבים, ציוד ספורט ומחנאות
38	27	36	מחשב, אינטרנט ומוצריהם

מקור: למ"ס, סקר הוצאות משק הבית, 2019, 2020, 2021

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[^] משק בית צעיר – משק בית שבו ראש משק הבית הוא בן 18-34

^{^^} הנתונים הם ממוצעי השנים 2019-2020, מכיוון שבשנת 2020 השפיעה מגפת הקורונה על הוצאות לצורכי חינוך, תרבות וספורט, ואלו השתנו שינוי ניכר

לוח 17.2: יציאה לנופש בארץ בתדירות של פעם בשנה לפחות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
52.4	**26.2	46.9	סך הכול
50.5	27.2	45.9	גברים
54.3	25.2	47.9	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < 0.01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

לוח 17.3: יציאה לנופש בחו"ל בתדירות של פעם בשנה לפחות בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
11.1	12.5	11.4	סך הכול
11.6	(14.4)	12.2	גברים
10.5	(10.8)	10.6	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

לוח 17.4: השתתפות צעירים בני 20-34 באירועי תרבות, בידור וספורט (כגון סרט, הצגה, הופעה, תערוכה, משחק ספורט) ^ בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
סך הכול	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
בכלל לא	61.4	61.5	61.4	75.3	75.0	75.6	56.8	57.2	56.4
9-1 פעמים	30.0	29.0	31.0	19.6	19.8	19.5	33.5	32.0	35.0
10 פעמים ויותר	8.6	9.5	7.6	(5.0)	(5.2)	--	9.7	10.9	8.6

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ בשנה החולפת

לוח 17.5א: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ואזור מגורים (באחוזים)

	בילוי זמן עם המשפחה			ביקורי קרובי משפחה וחברים			עבודות בית וגן			צפייה בטלוויזיה		
	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד
סך הכול	2.7	42.8	54.5	18.1	56.0	25.9	30.2	37.0	32.8	23.6	56.9	19.6
מין												
גברים	4.2	54.0	41.7	20.8	56.2	23.0	46.6	40.7	12.7	27.7	58.0	14.3
נשים	1.1	31.1	67.8	15.3	55.7	29.0	13.0	33.2	53.8	19.3	55.7	25.0
גיל												
18-24	3.4	52.6	44.0	19.4	57.7	22.9	35.2	40.4	24.4	30.1	52.6	17.3
25-29	2.1	38.0	59.9	19.2	51.1	29.7	29.6	33.0	37.4	17.9	61.7	20.5
30-35	2.1	30.2	67.7	14.6	58.0	27.4	21.7	35.1	43.1	17.8	59.5	22.6
אזור מגורים												
צפון	1.1	45.1	53.9	14.2	66.4	19.5	34.7	35.2	30.0	20.8	59.5	19.7
חיפה	8.2	52.0	39.9	38.6	46.1	15.3	25.3	52.0	22.7	15.1	67.3	17.6
מרכז	2.0	36.3	61.7	18.1	55.3	26.6	31.8	31.6	36.6	30.6	49.0	20.5
דרום	1.8	30.8	67.4	7.2	37.4	55.3	21.6	29.3	49.1	36.1	43.4	20.6

מקור: ח'טיב ואח', 2021

^ בחודש שקדם לביצוע הסקר

לוח 17.5: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ואזור מגורים (באחוזים)

ביצוע פעילות גופנית			קניות			מסעדות/בתי קפה/מסיבות			טיולים ללא לינה			
לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	
סך הכול	44.7	34.6	20.7	23.1	55.1	21.8	23.9	56.2	19.9	39.2	49.3	11.4
מין												
גברים	44.7	28.5	26.9	30.9	53.5	15.6	21.3	53.5	25.2	39.0	49.1	12.0
נשים	44.8	40.9	14.2	15.0	56.8	28.2	26.6	59.1	14.4	39.5	49.6	10.9
גיל												
18-24	43.8	35.6	20.6	29.4	52.7	17.9	22.7	54.0	23.3	39.7	48.1	12.2
25-29	42.4	35.7	21.9	17.5	56.0	26.6	23.2	58.1	18.7	37.1	50.6	12.3
30-35	48.9	31.4	19.6	17.8	58.6	23.6	26.6	58.2	15.2	40.6	50.2	9.1
אזור מגורים												
צפון	36.8	36.8	26.3	18.1	57.5	24.5	17.0	58.6	24.4	33.3	55.4	11.3
חיפה	48.2	39.9	11.9	22.7	62.3	15.0	27.4	61.6	11.0	42.2	49.3	8.4
מרכז	45.8	35.2	18.9	14.7	56.4	28.8	25.5	60.7	13.7	56.7	36.6	6.7
דרום	62.7	22.0	15.3	43.1	39.9	17.1	38.5	40.6	20.9	41.3	40.4	18.2

מקור: ח'טיב ואח', 2021

^ בחודש שקדם לביצוע הסקר

לוח 17.5: בילוי שעות הפנאי של צעירים ערבים בני 18-34 בשנת 2020, לפי מין, גיל ומחוז מגורים (באחוזים)

קריאת עיתונים			קריאת מגזין			קריאת ספרים		
לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד	לא	לפעמים	תמיד
59.9	31.9	8.3	69.7	24.5	5.8	61.6	26.3	12.1
סך הכול								
מין								
גברים	56.6	32.6	10.8	75.4	18.7	5.9	67.7	21.6
נשים	63.3	31.1	5.7	63.7	30.6	5.7	55.3	31.1
גיל								
18-24	61.7	31.6	6.7	67.8	26.0	6.1	54.8	27.7
25-29	54.5	36.9	8.7	67.4	26.2	6.4	63.4	29.0
30-35	62.3	27.0	10.6	75.5	19.9	4.6	72.2	20.7
אזור מגורים								
צפון	60.3	32.1	7.7	73.2	21.5	5.3	58.8	28.6
חיפה	54.3	40.9	4.8	58.6	36.9	4.5	61.1	31.2
מרכז	63.5	23.2	13.3	73.4	21.0	5.6	70.4	13.5
דרום	62.3	27.2	10.4	69.2	21.8	9.0	64.5	22.6

מקור: ח'טיב ואח', 2021

^ בחודש שקדם לביצוע הסקר

לוח 17.6: שביעות הרצון של צעירים בני 20-34 ממשך הזמן שהם מקדישים לפעילויות פנאי[^]
בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

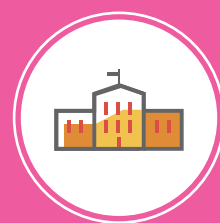
כלל הצעירים			ערבים			יהודים ואחרים		
סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים	סך הכול	גברים	נשים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
19.4	18.6	20.2	33.3	33.8	32.8	14.8	13.7	15.9
30.0	28.4	31.6	27.0	25.0	28.9	31.0	29.4	32.6
50.6	53.1	48.2	39.7	41.2	38.3	54.2	56.8	51.6

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] בסולם הנע מ-0 (בכלל לא מרוצה) ועד 10 (לגמרי מרוצה)

פרק יח:

תפיסות ועמדות כלפי שירותים ומוסדות מדינה

מבוא

פרק זה מציג נתונים על תפיסות ועמדות של אוכלוסיית הצעירים בישראל כלפי מוסדות המדינה: מערכת המשפט, הכנסת, הרשות המקומית, המשטרה, מערכת הבריאות ומערכת החינוך. השימוש התדיר שעושים אזרחים ותושבים בשירותים ציבוריים ובמוסדות בניהול המדינה הופכים את איכות השירות בשירותים ובמוסדות אלו לחיונית ביותר. התפיסה של הצעירים את השירות תקבע אם הצעיר או הצעירה יפנו לקבלת סיוע מאותו שירות ומוסד.

הפרק מתבסס על נתונים מן הסקר החברתי.

הגדרות

עמדות כלפי שירותי ממשל: שימוש בשירותי ממשל נעשה תדירות על ידי האזרחים – נסיעה בתחבורה ציבורית, ביקור אצל רופא בקופת החולים או פנייה לשירותי רפואה דחופה, ילדים בבתי ספר ובגני ילדים, קבלת תעודת זהות ממשרד הפנים, הגשת תביעה לדמי אבטלה מן המוסד לביטוח לאומי ועוד. הסקר החברתי בוחן את דעת הציבור ואת שביעות הרצון שלו מתפקודם של שירותי הממשל (למ"ס, 2021).

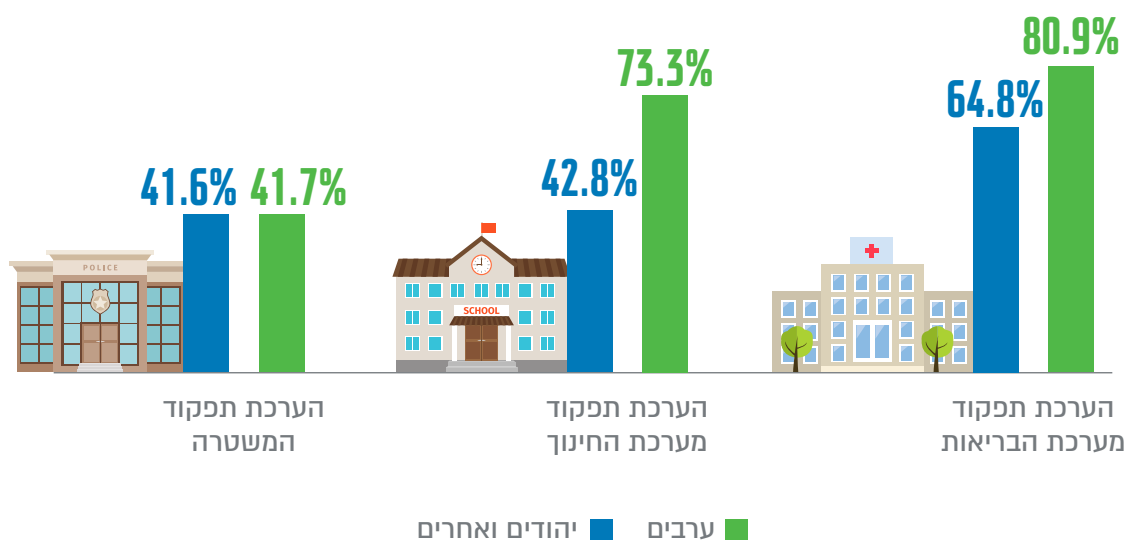
תקציר

בשנת 2021 היה אחוז הצעירים הערבים שדיווחו כי הם מעריכים בחיוב את תפקוד הכנסת גבוה מזה של הצעירים היהודים ואחרים: 35.9% לעומת 18.8%, בהתאמה. לעומת זאת אחוז נמוך מהם דיווחו כי הם מעריכים את תפקוד הרשות המקומית: 47.9% לעומת 66.4%, בהתאמה.

בשנת 2021 היה אחוז הצעירות הערביות שדיווחו כי יש להן הערכה כלפי תפקודם של מוסדות השלטון המקומי ואמון בהם גבוה מזה של הצעירים הערבים: 52.7% לעומת 42.8%, בהתאמה.

בשנת 2021 היה אחוז הצעירים הערבים שדיווחו כי הם חשים הערכה כלפי מוסדות המדינה ומערכותיה גבוה מזה של צעירים יהודים ואחרים: הערכת תפקוד מערכת הבריאות – 80.9% לעומת 64.8%, בהתאמה; הערכת תפקוד מערכת החינוך – 73.3% לעומת 42.8%, בהתאמה. הערכת תפקוד המשטרה נמצאה דומה בקרב שתי קבוצות האוכלוסייה: צעירים ערבים (41.7%) ויהודים ואחרים (41.6%).

צעירים בני 20-34 שדיווחו בשנת 2021 כי הם חשים הערכה כלפי תפקוד מוסדות מדינה, לפי קבוצת אוכלוסייה (באחוזים)

אחוז גבוה יותר של צעירות ערביות דיווחו בשנת 2021 כי הן חשות הערכה כלפי תפקוד המשטרה: 45.2% מהן העריכו כי תפקוד המשטרה טוב לעומת 37.8% מן הגברים. אחוז הצעירות הערביות שהעריכו כי תפקודה של מערכת החינוך טוב היה נמוך מעט יותר מאחוז הצעירים הערבים שדיווחו כך: 72.5% לעומת 74.1%, בהתאמה.

ממצאים

הערכת תפקוד הכנסת והעירייה/הרשות המקומית: בשנת 2021 העריכו 21.7% מן הצעירים בני 20-34 שתפקוד הכנסת הוא טוב, ו-62.6% העריכו שתפקוד העירייה או הרשות המקומית הוא טוב (לוחות 18.1, 18.2).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: אחוז הצעירים הערבים שהעריכו כי תפקוד הכנסת הוא טוב היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 35.9% לעומת 18.8%, בהתאמה (לוח 18.1). אולם בנוגע לתפקוד העירייה/הרשות המקומית היה אחוז הצעירים הערבים שהעריכו שהוא טוב נמוך מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 47.9% לעומת 66.4%, בהתאמה (לוח 18.2).
- גברים לעומת נשים באוכלוסייה הערבית: אחוז הצעירות הערביות שהעריכו כי תפקוד העירייה/הרשות המקומית הוא טוב היה גבוה מאחוז הצעירים הערבים: 52.7% לעומת 42.8%, בהתאמה (לוח 18.2).

הערכת תפקוד מוסדות המדינה ומערכותיה: הערכת תפקוד מוסדות המדינה כללה את המערכות האלה: משטרת ישראל, מערכת החינוך ומערכת הבריאות. 68.2% מן הצעירים העריכו כי תפקוד מערכת הבריאות הוא טוב, 49.2% העריכו כי תפקוד מערכת החינוך הוא טוב, ו-41.7% העריכו כי תפקוד המשטרה הוא טוב (לוחות 18.3-18.5).

- צעירים ערבים לעומת צעירים יהודים ואחרים: צעירים ערבים אשר הביעו הערכה כלפי תפקוד מוסדות מדינה היה גבוה מאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 80.9% מן הצעירים הערבים העריכו כי תפקוד מערכת הבריאות הוא טוב לעומת 64.8% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 18.4); ו-73.3% מן הצעירים הערבים העריכו כי תפקוד מערכת החינוך הוא טוב לעומת 42.8% מן הצעירים היהודים ואחרים (לוח 18.5). מנגד, אחוז הצעירים הערבים שהעריכו כי תפקוד המשטרה הוא טוב היה דומה למדי לאחוז הצעירים היהודים ואחרים: 41.6% מן הצעירים הערבים ו-41.7% מן הצעירים היהודים ואחרים העריכו בחיוב את תפקוד המשטרה (לוח 18.3).
- גברים לעומת נשים: אחוז הצעירות הערביות שהביעו הערכה כלפי תפקוד מערכת הבריאות והמשטרה היה גבוה יותר מאחוז הצעירים הערבים: 81.7% מן הנשים העריכו כי תפקוד מערכת הבריאות הוא טוב לעומת 80.1% מן הגברים, ו-45.2% מן הנשים העריכו כי תפקוד המשטרה הוא טוב לעומת 37.8% מן הגברים. באשר למערכת החינוך, אחוז הצעירים הערבים שהעריכו כי תפקודה הוא טוב היה גבוה מעט יותר מאחוז הצעירות הערביות: 74.1% לעומת 72.5%, בהתאמה. בקרב הצעירים היהודים ואחרים, אחוז גבוה יותר מן הנשים העריכו כי תפקוד מערכת החינוך הוא טוב, בעוד אחוז גבוה יותר מן הגברים העריכו כי תפקוד מערכת הבריאות הוא טוב (לוחות 18.3-18.5).

לוחות

לוח 18.1: הערכת תפקוד הכנסת בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
סך הכול	18.8	**35.9	21.7	
גברים	18.3	(31.9)	20.6	
נשים	19.3	39.8	23.0	

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^ השיבו 'טוב' או 'טוב מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך טוב', 'בכלל לא טוב')

לוח 18.2: הערכת תפקוד העירייה/הרשות המקומית בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
סך הכול	66.4	**47.9	62.6	
גברים	65.9	#42.8	61.3	
נשים	66.9	52.7	63.9	

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים לבין יהודים ואחרים)

$p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב ערבים)

^ השיבו 'טוב' או 'טוב מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך טוב', 'בכלל לא טוב')

לוח 18.3: הערכת תפקוד המשטרה בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

	יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
סך הכול	41.7	41.6	41.7	
גברים	39.8	37.8	39.4	
נשים	43.8	45.2	44.1	

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

^ השיבו 'טוב' או 'טוב מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך טוב', 'בכלל לא טוב')

לוח 18.4: הערכת תפקוד מערכת הבריאות[^] בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
64.8	**80.9	68.2	סך הכול
^{##} 67.8	80.1	70.3	גברים
61.8	81.7	66.2	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

^{##} $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו 'טוב' או 'טוב מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך טוב', 'בכלל לא טוב')

לוח 18.5: הערכת תפקוד מערכת החינוך[^] בקרב צעירים בני 20-34 בשנת 2021, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (באחוזים)

יהודים ואחרים	ערבים	כלל הצעירים	
42.8	**73.3	49.2	סך הכול
[#] 40.1	74.1	46.9	גברים
45.5	72.5	51.5	נשים

מקור: למ"ס, הסקר החברתי, 2021

** $p < .01$ (הבדלים מובהקים בין ערבים ליהודים ואחרים)

[#] $p < .05$ (הבדלים מובהקים בין גברים לנשים בקרב יהודים ואחרים)

[^] השיבו 'טוב' או 'טוב מאוד' (קטגוריות משלימות: 'לא כל כך טוב', 'בכלל לא טוב')

מקורות

אנדלד, מ., כראדי, ל., פינס, ר. וקסיר (קלינר), נ. (2023). דוח ממדי העוני והאי-שוויון בהכנסות – 2021. המוסד לביטוח לאומי.

https://www.btl.gov.il/Publications/oni_report/Pages/oni2021.aspx

בוני-נח, ח., נתן, ש. וגלנטי בן-רפאל, ס. (2018). צעירים בישראל: מחקר ועבודת שטח. המכללה האקדמית בית ברל. <https://www.yated.org/wp-content/uploads/2019/07/pdf.ביתברל-אנטרנט>

ברצלבסקי, ר., ליפשוט, נ., חילו, ג. וגטושקין, ד. (2022). פיזה 2018 – אוריינות בקרב תלמידים בני 15 בקריאה, מתמטיקה ומדעים. מבט ישראלי. משרד החינוך, ראמ"ה

https://meyda.education.gov.il/files/Rama/PISA_2018_Report.pdf

בקר, א. (2022). שילוב צעירים בתהליכי קבלת החלטות: מבט משווה. הכנסת – מרכז המחקר והמידע.

<https://main.knesset.gov.il/activity/info/research/pages/incident.aspx?ver=2&rid=7249&businessstyle=1>

חדאד חאג' יחיא, נ. (2019). ההשפעה של חסמים במרחב החברתי על חוסר מעש והבניית אוריינטציית העתיד של צעירים ערביים בגילאי 18-22 בתקופה בת זמננו. חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", אוניברסיטת תל אביב.

חדאד חאג' יחיא, נ., ח'לאילה, מ., ורודניצקי, א. (2022א). שנתון החברה הערבית בישראל 2021.

www.idi.org.il/books/39381 המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חדאד חאג' יחיא, נ., שביב, מ., רודניצקי, א. וזינר, א. (2022ב). גשר לעתיד: שנת מעבר כאמצעי למוביליות כלכלית-חברתית של צעירות וצעירים מהחברה הערבית בישראל. מחקר מדיניות 177,

www.idi.org.il/books/46536 המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986.

www.nevo.co.il/law_html/law01/P199_009.htm

חוק שירות לאומי-אזרחי, תשע"ד-2014. www.nevo.co.il/law_html/law00/132259.htm

ח'טיב, מ., זייד, ד., ושיח' מוחמד, א. (2021). סקר הצעירים בחברה הפלסטינית בישראל 2020. אגודת הגליל – האגודה הערבית הארצית למחקר ושירותי בריאות.

[סקר הצעירים בחברה הפלסטינית בישראל – אגודת הגליל \(gal-soc.org\)](http://gal-soc.org)

יכימוביץ-כהן, נ. (2020). אומדן ראשוני של מספר הצעירים הערבים שאינם משולבים בעבודה או בלימודים. הכנסת – מרכז המחקר והמידע.

fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/c6560ab9-d5da-ea11-8118-00155d0af32a/2_c6560ab9-d5da-ea11-8118-00155d0af32a_11_16255.pdf

יכימוביץ-כהן, נ. (2016). כשיעה חקלאית בישראל – נתונים ופעולות למיגורה. הכנסת – מרכז המחקר והמידע.

http://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/b1d0402f-d0b9-e511-80d0-00155d0acb9e/2_b1d0402f-d0b9-e511-80d0-00155d0acb9e_11_9218.pdf

כהאן-סטרבצ'נסקי, פ., קונסטנטינוב, ו. ועמיל, ש. (2016). מצבם של צעירים בישראל בתחומים חיים מרכזיים. דמ-736-16. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

<https://brookdale.jdc.org.il/publication/status-young-adults-israel-key-areas-life/>

לוי, ד., אייל, י., קונסטנטינוב, ו. וקניה, ש. (2019). סטודנטים ערבים כשלוש שנים לאחר תחילת לימודיהם – סיועה של "התוכנית להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה". דמ-809-19. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

<https://brookdale.jdc.org.il/publication/arab-students-three-years-into-academic-studies-assistance-from-the-national-plan-to-expand-access-to-higher-education-in-israel/>

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (א"ת א'). אינם משתתפים בכוח העבודה – הגדרות והסברים. נושאים - אינם משתתפים בכוח העבודה - הגדרות והסברים (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (א"ת ב'). בעלות על מוצרים – הגדרות והסברים. נושאים - בעלות על מוצרים - הגדרות והסברים (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2015). מילון המונחים. עברית - מילון מונחים (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2012). הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011. הסיווג האחד של ענפי הכלכלה 2011 (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2015). הסיווג האחד של משלחי היד 2011. הסיווג האחד של משלחי היד 2011 (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2022). שנתון סטטיסטי לישראל 2022. שנתון סטטיסטי לישראל 2022 - מספר 73 (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2020). תנועה טבעית - לידות חי. תנועה טבעית - לידות חי (cbs.gov.il)

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס). (2022). תנועה טבעית: נישואין וגירושין, 2017-2020. תנועה טבעית: נישואין וגירושין, 2017-2020 (cbs.gov.il)

המוסד לביטוח לאומי. (א"ת). תנאי זכאות לקצבת נכות. תנאי זכאות - נכות כללית | ביטוח לאומי (bt.gov.il)

מיעארי, ס. וחדאד חאג'י-חיא, נ. (2017). חוסר מעש בקרב צעירים ערבים בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה. www.idi.org.il/books/12697

מרכז ארצי לבחינות ולהערכה (2021). הבחינה הפסיכומטרית, דוח סטטיסטי לשנת 2021. www.nite.org.il/wp-content/uploads/2022/08/graphs_2021_acc.pdf

מרכז ארצי לבחינות ולהערכה (2021). דוח סטטיסטי יע"ל לשנת 2021. www.nite.org.il/wp-content/uploads/2023/01/yael-report-2021_acc.pdf

משטרת ישראל (2021). שנתון סטטיסטי 2020. www.isoc.org.il/wp-content/uploads/2021/12/pdf.2020

משרד הרווחה והביטחון החברתי. (2021). מחלקות לשירותים חברתיים. תאריך דלייה: 30.11.2022.

<https://www.gov.il/he/Departments/DynamicCollectors/molasa-social-departmentsd-list?skip=0>

Eurofound (2016). *Exploring the diversity of NEETs*. Office of the European Union. DOI 10.2806/15992

OECD (2022). Education at a Glance, OECD Statistics. <https://stats.oecd.org/>

Sum, A., Khatiwada, I., Pond, N., Trub'skyy, M., Fogg, N., & Palma, S. (2003). *Left behind in the labor market: The labor market problems of the nation's out-of-school young adults population*. Northeastern University. <https://eric.ed.gov/?id=ED475681>

معطيات مختارة

استهلال

هذه هي المرة الأولى التي يصدر فيها استعراض إحصائي شامل حول شريحة الشباب العرب في إسرائيل. أُستُقدم هذا الاستعراض من قبل سلطة الشباب التي أقيمت في وزارة المساواة الاجتماعية وانتقلت إلى وزارة تطوير النقب والجليل والماتانة القومية، وأنتجه (أي الاستعراض) معهد مايرس- جوينت- بروكديل، بالشراكة مع المعهد الإسرائيلي للديمقراطية وسلطة الشباب.

أثبتت الكتب السنوية الإحصائية نفسها كأداة ذات قيمة عالية يستخدمها المخططون، وواضعو السياسات، والأكاديميون، والباحثون والطلبة. ويشير الطلب الواسع لإنتاج استطلاع إحصائي في موضوع الشباب، ولا سيما في موضوع الشباب العرب، إلى الأهمية المتعاظمة التي يوليها المجتمع الإسرائيلي ومؤسساته لموضوع الشباب.

الهدف يتمثل في ترسيخ قاعدة بيانات تُشكّل مصدرًا موثوقًا به، ويمكن أيضًا من فحص نزعات طويلة الأمد. نسعى أن يُستخدم الاستعراض الإحصائي أداة عمل من قبل تنوعة من الأجسام والجهات، وأن يخدم كل من يتناول مسألة تخطيط الخدمات وتطويرها، ومن ينغمسون في الدراسة والبحث، وأن يساعد في زيادة عدد الخدمات المُعدّة لشريحة الشباب في إسرائيل وتحسينها نوعيًا، لغرض تحسين جودة حياة هؤلاء. يُعرض المستند التالي موجز الاستطلاع الإحصائي، ويستطيع القراء الاطلاع على الاستعراض كاملاً على موقع الإنترنت التابع لمعهد بروكديل: brookdale.jdc.org.il، وعلى موقع الإنترنت التابع لشبكة الشباب في وزارة المساواة الاجتماعية: www.gov.il وعلى موقع الإنترنت التابع للمعهد الإسرائيلي للديمقراطية: www.idi.org.il.

جرى تقسيم المستند إلى فصول عدّة، ويتناول كل واحد منها مجالاً معيّنًا في عدد من أبعاد الحياة التي تميز الشباب في إسرائيل عامّة، والشباب العرب الذين يعيشون في إسرائيل على وجه الخصوص.

يرتكز الاستعراض على بيانات من تقديرات السكّان؛ وعلى بيانات من استطلاعات جارية من قبل دائرة الإحصاء المركزية: استطلاعات القوى البشرية التي أُجريت في السنوات 2019-2021، واستطلاع مصروفات الأسرة الذي أُجري في العام 2020، والاستطلاع الاجتماعي الذي أُجري في العام 2021 (وفي حالات معيّنة قمنا بعرض معدّل بيانات جرى تجميعها على امتداد ثلاث سنوات من الاستطلاعات التي أُجريت في فترة السنوات 2019-2021)، واستطلاعات الأمن الشخصي التي أُجريت في العام 2015 وفي العام 2020، واستطلاع مهارات (PIAAC) الذي أُجري في العام 2015؛ وعلى ملفات مكتبيّة لبيانات الإجرام والعنف في العام 2020 وفي العام 2021؛ وعلى بيانات تتعلّق بالمتقدّمين إلى الامتحان النفسيومتريّ وامتحان ياعيل في العام 2021؛ وعلى مسح الشباب في المجتمع الفلسطيني في إسرائيل في فترة العامين 2019-2020 الذي أجرته جمعية الجليل - الجمعية العربية القطرية للبحوث والخدمات الصحيّة.¹

حرصًا على راحة القراء، لم نُشر إلى الفروق ذات الدلالة الإحصائية في النصّ، وتطرّقنا إلى هذا الأمر في الجداول المُدرّجة ضمن الاستعراض الإحصائي الكامل.

¹ خطيب، م، زيد، د. وشيخ محمد، أ. (2021). مسح الشباب في المجتمع الفلسطيني في إسرائيل 2020. جمعية الجليل - الجمعية العربية القطرية للبحوث والخدمات الصحيّة

شكر

نتقدم بالشكر إلى نساء شبكة الشباب في وزارة النقب، والجليل والمتانة القومية (سابقاً في وزارة المساواة الاجتماعية) - إلى إيليشيفسكي سفاتو، مديرة سلطة الشباب، وعدناه جرائيت، باحثة المعلومات والبيانات، على الشراكة في إنتاج الاستعراض الإحصائي. شكر خاص للسيدة جرائيت على المرافقة في جميع مراحل العمل على الاستعراض، والتي شملت نقاشات ومشاورات بشأن البيانات التي سيجري تجميعها ومعالجتها، وعلى المساعدة في تحصيل المعلومات، والقراءة، وتقديم الملاحظات حول الاستعراض نفسه.

نشكر كذلك مديرة مركز القيم والمؤسسات الديمقراطية في المعهد الإسرائيلي للديمقراطية، المحامية عنات طهون أشكنازي، على الشراكة في إنتاج الاستعراض الإحصائي وعلى المرافقة في مراحل الإعداد. والمسؤولة عن مرافقة الأبحاث في المعهد الإسرائيلي للديمقراطية د. دانا بلاندر.

نتقدم بشكر خاص إلى جمعية الجليل -الجمعية العربية القطرية للبحوث والخدمات الصحية، ونخص بالذكر محرري «مسح الشباب في المجتمع الفلسطيني في إسرائيل» د. محمد خطيب؛ السيدة دعاء زيد؛ السيد أحمد الشيخ محمد، من مركز البحث «ركائز» في الجمعية، على السماح لنا باستخدام نتائج وجدول من تقرير البحث.

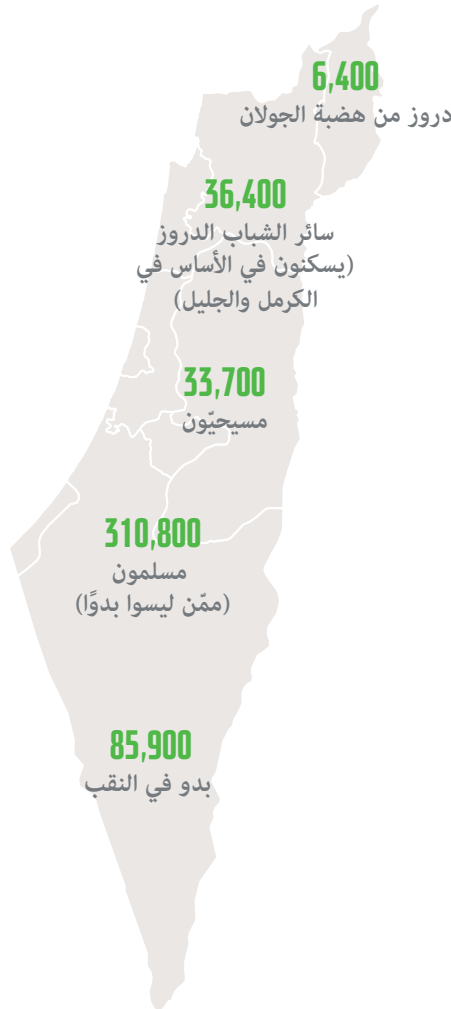
من أجل إعداد الاستعراض، قمنا باستخدام خدمات التحليل الخاصة التابعة لدائرة الإحصاء المركزية وملفات PUF التابعة لها. نتقدم بشكر خاص إلى شخصين في قسم الإعلام والاتصال في مكتب الخبير الإحصائي القومي الرئيسي: دافيد لنداو، محلل معلومات ومركز (مرموق) لتحليلات خاصة، ومجال المعلومات، وخدمة ومحتوى الإنترنت؛ وأفيشاي كوهن (مركز معلومات إنترنتية)، على المساعدة الكبيرة التي قدمها في مجال تحصيل البيانات. نتقدم بشكرنا إلى شرطة إسرائيل، ولا سيما نيلي زاولن، على البيانات التي زودتنا بها نزولاً عند طلبنا. كذلك قمنا، لغرض إعداد الاستعراض، باستخدام بيانات مكتبية مخففة الهوية من غرفة البحث الافتراضية التابعة لوزارة التربية والتعليم. نشكر موظفي وزارة التربية والتعليم على المساعدة التي قدموها في مجال إتاحة البيانات.

الفصل الأول: خصائص ديمجرافية

في العام 2021، وصل تعداد فئة الشباب العرب أبناء 18-34 إلى 473.2 ألف نسمة (لا يشمل ذلك سكان القدس الشرقية بلغ عدد الشباب في القدس الشرقية 107.6 ألف نسمة): 22.5% من مجمل تعداد الشباب في إسرائيل، و 29.5% من مجمل السكان العرب في البلاد.

في العام 2021، وصل تعداد الشباب البدو في النقب إلى 85.9 ألف شاب^٨ - 18.1% من مجمل الشبان العرب؛ في هضبة الجولان وصل تعداد الشباب إلى 6.4 ألف شاب درزي من أصل 42.8 ألف شاب درزي، ويشكلون نسبة 9.1% من مجمل الشباب العرب.

عدد الشباب العرب أبناء 18-34 في العام 2021، ونسبتهم من مجمل الشباب في إسرائيل، ومن مجمل السكان العرب

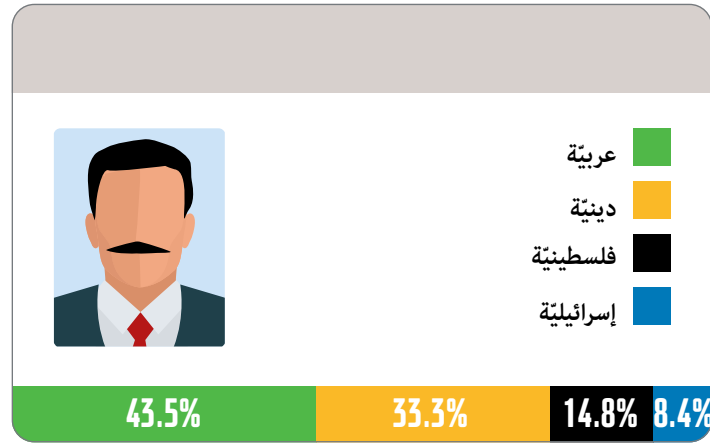
عدد الشباب العرب أبناء 18-34 في العام 2021 بحسب الموقع الجغرافي

^٨ يسكن بدو النقب في ١٨ مدينة وبلدة: مدينة رهط؛ المجالس المحليّة في حورة والكسيّفة واللقيّة وعرة النقب وشقيب السلام وتلّ السبع؛ بلدات المجلس الإقليمي القسوم: أم بطين والسيد والدريجات وكحلة ومولدة ومكحول وترايين الصانع؛ بلدات المجلس الإقليمي واحة الصحراء: أبو قرينات وقصر السرّ وبير هداج وأبو تلّول.

فئة الشباب العرب هي فئة سكانية صغيرة السنّ، إذ تتراوح أعمار 47.3% منهم بين 18 و 24 عامًا (مقابل 28.9% في صفوف أبناء 25-29 و 23.8% في صفوف أبناء 30-34). هذه الفئة متديّنة في الأساس، إذ صرّح ما لا يزيد عن 19.4% منهم أنّهم "ليسوا متديّنين"، وهذه النسبة تتراجع أكثر إذا تطرّقنا إلى المسلمين فقط (11.4%).

في العام 2020، أشار 43.5% من الشباب العرب أنّ الهويّة العربيّة هي التي تمثّلهم (من بين الهويّات الأخرى: الفلسطينيّة؛ الدينيّة؛ الإسرائيليّة)، وأشار 33.3% منهم أنّ الهويّة الدينيّة هي التي تمثّلهم، وقال 14.8% إنّ الهويّة الفلسطينيّة هي التي تمثّلهم، بينما أشار 8.4% إلى هويّتهم الإسرائيليّة كهُويّة تمثيليّة.

شباب عرب أبناء 18-34 في العام 2020 بحسب تعريف الهويّة التي تمثّلهم (بالنسب المئوية)

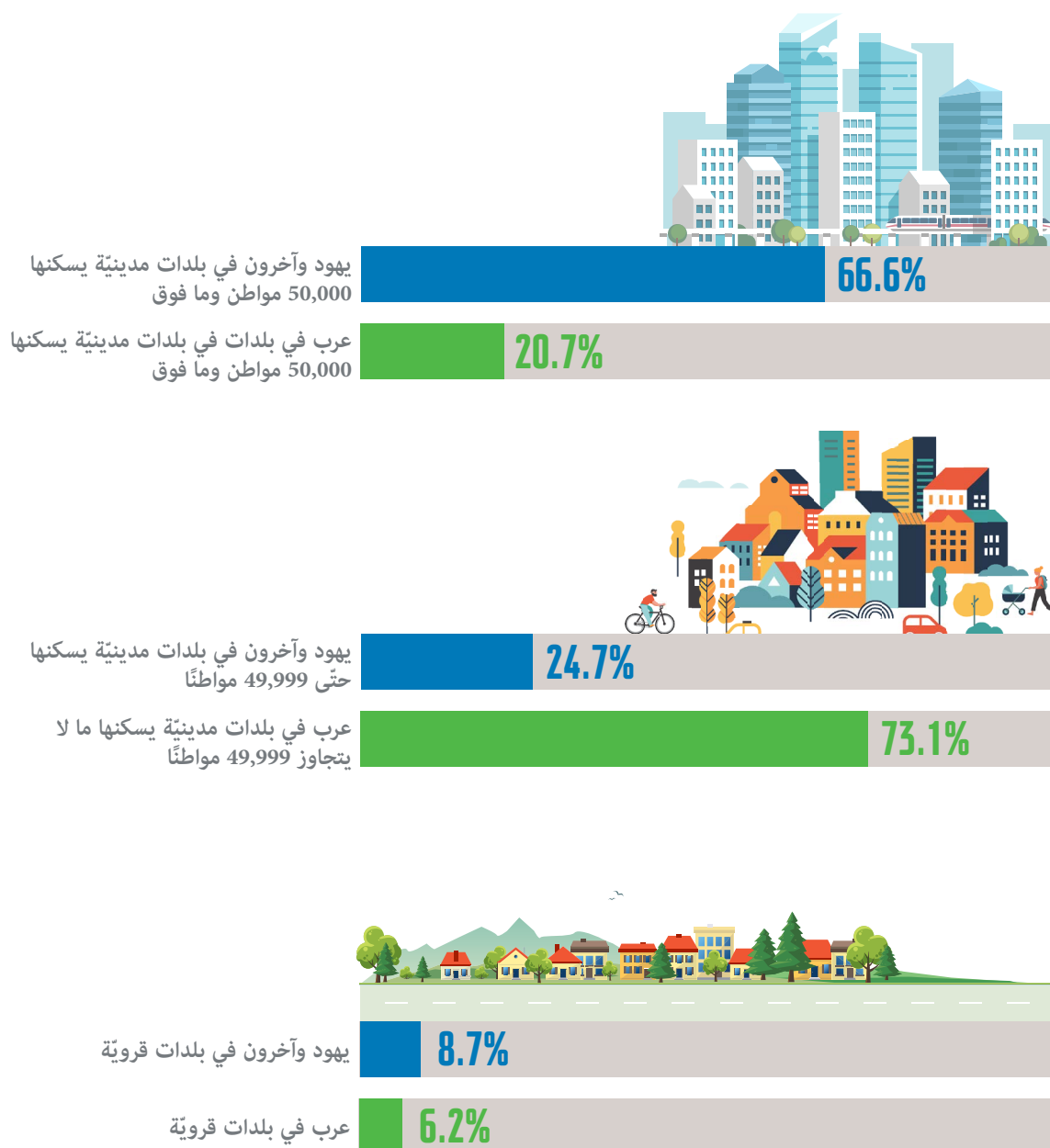

لمنطقة السكن دَوّر في تعريف هويّة الشباب العرب؛ فقد أشار 49.7% من الشباب العرب في لواء حيفا، و 48.0% من الشباب العرب في لواء الشمال، أنّ الهويّة العربيّة هي التي تمثّلهم، وتليها الهويّة الدينيّة. في المقابل، برزت الهويّة الدينيّة في لواءيّ المركز والجنوب، إذ صرّح 47.2% من الشباب في لواء المركز، و 45.5% في لواء الجنوب، أنّ الهويّة الدينيّة هي التي تمثّلهم. في لواء المركز، صرّح 25.4% من الشباب أنّ الهويّة الفلسطينيّة هي التي تمثّلهم. في لواءيّ حيفا والجنوب، كانت نسبة الشباب الذين قالوا إنّ الهويّة الإسرائيليّة تمثّلهم متدنيّة جدًّا (2.4% و 3.8% بالتتالي، مقابل 9.2% في لواء المركز، و 12.3% في لواء الشمال).

الفصل الثاني: التوزيع الجغرافي نوع البلدات

في العام 2021، سكن 73.1% من الشباب العرب في بلدات مدينيّة صغيرة يصل تعداد سكّانها حتّى 49,999 نسمة، بينما سكن 66.6% من الشباب اليهود وآخرون في بلدات مدينيّة كبيرة ومتوسطة بلغ عدد سكّانها 50,000 نسمة فما فوق.

شباب أبناء 18-34 في العام 2021، بحسب شكل السكن (مدينة أم قرية) (بالنسب المئوية)

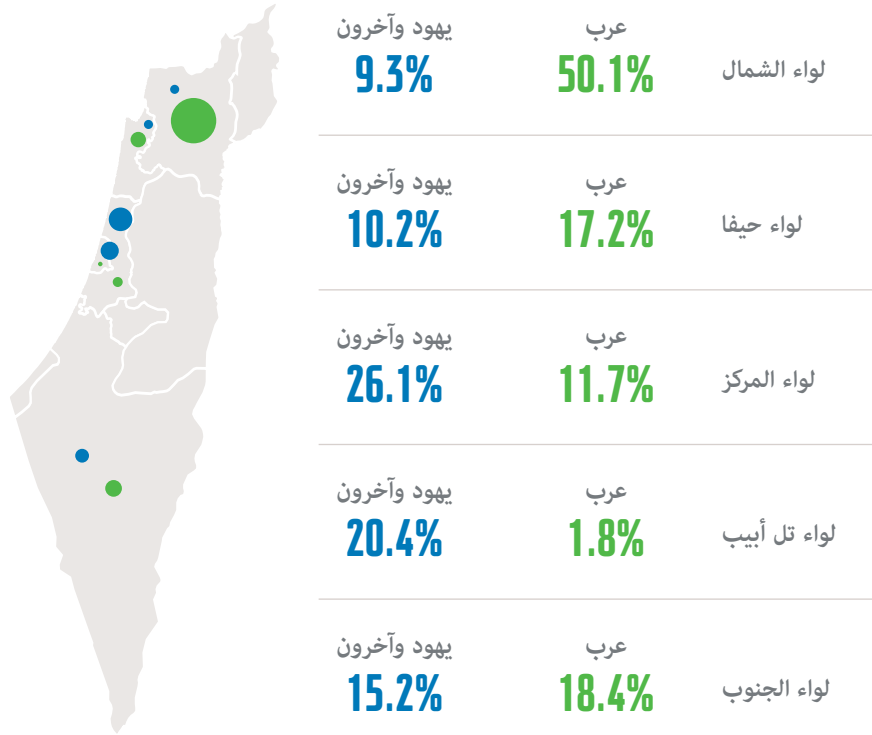

في العام 2021، تراوحت نسبة الشبّان العرب في البلدات المدينيّة (لا يشمل المدن المختلطة) بين 23.4% من مجمل السكّان (في معليا)، و 32.5% من مجمل السكّان (كفر برا).

في المدن المختلطة السبع: تل أبيب-يافا، حيفا، عكا، الرملة، اللد، معلية-ترشيحا، نوف هجليل (لا تشمل القدس)، في نهاية 2020 سكن 11.9% من الشباب: 8.8% من الشباب العرب و 12.8% من الشباب اليهود وآخرين. لم يشكّل الشباب العرب أغلبية في أيّ من المدن المختلطة: في عكا ونوف هجليل (تُسرّات عيليت) واللدّ، شكّل هؤلاء أكثر من ثلث فئة الشباب في المدينة، وتراوحت نسبتهم في مدينتي الرملة ومعلوت ترشيحا اقل من ثلث فئة الشباب. في المقابل، لم تتجاوز نسبة الشباب العرب في مدينة تل أبيب (التي يسكن فيها معظم الشباب في إسرائيل) 5.5%.

يشير توزيع الشباب بحسب الأولوية إلى تباين جغرافي بين السكّان العرب والسكّان اليهود وآخرين: فبينما تجمّع الشباب العرب في العام 2021 في لواء الشمال، تجمّع الشباب اليهود وآخرون في لواءيّ المركز وتل أبيب.

شباب أبناء 18-34 في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية واللواء (بالنسب المئوية)

89.9% من الشباب العرب لم يفكّروا في العام 2020 في الهجرة الهجرة الى دولة أخرى. 10.1% قالوا إنهم فكّروا في هذا الأمر.

الفصل الثالث: العائلة

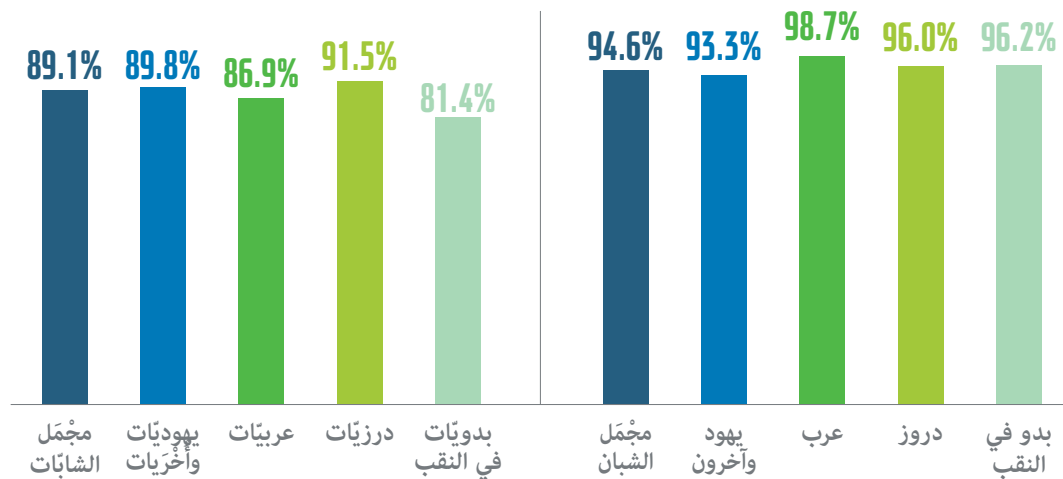
العزوبية

نسبة العُزَّاب في صفوف الشَّبَّان أبناء 18-34 تتراجع مع الارتفاع في السن في المجموعتين السكَّائيتين؛ في العام 2021 كان 98.7% من الرجال و 86.9% من النساء في صفوف الشباب العرب أبناء عُزَّابًا وعزباوات، بينما وصلت نسبة الرجال العُزَّاب في الفئة العمرية 25-34 إلى 53.7% ونسبة النساء العزباوات إلى 22.1%.

في العام 2021، كانت نسبة الرجال العُزَّاب أعلى من نسبة النساء العزباوات في المجموعتين السكَّائيتين، وفي جميع الفئات العمرية، لكن الفجوات بين الجنسين في صفوف الشباب اليهود وغيرهم كانت أصغر من نظيرتها في صفوف الشباب العرب، وذلك بسبب نسبة أقل من الرجال العُزَّاب، ونسبة أعلى من النساء العزباوات.

الشابات الدرزيات يتزوجن في سن متأخرة أكثر من الشابات البدويات في النقب: في العام 2021، كانت نسبة 91.5% من الشابات الدرزيات في الفئة العمرية 18-24 عزباوات، مقابل 81.4% من الشابات البدويات في النقب في نفس الفئة العمرية.

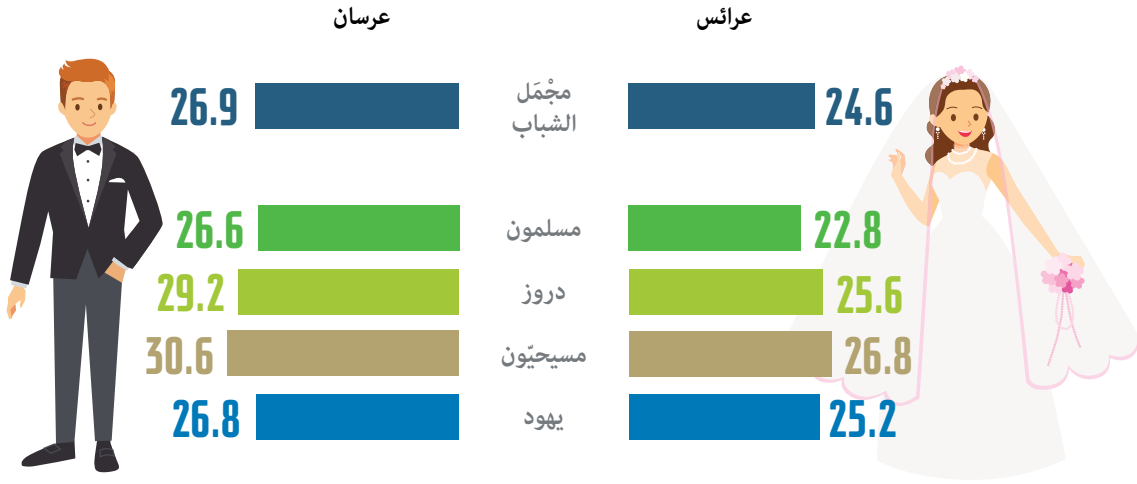
شباب عُزَّاب أبناء 18-24 في العام 2021، بحسب الجنس والمجموعة السكَّائية (بالنسب المئوية)

الزواج

في العام 2020، كان معدّل سنّ العرسان الذين تزوّجوا لأول مرّة 26.9، وبلغت نسبة سنّ العرائس اللواتي تزوّجن لأول مرّة 24.6. الرجال المسلمون والرجال اليهود تزوّجوا في المعدّل في سنّ مبكرة أكثر من الرجال الدروز والمسيحيين. النساء المسلمات تزوّجن في المعدّل في سنّ مبكرة أكثر من النساء اليهوديات والدريزيات، ولا سيّما من النساء المسيحيات اللواتي تزوّجن لأول مرّة في سنّ متأخرة أكثر.

معدّل سنّ الزواج في العام 2020 في صفوف عرسان وعرائس تزوّجوا لأول مرّة بحسب الجنس والمجموعة السكانية

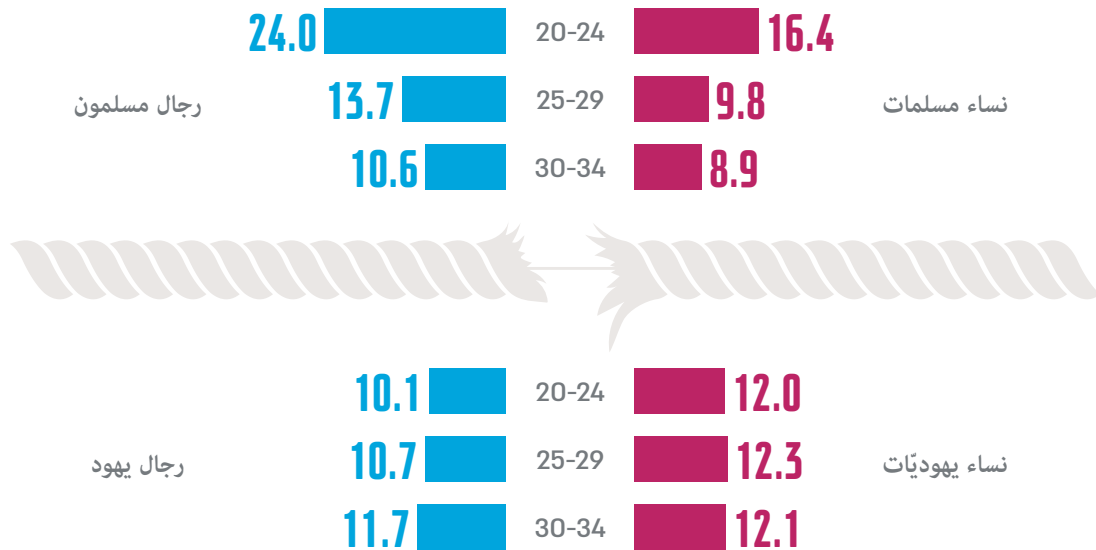
في العام 2020، كان الانتشار الأعلى للمتزوجين في صفوف الرجال المسلمين في لواء الشمال (39.1%) والجنوب (29.9%)، والأمر مشابه في صفوف النساء المسلمات: 40.0% في لواء الشمال و 28.7% في لواء الجنوب؛ في صفوف المسيحيين كان 78.2% من العرسان و 76.4% من العرائس من لواء الشمال؛ في صفوف الشباب اليهود كان 60.3% من العرسان و 60.4% من العرائس من ألوية المركز وتل أبيب والقدس.

في العام 2020، كان 67.5% من العرسان المسلمين و 67.3% من العرائس المسلمات من بلدات مدينتيّة صغيرة (حتى 49,999 نسمة)، و 11.4% من العرسان و 11.3% من العرائس -من بلدات قرويّة. في صفوف اليهود، كان 55.8% من العرسان و 55.5% من العرائس من بلدات مدينتيّة كبيرة (100,000 نسمة فما فوق).

الطلاق

في العام 2020، كانت نسبة المتطلّقين (لكلّ 1,000 من المتزوجين) عالية جدّاً في صفوف الشباب المسلمين أبناء 20-24، رجالاً ونساءً على حدّ سواء: 24.0 (لكلّ ألف متزوج) في صفوف الرجال، و 16.4 (لكلّ ألف متزوجة) في صفوف النساء. في الفئات العمرية الأخرى، وصلت نسبة هؤلاء إلى 13.7 في الفئة العمرية 25-29 و 10.6 في الفئة العمرية 30-34 في صفوف الرجال، و 9.8 و 8.9 في صفوف النساء بالتالي. في صفوف الشباب اليهود، كانت النسبة متشابهة في جميع الفئات العمرية: في صفوف الرجال وصلت النسبة إلى 10.0 لكلّ ألف متزوج، وفي صفوف النساء وصلت النسبة إلى 12.0 لكلّ ألف متزوجة.

نسبة المتطلّقين في صفوف الشباب في العام 2020، بحسب الجنس والدين والسّن (لكل ألف متزوّج في نفس الفئة العمريّة)

في العام 2020، تطلّق 3,607 رجال شبّان و 5,089 امرأة شابة. في صفوف المسلمين، تطلّق 737 رجلاً (20.4% من مجمل المتطلّقين)، و 1,065 امرأة (20.9% من مجمل المتطلّقات). في صفوف اليهود، وصلت هذه النسب إلى 73.5% و 22.4% بالتتالي.

أنماط الزواج في صفوف الشباب العرب

في العام 2020، كان 55.4% من الشباب العرب من أبناء 18-34 متزوّجين في الحاضر أو في الماضي من زوجة/دون قرابة عائلية بينهما. غالبية الشباب في ألوية حيفا (67%)، والمركز (66.9%)، والشمال (57.8%) لم يتزوّجوا من أقارب، بينما كان زواج الأقارب أكثر شيوعاً في لواء الجنوب - 68.9%.

زواج الأقارب شائع أقل في صفوف أبناء 18-24: 38.0% من الشباب العرب أبناء 18-24 تزوّجوا من زوجة/دون قرابة عائلية معينة بينهما، بينما وصلت النسبة في سنّ متقدّمة أكثر إلى 44.5% (29-25) و 46.3% (أبناء 30-34).

شباب عرب متزوّجون في الحاضر أو تزوّجوا في الماضي مع قرابة عائلية بينهما، في العام 2020، بحسب السنّ (بالنسب المئوية)

في العام 2020، أشار 49.2% من الشباب العرب في لواء الشمال أنّهم تزوّجوا بعد التعرّف على الزوج/ة قبل الزواج، وبدون تدخّل الأهل. وصلت هذه النسبة في الألوية الأخرى إلى 23.7% في لواء المركز، و 21.2% في كلّ من لواء حيفا ولواء الجنوب. في لواء حيفا، كان نمط الزواج الشائع هو التعرّف قبل الزواج بحضور الأهل (43.0%)، وفي لواء المركز - التعريف لغرض الزواج بمبادرة طرف ثالث، والتعارف بعد الزواج (45.8%).

العوائق التي تقف أمام الزواج كما أشار إليها في عام 2020 شباب عرب عَرَّاب أبناء 18-34 هي: عدم العثور على زوجة (32.3%)؛ توفير مسكن (28.3%)؛ الوضع الاقتصادي (24.1%). العوائق الرئيسية في صفوف الرجال كانت توفير المسكن والوضع الاقتصادي (37.6% و 33.5%، بالتتالي)، بينما كان العائق الرئيسي لدى النساء هو عدم العثور على زوج (54.9%)، وبدرجة أقل - توفير مسكن (18.4%).

مواقف تجاه زواج الأقارب

25.3% من الشباب العرب أبناء 18-34 أشاروا في العام 2020 أنهم يعارضون زواج الأقارب، وأشار 39.3% أنهم لا يفضلون زواج الأقارب، وأشار 35.4% أنهم لا يعارضون زواج الأقارب: 41.2% من الرجال و 29.4% من النساء.

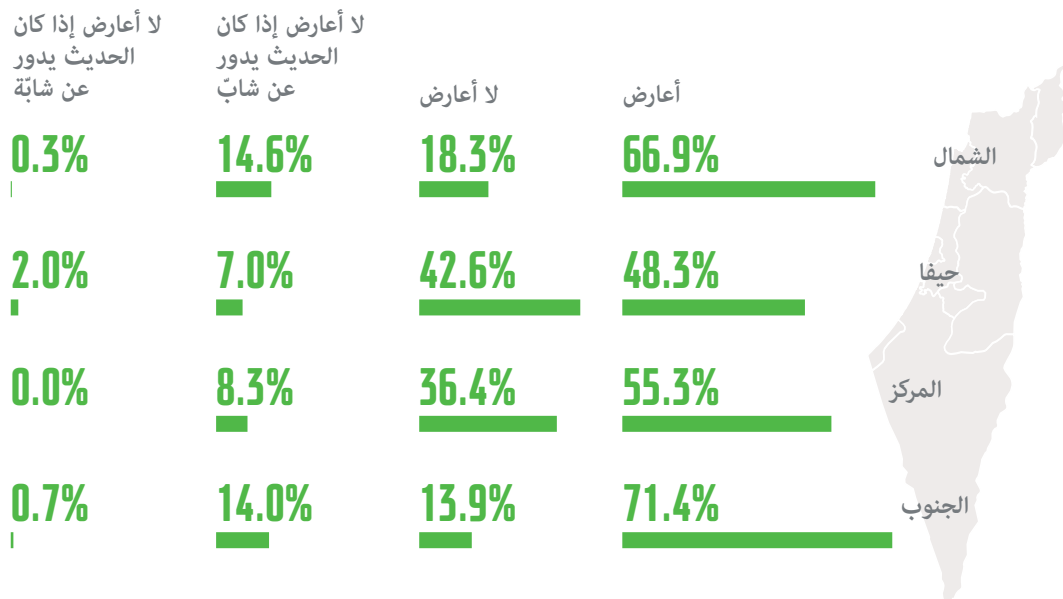
نسبة الشباب العرب الذين عبّروا عن معارضتهم لزواج الأقارب كانت في لواء حيفا (47.0%) ولواء المركز (36.6%) أعلى من نظيرتها في لواء الشمال (19.8%) والجنوب (10.3%). في لواء الجنوب، صرّح 57.7% من الشبان أنهم لا يعارضون زواج الأقارب.

مواقف تجاه الزواج بين الأديان (الزواج المختلط)

62.7% من الشباب العرب أبناء 18-34 عبّروا في العام 2020 عن معارضتهم للزواج من زوجة من ديانة أخرى: 59.5% من الرجال، و 66.1% من النساء، و 24.4% من الشباب العرب لم يعارضوا هذا النوع من الزواج.

في العام 2020، سكنت النسبة الأعلى من الشباب العرب أبناء 18-34 الذين عارضوا الزواج بين أبناء الديانات المختلفة في لواء الجنوب (71.4%)، والنسبة الأدنى في لواء حيفا (48.3%). نسبة الشباب الذين عبّروا عن معارضتهم للزواج بين أبناء الديانات المختلفة وصلت إلى 63.8% في البلدات غير المختلطة، وإلى 52.9% في البلدات المختلطة.

توزيع الشبان العرب أبناء 18-34 بحسب مواقفهم تجاه الزواج بين أبناء الديانات المختلفة في العام 2020، بحسب اللواء (بالنسب المئوية)

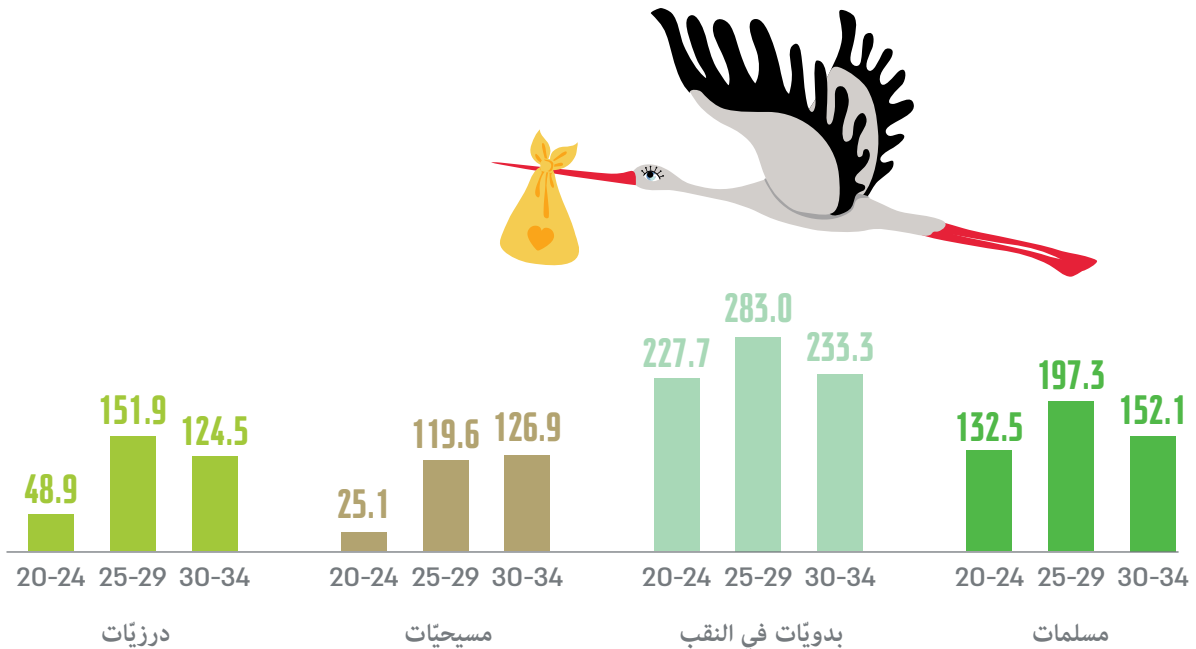

الإنجاب والخصوبة

نسبة خصوبة الشابات العربيات الأعلى في العام 2021 كانت في صفوف بنات 25-29 عامًا (188.4 لكل ألف امرأة في الفئة العمرية هذه). في صفوف النساء اليهوديات وأخريات، كانت نسبة الخصوبة الأعلى في صفوف بنات 30-34 عامًا (194.8 لكل ألف امرأة في الفئة العمرية هذه).

نسبة الخصوبة الأعلى في العام 2021 كانت في صفوف البدويات في النقب، في جميع الفئات العمرية (227.7-283.0 لكل ألف امرأة) -وهي نسبة أعلى من النسبة القطرية ومن النسبة في الفئتين السكانييتين وفي الفئات السكانية العربية. نسبة الخصوبة الأدنى كانت في صفوف المسيحيات (126.9-25.1 لكل ألف امرأة). نسبة الخصوبة الأعلى في صفوف المسيحيات كانت في الفئة العمرية 30-34، الأمر الذي ينتج عن سن الزواج المتأخر أكثر في هذه الفئة.

نسب الخصوبة في صفوف الشابات العربيات في العام 2021 بحسب الدين والسن (لكل ألف شابة)

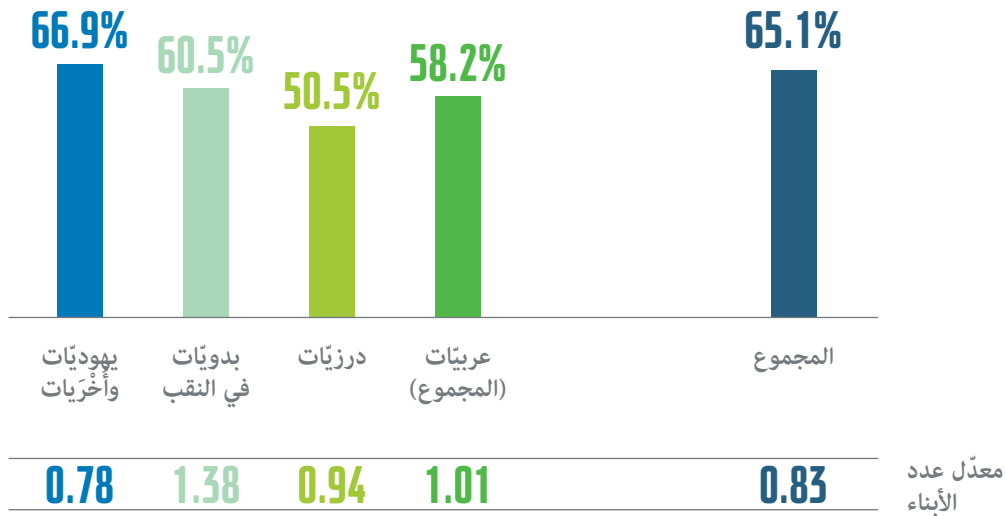

في العام 2021، كان معدّل سنّ الأمّ في الولادة الأولى 27.8 عام: 25 عامًا في صفوف العربيات، و 28.7 عام في صفوف اليهوديات وأخريات. في صفوف السكّان العرب تبيّن أنّ المسلمات يلدنّ في سنّ مبكرة أكثر من غيرهنّ، ففي العام 2021، كانت سنّ الإنجاب كالتالي: 24.6 عام في صفوف المسلمات؛ 27.2 عام في صفوف الدرزيات؛ 28.7 عام في صفوف المسيحيات.

في العام 2021، لم يكن لـ 65.1% من الشابات في سنّ 18-34 عامًا أولاد: 58.2% من العربيات، مقابل 66.9% من اليهوديات وأخريات. معدّل عدد الأولاد وصل إلى 0.83: 1.01 في صفوف العربيات، مقابل 0.78 في صفوف اليهوديات وأخريات.

في العام 2021، كانت نسبة النساء اللواتي بدون أولاد في صفوف البدويات أعلى من نظيرتها في صفوف الدرزيات (60.5% مقابل 50.5% بالتالي)، لكن معدّل الأولاد للمرأة الواحدة في صفوف الدرزيات كان أدنى من نظيره في صفوف البدويات (0.94 مقابل 1.38 بالتالي). ينبع هذا الفرق من نسبة أعلى من العائلات التي لدى كلّ منها ثلاثة أولاد وأكثر في صفوف البدويات (31.8% مقابل 11.0% في صفوف الدرزيات).

شابات في سن 18-34 بدون أولاد (بالنسبة المئوية) ومعدل عدد الأولاد للشابة في العام 2021 بحسب الفئات السكانية

ترتيبات السكن

نسبة الشبان أبناء 25-34 الذين سكنوا في العام 2021 مع زوجة و/أو مع أولاد كانت متشابهة في المجموعتين السكائيتين (62.6% من الشباب العرب، و 65.1% من الشباب اليهود)، لكن عُثِرَ على فروق في نسبة الشباب الذين سكنوا مع الأهل أو مع أقرباء العائلة (35.7% من الشباب العرب، و 23.7% من الشباب اليهود)، وفي نسبة الشباب الذين سكنوا لوحدهم أو مع شركاء (1.7% من الشباب العرب، و 11.2% من الشباب اليهود).

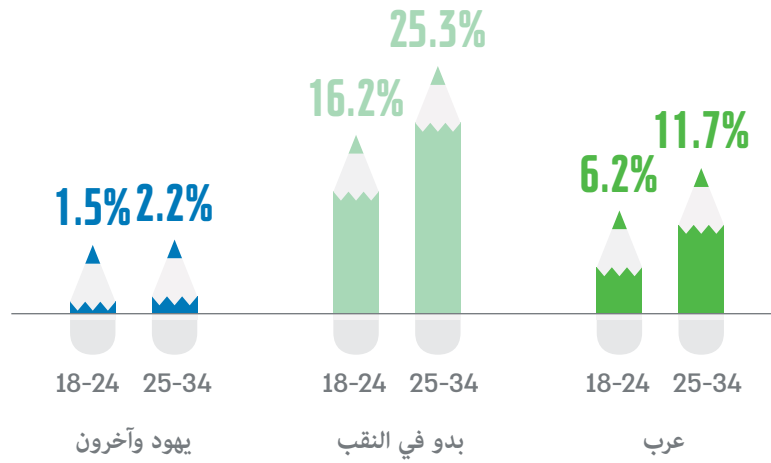
عُثِرَ على فروق بين الرجال والنساء أبناء 25-34 في مسألة ترتيبات السكن، في صفوف الفئتين السكائيتين. النزعات في المجموعتين متشابهة، لكن الفجوات بارزة أكثر في صفوف الشباب العرب. في العام 2021، سكن 76.7% من النساء العربيات مع زوج و/أو مع أولاد، وسكن 26.6% منهن مع الأهل أو مع أقرباء العائلة. في صفوف الرجال العرب، سكن 48.7% مع زوجة و/أو أولاد، وسكن 48.6% مع الأهل أو مع أقرباء العائلة. في صفوف الشباب اليهود، سكن 73.1% من النساء و 57.1% من الرجال مع زوجة و/أو مع أولاد، وسكن 28.8% من الرجال و 18.7% من النساء مع الأهل أو مع أقرباء العائلة.

الفصل الرابع: التربية والتعليم

مستوى التحصيل العلمي

في العام 2021، كانت نسبة الشباب العرب الذي درّسوا حتّى عشر سنوات تعليميّة أعلى من هذه النسبة في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 6.2% من الشباب العرب أبناء 18-24، و 11.7% من الشباب العرب أبناء 25-34 مقابل 1.5% و 2.2% بالتتالي من الشباب اليهود وآخرين. نسبة الشباب البدو الذين درّسوا حتّى عشر سنوات كانت عالية على نحو خاص: 16.2% في صفوف أبناء 24-10 عامًا و 25.3% في صفوف أبناء 34-25.

شباب ذوو تحصيل علمي حتّى عشر سنوات تعليميّة في العام 2021، بحسب المجموعات السكّانية والسنّ (بالنسب المئوية)

في العام 2021، كانت نسبة من درّسوا 16 سنة تعليميّة فما فوق في صفوف الشباب العرب أبناء 24-18 أعلى من نظيرة هذه النسبة في صفوف اليهود وآخرين أبناء الفئة العمرية نفسها (7.2% مقابل 5.1% بالتتالي)، لكنّها كانت في صفوف الشباب العرب أبناء 34-25 أدنى ممّا في صفوف اليهود وآخرين أبناء الفئة العمرية نفسها (26.1% مقابل 39.4% بالتتالي).

الفروق بين الجنسين في صفوف الشباب العرب في الفئتين العمريّتين (18-24 و 24-34) تشير إلى نسبة أعلى من النساء المتعلّّمت. هكذا، على سبيل المثال، كانت نسبة الرجال العرب الذين درّسوا عشر سنوات تعليميّة في العام 2021 أكثر من ضعفين من هذه النسبة في صفوف النساء العربيّات في الفئتين العمريّتين.

وُجِدَتْ فروق بين الشباب العرب من جهة، والشباب اليهود وآخرين من جهة أخرى، عند فحص الشهادة الأعلى التي حصلوا عليها، وتبرز الفروق على وجه الخصوص في الفئات العمرية الأكبر (34-25). على سبيل المثال، حمل 27.6% من الشباب العرب أبناء 34-25 في العام 2021 شهادة أكاديميّة مقابل 40.7% من الشباب اليهود وآخرين.

نسبة النساء العربيّات اللواتي حصلن على شهادة أعلى في العام 2021 أعلى من نسبة الرجال العرب، في جميع مستويات التحصيل العلميّ تقريبًا. برز هذا الفرق بين النساء والرجال في صفوف البدو في النقب في الأساس، وذلك في نسبة من أنّهم المرحلة الثانوية بدون شهادة بچروت، وفي نسبة الحاصلين على شهادة بچروت فقط.

التعليم فوق الابتدائي

في السنة الدراسية 2021/2020، بلغت نسبة مستحقي شهادة البجروت في التعليم العربي 78.8% في صفوف الطالبات، و 55.4% في صفوف الطلبة. في السنة الدراسية 2020/2019، بلغت نسبة استحقاق شهادة البجروت النوعية (التي تستوفي شروط الحد الأدنى للدراسة الأكاديمية) 52.8%: 42.7% في صفوف الطلبة العرب، و 56.2% في صفوف الطلبة اليهود.

مستحقو شهادة بجروت نوعية في التعليم العربي والتعليم العبري في السنة الدراسية 2020/2019 (بالنسب المئوية)

في السنة الدراسية 2021/2020، بلغت نسبة مجمل طلبة الصف الثاني عشر الذين توافر لديهم استحقاق شهادة بجروت بخمس وحدات في اللغة الإنكليزية 56.4%، وبلغت نسبة مستحقي البجروت بخمس وحدات في الرياضيات 21.9%، وتوافر استحقاق البجروت بخمس وحدات في علوم الحاسوب لـ 11.1% منهم. في التعليم العربي، بلغت النسب 33.8%، و 14.2%، و 8.0% بالتالي.

في امتحان "بيزا" الذي أُجري في العام 2018، كان معدل علامة مجمل الطلبة 470 في القراءة (لغة الأم)، و 463 في الرياضيات، و 462 في العلوم. في التعليم العربي، بلغ معدل العلامات 362 في القراءة (لغة الأم)، و 379 في الرياضيات، و 375 في العلوم.

عند الانتقال من السنة الدراسية 2021/2020 إلى السنة الدراسية 2022/2021، وصلت نسبة التسرب إلى 1.8% في التعليم العربي والتعليم العبري معاً. نسبة تسرب الطلبة في التعليم العربي وصلت إلى 2.5% في صفوف الذكور، وإلى 1.0% في صفوف الإناث.

تأهيل مهني ومساقات (كورسات)

نسبة الشباب أبناء 20-34 الذين أفادوا، في العام 2021، بأنهم تعلموا مساقاً (كورس) واحداً للتأهيل المهني كانت أدنى في صفوف الشباب العرب (27.5%) من نظيرتها في صفوف اليهود وآخرين (31.6%). في العام 2020، درس 8,646 شاباً عربياً من أبناء 18-34 في مساقات للتأهيل المهني للكبار بإشراف وزارة الرفاه والأمن الاجتماعي، وتوافر لـ 5,067 منهم استحقاق الحصول على شهادة مهنية في أحد هذه المساقات.

في العام 2020، أفاد 37.1% من الشابات العرييات في سن 18-34 أنهن درسن في مساق تأهيل في مجال التجميل، وأفاد 35.1% أنهن درسن مساقات في فرع الإدارة والتسويق والأموال، وأفاد 12.2% منهن أنهن درسن مساق تأهيل في فرع التربية والتعليم والرعاية الاجتماعية. نسبة الشبان العرب الذين أفادوا بأنهم درسوا مساقاً تأهيلياً في فرع المواصلات والمركبات بلغ 55.5%، و 7.0% بالتالي.

في العام 2020، أفاد 32.0% من الشبان العرب أبناء 18-34 أنهم درسوا في مساق تأهيلي مرة واحدة على الأقل: 25.4% من الرجال، و 38.7% من النساء. نسبة من أفادوا بأنهم درسوا في مساق تأهيلي بلغت 49.2% من الشبان الذين كان دخل عائلاتهم أعلى من المعدل، ووصلت إلى 34.4% من الشبان العزاب.

في العام 2021، كانت نسبة الشباب أبناء 20-34 الذين أفادوا بأنهم درّسوا في مساقات إنترنتية أدنى في صفوف الشباب العرب (9.6%) من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين (27.3%).

التعليم فوق الثانوي

في السنة الدراسية 2020/2019، درّس 50,899 شاباً في أطر التعليم فوق الثانوي. 75.3% من هؤلاء كانوا من أبناء 24 عاماً فما دون. عدد الشباب العرب من هؤلاء وصل في تلك الفترة إلى 7,033، ونسبة الرجال من بينهم وصلت إلى 71.6%. 99.4% من الطلبة العرب في التعليم فوق الثانوي درّسوا من أجل الحصول على شهادة الهندسيين أو التقنيين وما شابه.

برامج تحضيرية قبل أكاديمية

في السنة الدراسية 2019/2018، درّس في برامج تحضيرية قبل أكاديمية 11,998 شاباً من أبناء 18-34، من بينهم 2,566 شاباً عربياً (58.3% من النساء، و 41.7% من الرجال). من بين مجمل الشباب العرب في البرامج التحضيرية قبل الأكاديمية، انخرط 2,247 طالباً في مسار تخصصي في ثلاثة مجالات أساسية: العلوم الإنسانية والاجتماعية (1,505)؛ العلوم الدقيقة والهندسة (697)؛ الفيزياء والبيولوجيا (45). نسبة النساء في مسار العلوم الإنسانية والاجتماعية كانت 74.1%، وكانت نسبة الرجال في مسار العلوم الدقيقة والهندسة 80.5%، وفي الفيزياء والبيولوجيا 68.9%.

علامة امتحان النفسيخومتري

معدّل العلامة في الامتحان النفسيخومتري في العام 2021 كانت 579 في صفوف الممتحنين باللغة العبرية، و495 في صفوف الممتحنين باللغة العربية.

معدّل علامة النفسيخومتري في العام 2021، بحسب لغة الامتحان

ممتحنون
باللغة العربية

495

579

ممتحنون
باللغة العبرية

معدّل علامة الممتحنين باللغة العبرية كان أعلى من معدّل علامة الممتحنين باللغة العربية في جميع الفئات العمرية. معدّل علامة الرجال في المجموعتين السكانيّتين (العرب واليهود على حدّ سواء) كان أعلى من معدّل علامة النساء.

الدراية في اللغات

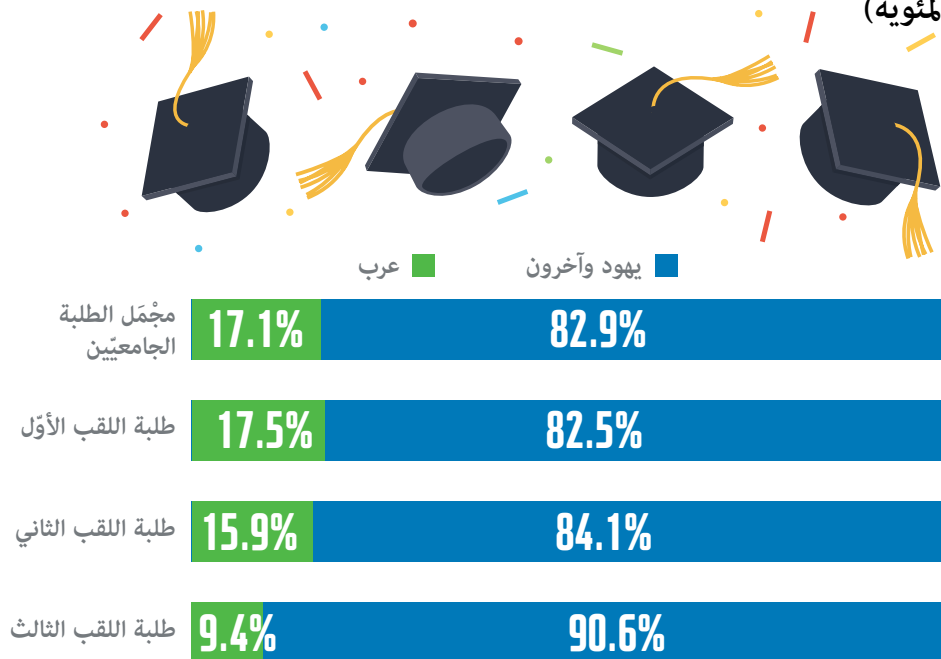
في السنة الدراسية 2019/2018، تقدّم 81.5% من طالبات الصفوف الثانية عشرة في التعليم العربي إلى امتحان البجروت في موضوع اللغة العبرية، وتقدّم إلى هذا الامتحان كذلك 61.7% من طلبة الصفوف الثانية عشرة في التعليم العربي. هذه النسبة وصلت إلى 66.9% في صفوف البدو في النقب، و 83.3% في صفوف الدروز، ووصلت إلى 71.7% في صفوف العرب بدون احتساب الدروز والبدو.

في العام 2021، أشار 75.3% من الشباب العرب أبناء 20-34 أنّ درايتهم في اللغة العبرية هي بمستوى جيّد في المحادثة، وأفاد 81.7% أنّهم يملكون دراية جيّدة في القراءة باللغة العبرية، وأفاد 80.5% بأنّهم يملكون دراية جيّدة في الكتابة باللغة العبرية. نسبة الذين أفادوا بأنّهم يملكون دراية التحدّث باللغة الإنجليزّية كانت في صفوف الشباب اليهود وآخرين (71.6%) أعلى من نظيرتها في صفوف الشباب العرب (45.1%)، وكانت في صفوف الشابات العربيات (50.8%) أعلى من نظيرتها في صفوف الشبان العرب (39%).

الفصل الخامس: التعليم العالي

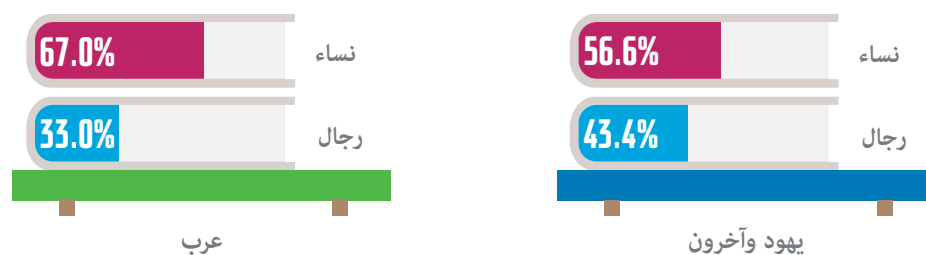
في السنة الدراسية 2021/2020، درس 275,918 شاباً من أبناء 18-34 في مؤسسة للتعليم العالي، ومن بين هؤلاء درس 228,498 للقب الأول، و 41,850 للقب الثاني، ودرس 5,570 للقب الثالث. 17.1% من بين مجمل الطلبة الجامعيين كانوا من العرب، و 82.9% كانوا من اليهود وآخرين. هذه النسب بقيت على هذه الشاكلة عند الحديث عن الدراسة للقبين الأول والثاني، لكن نسبة العرب الذين يدرسون لتلّ للقب الثالث تتراجع: 9.4% من الطلبة كانوا من العرب، مقابل 90.6% كانوا من اليهود وآخرين. الفئة الأكبر في صفوف الطلبة الجامعيين العرب كانت فئة الطلبة الذين درّسوا في كليات أكاديمية للتربية والتعليم (22.7% للقب الأول، و 25.5% للقب الثاني)، بينما كانت الفئة الأكبر في صفوف الطلبة اليهود وآخرين هم الطلبة الذين درّسوا في الجامعة المفتوحة (87.3% للقب الأول، و 93.3% للقب الثاني).

طلبة جامعيون في السنة الدراسية 2021/2020، وبحسب المجموعة السكانية واللقب (بالنسب المئوية)

نسبة النساء اللواتي درّسن في مؤسسة للتعليم العالي (لا يشمل الجامعة المفتوحة) في السنة الدراسية 2021/2020 كانت أعلى من نسبة الرجال: 58.5% درّسن للقب الأول، و 60.0% درّسن للقب الثاني، و 52.4% درّسن للقب الثالث. في صفوف الشباب العرب، برزت الفجوة بين النساء والرجال على نحو أكبر، إذ شكّلت الطالبات الجامعيّات نحو ثلثي مجمل الجامعيين العرب أبناء 18-34 وأكثر من ذلك.

طلبة جامعيون للقب الأول في السنة الدراسية 2021/2020، بحسب الجنس والمجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

58.0% من طلبة اللقب الأول في السنة الدراسية 2021/2020 كانوا من أبناء 24 عامًا في الحد الأقصى. في صفوف الشباب العرب، بلغت هذه النسبة 83.8%، وبلغت في صفوف اليهود وآخرين 52.0%.

نسبة الطلبة الجامعيين الذين درّسوا لتيّل اللقب الأول في كليات أكاديمية وصل في السنة الدراسية 2021/2020 إلى 48.1%: 49.9% في صفوف الشباب العرب، و 47.7% في صفوف الشباب اليهود وآخرين. درّس 40.1% من الشباب للقب الأول في الجامعات (باستثناء الجامعة المفتوحة): 35.5% في صفوف العرب و 41.1% في صفوف اليهود وآخرين. في اللقب الثاني، ارتفعت نسبة الدارسين في الجامعات في المجموعتين السكانيّتين.

في السنة الدراسية 2021/2020، كانت المواضيع الأساسية التي درّسها الطلبة الجامعيون العرب للقب الأول: التربية وتأهيل المعلمين (21.3%)؛ الهندسة والهندسة المعمارية (15.8%)؛ العلوم الاجتماعية (15%). مجالات الدراسة الرئيسيّة في صفوف الطلبة الجامعيين اليهود وآخرين كانت: الهندسة والهندسة المعمارية (21.0%)؛ العلوم الاجتماعية (17.8%)؛ الرياضيات والفيزياء والزراعة (15.9%)؛ التربية وتأهيل المعلمين (14.0%).

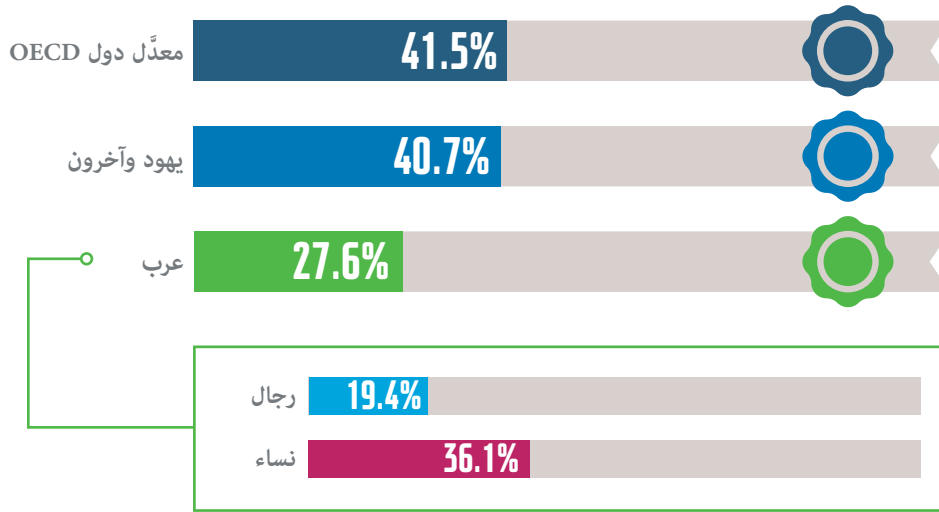
وصل عدد الشباب أبناء 18-34 الذين درّسوا في السنة الدراسية 2021/2020 للقب الأول في الجامعة المفتوحة 36,132 طالبًا (15.8% من مجمل طلبة اللقب الأول)، ودرّس فيها 1,187 شابًا للقب الثاني (2.8% من مجمل طلبة اللقب الثاني). في صفوف الشباب العرب، بلغ عدد طلبة اللقب الأول في الجامعة المفتوحة 4,604 (11.5% من مجمل الطلبة العرب للقب الأول)، وبلغ عدد طلبة اللقب الثاني من بينهم 80 (1.2% من مجمل الطلبة العرب للقب الثاني). وفي حين لم تكن الفجوة بين الجنسين كبيرة في نسبة الطلبة الجامعيين الذين التحقوا بالجامعة المفتوحة كبيرة، برزت في صفوف الشباب العرب النسبة الكبيرة للنساء اللواتي يدرّسن فيها لتيّل اللقب (73.8% للقب الأول، و 61.3% للقب الثاني).

في السنة الدراسية 2021/2020، حصل 45,124 شابًا في الفئة العمرية 18-34 على اللقب الأول من مؤسّسة للتعليم العالي (يشمل ذلك الجامعة المفتوحة)، وضمّ هؤلاء 6,783 شابًا عربيًا (15.0% من الشباب الذين حصلوا على اللقب الأول). النسبة العالية للحاصلين على اللقب الأول كانت في كليات أكاديمية (45.2%)، والنسبة العالية للحاصلين على اللقب الثاني كانت في الجامعات (66.7%). هذه النسبة متشابهة في المجموعتين السكانيّتين.

نسبة النساء العربيات من بين الشباب العرب الذين حصلوا على اللقب الأول في السنة الدراسية 2021/2020 (72.7%)، ومن بين الحاصلين على اللقب الثاني (75.8%) كانت أعلى من هذه النسبة في صفوف النساء اليهوديات وأخریات. بلغت نسبة النساء في صفوف الحاصلين على اللقب الثالث 51.2%، وكانت مشابهة لنظيرتها في صفوف الشابات اليهوديات وأخریات.

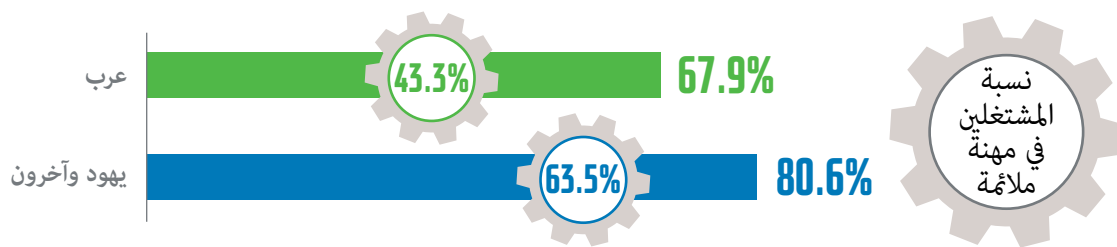
في العام 2021، بلغت نسبة الشباب العرب أبناء 25-34 ذوي التحصيل العلميّ العالي 27.6% (مقابل 40.7% في صفوف الشباب اليهود وآخرين)، علمًا أنّ المعدّل في دول OECD بلغ 41.5%. نسبة النساء العربيات ذوات التحصيل العلميّ العالي كانت 36.1%، ونسبة الرجال العرب ذوي التحصيل العالي بلغت 19.4%.

شباب أبناء 25-34 ذوو تحصيل علمي عالٍ في إسرائيل وسائر دول OECD (معدل) في العام 2021 (بالنسبة المئوية)

في فترة الأعوام 2019-2021، بلغت نسبة المشتغلين في أي عمل كان من خريجي مؤسسات التعليم العالي 67.9% في المعدل في صفوف الشباب العرب أبناء 20-34 الذين درسوا في إسرائيل، و 62.4% في صفوف الشباب الذين درسوا خارج البلاد. من بين هؤلاء عمل 43.3% بالمعدل و 50.0% بالمعدل (بالتالي) في مهنة ملائمة. هذه النسبة أدنى من نسبة المشتغلين في صفوف اليهود وآخرين.

شباب أبناء 20-34 ممن يشتغلون في أي عمل كان من بين خريجي مؤسسات التعليم العالي في إسرائيل في فترة الأعوام 2019-2021 (معدل ثلاث سنوات)، بحسب المجموعة السكانية (بالنسبة المئوية)

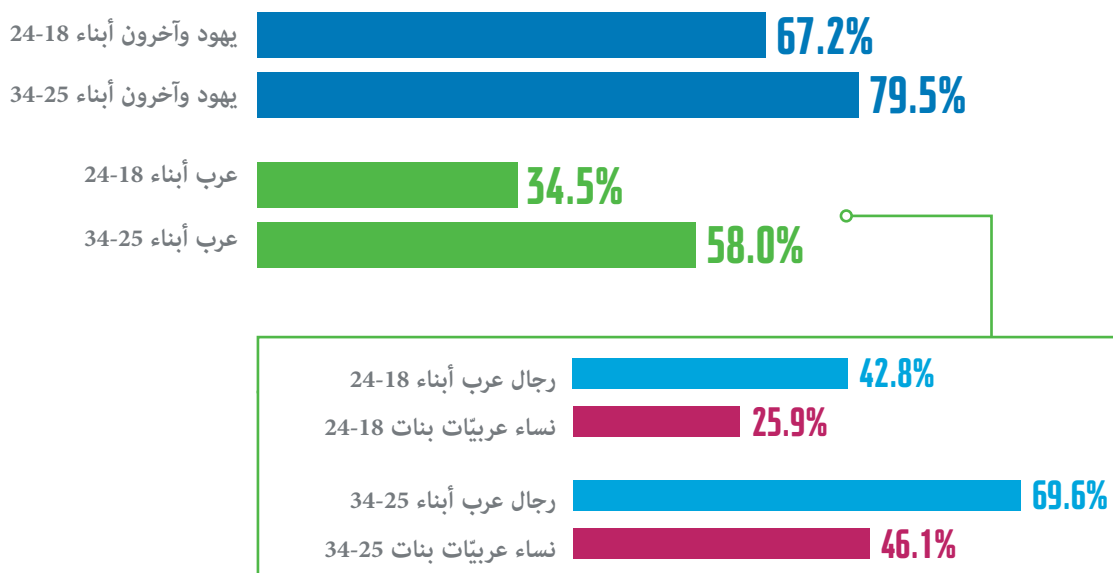

الفصل السادس: التشغيل

في العام 2021، كانت نسبة المستخدمين في صفوف الشباب العرب أدنى من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 34.5% في صفوف أبناء 24-18 و 58.0% في صفوف أبناء 34-25، مقابل 67.2% و 79.5% (بالتتالي) في صفوف اليهود وآخرين.

في صفوف الشباب العرب، كانت نسبة الرجال المستخدمين في العام 2021 أعلى من نسبة النساء المستخدمات: 42.8% من الرجال أبناء 24-18 و 69.6% من الرجال أبناء 34-25، مقابل 25.9% و 46.1% بالتتالي. النزعة نفسها نجدها في صفوف الدروز والبدو في النقب. في صفوف اليهود وآخرين، نجد نزعة معاكسة: نسبة النساء المستخدمات كانت أعلى من نسبة الرجال المستخدمين.

الشباب المستخدمون في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية والجنس والسنّ (بالنسب المئوية)

شباب مستخدمون بحسب حجم الوظيفة

نسبة الشباب العرب الذين عملوا بوظيفة كاملة في العام 2021 كانت أدنى من نسبة المستخدمين اليهود وآخرين أبناء 24-18 (69.4%)، مقابل 71.8% (بالتتالي)، وأعلى من نسبة اليهود وآخرين المستخدمين أبناء 34-25 (75.5%)، مقابل 63.4% (بالتتالي).

نسبة المستخدمين بوظيفة كاملة في العام 2021 كانت أعلى في صفوف الرجال من نظيرتها في صفوف النساء في المجموعتين السكائيتين (عرب ويهود وآخرين)، وفي الفئتين العمريتين (24-18 و 34-25).

توزيعة الشباب بحسب الفرع الاقتصادي والمهنة

الفروع الاقتصادية الخمسة التي كانت فيها نسبة المستخدمين الأكثر في صفوف الشباب العرب أبناء 34-25 في العام 2021 هي: الخدمات الصحية وخدمات الرفاه والتمريض (14.7%)، مقابل 8.6% (في صفوف اليهود وآخرين)؛ البناء (14.6%)، مقابل 3.2% (في صفوف اليهود وآخرين)؛

تجارة بالجملة وبالمفرق وتصليح المركبات والمحركات والدراجات النارية (13.4% مقابل 9.5% في صفوف اليهود وآخرين)؛ التربية والتعليم (12.0% مقابل 13.2% اليهود وآخرين)؛ الصناعة (10.1% مقابل 8.6% في صفوف اليهود وآخرين).

وُجدت فروق بين الرجال والنساء في صفوف المجموعتين السكانيّتين. على سبيل المثال، 23.6% من الرجال في صفوف الشباب العرب عملوا في العام 2021 في مجال البناء، مقابل 0.9% من النساء؛ 15% عملوا في الصناعة، مقابل 3.7% من النساء؛ 10.3% عملوا في خدمات المواصلات والتخزين والتغليف، والبريد والإرساليات، مقابل 0.8% من النساء. في صفوف النساء العربيات، عملت نسبة عالية في خدمات الصحة وخدمات الرفاه والتمريض (25% مقابل 9.4% من الرجال) وفي التربية والتعليم (28.5% مقابل 1.5% من الرجال).

في العام 2021، عمل 35.9% من الشباب العرب في مهن إدارية وأكاديمية وحرّة وتقنيّة (مقابل 57.2% من اليهود وآخرين)؛ 29.5% كانوا عاملين مهنيين (مقابل 8.4% من اليهود وآخرين)؛ 22.1% منهم عملوا في مجال المبيعات والخدمات والشؤون المكتبية (مقابل 26.6% من اليهود وآخرين)؛ 7.1% من الشباب العرب كانوا عاملين غير مهنيين (مقابل 2.7% من اليهود وآخرين).

وُجدت فروق بين النساء والرجال في المجموعتين السكانيّتين. على سبيل المثال، كانت نسبة النساء العربيات اللواتي عملن في العام 2021 في مهن إدارية وأكاديمية وحرّة وتقنيّة، ومهن من نوع مبيعات وخدمات وشؤون مكتبية أعلى بكثير من ضعفين من هذه النسبة في صفوف الرجال العرب. في المقابل، كانت نسبة الرجال الذين أدرجوا تحت تعريف عاملين مهنيين أعلى من هذه النسبة في صفوف النساء (48.3% مقابل 2.6% - بالتالي).

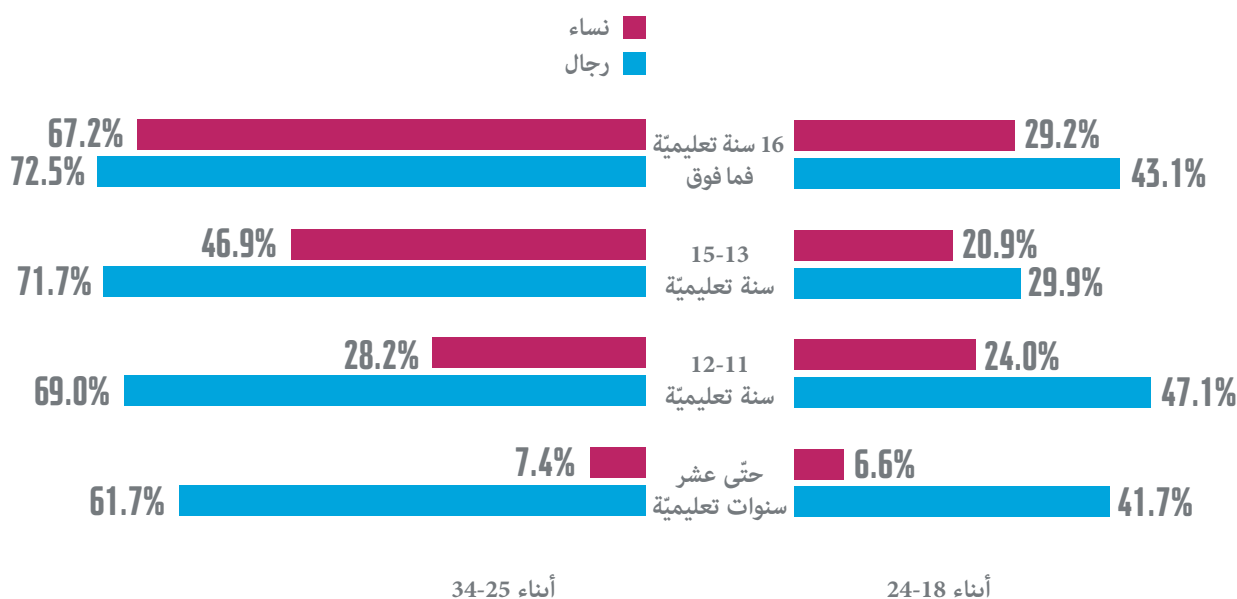
توزيعة الشبان المستخدمين بحسب عدد سنوات الدراسة

في العام 2021، كان 66.1% من المستخدمين أبناء 18-24 ممّن تلقّوا الدراسة طوال 11-12 سنة تعليمية: 36.9% في صفوف الشباب العرب، مقابل 76.1% في صفوف الشباب اليهود وآخرين. النسبة المرتفعة للمستخدمين ذوي التحصيل العلميّ المتدنيّ في صفوف الشباب اليهود وآخرين قد تشير إلى الخدمة العسكرية في تلك الفترة. بالإضافة إلى ذلك، تبرز نسبة الشباب الذين لا ينضون في إطار القوة العاملة في صفوف الشباب الذين درّسوا حتّى عشر سنوات (61.7% في صفوف العرب، مقابل 52.2% في صفوف اليهود وآخرين)، وفي صفوف من درّسوا طوال 13 سنة وأكثر (73.2% في صفوف الشباب العرب الذين درّسوا طوال 13-15 سنة تعليمية، مقابل 63.9% في صفوف من درّسوا طوال 16 سنة تعليمية فما فوق). النّسب في صفوف الشباب اليهود وآخرين كانت أقلّ من ذلك بكثير، ووصلت إلى ما يربو بقليل على 40%.

في العام 2021، كانت النسبة الأعلى من المستخدمين في مستويات التعليم العالي في صفوف أبناء 25-34 الذين تمكّنوا من اكتساب تحصيل علميّ عالٍ: 58.1% في صفوف الشباب العرب الذين درّسوا طوال 13-15 سنة تعليمية (مقابل 79.9% في صفوف اليهود وآخرين)، و 69.1% في صفوف الشباب العرب الذين درّسوا طوال 16 سنة تعليمية فما فوق (مقابل 80.2% في صفوف اليهود وآخرين). نسبة الشباب الذين لم ينخرطوا في قوّة العمل كانت متدنية أكثر بكثير في صفوف الفئات العمرية الأكبر (25-34) من نظيرتها في صفوف الفئة العمرية الأصغر (18-24).

وُجدت فروق بين النساء والرجال في المجموعتين السكانيّتين وفي الفئتين العمريّتين في جميع مستويات التحصيل العلميّ. على سبيل المثال، كانت نسبة الرجال المستخدمين أعلى من نسبة النساء المستخدمين في صفوف الشباب العرب في العام 2021. في مستويات التحصيل العلميّ المتدنية (حتّى 12 سنة تعليمية)، وُجدت فجوة بين 23.1 نقطة النسبة المئوية و 54.3 نقطة النسبة المئوية، وفي مستويات التحصيل العلميّ الأعلى (13 سنة تعليمية فما فوق) - بين 5.3 نقطة النسبة المئوية و 24.8 نقطة النسبة المئوية.

الشباب المستخدَمون بحسب عدد سنوات التعليم في العام 2021، وبحسب الجنس والسِّن (بالنسب المئوية)

أجر شهريّ وأجر الساعة (إجماليّ / غير صافي) في صفوف الأجيرين والمستقلين

معدّل الراتب الشهريّ الإجماليّ للشباب أبناء 25-34، أجيرين ومستقلين، وصل في العام 2020 إلى 9,578 شيكلًا: 7,381 شيكلًا في صفوف العرب، مقابل 9,940 شيكلًا في صفوف اليهود وآخرين. الفروق بين المجموعتين السكّانيّتين ظهرت أيضًا في معدّل الأجر المحتسب للساعة. وُجدت فروق في صفوف العرب بين الجنسين في الأجر الشهريّ، يظهر من خلالها أنّ معدّل أجور الرجال الشهريّة أعلى من معدّل أجور النساء.

معدّل الأجر الشهريّ (إجماليّ) في صفوف الشباب أبناء 25-34، أجيرين ومستقلين، بحسب المجموعة السكّانيّة (بالشيكّل)

الخشية من فقدان العمل، وتقدير احتمالات العثور على عمل آخر

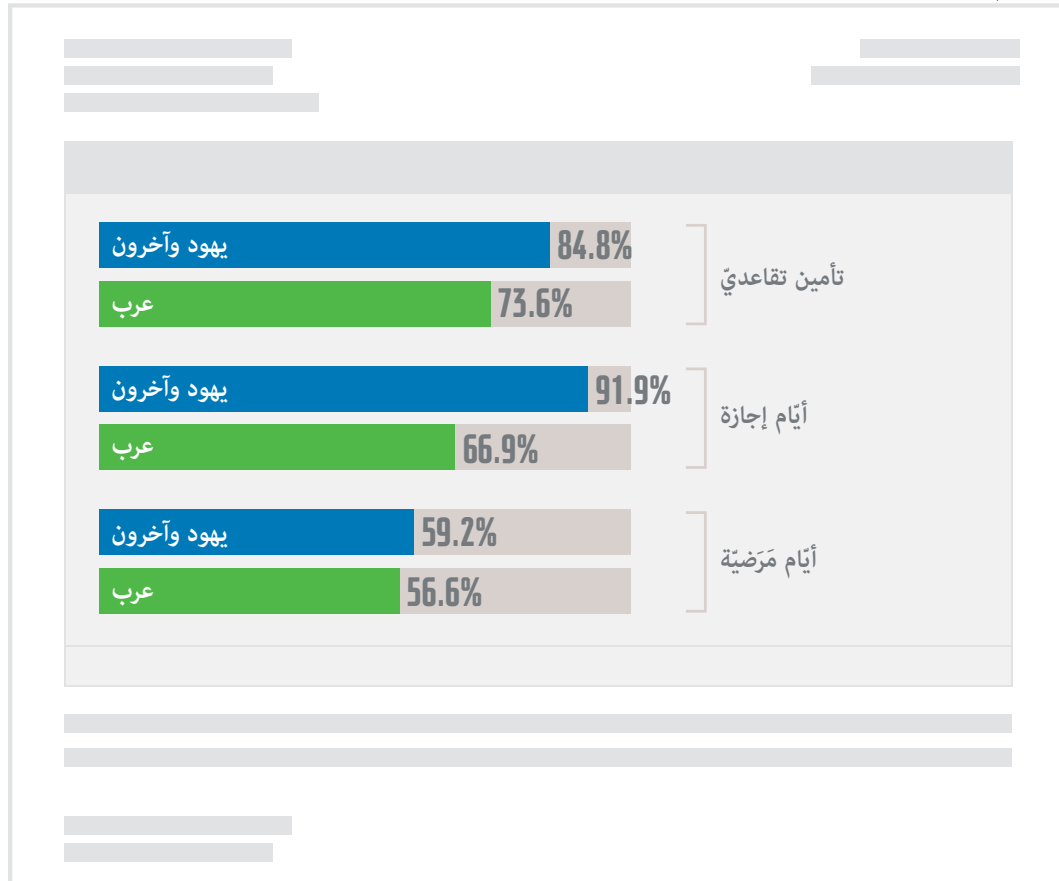
في العام 2021، عبّر 8.4% من الشباب عن خشية كبيرة من فقدان عملهم: 12.8% من الشباب العرب، مقابل 7.4% من الشباب اليهود وآخرين.

75.9% من الشباب قدّروا، في العام 2021، أنّ حظوظهم عالية في العثور على عمل آخر بمستوى دخل مشابه لعملهم في ذلك الوقت، في حالة فقدانهم عملهم الحالي. هذه النسبة كانت أدنى في صفوف العرب من نظيرتها في صفوف اليهود وآخرين (64.2%، مقابل 78.7% - بالتتالي).

حصول الشباب المستخدمين على حقوق اجتماعية ومكافآت من صاحب العمل

أفادت نسبة عالية من الشباب أنّ الأجر الذي حصلوا عليه في العام 2021 شمل إجازات (87.0%)، واقتطاعاً مالياً من صاحب العمل لصالح صندوق التقاعد (82.8%). وأفاد نصف الشباب أنّهم حصلوا على أيام مَرَضِيَّة وصندوق استكمال، وتحديث ثلثهم عن مكافآت كتأمين الحياة ومساقات (كورسات) على سبيل المثال. نسبة الشباب العرب الذين حصلوا على مكافآت من أصحاب العمل كانت أدنى من هذه النسبة في صفوف اليهود وآخرين، في جميع أنواع المكافآت تقريباً.

شباب أبناء 20-34 حصلوا في العام 2021 على تأمين تقاعدي، وأيام عطلة، ومَرَضِيَّات في إطار عملهم، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

الرضى عن العمل وعن التوازن بين الوقت المخصص للعمل والوقت المخصص لمجالات أخرى

في العام 2021، عبّر 91.6% من الشبان أبناء 20-34 عن رضاهم عن عملهم: 87.6% من الشباب العرب، و 92.6% من الشباب اليهود وآخرين.

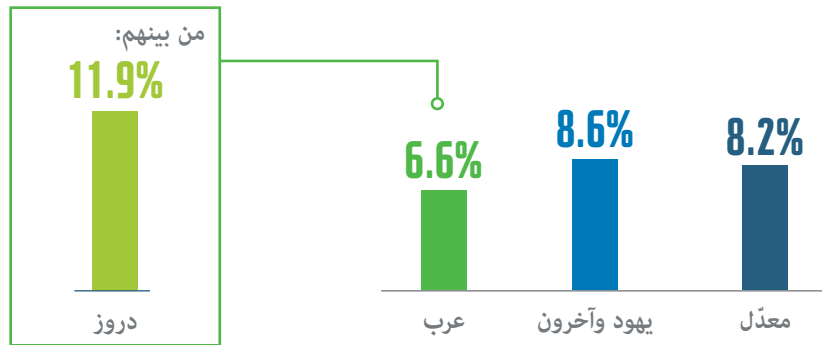
نسبة الشباب الذين عبّروا في العام 2021 عن رضى عن التوازن بين العمل ومجالات إضافية كانت 63.7%: 68.2% في صفوف العرب، و 62.7% في صفوف اليهود وآخرين. في مجموعة الشباب العرب، كانت نسبة النساء اللواتي عبّرن عن رضاهنّ عن التوازن بين العمل ومجالات أخرى أعلى منها في صفوف الرجال (77.1%، مقابل 62.1% - بالتتالي).

الفصل السابع: الخدمة العسكرية والخدمة الوطنية-المدنية

نسبة الرجال الذين أفادوا في الأعوام 2019-2021 أنهم خدموا في الجيش وصلت إلى 77.0% بالمعدل في صفوف اليهود وآخرين، مقابل 67.4% بالمعدل في صفوف الدروز.

نسبة الشباب أبناء 20-34 الذين أفادوا في الأعوام 2019-2021 أنهم خدموا في إطار الخدمة الوطنية - المدنية بلغت 8.2% في المعدل: 6.6% في صفوف العرب، و 8.6% في صفوف اليهود وآخرين. في صفوف السكان العرب، كانت نسبة الدروز الذين أفادوا أنهم قد خدموا في إطار الخدمة الوطنية - المدنية أعلى من هذه النسبة في صفوف عموم العرب (11.9% في المعدل، مقابل 6.6% في المعدل - بالتتالي).

شباب أبناء 20-34 ممن أدوا خدمة وطنية - مدنية، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

في الأعوام 2019-2021، برزت في صفوف الشباب اليهود وآخرين والعرب النسبة العالية للنساء اللواتي أفدن بأنهن أدّين الخدمة الوطنية - المدنية، مقارنةً بهذه النسبة في صفوف الرجال. مثلاً، 10.7% من النساء العربيات أشاروا إلى انهن قاموا بالخدمة الوطنية - المدنية مقارنة ب-2.6% من الرجال العرب.

تحدّث الشباب العرب، في العام 2020، عن دوافع متنوعة لقرارهم التطوُّع للخدمة الوطنية - المدنية، من بينها: الرغبة في القيام بأمر مفيد في الفترة التي بين نهاية المرحلة الثانوية ومواصلة الدراسة أو الخروج للعمل (88%)؛ تنمية شخصية مستقلة ومسؤولة (87.8%)؛ الحصول على عمل أفضل في المستقبل (84.3%)؛ خوض تجربة في أمور جديدة (83.1%).

في صفوف الشابات العربيات، برزت في العام 2020 بعض الدوافع التي تميّزن عن الرجال العرب، وتشير إلى رغبتهم في كسب لقمة العيش والاكتمال في المستقبل كذلك. إلى جانب رغبتهم في العطاء لصالح المجتمع العربي (ذكرت 83.1% من النساء هذا الأمر على أنه دافع، مقابل 71% من الرجال)، وذكرت نسبة أعلى من النساء أنّ الدافع من وراء الرغبة في تأدية الخدمة الوطنية - المدنية هو اكتساب خبرة مهنية (81.5%، مقابل 72.0% من الرجال)، ورغبتهم في تفادي البطالة (64.3%، مقابل 37.8% من الرجال)، والمكسب المادّي (60.2%، مقابل 38.9% من الرجال). يمكن التطرّق كذلك إلى الرغبة في بناء علاقات مع اليهود على أنّها أحد الدوافع (46.5%، مقابل 18.0% في صفوف الرجال).

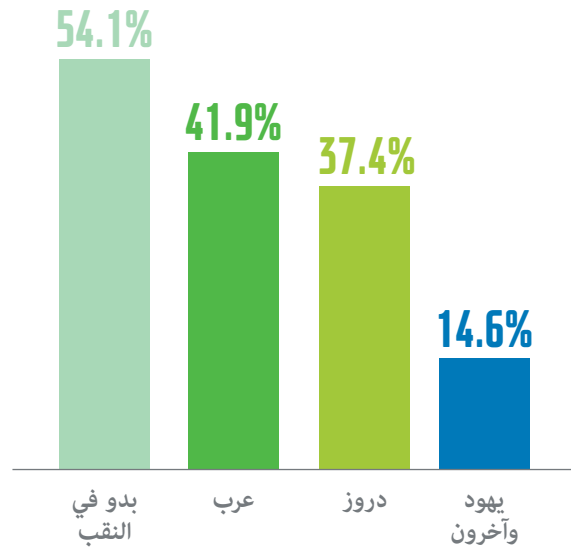
33.5% من الشباب الذين تطوَّعوا للخدمة الوطنية - المدنية أشاروا، في العام 2020، أنّ أقرباء عائلاتهم عارضوا قرارهم التطوُّع لهذه الخدمة، وأفاد 20.4% أنّ أقرباء عائلاتهم أيّدوا هذا القرار، وأفاد سائر المستطلّعين (46.1%) أنّ آراء أقربائهم كانت متباينة. نسبة الشباب الذين حصلوا على تأييد لقرارهم التطوُّع للخدمة الوطنية - المدنية كانت أعلى بضعفين في صفوف الرجال من نظيرتها في صفوف النساء (29.6%، مقابل 14.2% - بالتتالي). علاوة على ذلك، تشير البيانات إلى حقيقة أنّ السنوات الأخيرة تشهد مزيداً من الانفتاح تجاه الخدمة الوطنية - المدنية: ففي حين دار الحديث في صفوف أبناء 30-34 عن تأييد أقرباء العائلة في صفوف 12.9%، وصلت نسبة من أفادوا بهذا الأمر في صفوف أبناء 18-24 إلى نسبة 23.6%.

الفصل الثامن: شباب لا يتعلّمون ولا يعملون

في العام 2021، وصلت نسبة الشباب الذين لم يعملوا ولم يتعلّموا إلى 21% في صفوف أبناء 18-24، وإلى 17.2% في صفوف أبناء 25-29، وإلى 16.1% في صفوف أبناء 30-34. هذه النسبة كانت أعلى في صفوف الشباب العرب من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين، في جميع الفئات العمرية (فجوة مقدارها 25.5-28.7 نقطة نسبة مئوية).

في صفوف الشباب العرب، كانت النسبة الأعلى للشباب الذين لم يعملوا ولم يتعلّموا في العام 2021 في صفوف البدو في النقب (54.1% في صفوف أبناء 18-24؛ 47.9% في صفوف أبناء 25-29؛ 53.6% في صفوف أبناء 30-34)، والنسبة الأدنى في صفوف الشباب الدرزي (37.4%؛ 38.5%؛ 34.1% - بالتتالي).

شباب أبناء 18-24 لا يعملون ولا يتعلّمون في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

وُجِدَتْ، في العام 2021، فروق بين الرجال والنساء في صفوف السكان العرب، في جميع الفئات العمرية، إذ كانت نسبة النساء اللواتي لم يتعلّمن ولم يعملن أعلى من نسبة الرجال. الفجوة بين الرجال والنساء ترتفع مع ارتفاع السن، وكانت الأعلى في الفئة العمرية 30-34.

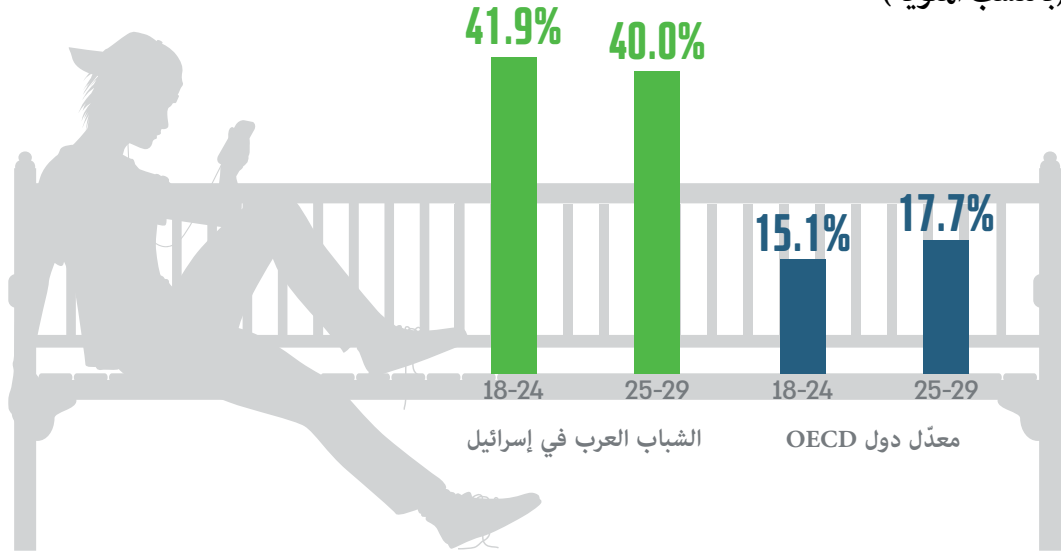
في العام 2021، وصلت نسبة من لا يتعلّمون ولا يعملون أبناء 18-19 إلى 44.8%، ووصلت النسبة في صفوف أبناء 20-21 إلى 41.9%، وفي صفوف أبناء 22-24 إلى 39.5%. هذه النسب هي أعلى بمقدار أكثر من ضعفين من نظيرتها لدى الشباب اليهود وآخرين الذين لم يتعلّموا ولم يعملوا في السنة ذاتها.

في فترة الأعوام 2012-2021، طرأ ارتفاع في نسبة الرجال العرب أبناء 18-34 الذين لم يتعلّموا ولم يعملوا، وفي صفوف النساء العربيات حصل ارتفاع معتدل في الفئة العمرية 18-24، بينما حصل تراجع في الفئتين العمريتين الأخريين.

معدل نسبة الشباب الذين لا يتعلّمون ولا يعملون (NEET) في دول OECD وصل في العام 2021 إلى 15.1% في صفوف أبناء 18-24 عامًا، وإلى 17.7% في صفوف أبناء 25-29 عامًا. كانت

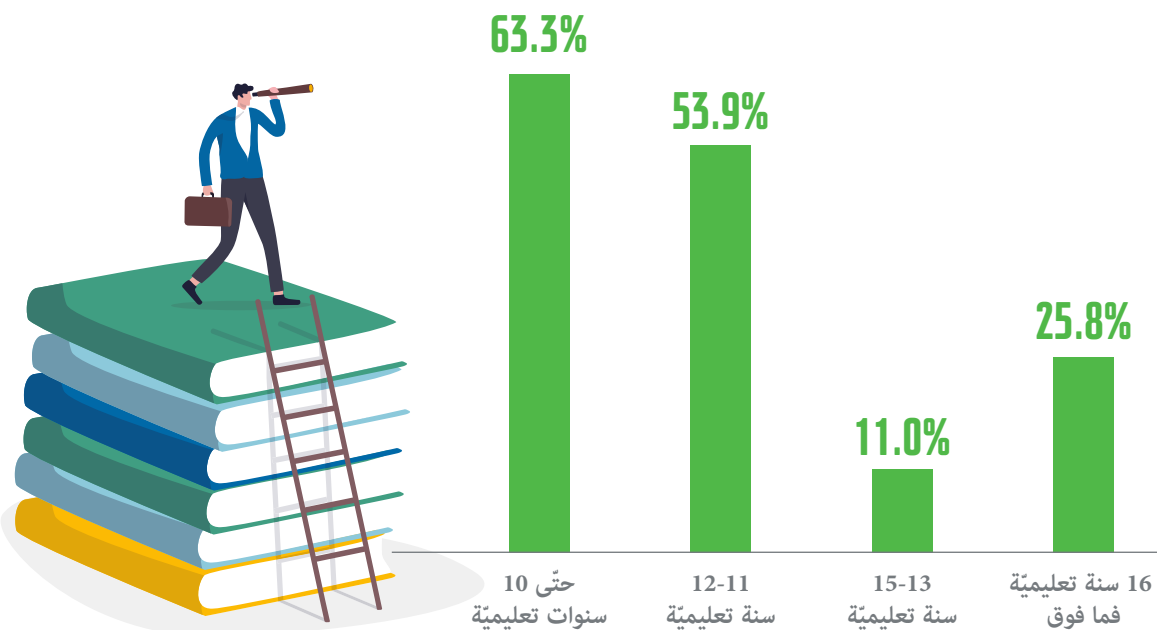
هذه النسب في صفوف الشباب العرب في إسرائيل أعلى بكثير من نظيرتها في معدل صفوف دول OECD: 41.9% في صفوف أبناء 24-18، و 40.0% في صفوف أبناء 25-29.

شباب عرب لا يتعلمون ولا يعملون في إسرائيل وفي دول OECD في العام 2021، بحسب السن (بالنسب المئوية)

نسبة من لا يعملون ولا يتعلمون تأخذ في التراجع مع الارتفاع في سنوات تعليم الفرد (إلا في صفوف من تلقوا 16 سنة دراسية فما فوق) في المجموعتين السكانيتين وفي جميع الفئات العمرية. التراجع في صفوف الشباب العرب معتدل أكثر في الفئة العمرية 30-34. في صفوف الشباب العرب أبناء 24-18، وصلت نسبة الذين لا يتعلمون ولا يعملون في العام 2021 إلى 63.3% في صفوف من درسوا عشر سنوات تعليمية، وإلى 11.0% في صفوف من درسوا 13-15 سنة تعليمية. في صفوف الشباب اليهود وآخرين، برز تأثير التعليم على نحو أوضح من ذلك.

شباب عرب أبناء 24-18 ممن لا يتعلمون ولا يعملون بحسب عدد سنوات الدراسة (بالنسب المئوية)

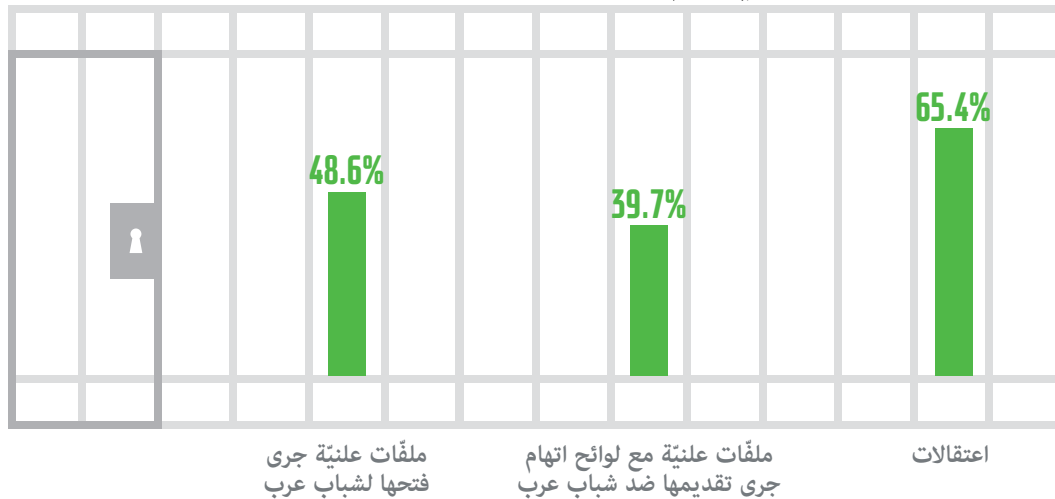

الفصل التاسع: الإجرام والعنف

ملفات واعتقالات وإدانة

نسبة الملفات العلنية التي فُتحت، والملفات العلنية مع لوائح اتهام، والاعتقالات في صفوف الشباب العرب، كل هذه تشير إلى تمثيل فائض للعرب في جهاز القضاء. على سبيل المثال، في العام 2021 كانت نسبة 48.6% من مجمل الملفات التي جرى فتحها للشباب أبناء 18-24 لشباب عرب، و 39.7% من مجمل الملفات العلنية مع لوائح اتهام التي قُدمت ضدّ شباب أبناء 18-24 كانت لشباب عرب، ومن بين جميع الاعتقالات لشباب في هذه السنّ كانت نسبة الشباب العرب أعلى من ذلك، ووصلت إلى 65.4%.

ملفات علنية جرى فتحها، وملفات علنية مع لوائح اتهام قُدمت ضدّ شبان، واعتقالات في صفوف شبان أبناء 18-24 في العام 2021، من مجمل الملفات والاعتقالات (بالنسب المئوية)

في فترة الأعوام 2000-2020، قلّت الملفات العلنية التي جرى فتحها للشباب أبناء 18-34 في المجموعتين السكانيّتين. إلى جانب ذلك، كانت نسبة الملفات التي فُتحت للشباب العرب في جميع السنوات التي جرى فحصها أعلى بكثير من نسبة الملفات التي فُتحت للشباب اليهود وآخرين. على سبيل المثال، نسبة الملفات في العام 2021 التي فُتحت للشباب العرب أبناء 18-24 كانت 71.9 (لكل ألف شاب)، بينما كانت هذه النسبة في صفوف اليهود 24.9 (لكل ألف شاب). الفروق بين العرب واليهود لم تظهر إلا في صفوف الرجال. أمّا في صفوف النساء، فالبيانات متشابهة، ونسبة الملفات التي فُتحت للنساء في المجموعتين السكانيّتين أقلّ من نسبة الملفات التي فُتحت للرجال.

نسبة الملفات العلنية مع لوائح اتهام التي فُتحت للشباب أبناء 18-34 في المجموعتين السكانيّتين تراجعَت هي كذلك في فترة الأعوام 2000-2021، ووصلت في العام 2021 إلى 10.0 (لكل ألف شاب). رُصدت نزعة التراجع هذه في المجموعتين السكانيّتين. على الرغم من ذلك، كانت نسبة الملفات أعلى في صفوف العرب من نظيرتها في صفوف اليهود (بنحو ضعفين في بعض الأحيان).

عدد الاعتقالات للشباب وصل، في العام 2021، إلى ما بين 8.0 (لكل ألف شاب) في صفوف أبناء 30-34 و 11.9 (لكل ألف شاب) في صفوف أبناء 18-24. هذه الأعداد كانت أعلى في صفوف الرجال ممّا في صفوف النساء، وكانت أعلى في صفوف العرب ممّا في صفوف اليهود وآخرين، وذلك في جميع السنوات التي جرى فحصها.

ثمة نزعة بارزة في صفوف الرجال العرب فقط، في جميع السنوات التي جرى فحصها، تتمثل في أن عدد الاعتقالات تراجع مع الارتفاع في السن.

في فترة الأعوام 2001-2019، طرأ تراجع بنحو النصف في عدد الشباب أبناء 18-34 الذين أُدينوا في المحكمة، في المجموعتين السكانيّتين وفي جميع الفئات العمريّة -في صفوف النساء والرجال على حدّ سواء.

في المجموعتين السكانيّتين، في صفوف الرجال والنساء، كان عدد المدانين الأدنى في الفئة العمريّة 18-19، ومتشابهاً في سائر الفئات العمريّة (20-24؛ 25-29؛ 30-34).

ملفات مخالقات ممتلكات، وملفات جريمة زراعية

في العام 2021، كانت نسبة ملفات مخالقات الممتلكات العلنيّة التي فُتحت للشباب أبناء 18-34 7.5 (لكل ألف شاب). هذه النسبة كانت أعلى بكثير في صفوف الشباب العرب من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرون (نحو 17.0، مقابل نحو 5.0 -بالتالي)، وكانت كذلك أعلى في صفوف الرجال العرب من نظيرتها في صفوف النساء العربيّات (نحو 30.0، مقابل نحو 2.0 -بالتالي).

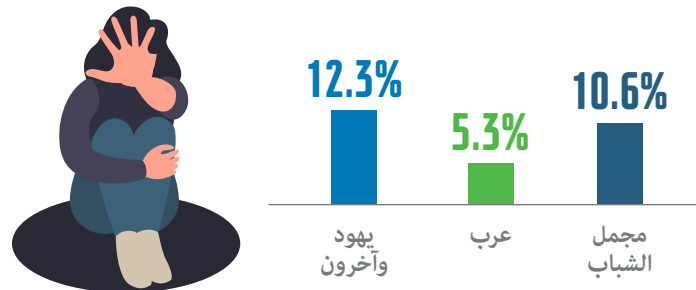
في العام 2021، فُتح 196 ملفّ جريمة زراعية علنيّة للشباب العرب (غالبيتهم العظمى من الرجال) أبناء 18-34، وفُتحت غالبيتها في لواء الشمال (75) وفي لواء الجنوب (73).

ملفات كشفها الشرطة وضحايا للمخالفات

في العام 2021، نسبة ملفات الكشف العلنيّة (لكل ألف شاب) التي فُتحت لأبناء 18-34 كانت: 15.1 (لكل ألف شاب) لأبناء 18-24، و 13.0 لأبناء 25-29، و 9.3 لأبناء 30-34. في صفوف الرجال العرب، كانت هذه النسبة أعلى (64.0-84.3 ملفّ لكل ألف شاب) من نظيرتها في صفوف الرجال اليهود وآخرين (10.7-17.1 ملفّ لكل ألف شاب).

في العام 2020، نسبة ضحايا مخالفات مختلفة (سرقة دون استخدام القوة؛ عنف أو تهديد باستخدام العنف؛ تحرّش جنسي؛ مخالفة إنترنيّة) في صفوف الشباب أبناء 18-34 كانت 10.6: 5.3% في صفوف الشباب العرب، و 12.3% في صفوف الشباب اليهود وآخرين. في المجموعتين السكانيّتين، وفي جميع أنواع المخالفات، ظهرت نزعة تراجع في نسبة الضحايا في الفترة الممتدة بين العامين 2015-2020.

ضحايا من أبناء 18-34 لمخالفات مختلفة في العام 2020، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

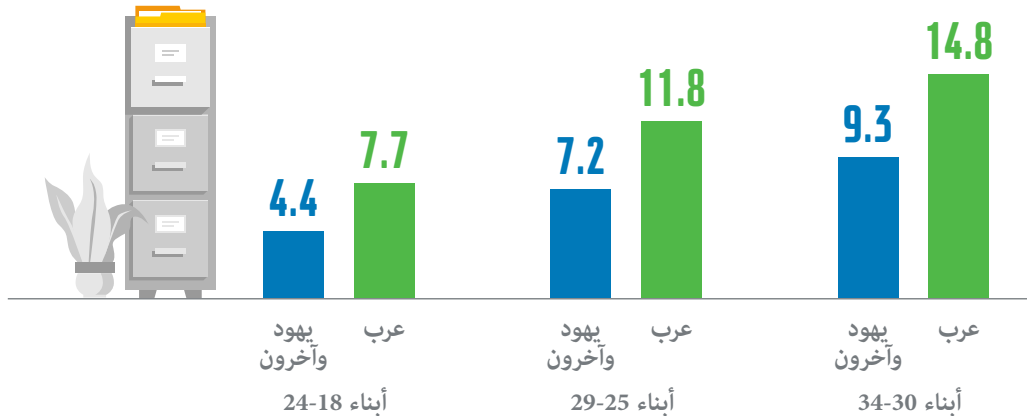
مخالفات عنف

في العام 2021، تراوحت نسبة المملقات العلنية التي فُتحت لشبان أبناء 18-34 بسبب مخالفات عنف بدني وتهديدات بين 17.5 و 20.0 (لكل ألف شاب). هذه النسبة كانت مرتفعة جدًا في صفوف الرجال العرب مقارنةً بنظيرتها في صفوف الرجال اليهود وآخرين: ما بين 65.2 و 70.5 (لكل ألف شاب) في صفوف الشباب العرب، مقابل ما يتراوح بين 19.9 و 25.1 (لكل ألف شاب) في صفوف اليهود وآخرين.

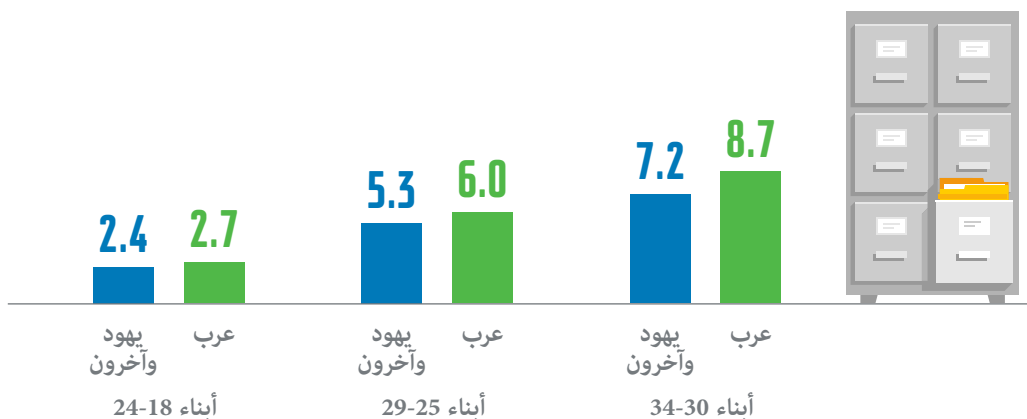
في العام 2021، تراوحت نسبة المملقات العلنية التي فُتحت لشباب في سن 18-34 بسبب ارتكاب مخالفات عنف بدني بدون تهديد بين 9.5 و 11.7 (لكل ألف شاب). في هذه الحالة كذلك كانت نسبة المملقات التي فُتحت لرجال عرب أعلى من نسبة المملقات التي فُتحت لرجال يهود وآخرين: ما بين 30.0 و 37.0 (لكل ألف شاب) في صفوف رجال عرب، مقابل ما يتراوح بين 11.7 و 14.8 (لكل ألف شاب) في صفوف رجال يهود وآخرين.

في العام 2021، كانت نسبة المملقات العلنية التي فُتحت لشباب عرب أبناء 18-24 بسبب مخالفات داخل العائلة 7.7 (لكل ألف شاب)، و 11.8 لأبناء 25-29، و 14.8 لأبناء 30-34. نسبة المملقات التي فُتحت لشباب عرب بسبب مخالفات بين أزواج وصلت إلى 2.7 و 6.0، و 8.7، بالتتالي. نسبة المملقات التي فُتحت لشباب عرب، ولا سيما الذكور منهم، في جميع أنواع المخالفات داخل العائلة وبين الأزواج، كانت أعلى من نسبة المملقات التي فُتحت لشباب يهود وآخرين، وللنساء من المجموعتين السكانييتين.

نسبة المملقات العلنية التي فُتحت للشباب في العام 2021 بسبب ارتكاب مخالفات في العائلة (لكل ألف شاب)، بحسب المجموعة السكانية والسن

نسبة المملقات العلنية التي فُتحت لشباب في العام 2021 بسبب ارتكاب مخالفات بين أزواج (لكل ألف شاب)، بحسب المجموعة السكانية والسن

الفصل العاشر: المسكن، وأنماط السكن، والرضى عن منطقة السكن

أنماط السكن

في العام 2021، سكن 65.1% من الشباب أبناء 18-34 في شقة تملكها العائلة: 88.4% من الشباب العرب، مقابل 58.8% من الشباب اليهود وآخرين. نسبة الذين سكنوا في شقة تملكها العائلة في صفوف الشباب الدرور والبدو في النقب كانت أعلى من هذه النسبة في صفوف عموم الشباب العرب: 93.7% و 90.0% بالتتالي، مقابل 88.4%.

في العام 2021، سكن 28.4% من الشباب أبناء 18-34 في شقة مستأجرة: 6.9% من الشباب العرب، مقابل 34.1% من الشباب اليهود وآخرين. في صفوف الشباب الدرور والبدو في النقب، كانت نسبة مَن سكنوا في شقق مستأجرة أقل من نظيرتها في صفوف عموم الشباب العرب: 2.7% و 3.5%، بالتتالي، في مقابل 6.9%.

اكتظاظ السكن

في العام 2021، كان الاكتظاظ في المساكن التي سكنها شباب عرب أبناء 18-34 أعلى من الاكتظاظ في المساكن التي سكنها شباب يهود وآخرون: معدّل الاكتظاظ وصل إلى 1.48 أفراد في الغرفة في صفوف الشباب العرب، مقابل فرد واحد (1.00) في صفوف الشباب اليهود وآخرين.

معدّل اكتظاظ السكن (عدد الأفراد في الغرفة)، في صفوف الشباب أبناء 18-34 في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية

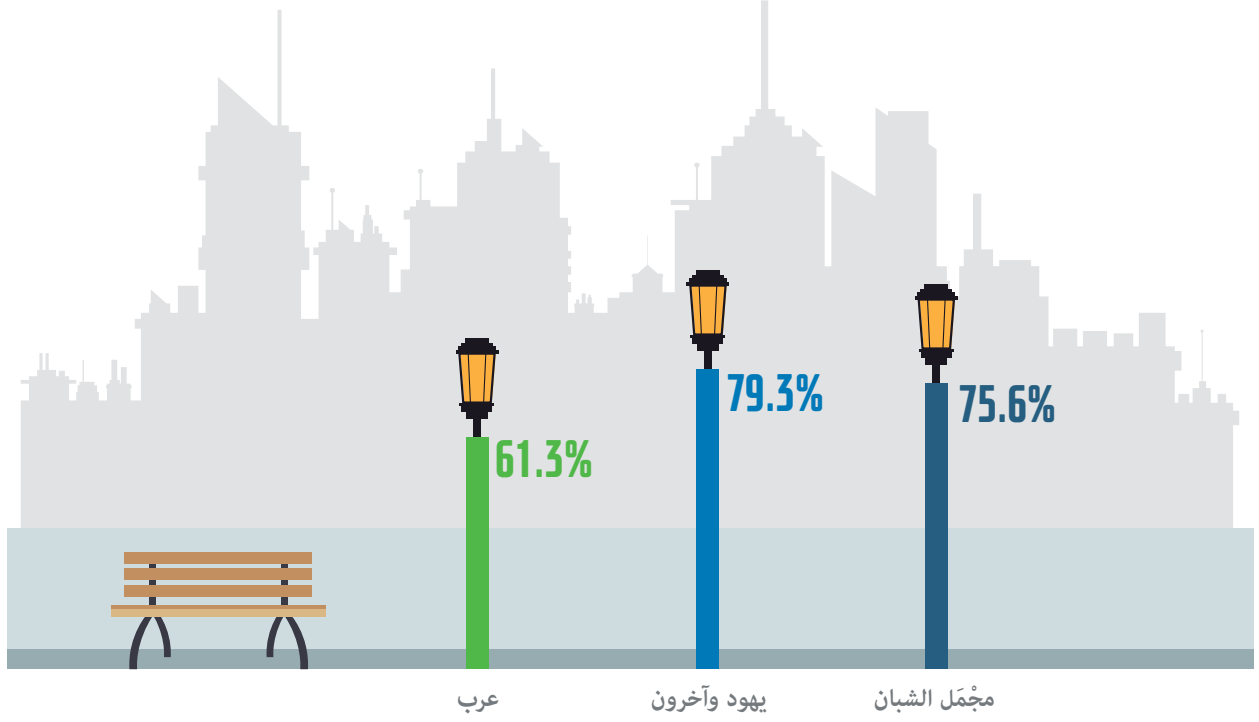
معدّل الاكتظاظ في المسكن في صفوف الشباب البدو في النقب أبناء 18-34 كان أعلى من نظيره في صفوف عموم الشباب العرب: 1.83، مقابل 1.48، بالتتالي، ومن نظيره في صفوف الشباب الدرور (1.25).

الرضى عن الشقة وعن منطقة السكن

في العام 2021، عبّر 87.0% من الشباب أبناء 20-34 عن رضاهم عن الشقة التي سكنوا فيها: 80.1% من الشباب العرب، مقابل 88.8% من الشباب اليهود وآخرين. بالنسبة للرضى عن منطقة السكن، عبّر 82.6% من الشباب عن رضاهم: 71.2% من الشباب العرب، مقابل 85.7% من الشباب اليهود وآخرين.

أشار 75.6% من الشباب أبناء 20-34، في العام 2021، أنهم يشعرون بالأمان عند السير بمفردهم في ساعات الظلام في منطقة سكناتهم. هذه النسبة كانت أدنى في صفوف الشباب العرب من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 61.3%، مقابل 79.3%، بالتتالي.

الإحساس بالأمان عند السير المنفرد في ساعات الظلام في صفوف أبناء 20-34 في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

نسبة النساء في الفئة العمرية 20-34 اللواتي أشرن أنهنّ يشعرن بالأمان عند السير بمفردهنّ في ساعات الظلام في منطقة سكناتهنّ كانت أدنى من نسبة الرجال: 56.0%، مقابل 66.9%، بالتتالي، في صفوف الشباب العرب، و 68.5% مقابل 89.7%، بالتتالي، في صفوف الشباب اليهود وآخرين.

نسبة الشباب العرب أبناء 20-34 الذين عبّروا في العام 2021 عن رضاهم عن مقدار المساحات الخضراء، وعن وضع النظافة في الحيّ، وعن الشوارع والأرصّة، والمواصلات العامّة في الحيّ، كانت أدنى من نسبة الشباب الذين عبّروا عن رضاهم عن الشقّة ومنطقة سكناتهم بعامّة، ووصلت إلى ثلث حتّى نصف عدد الشباب، بينما عبّر نحو ثلثي الشباب في صفوف اليهود وآخرين عن رضاهم عن هذه الأبعاد.

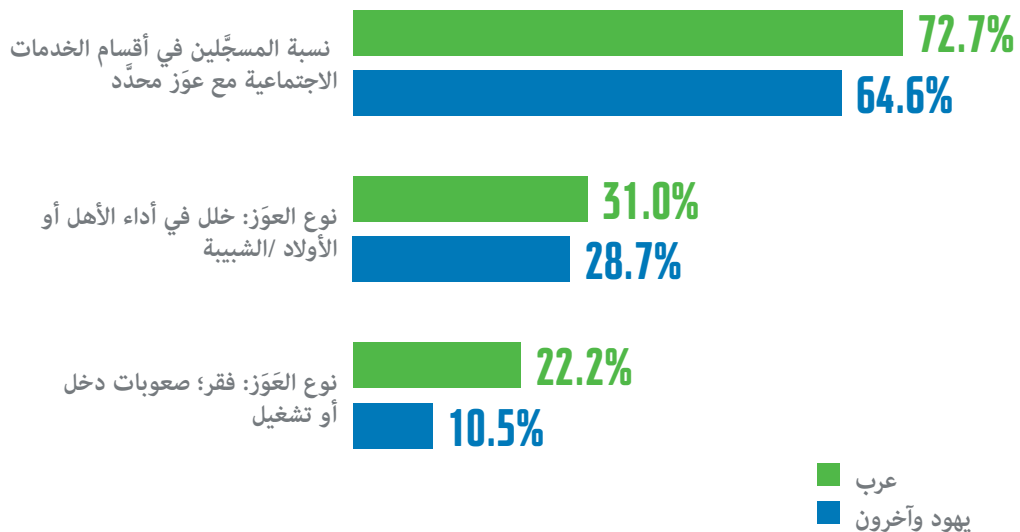
في العام 2021، عبّر 59.0% من الشباب عن موافقتهم على المقولة التي مُفادها أنّ الناس في حيّهم يتعاونون من أجل تحسينه: 50.9% من الشباب العرب، مقابل 61.4% من الشباب اليهود وآخرين.

الفصل الحادي عشر: الرفاه والأمن الاجتماعي

في العام 2020، كان 205.7 ألف شاب من أبناء 18-34 مسجلين في أقسام الخدمات الاجتماعية: 71.3 ألف شاب عربي، و 134.4 ألف شاب يهود وآخرين. المجموعة الأكثر شيوعاً للمسجلين كانت الفئة العمرية الشابة: 18-24 (54.2%).

67.4% من الشباب المسجلين في العام 2020 كانوا من ذوي العوز المحدد، وكان العوز الأكثر شيوعاً هو الخلل في أداء الأهل أو الأطفال /الشبيبة (29.5%). في صفوف الشباب العرب، كانت نسبة المسجلين ذوي العوز المحدد 72.7%، وكان الخلل في أداء الأهل أو الأولاد /الشبيبة هو العوز الأكثر شيوعاً (31.0%)، ومن ثم الفقر، وصعوبات الدخل والتشغيل (22.2%).

شباب أبناء 18-34 ممن كانوا مسجلين في العام 2020 في أقسام الخدمات الاجتماعية ونوع العوز، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

في العام 2020، حصل 42,863 شاباً تتراوح أعمارهم بين 18 و 34 على خدمات اجتماعية في المجتمع المحلي أو في أطر خارج المنزل: 21.6% منهم كانوا عرباً، و 78.4% منهم كانوا من اليهود وآخرين. نسبة من يتلقون الخدمات الاجتماعية في المجتمع المحلي في صفوف الشباب العرب كانت أعلى من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين (84.3%، مقابل 63.8% -بالتالي). 41.3% ممن يتلقون الخدمات الاجتماعية في صفوف الشباب العرب (داخل المجتمع المحلي أو في إطار خارج المنزل) كانوا من الرجال، و 58.7% كانوا من النساء. وصلت هذه النسب في صفوف اليهود وآخرين إلى 55.6% في صفوف الرجال، و 44.4% في صفوف النساء.

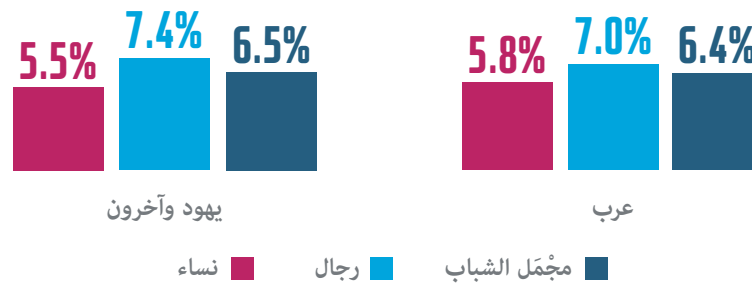
نسبة الشباب الذين تلقوا مخصصات أطفال في العام 2020 بلغت 18.1%، وحصلت نسبة 12.4% على رسوم بطالة. نسبة متدنية من الشباب العرب، مقابل شباب يهود وآخرين، حصلت على رسوم بطالة (8.8% مقابل 13.4% -بالتالي)، ونسبة أعلى حصلت على مخصصات الأطفال (20.0%، مقابل 17.6% -بالتالي).

الفصل الثاني عشر: الإعاقات ونسب الوفيات

في العام 2021، كانت نسبة وفيات الشباب أبناء 20-34 في صفوف السكان العرب أعلى من هذه النسبة في صفوف الشباب اليهود (في صفوف الرجال والنساء، وفي جميع الفئات العمرية التي جرى فحصها). نسبة وفيات الرجال العرب كانت أعلى من نسبة وفيات النساء العربيات، وكانت نسبة وفيات أبناء 30-34 أعلى من نسبة وفيات أبناء 20-24.

نسبة الشباب العرب أبناء 20-34 الذين أفادوا في فترة الأعوام 2019-2021 عن وجود إعاقة أدايئة خطيرة وصلت إلى 6.4% في المعدل: 7.0% في المعدل في صفوف الرجال، و 5.8% في المعدل في صفوف النساء. نسبة من أفادوا عن وجود إعاقة أدايئة خطيرة في صفوف اليهود وآخرين كانت مماثلة تقريباً (6.5% في المعدل)، لكن الفروق بين الرجال والنساء كانت أكبر بقليل: 7.4% في المعدل من الرجال، مقابل 5.5% في المعدل من النساء.

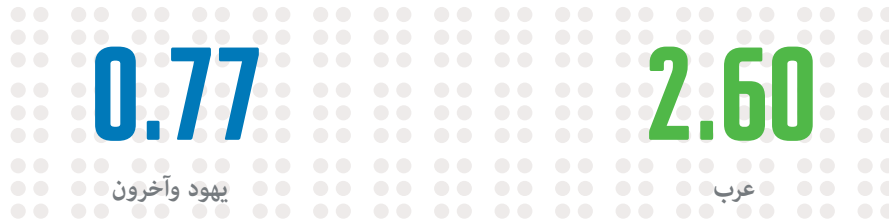
شباب أبناء 20-34 ذوو إعاقة أدايئة خطيرة في فترة الأعوام 2019-2021 (معدل ثلاث سنوات)، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

في العام 2020، بلغت نسبة الشباب أبناء 18-34 الذين حصلوا على مخصصات إعاقة 2.5%: 1.7% في صفوف الشباب العرب، و 2.7% في صفوف الشباب اليهود وآخرين.

في العام 2020، كانت نسبة من كان بحوزتهم شهادة كفيف أو إعاقة بصرية 2.60 (لكل ألف شاب) في صفوف الشباب العرب أبناء 18-34، و 0.77 (لكل ألف شاب) في صفوف شباب يهود وآخرين. نسبة ذوي استحقاق حزمة اتصال (إعاقة سمعية) وصلت إلى 1.73 (لكل ألف شاب) في صفوف الشباب العرب، وإلى 0.68 (لكل ألف شاب) في صفوف الشباب اليهود وآخرين. من بين الشباب العرب، كانت نسبة الرجال الذين عانوا من هذه الإعاقات أعلى من نسبة النساء: 55.0% مقابل 45.0%، بالتالي، كان بحوزتهم شهادة كفيف أو شهادة معاق بصرياً، و 56.2% مقابل 43.8%، بالتالي، توافر لديهم استحقاق الحصول على حزمة اتصال.

نسبة الشباب أبناء 18-34 (لكل ألف شاب) الذين كان بحوزتهم شهادة كفيف أو شهادة معاق بصرياً في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية

نسبة الشباب أبناء 18-34 (لكل ألف شاب) الذين توافر لهم استحقاق الحصول على حزمة اتصال (إعاقة سمعية) في العام 2021 بحسب المجموعة السكانية

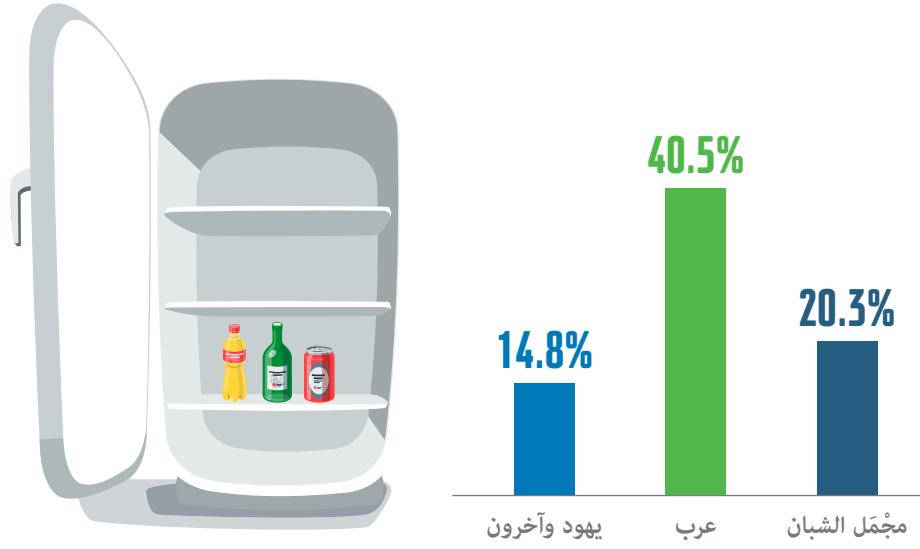

الفصل الثالث عشر: الوضع الاقتصادي

حياة الفقر

20.3% من الشباب أبناء 18-34 عاشوا في العام 2020 داخل عائلات تقبع تحت خط الفقر. نسبة هؤلاء كانت في صفوف الشباب العرب أعلى من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 40.5%، مقابل 14.8% - بالتتالي.

شباب أبناء 18-34 عاشوا في العام 2020 داخل عائلات تقبع تحت خط الفقر، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

وضع الشابات العربيات كان أسوأ في العام 2020 من وضع الرجال: 44.4% من النساء مقابل 36.7% من الرجال عاشوا داخل عائلات تقبع تحت خط الفقر.

77.1% من الشباب البدو في النقب عاشوا في العام 2020 داخل عائلات تقبع تحت خط الفقر. هذه النسبة كانت أدنى في صفوف المسلمين والدروز والمسيحيين، ووصلت إلى 44.8% و 31.1% و 22.3% بالتتالي. نسبة المسيحيين الذين قبعوا تحت خط الفقر كانت مشابهة لنظيرتها في صفوف عموم الشباب.

رضى الشباب عن وضعهم الاقتصادي وتقدير حالتهم الاقتصادية في المستقبل

في العام 2021، عبّر 66.8% من الشباب أبناء 20-34 عن رضاهم عن وضعهم الاقتصادي: 64.3% من الشباب العرب، و 67.5% من الشباب اليهود وآخرين. في صفوف السكان العرب، نسبة النساء اللواتي عبّرن عن رضاهن عن أوضاعهن الاقتصادية كانت أعلى من هذه النسبة في صفوف الرجال (71.6% مقابل 56.3% من الرجال). في المقابل، كانت نسبة النساء اللواتي عبّرن عن رضاهن عن أوضاعهن الاقتصادية في صفوف اليهود أدنى من نظيرتها في صفوف الرجال (64.2% مقابل 70.6% - بالتتالي).

في العام 2021، قدّر 80.7% من الشباب أبناء 20-34 أنّ وضعهم الاقتصادي سيكون أفضل. نسبة الشباب العرب الذين قدّروا ذلك كانت أدنى من نسبة الشباب اليهود وآخرين: 66.6%، مقابل 84.1% - بالتتالي.

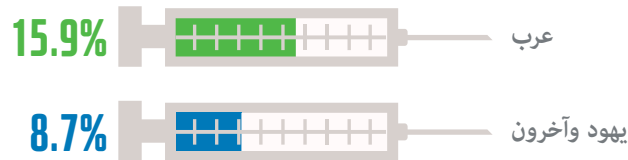
تأثير الوضع الاقتصادي على الشباب

في العام 2021، دفع الوضع الاقتصادي بالشباب أبناء 20-34 إلى التنازل عن احتياجات أساسية، وبرز الأمر على وجه الخصوص في صفوف الشباب العرب: 26.9% أشاروا أنهم لا ينجحون في تغطية مصروفات احتياجات أساسية (مقابل 18.4% في صفوف الشباب اليهود وآخرين)، و 15.9% أفادوا أنهم تنازلوا عن علاج طبي لأسباب اقتصادية (مقابل 8.7% في صفوف الشبان اليهود وآخرين).

شبان أبناء 20-34 أفادوا أنهم لا يفلحون في تغطية احتياجات أساسية في العام 2021 بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

شباب أبناء 20-34 أفادوا أنهم تنازلوا عن علاج طبي لأسباب اقتصادية في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

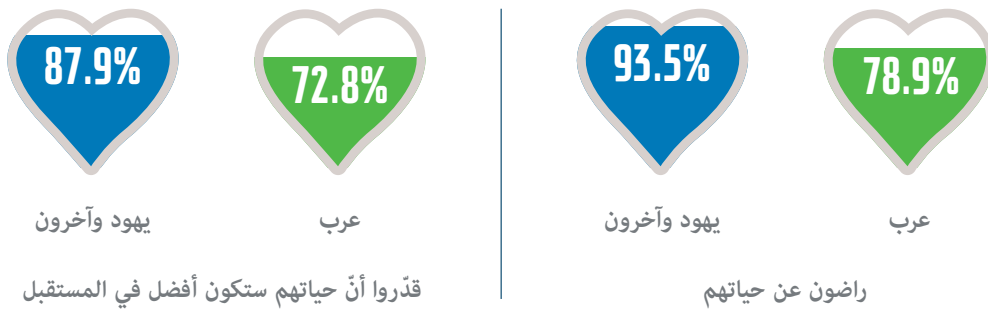

في العام 2021، تنازل 26.8% من الشباب عن هواية معينة لأسباب اقتصادية. في صفوف الشباب العرب، تبين أن نسبة أعلى من الرجال تنازلت عن هواية لأسباب اقتصادية مقارنةً بالنساء (32.9% مقابل 21.2% - بالتالي).

الفصل الرابع عشر: المتانة النفسية والاجتماعية

في العام 2021، تحدّث 78.9% من الشباب العرب عن رضّ عالٍ عن حياتهم، وقدّر 72.8% أنّ حياتهم في المستقبل ستكون أفضل. على الرغم من النّسب المرتفعة نسبياً، هي أدنى من النّسب التي ظهرت في صفوف الشباب اليهود وآخرين. نسبة النساء العربيات اللواتي قدّرن أنّ حياتهنّ ستكون أفضل في المستقبل كانت أعلى من نسبة الرجال العرب: 75.2%، مقابل 70.0%.

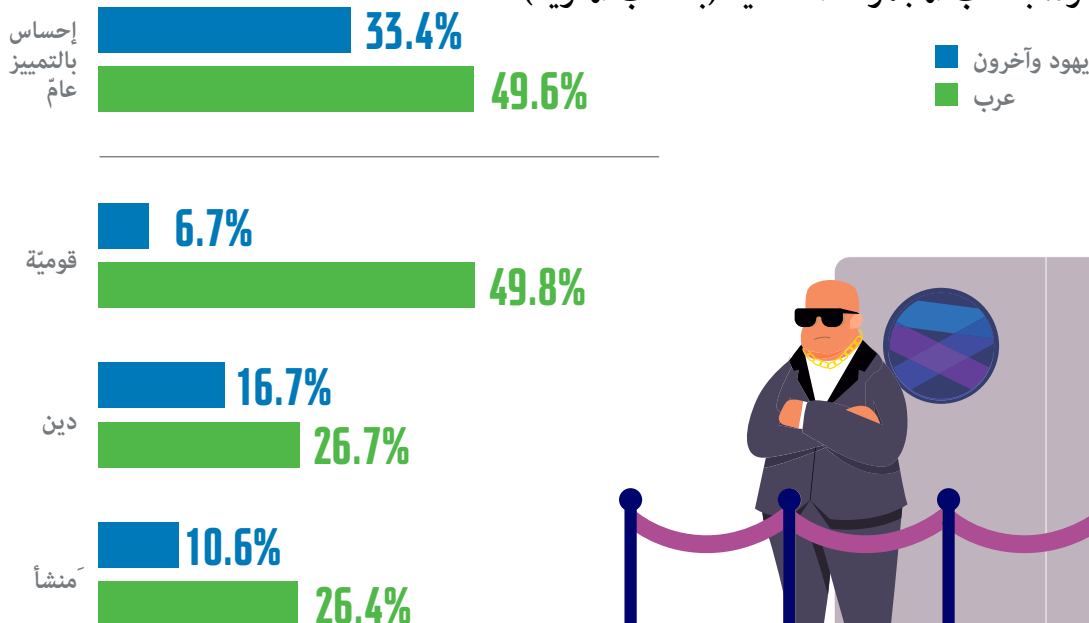
شباب أبناء 20-34 تحدّثوا عن رضّ عالٍ عن حياتهم، وشباب قدّروا أنّ حياتهم في المستقبل ستكون أفضل، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

أفاد 55.8% من الشباب العرب أنّهم مفعّمون بالحيوية في فترات متقاربة (مقابل 45.3% من الشباب اليهود وآخرين)، و 13.3% فقط من الشباب العرب تحدّثوا عن مشاعر ضغط تتناهم في فترات متقاربة (مقابل 23.0% من الشباب اليهود وآخرين).

نسبة عالية من الشباب العرب أفادوا في العام 2021 أنّهم عايشوا إحساساً بالتمييز: 49.6%، مقابل 33.4% في صفوف الشباب اليهود وآخرين. إحساس التمييز المرتفع في صفوف الشباب العرب تجسّد بعدد من الأبعاد المتعلقة بالهوية: قوميّتهم (49.8%)، مقابل 6.7% في صفوف الشباب اليهود وآخرين؛ دينهم (26.7%)، مقابل 16.7% - بالتتالي؛ منشأهم (26.4%)، مقابل 10.6% - بالتتالي).

شباب أبناء 20-34 أفادوا في العام 2021 أنّهم عايشوا إحساساً بالتمييز ونوع التمييز الذي عايشوه، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

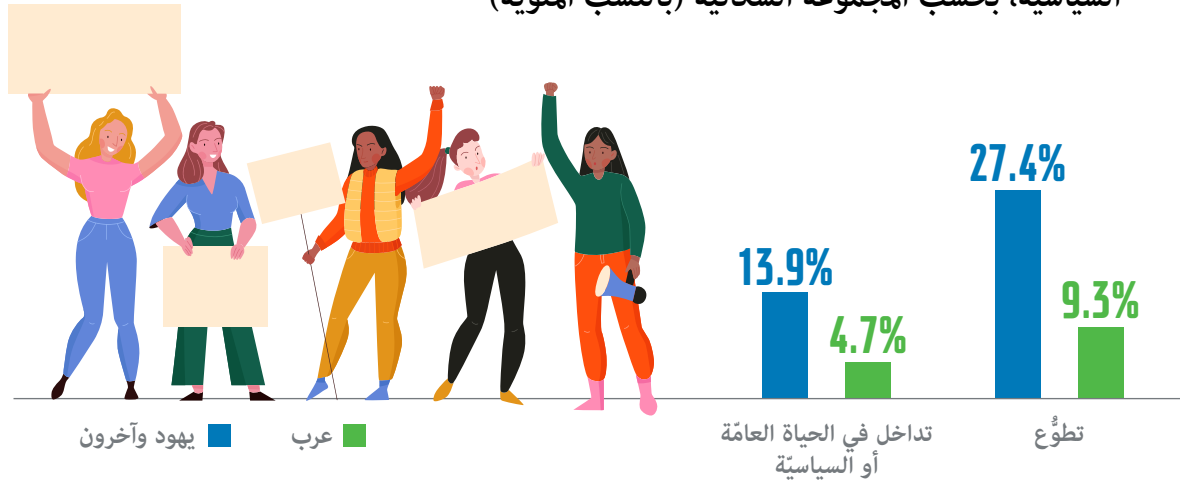

في العام 2021، تحدّثت نسبة عالية من الشباب العرب عن علاقتهم الإيجابية مع عائلاتهم: 92.6% أشاروا أنّهم راضون عن العلاقة مع عائلاتهم، وشعر 82.4% منهم أنّ أبناء عائلاتهم يقدرّونهم بدرجة كبيرة. جرى التحدّث عن علاقة جيّدة في السياق الاجتماعيّ أيضًا: 75.8% أشاروا أنّ لديهم أصدقاء، وأنّهم يلتقون أو يتحدّثون بالهاتف مرّة في الأسبوع على الأقلّ.

في العام 2021، وافقت نسبة ضئيلة من الشباب العرب مع المقولة التي مُفادها أنّه بالإمكان الثقة بغالبية الناس: 13.3%، مقابل 49.9% من صفوف الشباب اليهود وآخرين.

في العام 2021، كان الشباب العرب متداخلين على المستويّين السياسيّ والاجتماعيّ أقلّ من الشباب اليهود وآخرين: 9.3% من الشباب العرب أشاروا أنّهم شاركوا في نشاط تطوّعيّ مرّة واحدة على الأقلّ في السنة الأخيرة، مقابل 27.4% من الشباب اليهود وآخرين، و 4.7% من الشباب العرب أفادوا أنّهم متدخلون في الحياة العامّة أو السياسيّة، مقابل 13.9% من الشباب اليهود وآخرين.

شباب أبناء 20-34 شاركوا في العام 2021 بنشاط تطوّعيّ، أو انخرطوا في الحياة العامّة أو السياسيّة، بحسب المجموعة السكّانية (بالنسب المئوية)

الفصل الخامس عشر: أنماط قيادة المَرَكبات والأمان على الطرق

في العام 2021، كان بحوزة 82.3% من الشباب العرب أبناء 20-34 رخصة قيادة: 88% من الرجال، و 77% من النساء. نسبة الشباب العرب الذين كان بحوزتهم رخصة قيادة كانت أعلى من نسبة اليهود وآخرين (82.3%، مقابل 76.8% - بالتتالي). نسبة أكبر من صفوف الرجال العرب كانت بحوزتهم رخصة قيادة مَرَكبة مقارنةً بالنساء العربيات: 88%، مقابل 77% - بالتتالي.

63.1% من الشباب العرب أبناء 20-34 ممّن كانت بحوزتهم رخصة قيادة مَرَكبة في العام 2021 قادوا مَرَكبة خمسة أيام إلى سبعة أيام في الأسبوع. نسبة الشباب العرب الذين قادوا مَرَكبة بوتيرة عالية كانت أعلى من نسبة اليهود وآخرين: 76% قادوا خمسة أيام إلى سبعة أيام في الأسبوع، مقابل 59.5% من الشباب اليهود وآخرين. نسبة أعلى من الرجال العرب قادت بوتيرة خمسة أيام إلى سبعة أيام في الأسبوع مقارنةً بالنساء العربيات: 79.8%، مقابل 71.9% - بالتتالي.

في العام 2021، تعرّض 2,972 شاباً عربياً تتراوح أعمارهم بين 20 و 34 عامّاً لحوادث سير مع إصابات، وكذلك 6,076 يهودياً وآخرين. من بين الشباب العرب، كانت نسبة الرجال أعلى من نسبة النساء في الحوادث التي شارك فيها "سائق لم يُصَبَّ بأذى" (29.3%، مقابل 13.0% - بالتتالي)، وفي حوادث أصيب فيها السائق (52.7%، مقابل 48.2% - بالتتالي). في المقابل، كانت ثمة نسبة أعلى للنساء اللواتي شاركن في حوادث كان فيها مصاب ليس سائقاً: 38.9%، مقابل 18.0% - بالتتالي.

في العام 2021، نسبة أدنى من الشباب العرب أفادوا أنّهم شعروا بالأمان على الطرق، مقارنةً بالشباب اليهود وآخرين: 66.1% من الشباب العرب أفادوا أنّهم شعروا بالأمان كسائقين مقابل 70.6% من الشباب اليهود وآخرين. وُجِدَت كذلك فروق بين الرجال والنساء في إحساس الأمان على الطرق: نسبة الرجال العرب الذين شعروا بالأمان كسائقين وصلت إلى 70.1%، بينما وصلت نسبة النساء إلى 62.0%؛ ونسبة الرجال الذين شعروا بالأمان كراكبي درّاجات نارية وصلت إلى 29.7% مقابل صفر من النساء.

في العام 2021، مارست نسبة متدنية من الشباب العرب أبناء 20-34 سلوكاً غير لائق في الطرُق، مقارنةً بشباب يهود وآخرين: 34.6% من الشباب العرب أفادوا أنّهم قادوا بسرعة مفرطة في طريق بلديّ مقابل 67.4% من الشباب اليهود وآخرين؛ 36.8% من الشباب العرب أفادوا أنّهم قادوا مَرَكبة بينما كانوا يشعرون بالتعب، مقابل 55.6% من الشباب اليهود وآخرين؛ 27.9% من الشباب العرب أفادوا أنّهم لم يحافظوا على مسافة آمنة تفصلهم عن المَرَكبة التي كانت أمامهم، مقابل 43.7% من الشباب اليهود وآخرين. في المقابل، أفادت نسبة أعلى من الشباب العرب أنّهم تحدّثوا بالهاتف النقال بدون سَماعة "لا-يدويّة" خلال القيادة: 30.9%، مقابل 21% من الشباب اليهود وآخرين.

شباب أبناء 20-34 مارسوا سلوكًا غير لائق في الطرق، بحسب المجموعة السكانية (بالنسبة المئوية)

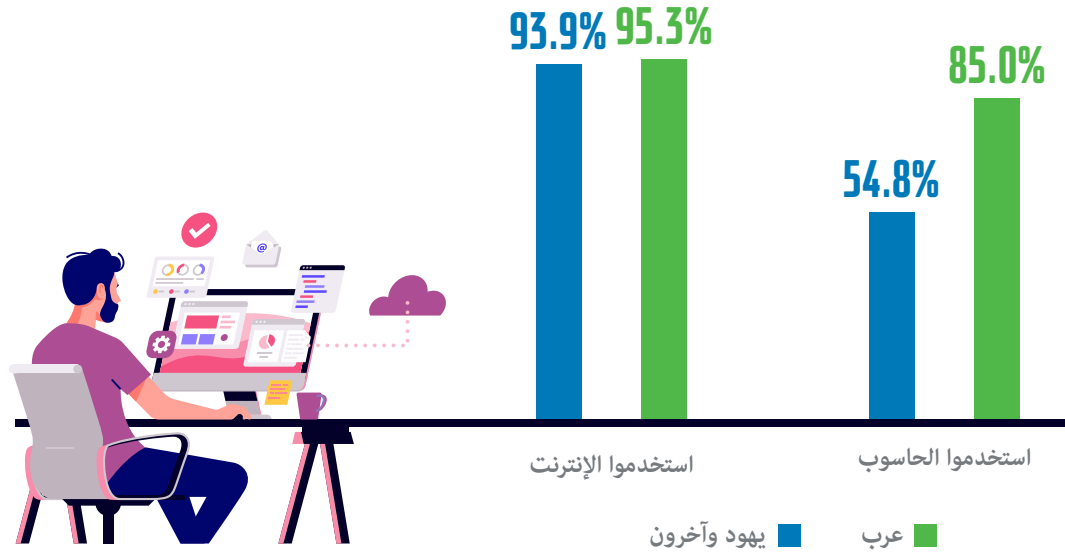
■ يهود وآخرون
■ عرب

في العام 2021، أفاد 52.0% من الشباب أبناء 20-34 أنهم يقدّرون بدرجة عالية أو بدرجة معيّنة النشاطات التي تقوم بها الدولة ابتغاء تعزيز الأمان على الطرق. نسبة الشباب الذين قدّروا نشاط الدولة لتعزيز الأمان على الطرق كانت أعلى في صفوف الشباب العرب من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 65.8%، مقابل 48.4% - بالتتالي.

الفصل السادس عشر: استخدام وسائل رقمية (ديجيتالية)

في العام 2021، أفاد 54.8% من الشباب العرب أبناء 20-34 أنهم استخدموا الحاسوب (مقابل 85.0% من الشباب اليهود وآخرين). 93.9% أفادوا أنهم استخدموا الإنترنت (مقابل 95.3% من الشباب اليهود وآخرين).

شباب أبناء 20-34 أفادوا أنهم استخدموا الحاسوب أو الإنترنت في العام 2021، بحسب المجموعة السكانية (بالنسب المئوية)

سُئل الشباب عن أهداف استخدامهم للإنترنت، كالبحث عن معلومات، وتسديد الحسابات أو اللعب. في جميع الأهداف الثلاثة عشر التي فُحصت في العام 2021، كانت نسبة الشباب العرب الذين أفادوا أنهم استخدموا الإنترنت أقل من نظيرتها في صفوف الشباب اليهود وآخرين، باستثناء مجموعات النقاش على الشبكات الاجتماعية (بما في ذلك WhatsApp، ألعاب على الشبكة، أو تحميل ألعاب).

أهداف الاستخدام التي كانت فيها الفجوة الكبرى بين المجموعتين السكائيتين هي: شراء منتجات أو خدمات (48.2% من الشباب العرب، مقابل 75.9% من الشباب اليهود وآخرين)، والتواصل بواسطة البريد الإلكتروني (65.2% من الشباب العرب، مقابل 91.5% من الشباب اليهود وآخرين).

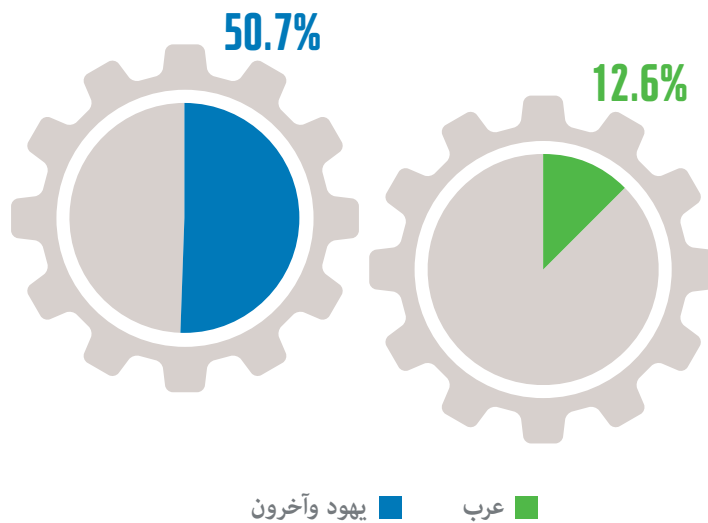
من بين الأهداف الثلاثة عشر التي جرى فحصها في العام 2021، كانت نسبة الشابات العربيات اللواتي أفدن بأنهنّ استخدمن الإنترنت أعلى من نسبة الشباب العرب. الفجوة الأبرز بين النساء والرجال كانت في البحث عن معلومات في موضوع الصحة (74.9% من النساء، مقابل 48.5% من الرجال).

في العام 2015، كانت ثمة فجوات بارزة في مستوى مهارة حلّ المشكلات في بيئة إنترنتية بين الشباب العرب أبناء 18-34 وشباب يهود وآخرين، حيث كان مستوى مهارة الشباب العرب أدنى. معدّل علامة الشباب العرب كانت أدنى بـ 49 نقطة من معدّل علامة الشباب اليهود (241 نقطة، مقابل 290 نقطة)؛ 12.6% فقط من الشباب العرب أظهروا مستوى مرموقاً من مهارة حلّ المشكلات في بيئة إنترنتية، بينما بلغت هذه النسبة في صفوف الشباب اليهود وآخرين 50.7%.

معدّل علامة شباب أبناء 18-34 في استطلاع مهارات حلّ مشكلات في بيئة إنترنتية (2015)،
بحسب المجموعة السكانية

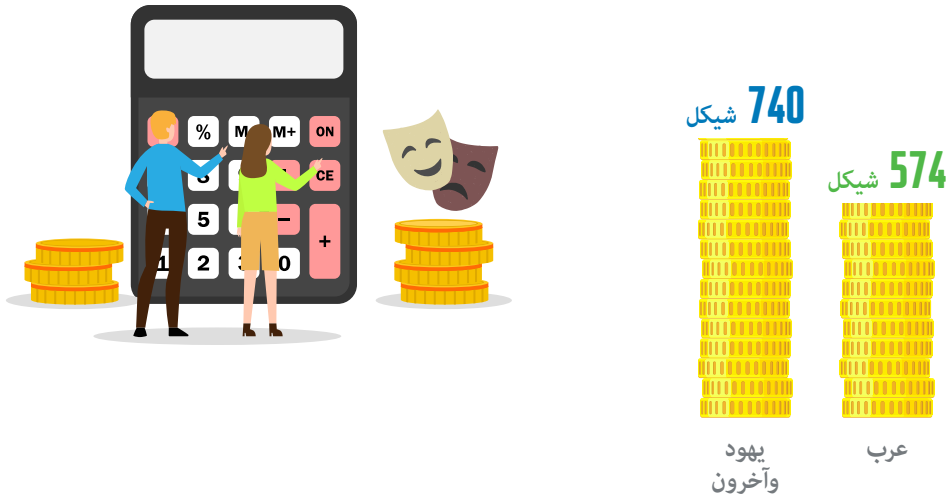
شباب أبناء 18-34 أظهروا في العام 2015 مهارة عالية في حلّ مشكلات في بيئة إنترنتية،
بحسب المجموعات السكانية (بالنسب المئوية)

الفصل السابع عشر: وقت الفراغ، والرياضة، والثقافة

في المعدّل، أنفقت أسر الشباب اليهود وآخرين، في فترة الأعوام 2019-2021، على خدمات الثقافة والترفيه والرياضة أموالاً أكثر من أسر الشباب العرب. معدّل الإنفاق الشهريّ في صفوف أسر الشباب العرب كان أقلّ من معدّل إنفاق أسر اليهود وآخرين (574 شيكلًا، مقابل 740 شيكلًا - بالتتالي).

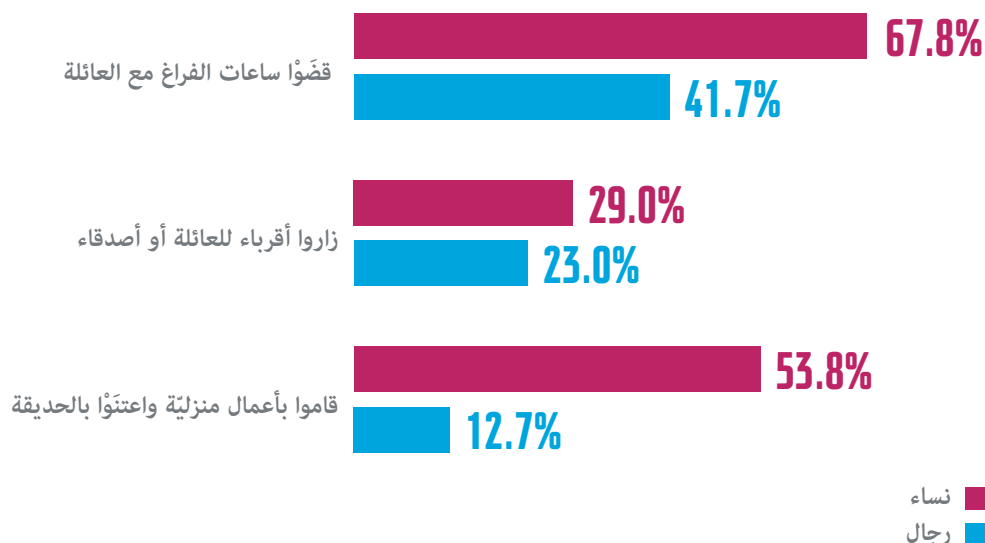
معدّل الإنفاق الشهريّ في صفوف أسر الشباب في فترة الأعوام 2019-2021، بحسب المجموعة السكانية (بالشيكال)

في العام 2021، أفاد الشباب اليهود أنّهم قد خرجوا للاستجمام في داخل البلاد مرّة واحدة على الأقلّ في العام، وهو ما يعادل ضعفّي الشباب العرب (52.4%، مقابل 26.2% من الشباب العرب). في المقابل، بيانات الاستجمام خارج البلاد متشابهة في المجموعتين السكّانيّتين: 12.5% من الشباب العرب، و 11.1% من الشباب اليهود وآخرين أفادوا أنّهم قد سافروا للاستجمام إلى خارج البلاد مرّة واحدة في العام على الأقلّ.

في العام 2020، أفاد 54.5% من الشباب العرب أنّهم قد أمضوا ساعات فراغهم مع عائلاتهم على الدوام (41.7% من الرجال، مقابل 67.8% من النساء)، وأشار 25.9% أنّهم قد زاروا أقرباء العائلة أو أصدقاء (23.0% من الرجال، و 29.0% من النساء). يظهر من إفادات النساء أنّ 53.8% منهنّ قد قمن بأعمال المنزل والعناية بالحديقة، مقابل 12.7% من الرجال.

شباب عرب أبناء 18-34 بحسب أنماط قضاء وقت فراغهم في العام 2020، بحسب الجنس (بالنسب المئوية)

في العام 2021، كانت نسبة الشباب العرب الذين كانوا راضين عن المدة الزمنية التي خصصوها لنشاط وقت الفراغ (على سلم يتراوح بين صفر وعشرة) أقل من هذه النسبة في صفوف الشباب اليهود وآخرين: 33% من الشباب العرب عبّروا عن رضى متدنٍ (0-3) مقابل 14.8% من الشباب اليهود وآخرين؛ و 39.7% من الشباب العرب عبّروا عن رضى عالٍ (7-10) مقابل 54.2% من الشباب اليهود وآخرين.

في العام 2021 أجابت نسبة أعلى من الشباب العرب (مقارنة بالشباب اليهود وآخرين) أنّهم لم يشاركوا قط في مناسبات ثقافية في السنة المنصرمة: 75.3%، مقابل 56.8% - بالتتالي.

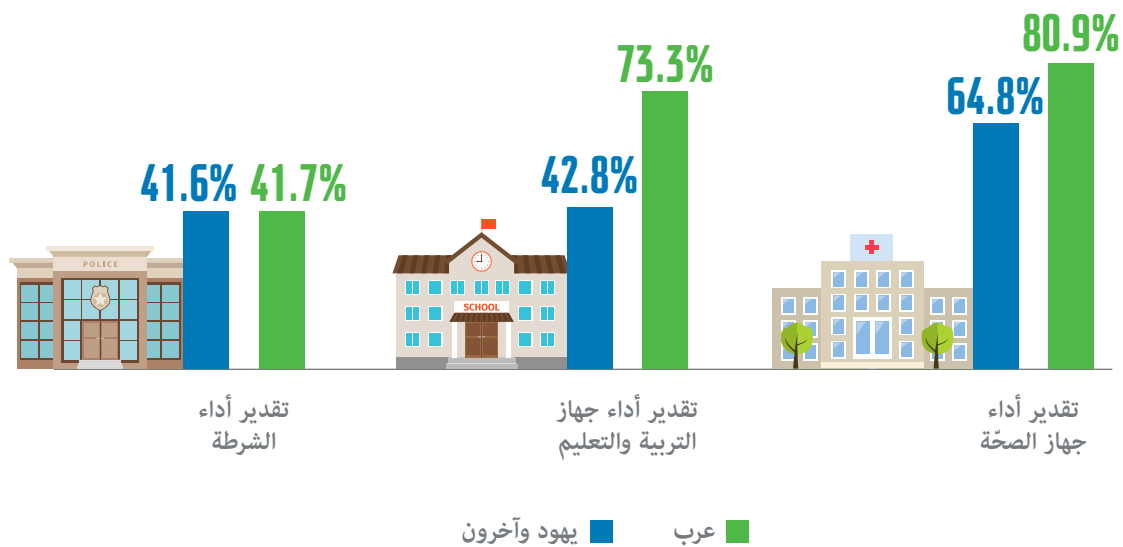
الفصل الثامن عشر: تصوّرات ومواقف تجاه خدمات ومؤسسات في الدولة

في العام 2021، كانت نسبة الشباب العرب الذين قالوا إنهم يقيمون أداء الكنيست على نحو إيجابيًا أعلى من نسبة الشباب اليهود وآخرين الذين أفادوا بذلك: 35.9% مقابل 18.8%، بالتالي. في المقابل، أفادت نسبة قليلة منهم أنها تقدّر أداء السلطة المحليّة: 47.9%، مقابل 66.4% - بالتالي.

في العام 2021، كانت نسبة الشابات العربيات اللواتي أفدن بأن لديهنّ تقديرًا لأداء مؤسسات الحكم المحليّ وثقةً بها أعلى من نسبة الشبان العرب الذي أفادوا بأمر مماثل: 52.7%، مقابل 42.8% - بالتالي.

في العام 2021، كانت نسبة الشباب العرب الذي قالوا إنهم يشعرون بالتقدير تجاه مؤسسات الدولة وأجهزتها أعلى من نسبة الشباب اليهود وآخرين: تقدير أداء جهاز الصحة: 80.9% مقابل 64.8%، بالتالي؛ تقدير أداء جهاز التربية والتعليم: 73.3% مقابل 42.8%، بالتالي؛ تقدير أداء الشرطة كان مشابهًا في صفوف المجموعتين السكانيّتين: الشباب العرب (41.7%)، واليهود وآخرين (41.6%).

شباب أبناء 20-34 أفادوا في العام 2021 أنهم يشعرون بالتقدير تجاه أداء مؤسسات الشرطة، بحسب المجموعات السكانيّة (بالنسب المئوية)

أفادت نسبة أعلى من الشابات العربيات في العام 2021 أنهنّ يشعرن بتقدير لأداء الشرطة: قالت 45.2% منهنّ إنّ أداء الشرطة جيّد، مقابل 37.8% من الرجال. نسبة الشابات العربيات اللواتي قدّرن أنّ أداء جهاز التربية والتعليم جيّد أقلّ بقليل من نسبة الرجال الذين أفادوا بهذا الأمر: 72.5%، مقابل 74.1% - بالتالي.

מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל הוא המכון למחקר חברתי יישומי המוביל בישראל. דרך לימוד יסודי, מחקר קפדני וידע מעמיק, אנו מסייעים לטיוב החלטות מרכזיות הנוגעות לרווחת אנשים ותורמים לחיזוקה של החברה בישראל. ייעודו של המכון הוא לזהות ולחקור נושאי מפתח בחברה ולהשתתף בהכוונת מדיניות, עיצוב תוכניות וטיוב שירותים חברתיים לאדם, למשפחה ולקהילה. זאת למען העצמת החוסן החברתי של מדינת ישראל ולרווחת כלל תושביה.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא מוסד עצמאי אימפלגטי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפול שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

רשות הצעירים במשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי החלה את דרכה במשרד לשוויון חברתי במסגרת החלטת ממשלה 2880 מיום 23.7.2017, מתוך הכרה באוכלוסיית הצעירים (18-35) כמנוע צמיחה חברתי וכלכלי ובמטרה לקדם את אוכלוסיית הצעירים, לסייע להם במימוש הפוטנציאל הגלום בהם ולהגביר את מעורבותם בעניינים הציבוריים. רשות הצעירים פועלת על ידי הסתכלות כוללת על אוכלוסיית הצעירים למען קידום ענייניה וצרכיה ברמה הלאומית, בצד פעילות ישירה ופרויקטלית בנושאים נבחרים. זאת בשיתוף משרדי ממשלה הממונים על התחומים המקצועיים (תעסוקה, בריאות וכו') ו/או האחראים על אוכלוסיות ייחודיות, כגון צעירים עולים וצעירים בסיכון.